

Üstad Muhsin KIRAATÎ

KUR'AN'DAN ESİNTİLER

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Üstad Muhsin KIRAATÎ

KUR'AN'DAN ESİNTİLER

Çeviri
Hidayet Koşaca

el-Mustafa Yayınları: 10
ISBN: 978-605-64587-0-5

Kur'an'dan Esintiler

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika No: 27932

© el-Mustafa Yayınları, 2014

Bu kitabın tüm yayın hakları,
el-Mustafa Yayınları'na aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı ya-
pılabilir, izinsiz olarak hiçbir bi-
çimde çoğaltılamaz, dağıtılamaz.

Eserin özgün adı:

دَقَائِقِي بِاِقرَان

Dekâ-yik-i bâ Kur'an

Yayın Yönetmeni

Dr. Resul Abdullahi

Yazar

Üstad Muhsin Kırâtî

Çeviri

Hidayet Koşaca

Editör

Yusuf Tazegün

Tashih ve Tatbik

Zehra Cansızoglu

Sayfa Düzeni

İrfan Güngörür

Kapak Tasarımı

Faruk Atlan

Birinci Baskı

İstanbul, Şubat 2014

Baskı ve Cilt

Yılmaz Basın Yayın

Maltepe mah. Litros yolu 2. Matbaacılar sitesi 3NB2

Topkapı / İstanbul • Tel: 0212 493 00 85

(Sertifika no: 27185)

Uluslararası el-Mustafa Üniversitesi
Türkiye Temsilciliği

Merkez Efendi Mah. Mevlana Cad. Aktaş Apt. No: 108

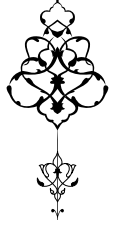
Zeytinburnu / İSTANBUL Tel: (0212) 664 46 40

www.elmustafa.com.tr • elmustafa@hotmail.com.tr

İçindekiler

› Başlarken	13
1. Silayı Rahim	17
2. Kur'an Tilavetinin Adabı	18
3. Orucun Fayda ve Bereketi	19
4. Ramazan Ayına Misafir Olma Adap ve Görgüsü	20
5. Eşin Elbiseye Benzetilmesi	21
6. İçkinin Haram Olma Nedeni	23
7. Tevhid ve Gerçek Malikiyet	25
8. Allah'ın Velayetine Razı Olanlar ve Muhalefet Edenler	27
9. Mübahele Hadisesi	29
10. En İyi Ümmet	32
11. Rivayetlerde Şehadet ve Şehit	34
12. Vakti Belirlenmiş Evlilik (Muta)	37
13. Aile Mahkemesi	39
14. Ulu'l Emre İtaat	42
15. Kur'an Üzerinde Düşünmenin Zorunluluğu	44
16. Emanet ve Çeşitleri	46
17. Savaşta Namaz Nasıl Kılınır?	48
18. Kur'an'da Gadir-i Hum	51
19. Velayet Kimindir?	56
20. Hz. Peygamber'in (s.a.a) Son Görevi	58
21. Hayvanların Şuuru	62
22. Bidat ve Bidate Karşı Savaş	64

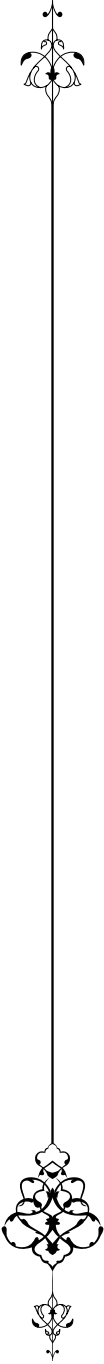

23. Kıyamet Soruları.....	66
24. Kur'an'da Elbise.....	67
25. Mescid ve Ziynet	69
26. İsrâf ve Sonuçları.....	71
27. Refahın Çeşitleri ve Rızkın Genişliği	72
28. İyiliği Emretmenin Faydaları.....	73
29. Allah'ın insandan söz alması, sözleşmesi.....	76
30. Allah'ın Güzel İsimleri.....	78
31. Peygamberlerin ve Vasilerinin Gayb İlimleri	81
32. Mekarimu'l Ahlak ile İlgili En Geniş Ayet	83
33. Hayat ve Yaşamın Bölümleri.....	84
34. Emanetin İçeriği.....	86
35. Hums	88
36. İnsanların Alinyazısının Değişme Nedeni	91
37. Savaşa Hazırlık, İslam Toplumu için Zorunluluktur	92
38. Mescidin Önemi	93
39. Dostluğun Ölçü ve Sınırı.....	94
40. Altın Toplamak ve Zekât.....	95
41. Yersiz Eleştiri.....	98
42. Sadıklarla Birlikte Olmak	99
43. Dinde Fıkhetmenin Zarureti	100
44. Kur'an'ın Üstünlüğü.....	102
45. Allah'ın Velilerinin Özellikleri	104
46. Allah'ın Velilerinin Dünyevi Kurtuluşları.....	105
47. Kible ve Şehir Planlamacılığı.....	107
48. Kurtarıcı Tövbe.....	108
49. Kur'an'ın Mucizesi	109
50. Kıyamet Mahkemesinin Şahitleri.....	111
51. Ehl-i Beyt Kurtuluş Gemisi.....	113
52. İnsanlara En Fazla Ümit Veren Ayet.....	114
53. Uyku ve Rüya.....	116
54. Hz. Yusuf'un (a.s) Özellikleri.....	119
55. Muhlis Müminlerin Özellikleri.....	122
56. Ümitsizlik Anında Allah'ın Yardımı.....	124
57. Akıl Sahiplerinin Özellikleri.....	126
58. Akraba Ziyareti ve Yakınları Gözetmek.....	127
59. Sabır ve Tahammül.....	128
60. Sükûnet ve Huzurun Nedenleri	130
61. İlahi Mukadderatın Kısımları.....	133

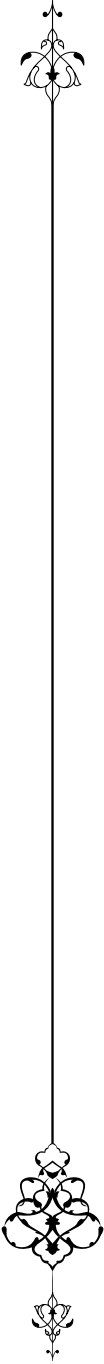
62. Nasıl Şükretmeli?	135
63. Ebeveyne İhsan Etmek.....	136
64. Gece Namazı.....	140
65. Kur'an'da Tövbe	142
66. Müminin ve Kâfirin Kalbi.....	145
67. Şefaât ve Şartları.....	147
68. Kıyamet Günü Sorgusu.....	148
69. Kurtuluşa Erenler.....	149
70. Zinanın Bozgunculuğu.....	150
71. Bakış ve Bakmanın Adabı	152
72. Kötülük ve Fesattan Alıkoymanın Zorunluluğu	154
73. Sapmanın ve Yoldan Çıkmanın Nedenleri.....	157
74. Dostluğun Kural ve Yöntemleri.....	158
75. Terk Edilmiş ve Uzaklaştırılmış Kur'an	160
76. Nefse Düşkünlüğün Alametleri	162
77. Hz. Emiru'l Müminin Ali'nin (a.s) Sükutu.....	163
78. Şiir ve Şairler.....	164
79. Allah'ın Özel Talimatı	166
80. İslami Müdüriyetin Adabı.....	168
81. Allah'a İmanın Esası.....	171
82. Hz. Peygamber'e (s.a.a) Ziyaretin Bir Benzeri.....	172
83. Evliliğin Önemi.....	174
84. Büyüklenme ve Büyükleenler.....	176
85. Kur'an'ın Bakışıyla Dünya.....	178
86. Namaz ve Günahattan Alıkoyuculuğu	180
87. Ğina ve Musiki.....	182
88. Lokman Hekim'in Özellikleri	185
89. Ebeveyne İhsan.....	187
90. Namazdan Görüntüler.....	191
91. Tevazu.....	196
92. İhlas	199
93. Kamil İnsanın Vazifeleri.....	203
94. En Son Din.....	204
95. Örtünme ve Açık Olmanın Afetleri.....	206
96. Hz. Peygamber'in (s.a.a) Ödül ve Mükâfatı	207
97. Amaç ve Niyetin Önemi.....	208
98. Kur'an'da Tedebbür Etmenin (Düşünmenin) Önemi	210
99. Tümüyle Lütuf ve Şefkat Dolu Bir Ayet	211
100. Söyleşi ve Cedelin Adab ve Çeşitleri.....	212

101. İlahi Nusret ve Zaferin Çeşitli Görüntüleri.....	215
102. Hz. Peygamber'in (s.a.a) İnsanlara Davranışı	217
103. Din Muhaliflerine Karşı Davranış Yöntemleri.....	220
104. Rızık ve Geçim.....	223
105. Şura ve Meşveret.....	225
106. Karşılık ve Yanıt Verme Esası.....	229
107. Mümin ve Kâfirin Mukayesesi.....	231
108. Allah'a Bağlılık ve Diğer Bağlılıklar Arasındaki Farklar	234
109. Hudeybiye Anlaşması.....	237
110. İslam'da Mukaddesat	240
111. Araştırma Yapmak, Toplumsal Dertlerin İlacıdır.....	244
112. Maskara ve Alay Etmek.....	247
113. Suizan ve Önyargının Kısımları	249
114. Misafirlik Adap ve Görgüsü.....	254
115. Ayet ve Rivayetlerde Arzu	256
116. Günahın Çeşitleri ve Etkileri.....	258
117. İnsanın Yaratılması.....	261
118. Kur'an'da Tekrar	263
119. Bazı Hükümlerin Delilleri	266
120. Müminlerin Emirnamesi	268
121. İmam Ali'nin (a.s) Tavsiyenamesi.....	272
122. Nasihat ve Çeşitleri.....	273
123. Tevella ve Teberra (Allah'ın Dostuyla Dost, Düşmanıyla Düşman Olmak).....	275
124. Mağfiret ve İstiğfar.....	276
125. Düşman Tanıma	278
126. Yahudilerin Siması.....	281
127. Cuma Günü'nün Önemi	283
128. Mümin ve Münafığın Mukayesesi.....	287
129. Allah'ın Zikrinden Gafil Olmanın Etkenleri.....	292
130. Aileye Karşı Görev ve Mesuliyetler	294
131. Örnek Kadın	296
132. İslam'da Ahlak.....	298
133. En Üstün Ahlaka Sahip İnsan Hz. Peygamber.....	300
134. İnsan, İhtiraslı Bir Varlıktır	303
135. Mescide Dair	304
136. Gece Namazının Önemi	306
137. Haktan Yüz Çevirmenin Cezası.....	308
138. Kadir Gecesi	310

139. Çokluğun Anlamı.....	313
140. Dünya Pazarı.....	315
141. Kevser Nedir?	317
142. Kıskançlık.....	320
143. Selim Kalbin Özellikleri	323
144. Neden İbadet Etmeliyiz?.....	325
145. Allah'ın Zikrinin Etki ve Manileri.....	327
146. Allah'ın Sabredenlere İnayeti	328
147. İnsanlar ve Zorluklar	330
148. ÖğüreceK Kadar Yemek Yasak	331
149. Kur'an'da Duanın Şartları	332
150. Farklı Düşünce ve Gruplarla Barışık Yaşamak.....	333
151. Ümitli Olma Koşulları.....	334
152. İnsan Kalbinin Hâlleri.....	335
153. Dünyanın Çekiciliği	337
154. Takva Sahiplerinin Özellikleri.....	338
155. Terbiye Etmekte Müessir Yöntemler.....	339
156. Ahde Vefanın Zorunluluğu.....	340
157. Bilgin ve Âlimlerin Günahı	341
158. Allah'ın Velileri Hususunda Aşırıcılık ve Gıluv.....	342
159. Moral Veren Etkenler	343
160. İlahi Mühlet; Nimet veya Azap	344
161. Övgü Beklemek	345
162. Sabrın Kısımları.....	346
163. Sırların İfşası.....	347
164. Şeytanın Kandırma Yolları	348
165. İmanın Amel İle Birlikte Olduğundaki Değeri.....	349
166. Abdestin Felsefesi.....	350
167. Allah, En İyi Kanun Koyucu.....	351
168. Kur'an'da Beslenme.....	352
169. Haccın İmtiyazları	353
170. Cevap Verilmemesi Gereken Sorular.....	354
171. Kur'an'da Ecel ve Ölüm Çeşitleri.....	355
172. Kur'an'da Rahmet Örnekleri.....	356
173. İnsanın Alinyazısı Eylemlerine İpoteklidir.....	358
174. Duanın Adab ve Şartları.....	359
175. Kırk (Erbain) Sayısının Sırları	360
176. Sapmanın Etkenleri	361
177. Tahrifin Çeşitleri	362

178. Şeytanın Vesvese Yolları.....	363
179. Kur'an Karîlerinin Çeşitleri	364
180. Kur'an'ın, Hakkı Kabul Etmeyenler için Yaptığı Benzetmeler.....	365
181. Hakkı Tanımanın Ölçüsü	366
182. Allah Velilerinin Varlığının Bereketi	367
183. Komploculara Karşı Yaklaşım Yöntemleri	368
184. Seyr-i Süluk Merhaleleri.....	369
185. Hz. Peygamber'e (s.a.a) Eziyet ve Cefa	370
186. Kendini Unutmak	371
187. İman Ehli ve Nifak Ehli	372
188. Daha Fazla İstemenin Yıkımları.....	373
189. Fakirin Eli Allah'ın Elidir	374
190. Zararın Her Çeşidi Yasaklanmıştır	375
191. Değer Ölçütü Takvadır	377
192. Rahmet Resulü	378
193. Cehennemlik Olmanın Nedenleri	379
194. İki Büyük Ders.....	380
195. Peygamber ve İmamların Takipçileri.....	381
196. Kur'an'ın Bakiyyetullahı (Allah'ın Geride Bıraktığı).....	382
197. İyiliği Emredip Kötülüğe Engel Olan Kimselere Bir Tavsiye.....	383
198. Yaratılış Felsefesi	384
199. Ağlama Çeşitleri	385
200. Küçük Memurların Büyük İşleri	386
201. Yetkin İdareciliğin Şartları	387
202. Seçim ve Tercihle Ölçüt.....	388
203. Kur'an, Allah'ın Zikridir.....	389
204. Yaratılış Düzenindeki Zevciyyet (Eşlik, Çift Olma)	390
205. Batıl, Köpük Gibidir.....	391
206. İnfakın Dereceleri	392
207. Allah'ı Zikretmenin Bereket ve Etkileri.....	393
208. İnsanların Kısımları	394
209. Ahiret Azabı.....	395
210. Kâfirlerin Sapkınlık Merhaleleri.....	396
211. Şükürün Aşamaları.....	397
212. Müminlerin Dünyaya Hâkim Olma Müjdesi.....	398
213. Suçluların Bahanesi ve Şeytanın Kınaması.....	399
214. Nimetin Belaya ve Azaba Dönüşmesi	400
215. İyi ve Kötü Arzular	401
216. İsrâf	402

217. Konuşma Adabı.....	403
218. Kur'an'da Rızık ve Geçim.....	404
219. Haksız Yere Cana Kıymanın Günahı.....	405
220. Yol Yürüme Adabı.....	406
221. Kur'an'da İblis.....	407
222. Allah'ı Tanımanın Fitri Olması.....	408
223. Kur'an'ın Özellikleri.....	409
224. 'İnşallah' Kelimesini Söylemek.....	410
225. Secdenin Şekilleri.....	411
226. Kâmil ve Kuşatıcı Bir Ayet.....	412
227. Namaz Secdelerinin Rumuz ve Sırrı.....	413
228. Peygamberlerin Af Talebinde Bulunması.....	414
229. Kıyamet Görüntüsü.....	415
230. Ölümün Siması.....	416
231. Hedefli Tüketim.....	417
232. Manevi Tekâmülün Aşamaları.....	418
233. İdareciliğin Bazı Şartları.....	419
234. Tuğyanın Cilveleri ve Kandırmaları.....	420
235. Azabın Ertelenmesinin Delilleri.....	421
236. Ziyankârlar.....	422
237. Dilin Fayda ve Afetleri.....	423
238. Gaflet ve Aldırmazlığın Nedenleri.....	424
239. Kur'an Okumada Tertil.....	425
240. Mutluluğa Yol Açan Etkenler.....	426
241. Kur'an'ın Üstün Yönleri.....	427
242. Duanın Kabul Olmama Nedenleri.....	428
243. Sükûnet ve Huzur Vesileleri.....	429
244. Minnet Duyulacak Nimetler.....	430
245. Manevi Düşmanlar.....	431
246. Kıyamet Günü Soruları.....	432
247. İtaatin Çeşitleri.....	433
248. Soru Sormanın Nedenleri.....	434
249. Uğursuzluk İnancı.....	435
250. Bir Ayet ile Kur'an'ın Siması.....	436
251. Örnek Hükümet.....	437
252. En Güzel Olmak ve En Güzeli İstemek.....	438
253. Kur'an'da Mağfiret Nedenleri.....	440
254. İslam ve Sevinç.....	442
255. Allah'ın Saptırmasının Anlamı.....	443

256. Şeytanın Musallat Olma Aşamaları	444
257. Kur'an ve Hz. Peygamber'in (s.a.a) Bedeninin Uzuvarları	446
258. Arzulara Köle Olmak.....	447
259. Cihadın Felsefesi.....	448
260. Birkaç Şey, Birkaç Şeye Bağımlıdır	449
261. Peygamberlerin İstiğfar Etmesi.....	450
262. Terbiye Etmenin Aşamaları	451
263. Hidayetin Açık ve Görünür Olmasının Delilleri.....	452
264. Müminin Toplumsal ve Bireysel İlişkileri.....	453
265. Hz. Peygamber'in (s.a.a) Her Yönden Masumiyeti	454
266. Büyük Günahlar	455
267. Söz Söyleme Adab ve Üslubu.....	456
268. Ticaretin Çeşitleri.....	457
269. Amelsiz Âlim.....	459
270. Aile Türleri.....	460
271. Kem Göz (Nazar)	462
272. Allah'ın Hz. Peygamber'e (s.a.a) Olan İnayeti.....	463

Başlarken

Varlık âlemi içerisinde eşrefi mahlûkat olma potansiyeline sahip olan ve Allah'ın yeryüzünde halifesi liyakatine layık olan yalnızca insandır. İnsanogluna bu şerefi bahşeden Yüce Allah, onu her dönemde kendisine muhatap kabul etmiş, bu önemli görev ve pâyeyi değişik zamanlarda hatırlatmış ve bunun insanlara ulaştırılması için de farklı zaman ve mekânlarda peygamberlere “sahifeler” ve “kitaplar” nazil etmiştir. Allah tarafından gönderilen bütün bu kitapların en büyük gayesi; insanı insan yapmak, kemale ulaştırmak, yaratılıştaki sırrın farkına varması ve netice olarak da dünya-ahiret saadetini yakalamasıdır.

Kıyamete kadar tüm insanlığa mutluluk yolunu gösterecek ve okuyarak yücelmesini sağlayacak olan Kur'an'dır, ayrıca Kur'an bütün nazil olan kitaplar içerisinde en kapsamlı olanıdır. Bütün insanlığın her türlü manevî ve fikrî ihtiyaçlarına kaynak olacak kitapları ihtiva eden kutlu bir kitaptır. Peygamberimize (s.a.a), bütün kitapları özetleyen, doğrulayan, bütün zaman ve mekânlara yetecek ölçülere sahip olan özellikleriyle Kur'an nâzil olmuştur.

Bizatihi Kur'an'ın tarifiyle Kur'an; âlemlerin Rabbinden gelen (Vakıa,80); insanları hidayete erıştiren ve hakkı bâuldan ayıran (Bakara,185); sonsuz hikmetler yüklü (Yasin,2); sonsuz derecede kerîm (Vakıa,77) bir Ezeli Kelâm'dır.

Masumların tarifiyle Kur'an; öyle bir kitaptır ki: "O'nda, sizden önceki (milletlerin ahvaliyle ilgili) haber, sizden sonra gelecek fitneler ve kıyamet ahvali ile ilgili haberler.. ayrıca sizin aranızda, (iman-küfür, taat-isyan, haram-helâl vs. nevinden) cereyan edecek ahvâlle alakalı da hükümler vardır. O, hak ile batılı ayırdeden ölçüdür ve O'nda her şey ciddidir. Kim bir zalimden korkarak ondan kopar ve onunla amel etmezse, işte o zaman Allah da onu helâk eder. Kim O'nun dışında bir hidayet ararsa, Allah o kimseyi saptırır. Zira o, Allah'ın en sağlam ipi (hablu'l-metin)dir. O, hikmet edalı hatırlatan bir beyan.. ve Hakk'a ulaştırın bir yoldur. O, kendisine uyanları (değişik arzulara takılıp) kaymaktan, kendisini (kıraat eden) dilleri de iltibastan korur. Âlimler hiçbir zaman ona doyamaz.. Onu çokça tekrar okuyana o, usanç vermez ve tadını eksiltmez. Onun insanlarda hayret uyaran yanlarının sonu gelmez. O öyle bir kitaptır ki, cinler onu işittikleri zaman, şöyle demekten kendilerini alamamışlardır: **"Biz, doğru yolu gösteren harika ve hiç duyulmadık bir Kur'ân dinledik. Biz onun (Allah kelâmı olduğuna) inandık."** (Cin, 1) O'nun üslubuyla konuşan, doğruyu konuşmuş olur. O'nunla amel eden, mutlaka mükâfat görür. Kim onunla hüküm verirse, adaletle hükmeder. Kim ona çağırırsa, doğru yola çağırılmış olur."

Kur'an, gerçekten âlemlerin Rabbi namına bir ilahî hitaptır. Bütün kâinatın Sahibi, bütün mahlukatın Hâlikı namına bir ezeli konuşmadır. Hakîm, Kerîm ve Rahîm bir Rabbin Kelâm-ı Ezeli olarak sonsuz hikmet, kerem ve rahmet yüklüdür. Furkan'dır ve Mu'cizu'l-Beyan'dır. Dolayısıyla onu okumak, okumaların en güzelidir. Onu dinlemek, dinlemelerin en güzelidir. Onunla düşünmek, tefekkürün en güzeli- dir. Ona göre yaşanan bir hayat, hayatların en güzelidir.

Evet, Kuran bu kadar önemliyken ve yaşamın mihenk taşı iken asırlardır âlimlerimiz ona yüzlerce tefsir yazmış, açıklamaya çalışmış ve insanların çok daha iyi faydalana- bilmeleri için farklı metotlarla incelemişlerdi.

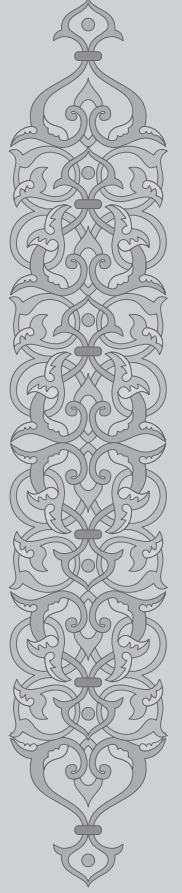
İşte bunlardan biri de Üstad Muhsin Kırâatî'nin 10 ciltte yazmış olduğu “*Tefsir-i Nur*” kitabıdır. Umarız bu kıymetli ve herkesin çokça faydalanacağı eser en kısa zamanda Türkçemize kazandırılır ve halkımızın istifadesine sunulur.

Fakat bizler el-Mustafa Yayınları olarak öncesinde o 10 ciltlik tefsirin bir özeti niteliğinde “*Kur'an'dan Esintiler*” kitabını sizlere sunuyoruz.

Kur'an'dan Esintiler kitabı, Kur'an'la irtibatsız olanlara irtibat kurabilmenin yollarını, Kur'an okumaları gerçekleştiren okuyucularının bu okumalarının verimli bir şekilde sağlayabilmesi ve hayatlarına tatbik edebilmelerini gösteriyor. Kimi zaman Peygamberimizin huzuruna bizleri götürerek ayetleri daha güzel anlamamızı sağlıyor ve kimi zaman da pak, tertemiz masum imamların Kur'an ahlakından inciler serip, ayet üzerinde derinlemesine tefekkürünü ve kulluğunun terennümlerine ruhlarımıza estiriyor.

Umarız Yüce Kitabımızın daha iyi anlaşılması ve yaşamımızda yer bulmasına azıcık da olsa katkımız olmuştur. Siz değerli okuyucularımıza faydalı ve zahmet çekenlere ahiret azığı olması ümidiyle.

el-Mustafa Üniversitesi Türkiye Temsilciliğı
el-Mustafa Yayınları

1.

Sılayı Rahim

﴿الَّذِينَ يَتَّقُونَ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾

“Onlar öyle (fasıklar) ki, kesin söz verdikten sonra sözlerinden dönerler. Allah'ın; ziyaret edilip hâl ve hatırının sorulmasını istediği kimseleri ziyaretten vazgeçerler ve yeryüzünde fitne ve fesat çıkarırlar. İşte onlar gerçekten zarara uğrayanlardır.”

Bakara, 27

“... Allah'ın; ziyaret edilip hâl ve hatırının sorulmasını istediği kimse-ler...”¹ ayetine ilişkin olarak Allame Meclisi (r.a), sılayı rahimin önemi hakkında yüz on rivayet nakletmek suretiyle konuyu ele almıştır.² Bu rivayetler içerisindeki en ilgi çekicilerinden bazılarını aktaralım:

- › Akrabalarınızla, bir su içirmek haddinde dahi olsa görüşme ve irtibat halinde olunuz.
- › Sılayı rahim ömrü uzatır, fakirliği uzaklaştırır.
- › Sılayı rahimle rızık artar, gelişir.
- › Atılan en iyi adımlar, sılayı rahim ve akraba ziyaretleri için yapılandır.
- › Sılayı rahimin neticesiyle cennette özel bir makama sahip olunur.
- › Akrabalarınız her ne kadar size özensiz de olsalar, ziyaretlerine gidiniz.
- › Akrabalarınız iyilik sahibi olmasalar da, sılayı rahim yapınız.
- › Bir selam verme derecesinde dahi olsa, sılayı rahim yapınız.
- › Sılayı rahim, ölüm ve kıyamet günü hesabını kolaylaştırır.
- › Sılayı rahim, amellerin arınma ve malların gelişmesine nedendir.
- › Yakınlara olan maddi destek, diğer kimselere olan yardım sevabının yirmi dört katıdır.
- › Bir yıl yol yürümekle de olsa sılayı rahim yapınız.
- › Her kim sılayı rahimi terk ederse, cennetin kokusu ona ulaşmaz.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Babam, akrabalarıyla irtibatı olmayan kimse ile dost olmamam hususunda tavsiyede bulundu.”³

¹ Ra'd, 25

² Biharu'l Envar, c.71, s.87

³ Tefsir-u Rahnama ve Nuru'l Sakaleyn

2.

Kur'an Tilavetinin Adabı

﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾

“Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler(den bazıları) onu, hakkını gözeterek okurlar. Çünkü onlar, ona iman ederler. Onu inkâr edenlere gelince, işte gerçekten zarara uğrayanlar onlardır.”

Bakara, 121

İmam Cafer Sadık (a.s), Kur'an tilavetinin adab ve görgüsü hususunda sekiz nükteyi dikkatlere sunmuştur:

- 1 – Ayetlerin okunuşu
- 2 – Ayetler üzerinde düşünmek
- 3 – Ayetlere amel etmek
- 4 – Vaatlere ümit beslemek
- 5 – Azaptan korkmak
- 6 – Kısasalardan ibret almak
- 7 – İlahi emirleri yerine getirmek
- 8 – Yasaklananların terk edilmesi.

Rivayetin sonunda İmam şöyle buyurmuştur: “Tilavetin hakkı sadece harflerin, kıraatin ve tecvidin öğrenilmesi; ayetlerin ezberlenmesi değildir.”¹ Bu anlamda rivayetler esas alındığında; Kur'an tilavetinin hakkını eda eden sadece Masum İmamlardır sonucuna varılır.²

¹ Tefsiru'l Mizan

² Usul'u Kâfi, c.1, s.215

3.

Orucun Fayda ve Bereketi

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

“Ey iman edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz.”

Bakara, 183

Orucun zahir ile batındaki en önemli etkisi takva ve Allah korkusudur. Oruç, gizli yapılan tek ibadettir. Namaz, hac, cihat, zekât ve humus gibi ibadetler insanlar tarafından görülürken, oruç bir başkası tarafından görülmez. Oruç, insanın iradesini kuvvetlendirir. Her kim bir ay ekmeğini, suyunu ve şehvetini kontrol ederse; başkalarının mal ve namusuna karşı da kendisini kontrol altına alabilir. Oruç, hayırseverliğin ve iyiliğin kuvvetlenmesine neden olur. Her kim bir ay açlığın tadına varmış olsa, yoksulların sıkıntısını anlayabilecek, dertlerine aşına olabilecektir. Hz. Rasulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Oruç, sabrın yarısıdır.”¹

Sıradan insanların oruçları, ekmek, su ve şehvi eylemlerden uzak durmakla olur. Oysa havasa (seçkinlere) göre orucu bozan unsurlardan sakınıldığı gibi günahattan da kaçınmak zorunludur. Seçkinlerin seçkinlerine (havasül havas) göre ise oruç, bu ibadeti bozan unsur ve günahlardan sakınılmasına ilaveten kalbin Allah’tan başka her şeyden boşaltılmasıdır.² Oruç, insanı melek sıfatlı yapar ki melekler yemek, içmek ve şehvetten uzaktırlar.³

¹ Tefsiru’l Minar

² Tefsiru’l Ruhul Beyan

³ Ayetullah Cevad Amuli

4.

Ramazan Ayına Misafir Olma Adap ve Görgüsü

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ
مِّنكُم الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ
وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْكُم وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

“Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur’an’ın indirildiği aydır. Öyle ise sizden ramazan ayını idrak edenler onda oruç tutsun. Kim o anda hasta veya yolcu olursa (tutamadığı günler sayısınca) başka günlerde kaza etsin. Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez. Bütün bunlar, sayıyı tamamlamanız ve size doğru yolu göstermesine karşılık, Allah’ı tazim etmeniz, şükretmeniz içindir.”

Bakara, 185

Vesail’u Şia’da nakledilen tafsilatlı bir rivayette, oruç tutan kimsenin ahlaki durumu hakkında şöyle denir: “Oruçlu bir kimse, günden, yalandan, didişmeden, hasetten, gıybetten, hakka muhalefet etmekten, küfretmekten, atışmaktan, sinirden, alay ve zulüm etmekten, insanları azarlamaktan, gaflet etmekten, fasık kimselerle birlikte olmaktan, söz götürüp getirmekten, haram yemekten uzak durmalıdır. Namaza karşı sabırlı ve sadakatli olmalı, kıyamet gününe özel bir teveccühü olmalıdır.”¹

Böyle bir misafirlikte bulunma şartı sadece açlığa tahammül etmek değildir. Hadiste şöyle der: Semavi rehberlere itaat etmekten kaçınan, şahsi ve ailevi meselelerinde eşine kaba ve acımasız davranan, bakmakla yükümlü olduklarının meşru isteklerini temin etmekten kaçınan yahut da anne ve babası kendisinden razı olmayan kimsenin orucu da kabul değildir. Bu durumdaki kimse ziyafet şartlarını yerine getirmemiştir.

Orucun her ne kadar bedende bulunan gereksiz materyalleri yok etme gibi tıbbi yararları olsa da; Ramazan ayının seher vaktinde kalkılması, ruhun nefaseti ve duaların icabet bulması başka bir şeydir. Gerçek mahrum ise, bu tür hayır ve bereketlerden yoksun kimsedir.

¹ Hürri Amuli, Muhammed b. Hasan, *Vesailu’s-Şia* (Çev)

5.

Eşin Elbiseye Benzetilmesi

﴿أَجَلٌ لَّكُمْ لَيْلَةُ الصِّيَامِ الْوَفْتُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْهِنَ بِأَشْرَوْهِنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ آتُوا الصِّيَامَ إِلَى الْيَلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾

“Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helâl kilindi. Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz. Allah sizin kendinize kötülük ettiğinizi bildi ve tövbenizi kabul edip sizi bağışladı. Artık (ramazan gecelerinde) onlara yaklaşın ve Allah'ın sizin için takdir ettiklerini isteyin. Sabahın beyaz ipliği (aydınlığı), siyah ipliğinden (karanlığından) ayırt edilmeye kadar yiyin, için, sonra akşama kadar orucu tamamlayın. Mescidlerde ibadete çekilmiş olduğunuz zamanlarda kadınlarla birleşmeyin. Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Sakın bu sınırlara yaklaşmayın. İşte böylece Allah ayetlerini insanlara açıklar. Umulur ki korunurlar.”

Bakara, 187

Eşin elbiseye benzetilmesi meselesinde birçok zarif nükte bulunmaktadır. Bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

- › Elbise; insanın tarzına, rengine ve cinsiyetine uygun olmalıdır. İnsanın eşi de kendi denginde ve fikrine, şahsiyetine münasip olmalıdır.
- › Elbise; huzur ve ziynet nedenidir. Eş ve çocuklarda ailenin huzur ve ziynet kaynağıdır.
- › Elbise; insanın ayıplarını örter. Kadın ve erkek de, birbirlerinin tüm ayıp ve kusurlarını örtmelidir.
- › Elbise; insanı sıcak ve soğuktan korur. Eşin varlığı da, ailenin merkezine zarar gelmesine engel olur. Eş; yuvayı içten ve sıcak kılar, hayatı olumsuzluklardan korur.

-
- › Elbise; insanın harimidir. Üryan ve çıplaklık ise rezalet sebebidir. Evlilik ve eş edinmekten kaçınmak da, insanın sapıtmasına ve rezil olmasına nedendir.
 - › Elbise olarak, soğuk havalarda kalın, sıcak havalarda ise ince olanı kullanılır. Her erkek ve kadın da, davranış ve ahlâkî yapılarını karşı tarafın ruhi gereksinimine göre düzenlemelidir. Eğer erkek sinirli ise, kadın ona sükûnet ve sakinlikle karşılık vermelidir. Eğer kadın yorgun ise, erkek de hoşgörüyle yaklaşmalıdır.
 - › İnsan, elbisesini kirlenme ve tozlanmadan korur. Eşler de birbirlerini günaha düşmekten ve kirlenmekten korumalıdır.

6.

İçkinin Haram Olma Nedeni

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ﴾

“Sana, şarap ve kumar hakkında soru sorarlar. De ki: Her ikisinde de büyük bir günah ve insanlar için bir takım faydalar vardır. Ancak her ikisinin de günahı faydasından daha büyüktür. Yine sana iyilik yolunda ne harcayacaklarını sorarlar. “İhtiyaç fazlasını” de. Allah size ayetleri böyle açıklar ki düşünesiniz.”

Bakara, 219

Ayetteki ‘hamr’ kelimesi sözlükte giysi manasına da gelmektedir. Kadınların hicaba uyararak başlarını örttükleri kumaş parçasına da bundan ötürü ‘himar’ denmiştir. İçki de insanın teşhis kudretini aklından aldığı, daha gerçekçi bir ifadeyle örttüğü için “hamr” diye adlandırılmıştır.

Yine ayette kumar anlamına gelen ‘meysir’ kelimesi de kolay, meşakkatsiz manasında kullanılan “yusr” kelimesinden türemiştir. İki taraf da birbirinin parasını zahmetsiz olarak el koymak istediklerinden bu isimle geçmektedir.

› İnsanların birinci sorusu, kumar ve içkinin hükmü hakkındadır.

İnsanların bu sorusu hakkında, ayet şunu buyurur: “Sana, şarap ve kumar hakkında soru sorarlar. De ki: Her ikisinde de büyük bir günah ve insanlar için bir takım faydalar vardır. Ancak her ikisinin de günahı faydasından daha büyüktür.” Kimilerinin üzüm yetiştiriciliği ve şarap satmada, kimilerinin de kumarhane açmada servet edinmiş oldukları gibi... Ahlaki ve ilmi kitaplarda, şarap ve kumarın kötü etkileri, birey ve toplum üzerinde yol açtığı fesat hakkında doyurucu bilgiler sunulmuştur.

Burada ‘Tefsir-i Numune’den¹ içki ve kumarın zararları hakkında oluşturulmuş fihristi beyan edelim. Ömrü kısaltması, çocuklarda görülen

¹ Mekarimi Şirazi, “Tefsir-i Numune”

olumsuz etkenler - özellikle sarhoş bir halde cinsel münasebette bulunulmuşsa-, ahlaki fesatların yayılması ve cinayetlerin artması, bu verilere etken olan hırsızlık, darbe ve yaralama, cinsel içerikli cürümler, tehlikeli ve vukuatlı sürücülüğün artması gibi unsurlardır.

Ani heyecanlanma, sinir hastalıkları, kalp ve beyin krizleri, kalp çarpıntılarının yükselmesi, iştahsızlık, renk solgunluğu ve diğer fiziksel, ruhsal, psikolojik rahatsızlıkların araştırma sonuçlarına göre; ölümlerin yüzde otuzunun kumara bağlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Kumar, ekonomide tahribat etkisine yol açmakta ve tüm memnuniyet yaratan faydalı işleri de yok etmektedir. Bazı İslami olmayan ülkelerde, kumar yıllarca yasaklanmış ve kanunsuz işlerden sayılmıştır. Örneğin İngiltere 1853, Rusya 1854, Almanya 1873 yılında kumarı yasaklamıştır.

7.

Tevhid ve Gerçek Malikiyet

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾

“Allah’tan başka ilah yoktur; O, hayydir, kayyümdür. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama. Göklerde ve yerdekilerin hepsi O’nundur. İzni olmadan O’nun katında kim şefaath edebilir? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. (O’na hiçbir şey gizli kalmaz.) O’nun bildirdiklerinin dışında insanlar O’nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O’nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır, onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O, yücedir, büyüktür.”

Bakara, 255

Gerçek malik herşey kendisindenken, insanın malikiyeti hakikatte emanetten başka bir şey değildir. İnsanın malikiyeti; gerçek malik yani Allah tarafından belirlenen sayılı gün ve sınırlı şartlarda gerçekleşir. Herkes ve herşey onun mülkündeyken öyleyse neden bir mülk bir diğer mülke tapmaktadır?

“عِبَادَ أَمَّا لَكُمْ - ibadun emsalukum”. Diğerleri de sizin gibi kuldurlar.”¹

Tabiat, Allah’ın mülküdür ve kanunları da O’nun hükmüdür. Keşke insanoglulu O’nun hem mülkünden hem de milkinden (azametinden – iktidarından) daha iyi istifade edebilseydi. Eğer herşey Allah’tan ve herşey Allah içinse, o halde cimrilik ve ihtiras da neden? Acaba yaratıcı olan Allah-u Teâlâ bizi kendi halimize mi bırakmıştır? “İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır!”²

¹ A’raf, 194

² Kiyamet, 36

İmam Musa Kâzım (a.s) Bişr adında bir şahsın evinin önünden geçerken, evden yükselen gürültülü çalgı ve terane seslerini duyar. İmam Musa Kâzım (a.s) o an evden çıkan hizmetçiye: “Bu evin sahibi de kim, acep kul mudur?” diye sorduğunda hizmetçi: “Hayır efendim. Bu evin sahibi kul değildir. Kendileri hür bir kimsedir.” şeklinde cevap verir. İmam (a.s) ise hizmetçiye cevaben şöyle buyurdular: “Eğer kul olsalardı bunca itaatsizlik yapmazdı.” Hizmetçi eve girdiğinde İmam’ın (a.s) sözlerini ev sahibine nakleder. Ev sahibi bu etkileyici söz karşısında sarsılır ve tövbe eder.³

İmam Cafer Sadık’dan (a.s) şöyle bir rivayet nakledilmiştir: “Allah’a kulluk ve takva derecesinin ilki, insanın kendisini malik görmemesidir.”⁴

³ El-Muntaha, s.329

⁴ Biharul Envar, c.1, s.295

8.

Allah'ın Velayetine Razi Olanlar ve Muhalefet Edenler

﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولِيَاؤُهُمُ
الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ﴾

“Allah, inananların velisidir. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların velileri de tâguttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar.”

Bakara, 257

Allah'ın velayetinden razı olanların özellikleri:

- › Allah'ın velayetini kabul ettiklerinde, işleri Allah'ın rengini alır. “Allah'ın (verdiği) rengiyle boyandık. Allah'tan daha güzel rengi kim verebilir? Biz ancak O'na kulluk ederiz (deyin).”¹
- › Kendisi için ilahi rehberler seçilir. “...Bilin ki Allah, Tâlût'u size hükümdar olarak gönderdi...”²
- › Yolu aydın, geleceği aşikâr ve işleri güvenilirdir. “...imanları sebebiyle Rableri onları hidayete erdirir...”³, “...biz Allah'a geri döneceğiz...”⁴, “...güzel davrananların mükâfatını zayı etmeyiz.”⁵
- › Savaşlarda ve sıkıntılarda ancak Allah'ın yardımını beklerler ve Allah'tan başka hiçbir güç karşısında korku duymazlar. “...onların imanlarını bir kat daha arttırdı.”⁶

¹ Bakara, 138

² Bakara, 247

³ Yunus, 9

⁴ Bakara, 156

⁵ Yusuf, 56

⁶ Al'i İmran, 173

-
- › Ölümünden korkmaz ve Allah'ın velayetinin altında ölmeyi bir saadet bilir. İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurur: "Ben ölümü saadet biliyorum."⁷
 - › Yalnızlık, hayatında ona acı ve sıkıntı vermez. Çünkü Allah'ın teveccühü altında olduğunu bilir. "...Allah bizimle beraberdir..."⁸
 - › İnfaktan ve Allah'ın istediği yerlere harcamaktan ötürü endişeye kapılmaz. Çünkü malını kendi velisine teslim etmektedir. "*Verdiğinin kat kat fazlasını kendisine ödemesi için Allah'a güzel bir borç verecek yok mu? ...*"⁹
 - › Olumsuz propagandalar ona etki etmez. Çünkü Allah'ın kesin gerçekleşecek vaadlerine gönül vermiştir. "...Akıbet, sakınanlarındır."¹⁰
 - › Ona göre Allah'tan başka herşey küçüktür. Hz. Emiru'l Müminin Ali (a.s) şöyle buyurur: "Gözlerinde Yaratıcı büyük ve bundan dolayı da O'nun dışındakiler gözlerinde küçüktür."¹¹
 - › Kanun ve emirlerin çokluğu kendisini şaşırtmaz. Çünkü o sadece Allah'ın kanununu kabul etmiştir. Yalnızca bu emir ve düsturları düşünmektedir. Eğer yüzlerce yol önüne getirilip koyulsa, yalnız ilahi ölçülerle Allah'ın tayin ettiği yolu seçecektir. "*Kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse...*"¹²

İlahi velayete muhalefet edenler; beyan edilen bu bereketten mahrum kalırlar ve nice karanlıklarda yol alırlar.

⁷ Biharul Envar, c.44, s.192

⁸ Tevbe, 40

⁹ Bakara, 245

¹⁰ A'raf, 128

¹¹ Nehcu'l Belağa, H.193

¹² Maide, 44

9.

Mübahele Hadisesi

﴿فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَابْنَاتَنَا
وَنِسَاءَنَا وَنِصَابَنَا وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ﴾

“Sana bu ilim geldikten sonra seninle bu konuda çekişenlere de ki: Geliniz, sizler ve bizler de dahil olmak üzere, siz kendi çocuklarınızı biz de kendi çocuklarımızı, siz kendi kadınlarınızı, biz de kendi kadınlarımızı çağıralım, sonra da dua edelim de Allah’tan yalancılar üzerine lânet dileyelim.”

Al’i İmran, 61

نَبْتَهِلْ “Nebtehil” sözcüğü elleri açmak ve avuçları dua için gökyüzüne kaldırmak anlamına gelen “ibtihal” kelimesinden türemiştir. Ayet, bu sözcükten ötürü ‘mühabale ayeti’ olarak meşhur olmuştur. Mübahele yani; iki muhalif grubun ilahi dergâhta, aralarındaki batıl tarafın Allah tarafından lanete uğrayarak ve helak edilmesini Allah’tan istemesidir.¹

Şia-Sünni tefsirleri ile bazı hadis ve tarih kitaplarında onuncu hicri yılda Hz. Peygamber (s.a.a) tarafından İslam dinini tebliğ etmek üzere bazı memurların Yemen’in Necran bölgesine gönderildiği yazar. Necran Hristiyanları da kendilerinden bir heyeti Hz. Peygamber (s.a.a) ile görüşmek için Medine’ye gönderir. Hz. Peygamber (s.a.a) ile Necran Hristiyanları arasında geçen münazaradan sonra onlar yine bahane getirmeye çalışırlar ve İslam’ın hakkaniyetini izhar etme hususunda kuşkulu yaklaşırlar. Bundan sonra Hz. Peygamber’e (s.a.a) hitaben şu mazmunda ayet nazil olur: Seninle bu hususta çekişip hakkı kabul etmeye yanaşmayanlara şunları söyle: Geliniz! Çocuklarımızı, kadınlarımızı ve kendimizi davet edelim. Allah’a ellerimizi açıp huşu içinde yalancıların ve yalana sarılmışların üzerine her türlü laneti göndermesi için yalvarıp yakaralım. Böylelikle kimin yolu batıl ise belli olsun. Bu vesileyle de aramızdaki münakaşa ve çekişme de son bulsun.

¹ Mustafavi, Hasan, Et- Tahkik fi Kelimati’l Kur’an

Necran Hristiyanları heyeti, Hz. Peygamber'in (s.a.a) mübahele önerisini duydukları anda birbirlerine bakıp, şaşırıp kalırlar. Onlar bu hususta düşünüp, istişare etmek için vakit isterler. Necran Hristiyanlarının büyüğü, heyetine: "Müslümanların önerilerini kabul edin. Eğer Peygamberleri bir toplulukla birlikte tumturaklı bir hâl ile geldiyse korkmayın ve biliniz ki; size bundan dolayı bir zarar gelmeyecek. Eğer meydana sayılı kişilerle gelirse, mübahele etmekten sakının ve onlarla anlaşmaya varın" der.

Mübahele günü Hz. Peygamber'in (s.a.a) yanında iki çocuk, bir kadın ve bir genç erkekle birlikte meydana geldiğini gördüler. O iki çocuk İmam Hasan (a.s) ve İmam Hüseyin, (a.s), genç erkek İmam Ali bin Ebu Talib (a.s), kadın ise Hz. Peygamber'in (s.a.a) kızı Fatıma'ydı (s.a).

Necran Hristiyanlarının rahibi : "Ben öyle çehreler görüyorum ki; onlar eğer Allah'tan bir dağın yerinden kopup harekete gelmesini isteseler, dağ parça parça kopup gelecektir. Eğer bu insanlar lanet etseler, yer yüzünde bir tek Hristiyan kalmaz" der. Bu yüzden mübaheleden çekilerek, anlaşmaya hazır olduklarını duyururlar. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Beni hak peygamberi olarak gönderene and olsun ki; eğer mübahele gerçekleşmiş olsaydı, o vadi onların üzerine ateş yağdırırdı." ²

Bu hadise Şia tefsirlerinin yanı sıra Ehl-i Sünnet'in muteber kitaplarında da yerini almıştır. ³

Allame Tabatabai tefsir kitabında, mübahale vakiasını, 51 sahabenin aynı bağlamda ve birbiriyle ittifak ederek naklettiklerini belirtir. ⁴

'İhkaku'l Hak' kitabında da bu hususta Ehl-i Sünnet'in altmış büyüğünün ismi beyan edilerek şöyle söylenir: "Bu ayet Hz. Peygamber (s.a.a) ve O'nun Ehl-i Bey'inin azameti hakkındadır." ⁵

Mübahele günü Zil' Hicce ayının 24 ya da 25. günü vuku bulmuştur. Hz. Peygamber (s.a.a), şimdilerde Medine yerleşimi içinde olan ancak

² Tefsiru'l Mecmau'l Beyan, Menakib İbn Meğazi, s.263

³ Fahrurazi, Tefsir-u Kebir, Alusi, Meraği, Ruhul Beyan, el -Menar. İbn Kesir bu ay - tin tefsiri bölümünde, Kamil-i İbn Esir c.2, s.293, Müstedreku'l Hakim, c.3 s.150, Müsned-i Ahmed Hanbel c.1, s.185

⁴ Tefsiru'l Mizan, c.3, s.257

⁵ İhkaku'l Hak, c.3, s.46

o zamanlar Medine dışında yer alan bir mahallede bulunuyordu. Daha sonra mübahele hadisesinin olduğu yere “İcabet Mescidi” adında bir camii inşa edilmiştir. Bu mescid ile Peygamber’in (s.a.a) mescidi arasındaki mesafe yaklaşık iki kilometredir. İlahi! Bize dünyada ziyaretini ve kıyamette de şefaatinı nasip eyle...

Tefsiru’l Mizan’ın rivayetine göre mübaheleye davet, sadece Hristiyanları içermiyordu. Hz. Peygamber (s.a.a) Yahudileri de mübaheleye davet etmiş idi.

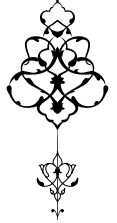
Mübahele Hz. Peygamber (s.a.a)’ın zamanına has bir durumda değildi. Bazı rivayetlere göre müminler de mübahele yapabilirler. İmam Cafer Sadık (a.s) bu hususta bir takım düsturlar buyurmuşlardır.⁶

Hz. Peygamber (s.a.a) şahsen de yalancıların üzerine lanet edebilirdi. Hz. Ali (a.s), Hz. Fatıma (s.a), Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin (a.s)’a gerek de kalmayabilirdi. Ancak Allah ve Resulü böyle bir hadisecyle; bu kimselerin hakka ve hedefe davette Hz. Peygamber (s.a.a)’ın ortakları ve yardımcıları olduğunu anlatmış oldular. Böylelikle onların tehlikeleri kendisiyle birlikte karşılayacakları ve misyonunu sürdüren kimseler oldukları algılanması sağlanmıştır.

Soru: Bu macerada kadın olarak sadece Hz. Fatıma (s.a) bulunmaktaydı. Peki, neden çoğul olarak ‘kadınlarımız’ kelimesi kullanılmıştır?

Cevap: Kur’an’ı Kerim birçok konuda tekil kimseden bahsederken çoğul ifade kullanmıştır. Al’i İmran suresi 181. ayet-i kerimede bir şahsın hakaret ederek şöyle dediğini nakleder: “Gerçekten Allah fakir, biz ise zenginiz diyenlerin sözünü, and olsun ki Allah iştmiştir.” (Âl-i İmran/181) Bu sözü söyleyen tek kişi olmasına rağmen, çoğul bir ifade kullanılmıştır. İla-veten Kur’an’ı Kerim, Hz. İbrahim (a.s)’ın tek kişi olmasına rağmen ‘tek başına bir ümmet’ olduğunu buyurur.

⁶ Tefsiru’l Nuru’l Sakaleyn, c.1, s.351, Usul’u Kâfi, c.2, babu’l mübahele

10.

En İyi Ümmet

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

“Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder; kötülükten meneder ve Allah’a inanırsınız. Ehl-i kitap da inansaydı, elbet bu, kendileri için çok iyi olurdu. (Gerçi) içlerinde iman edenler var; (fakat) çoğu yoldan çıkmışlardır.”

Al’i İmran, 110

Bu ayet-i kerimede genel aşamalarla ‘iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmaya’ işaret edilmektedir. İşaret edilen bu konu şu detay ve şartları kapsamaktadır:

1 – En iyi ümmet olmak söz ve sloganla olmaz. İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak imanla olur: “...Allah’a inanırsınız...”

2 – Ümmette hareketsizlik ve korku, hayır değildir: “...en hayırlı ümmetsiniz... kötülükten meneder ve Allah’a inanırsınız...”

3 – İyiliği emretme ve kötülükten sakındırma eylemi o denli önemlidir ki; en hayırlı ümmet olma ölçüsü sayılmıştır: “...en hayırlı ümmetsiniz...”

4 – İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak ancak Müslümanların bir ümmet şekline geldiğinde gerçekleşebilir. Diğer bir ifadeyle ümmetin hâkimiyeti olmalıdır: “...en hayırlı ümmetsiniz...”

5 – Müslümanlar, tüm beşeri toplumların ıslah olmasıyla mesuldür: “Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış...”

6 – Fesatla mücadele etmeksizin, iyilikleri tavsiye etmek çok az bir netice alınmasını sağlar: “... iyiliği emreder; kötülükten meneder...”

7 – Ümmetten herbir birey iyiliği emretmeli ve kötülükten sakındırmalıdır. Dokuz yaşındaki bir kız, cumhurbaşkanına iyiliği emretme ve

kötülükten sakındırma hakkına sahiptir: “... iyiliği emreder; kötülükten meneder...”

8 – İyiliği emretmede; yaş, bölge, ırk, tahsil, ekonomik ve toplumsal başarının rolü yoktur: “...en hayırlı ümmet... emrederler...yasaklarlar...”

9 – Müslümanlar kudret ve otorite ile iyiliği emretmeli ve kötülükten sakındırmalıdır, zayıflıkla ve iltimas ederek değil: “... emrederler...”

10 – İyiliği emretmek, kötülükten sakındırmaktan mukaddem ve önceliklidir: “...emrederler...men ederler...”

11 – Emretmek ve men etmek ancak iman esasına dayandığında etkili olacaktır. “...emrederler... men ederler... Allah’a inanırsınız...”

11.

Rivayetlerde Şehadet ve Şehit

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ﴾

“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar diridirler; Rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadır.”

Al'i İmran, 169

Biz Kur'an esasına göre şehitleri diri bilir ve İslam yolunun şehitlerine özellikle de Kerbela şehitlerine selam eder, onlarla konuşur ve tevesül ederiz. Ebu Süfyan, Uhud Savaşının sonunda yüksek sesle şöyle bağırmaktaydı: “Uhud'daki bu yetmiş Müslüman ölüsü, Bedir savaşındaki yetmiş ölümümüzün bedelidir.” Hz. Peygamber (s.a.a) ise ona şöyle buyurdular: “Bizim ölülerimiz cennet sakinleridir. Sizin ölüleriniz ise ancak cehennemdeler...”¹

1 – Rivayetlerde Allah'ın şehitlere has yedi özellik bahsettiği nakle-dilmiştir. Şehitten düşen ilk kan damlası, tüm günahlarının affedilmesini sağlar. Şehit, başını hurinin eteğine koyar, cennet elbiseleriyle süslenir, en hoş kokularla arındırılır, cennette kendisine sunulacak makamını müşahade eder, tüm cennette gezinebilme serbestisi edinir, perdeler kalkar ve Allah'ın veçhini seyreder.²

2 – Hz. Peygamber (s.a.a) bir şahsın şöyle bir duada bulunduğuna tanık olur: “Allahım senden istenilen en güzel şeyi bana bağışla.” Hz. Peygamber işittiği bu duadan sonra şöyle buyurmuştur: “Eğer onun duası kabul olursa, Allah yolunda şehit olacaktır.”³

3 – Bir diğer rivayette ise şöyle buyrulmuştur: “Her iyiden daha yüksek iyi vardır. Ancak şehadet böyle değildir. Bir şahıs şehit olduğunda, ondan daha hayırlısı tasavvur edilemez.”⁴

4 – Kıyamet gününde şehidin şefaati vardır.⁵

¹ Tefsiru'l Mecmau'l Beyan

² Vesailu' Şia, c.11, s.10

³ Müstedrek, c.2, s.243

⁴ Biharu'l Envar, c.74, s.61

⁵ A.g.e., c.2, s.15

5 – İmam Cafer Sadık'dan (a.s) rivayet edilmiştir: 'Kıyamet gününde şehide sürçmeleri ve hataları gösterilmeyecektir.'⁶

6 – Şehitlikte ilk sıra, ilk hamleyi yapan ve düşman hattını yaranlarıdır. Onların makamları daha yüksektir.⁷

7 – Mücahitler, cennete özel bir kapıdan gireceklerdir.⁸ Herkesten önce cennete onlar gireceklerdir.⁹ Cennette özel makamlara sahip olacaklardır.¹⁰

8 – Dünyaya tekrar dönüp şehit olmak isteyen sadece şehitlerdir.¹¹

9 – En üstün ve en iyi ölüm, şehadettir.¹²

10 – Allah katında hiçbir damla kan, ilahi yolda dökülmüş olandan daha beğenilir ve sevimli değildir.¹³

11 – Şehit elinde silah, üzerinde savaş elbisesi ve hoş kokusuyla kıyamet sahnesine gelir ve melekler ona selam ederler.¹⁴

12 – İmamlarımız şehid olmuşlardır. Peygamberlerden ve ilahi rehberlerden birçoğu da şehid olmuştur. "Nice peygamberler beraberinde birçok Allah erleri bulunduğu halde savaştılar..."¹⁵ "... Bu musibetler (onların başına), Allah'ın ayetlerini inkâra devam etmeleri, haksız olarak peygamberleri öldürmeleri sebebiyle geldi..."¹⁶

13 – Hz. Ali (a.s) şahsına münhasır onca faziletine rağmen sadece şehadet perdesini araladığında şöyle buyurmuştur: "And olsun Kâbe'nin Rabbine, kurtuldum!'. Hz. Ali (a.s) ilk iman eden kimse, Hz. Peygamber (s.a.a)'in ölüm yatağına yatan, O'nunla kardeş olan, Peygamber'in (s.a.a) mescidine evinin kapısı açılan yegane kişi, İmamların babası ve

⁶ Vesailu's Şia, c.11, s.9

⁷ Mizanu'l Hikme

⁸ Biharu'l Envar, c.97, s.8

⁹ A.g.e., c.97, s.11

¹⁰ Tefsir'u Nuru'l Sakaleyn, c.2, s.241

¹¹ Kenzu'l Ummal, c.4, s.290

¹² Biharu'l Envar, c.100, s.8

¹³ Vesailu's Şia, c.11, s.6

¹⁴ Biharu'l Envar, c.97, s.13

¹⁵ Al'i İmran, 146

¹⁶ Bakara, 61

Hz. Zehra'nın (selamullahi aleyha) kocasıdır. O'nun Hendek Savaşındaki darbesi, tüm insan ve cinlerin ibadetlerinden üstündür. Ulaştığı tüm faziletlerde ve kimsenin yapamadığını yaptığı işlerinde dahi yukarıda zikredilen 'kurtuldum' ifadesini kullanmamıştır.

14 – Hz. Ali (a.s) buyurdular: “Ebu Talib'in oğlunun canını elinde tutan Allah'a and olsun ki; Allah yolunda bin kılıç darbesine tahammül etmek, yatakta ölmekten daha kolaydır.”¹⁷

15 – Hz. Ali (a.s), Hz. Peygamber'den (s.a.a) ileride şehid olacağı müjdesini alana kadar, Uhud savaşında şehid olamadığı için üzüntülü bir haldeydi.

16 – Şehid Mutahhari 'Hüseyni Hamaset' adlı kitabında şöyle yazar: “Cömert bir kimse, sanatçı ve âlim; varlığından bir parça olan malını, sanatını ve ilmini ölümsüz kılar. Ancak şehid tüm varlığını ölümsüz kılar.”¹⁸

17 – Hayvanlar âleminde ölmüş bir koyun değersizdir. Ancak kibleye döndürülmüş ve Allah'ın ismiyle kesilmiş olanın bir kıymeti vardır.

18 – Bir âmâ görme mefhumunu ve bunun manasını idrak edemediği gibi, dünyada yaşayanlar da şehitlerin hayatlarını derk edemezler.

19 – Allah yolunda infak etmek (bire karşı) yedi yüz katna ve daha fazlasına tekabül ediyorsa; Allah yolunda can ve kan vermenin değeri kim bilir nasıldır?

¹⁷ Nehcu'l Belağa

¹⁸ Hüseyni Hamaset, c.3, s.40

12.

Vakti Belirlenmiş Evlilik (Muta)

﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

“Sahip olduğunuz cariyeler müstesna, evli kadınlar da size haram kılındı. Allah’ın size emri budur. Bunlardan başkasını, namuslu olmak ve zina etmemek üzere mallarınızla istemeniz size helâl kılındı. Onlardan faydalanmanıza karşılık kararlaştırılmış olan mehirlerini verin. Mehirden sonra karşılıklı anlaşmanızda size günah yoktur. Şüphesiz Allah ilim ve hikmet sahibidir.”

Nisa, 24

‘Muta’ kavramı; hac, namaz, faiz, ganimet kelimelerinde olduğu gibi sözlük anlamını değil, şer’i bir mana içerir. Allame Tabatabai’nin (r.a) Tefsiru’l Mizan’da işaret ettiği üzere ayette geçen ‘istemta’tum’ kavramından kastedilen ‘muta’dır.

Mehirin ödenmesi; ‘kararlaştırılmış olan mehirlerini verin’ cümlesinden de anlaşıldığı üzere muta (faydalanmak) ile alakalıdır. “...Onlardan faydalanmanıza karşılık...” Eğer burada kastedilen kalıcı bir nikâh olsaydı, akdin okunmasıyla birlikte faydalanma olsun ya da olmasın mehir şart olacaktı. Ancak birleşmeden önce eğer boşanma olursa, mehriyenin yarısı ödenmelidir.

“...Onlardan faydalanmanıza karşılık, kararlaştırılmış olan mehirlerini verin...” ayeti, Ehl-i Beyt (a.s) buyruğuna¹ ve Ehl-i Sünnet’in tefsir kitaplarının büyük bir çoğunluğuna göre geçici evlilik hakkında nazil olmuştur. Hiç kimsenin Allah’ın hükmünü haram etme hakkı olmamasına rağmen, ikinci halife mutayı haram ilan etmiştir. Eğer haram etmemiş

¹ Usul’u Kâfi, c.5, s.448, Vesailu’s Şia, c.21, s.5

olsaydı, rivayetlerin bildirdiğine göre şaki insanlardan başka kimse zina günahına bulaşmış olmayacaktı.²

Geçici evlilik doğru bir projedir ve dünya bu programın yoksunluğundan dolayı zinayı serbest bırakmıştır. Geçici evlilik programı, toplumsal bir zorunluluk ve zarurettir. Ehl-i Sünnet rivayetlerinde mutanın caiz olması “kadından uzaklaşma ve zorunlu savaşlar nedeniyle” şeklinde açıklanır. Muta projesi toplumsal sıkıntıların iyileştirilmesi ve fesadın önünü almak içindir. Hatta bunun kıyamete kadar varan şer’i yönleri bulunmaktadır.

Mutaya yönelik eleştirilerden biri şöyledir: “Kur’an’da regl (kadının adet olması), miras ve namusun korunması, evliliğe işaret edilerek açıklanmıştır. Ancak muta bir evlilik değildir.”

Bu eleştiriye cevabımız şöyledir: Öncelikle evlilik kavramı muta için de kullanılmaktadır. İkinci olarak, mutada da kadının regl dönemini beklemesi gerekmektedir. Ancak kadının erkekten ya da erkeğin kadından miras alma kanunu mutada istisna edilmiştir.

Mirasta, hukukta ve çocukların durumu açısından muta ile evlenilen kadının sürekli nikâh kıyılmış eşten hiçbir farkı yoktur.

Soru: Acaba geçici evlilik, çirkin bir görüntünün üzerine atılmış bir örtü değil midir?

Cevap: Değildir. Çünkü;

- 1 – Geçici evlilikte kadın tek bir erkeğin iradesindedir.
- 2 – Kadın en az kırk beş gün regl olmayı beklemelidir.
- 3 – Geçici nikâhla dünyaya gelen çocuk, daimi nikâhla dünyaya gelen çocuk gibidir

Soru: Acaba istekli erkekler böyle bir proje ve kanundan suistifadede bulunmazlar mı?

Cevap: Her zaruri ve faydalı kanundan kimileri suistifadede bulunabilir, üzümünden şarabın elde edilmesinde olduğu gibi. Ya da kimi zaman birileri Hac vazifesinden suistifadede bulundu diye Hac yolculuğu da yasaklanmalı mıdır?

² Tefsiru’l Kebir, Fahrurazi, ilgili ayet tefsirinde

13.

Aile Mahkemesi

﴿وَأِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا﴾

“Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin. Bunlar barıştırmak isterlerse Allah aralarını bulur. Şüphesiz Allah her şeyi bilen, her şeyden haberdar olandır.”

Nisa, 35

Bu ayet-i kerime, karı-koca arasındaki ihtilafların giderilmesi ve boşanma hadisesinin önünün alınmasını için başvurulacak aile mahkemesi konusunu açıklamaktadır.

1 – Hakemler, her iki aileden de olmalıdır. Böylelikle şefkat, taahhüt ve hayır talebi daha fazla olacaktır.

2 – Bu mahkemenin kurulması için bir bütçe gerekmemektedir.

3 – Bu mahkemede ihtilafların giderilmesi çabucak olur. Dosyaların yığılması gibi idari sorunlarla karşılaşılmaz.

4 – Ailenin sırları başkalarına ulaşmaz ve ahlaki meseleler kendi aralarında kalmış olur.

5 – Hakemler eşlerin kendi akrabalarından olduğundan, bunlar her iki tarafın da güven duyduğu kimseler olacaktır. “...Erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...” ayeti İmam Cafer Sadık’a (a.s) sorulduğunda şöyle buyurmuşlardır: “Hakemler, ayrılık ve boşanma hükmünü veremezler. Ancak her iki tarafın da izni alınmış olmalıdır.”¹

Şimdi bu ayet-i kerimeden istifade ederek çıkardığımız sonuçları beyan edelim:

¹ Kâfi, c.6, s.146

1 – Gerçek çözüm, bir olay olmadan önce sunulmalıdır. Ayrılma ve boşanma endişesini taşımak, hakemlerin seçilme teşebbüsü için yeterlidir. “... ayrılmalarından korkarsanız...”

2 – Ayrılma endişesi duyulmayana kadar, insanların özel hayatlarına müdahale etmemeliyiz. “... ayrılmalarından korkarsanız...”

3 – Ayrılma ve boşanma, korku ve endişeye nedendir. “... ayrılmalarından korkarsanız...”

4 – Kadın ve erkek iki bedende bir ruhtur. Ayet-i kerimede ayrılık ve boşanma anlamına gelen ‘şıkak’ kelimesi, genellikle bir hakikatin iki bölüme ayrılması anlamında kullanılır.

5 – Karı-kocanın aralarının düzeltilmesi için yapılacak girişimler hızlı ve seri olmalıdır. Ayette geçen ‘hakemler gönderin’ kelimesinin orijinal hali olan ‘feb’asu’ kelimesindeki ‘fe’ harfi girişimin hızlandırma gereğini ifade etmek için kullanılmıştır.

6 – Toplamlar aile uyumsuzluk ve anlaşmazlıkları karşısında mesuldür. “...eğer korkarsanız...hakemler gönderin...”

7 – Akrabaların aile uyumsuzluklarını gidermede daha fazla mesuliyeti bulunmaktadır. “...erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden...”

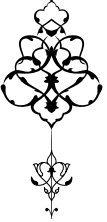
8 – Kadın ve erkek hakem seçiminde eşit hakka sahiptir. “...erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...”

9 – Toplumda birilerine güvenmeli ve hakemliğini kabul etmeliyiz. “...bir hakem gönderin...”

10 – İnsanların sorunlarını yine insanların yardımıyla çözmeye çalışalım. “...erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...”

11 – Barıştırmak ve uzlaştırmaktan yana ümitsizliğe kapılmayalım ve bu duruma karşı tepkisiz kalmayalım. “...gönderin...”

12 – Endişelenmekten önce galeyana gelmemeliyiz. Bir hakem her biri için yeterli olacaktır. “...erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...”

13 – İslam şura kavramına teveccüh etmiştir. “...erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...”

14 – Tüm sorunlarınızı hâkime ve mahkemeye taşımayın. Kendi içinizde çözüm aramaya bakın. “...erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...”

15 – Her nerede söz hak ve hukuka dayanıyorsa, her iki tarafında hazır olması gerekir. “...erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...”

16 – Karı-koca, seçmiş oldukları hakemlerin hükümlerini kabul etmelidirler. (Hakem seçmenin gerektirdiği şey, hakemin hükmüne uy-maktır)

17 – Hakemin seçiminde, bu kişinin bilgili, sır taşıyabilecek ve uz-laştırmayı isteyecek kimse olmasına dikkat edilmelidir.

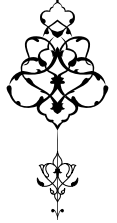
18 – Her ne zaman hüsnü niyet ve düzeltme arzusunda olunsa, ilahi yardım da peşi sıra gelecektir. “...Bunlar barıştırmak isterlerse Allah ara-larını bulur.”

19 – Kalpler, Allah’ın elindedir. “...Allah aralarımı bulur.”

20 – Kendi akıl ve tedbirlerinizle gurur duymayın. Başarıyı Allah’tan biliniz. “...Allah aralarımı bulur.”

21 – Kur’an’ın ailelerin uzlaşma ve sorunlarını çözme projesi, ilahi ilme ve hikmete dayanır. “...Şüphesiz Allah her şeyi bilen, her şeyden ha-berdar olandır.”

22 – İnsan iyi niyetli olmalıdır. Allah’ın tüm niyet ve dürtülerden haberdar olduğu bilinmelidir. “...Şüphesiz Allah her şeyi bilen, her şey-den haberdar olandır.”

14.

Ulu'l Emre İtaat

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peygamber’e ve sizden olan ulu’lemre de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz Allah’a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız onu Allah’a ve Resul’e götürün; bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.”

Nisa, 59

Bu ayet, insanların Allah’a ve Peygambere olan vazifesine işaret eder. Üç mercinin, yani; Allah, Peygamber ve Ulu’l Emrin kabul edilmesi neticesinde asla çıkmaz yola düşülmez. Bu üç merciye itaate davet etmek, Kur’an’ın tevhid çizgisiyle de çelişmez. Çünkü Peygambere ve Ulu’l Emre itaat etmek, Allah’a itaat etmenin bir parçasıdır ve bunun paralelinde- dir. Fraklı boylamda olan bir itaat değildir. Allah’ın emrine göre hem Peygamber’e hem de Ulu’l Emir’e itaat zorunludur.

Tefsir-i Numune, İbn Abbas’tan şöyle bir rivayet nakletmiştir: “İs- lam Peygamberi (s.a.a), Tebuk’e sefer için hareket ettiğinde Medine’de kendi yerine Hz. Ali’yi (a.s) bıraktı ve şöyle buyurdu: ‘Kuşkusuz senin bana olan konumun ey Ali; Harun’un Musa’ya olan konumu (menzilesi) gibidir...’ Daha sonra Nisa suresinin 59. ayeti nazil oldu.”

Bu ayetin öncesinde emanetin ehline geri döndürülmesi hakkında tavsiyede bulunulmuştur. Hemen peşinden gelen bu ayette âdeti şu ifade edilir: “Emaneti ehline teslim etmek, Allah’ın, Peygamberin ve Ulu’l Emr’e itaatın gölgesinde gerçekleşmelidir.”

‘İtaat edin’ emrinin tekrarlanması, emirlerin çeşitlendirmesinin işa- retidir. Hz. Peygamber (s.a.a) kimi zaman ilahi hükümleri beyan eder, kimi zaman da hükümet emirlerini açıklardı. Beyanatları ya ‘Risalet’ ya da ‘hüküm’ makamında olurdu. Kur’an kimi zaman Hz. Peygamber’e (s.a.a.)

hitaben şöyle buyurur: “... İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için ve düşünüp anlasınlar diye sana da bu Kur’an’ı indirdik.”¹ Kimi zaman da şöyle buyurur: “Allah’ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedsin diye sana Kitabı hak ile indirdik...”²

Kur’an ‘müfsitler’, ‘müsrifler’, ‘yoldan çıkmışlar’, ‘cahiller’ ve ‘zorbalı’ hakkında ‘itaat etme’ ve ‘tabi olma’ emri vermiştir. Öyleyse ‘itaat edin’ hususu öyle kimseleri işaret etmelidir ki; itaatleri yasaklanmamış olsun ve itaatleri Allah’ın ve Peygamberlerin emri ile çelişmesin.

Ayette Ulu’l Emre itaat konu edilmiştir. Ancak anlaşmazlık ve niza halinde onlara müracaat edilmesi açıklanmamıştır. Anlaşmazlıkların giderilme adresi olarak sadece Allah ve Resul’ü gösterilmiştir. Bu durum bize şunu anlatıyor; eğer Ulu’l Emri tanıma ve mısdağını (kim olduklarını) anlama konusunda anlaşmazlığa düşülürse Allah’a ve Resulüne müracaat edilmelidir. Zaten nebevi rivayetlerde Ulu’l Emr, Peygamberin Ehl-i Beyti olarak tanıtılmıştır.³

Hüseyn ibn Ebi’l A’la şöyle der: “Peygamberin vasileri hakkındaki inancımı ve kendilerine itaatin vacip olduğunu tasdikimi İmam Cafer Sadık’a (a.s) arz ettiğimde şöyle buyurdular: ‘Evet! Söylediğin gibidir. Onlar Allah’ın haklarında ‘Allah’a itaat edin. Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin...’ buyurdıkları kimselerdir. Evet, Allah onların hakkında şunu der: ‘Sizin veliniz ancak Allah, Resulü ve rükû halinde zekât veren müminlerdir...’⁴

Hız. Ali (a.s), Nehcu’l Belağa’nın 125. hutbesinde ve Malik Eşter’e yazdığı Ahidname’de şöyle buyurur: “Allah’a ve Peygamberine müracaattan kastedilen, üzerinde herkesin ittifak ettiği sünnet ve muhkem ayetlerdir...” Bir başka sözü de şöyledir: “Peygamber Ehl-i Beytinin görüşünün dışında hüküm veren her hâkim, tağuttur.”⁵

¹ Nahl,44

² Nisa,105

³ Kemalu’d Din Saduk, s.222

⁴ Kâfi, c.1, s.185

⁵ Deaimu’l İslam, .c.2, s.530

15.

Kur'an Üzerinde Düşünmenin Zorunluluğu

﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾

“Hâlâ Kur'an üzerinde gereği gibi düşünmeyecekler mi? Eğer O (Kur'an), Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık bulurlardı.”

Nisa, 82

Hiz. Peygamber'e (s.a.a) atılan iftirâlardan biri de 'Kur'an'ı Muhammed'e bir başkası öğretmiş' demeleridir. “Şüphesiz biz onların: 'Kur'an'ı ona ancak bir insan öğretiyor' dediklerini biliyoruz...”¹ İşte onların bu töhmetine karşı bu ayet nazil olmuştur.

İnsanların söz ve yazıları genellikle zaman içerisinde gelişim gösterir veya çelişkiler içerir. Ancak Kur'an, savaşta ve barışta, gurbette ve şöhrette, kuvvetliyken ve zayıfken, zamanın yüz çevirişinde ve zirvesinde, yani tüm koşullarda hiçbir ihtilaf ve çelişki içermeyen hiç ders okumamış bir kimsenin dilinden 23 yıl boyunca insanlara beyan edilmiştir. Haliyle bu durum, bir beşerin öğretisi değil de Allah kelâmı olduğunun delilidir.

Kur'an'da düşünme emri herkesedir, her zaman ve her nesle hitap eder. Bunun işareti de düşünen her kimsenin mutlaka her zaman diliminde bir noktaya varacak olmasıdır.

Hiz. Ali (a.s) Kur'an'ın anlamının sınırsız oluşuna dair şöyle buyurur: “Kur'an, derinliği idrak edilemeyen bir deniz gibidir.”

Ayet üzerinde küçük bir dikkat ile güzel neticeler alabiliriz. Bunlardan belli başlıları şöyledir;

1 – Kur'an üzerinde düşünmemek, Allah tarafından kınanmıştır. “... düşünmeyecekler mi?”

2 – Kur'an üzerinde düşünmek, nifak hastalığını gideren ilaçtır. “... düşünmeyecekler mi? Eğer o, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık bulurlardı.”

¹ Nahl,103

3 – İslam ve Kur'an'a eğilimin yolu, taklit değil düşünmek ve akletmektir. "...düşünmeyecekler mi?"

4 – Kur'an herkesi düşünmeye davet etmiştir. İnsanın anlayışı, Kur'an'ın bilgilerini idrak etmeye ulaşacaktır. "...Kur'an üzerinde düşünmeyecekler mi?"

5 – Kur'an'da ihtilaf ve çelişkinin var olduğu zannı, ancak sıradan bir bakışın, üzerinde düşünmemenin ve dikkatsizliğin neticesidir. "...düşünmeyecekler mi?"

6 – Kur'an, Hz. Peygamber (s.a.a)'in risaletinin hak olduğuna delildir. "Eğer O, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı..."

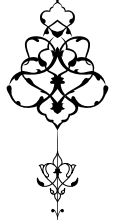
7 – Ayetlerin hepsinin çelişkiden ve ihtilaflardan uzak olması, kaynağının herhangi bir değişikliğe uğramayacağını gösterir. "Eğer O, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı..."

8 – Allah'tan gelen her şey haktır, sabittir ve çelişkiden, dağınıklıktan, tenakuzdan uzaktır. "Eğer O, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık bulurlardı."

9 – İlahi olmayan tüm kanunlarda çelişki ve tenakuzla karşılaşmak mümkündür. "Eğer O, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık bulurlardı."

10 – İhtilaf, değişim ve gelişim, insan görüşünün gerekliliğidir. "...tutarsızlık bulurlardı."

11 – Her mektep ve ideolojiyi yok etmenin en iyi yolu, tenakuz ve çelişkilerinin keşfedilmesi ve beyan edilmesidir. "...onda birçok tutarsızlık bulurlardı."

16.

Emanet ve Çeşitleri

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾

“Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz Allah her şeyi işitici, her şeyi görendir.”

Nisa, 58

Emanete ihanet etmemek, adil davranış göstermek ve ayrımcılıktan uzak durmak, imanın önemli göstergelerindendir. Emanete ihanet etmek ise nifak alametlerindendir. Hadiste şöyle geçer: “İnsanların uzun secde ve rükû etmesine bakmayın. Doğru konuşmalarına ve emanete nasıl davrandıklarına bakın.” Birçok rivayette de ‘emanet’ten kastedilenin toplum liderliği, emanet sahibinden kastedilenin de Ehl-i Beyt olduğu açıklanmıştır.

Evet, toplumun mutluluk anahtarı, liyakati olan ve adil yönetim gösterecek kimselerin iş başına geçmesindedir. Toplumun huzursuzluk kaynağı ise, ehil olmayanların ve zalimane hüküm veren kimselerin iş başında olmalarıdır. Hz. Emiru’l Müminin Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim kendisinden daha layık olduğunu bilmesine rağmen toplumunda kendini başkalarından öncelikli görse ve camiasına lider olsa; şüphesiz o Allah’a, Peygamber’e ve müminlere ihanet etmiştir.”

Emanete ihanet; ilmin, sanatın ve hakkın gizlenmesi, insanların mallarını haksızca sahiplenme, ilahi olmayan rehberlere itaat, ehil olmayan eş ya da çocuklar için yanlış eğitmen seçimi gibi birçok hususa şamil olabilir.

İmam Muhammed Bakır (a.s) ve İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurdular: “Allah’ın emir ve yasakları ilahi emanetlerdir.”

İmam Cafer Sadık (a.s) bu ayet-i kerimenin tefsiri bağlamında şöyle buyurmuştur: “Allah Teâlâ, her İmam’a yanında olan her neyi varsa kendisinden sonraki İmam’a bırakmasını emretti.”

Emanet üç çeşittir:

1- Allah ve insan arasındaki emanet (insanoğlu için tayin edilen vazifeler ve vacip hükümler)

2- İnsan ile başkaları arasındaki emanet (kişinin yanında bulunan mal veya sırlar)

3- İnsanın kendi tasarrufundaki emanet (ilim, ömür ve elimizde olan diğer emanetler)

17.

Savaşta Namaz Nasıl Kılınır?

﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلَتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَذَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذَى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرَضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا﴾

“Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırдың zaman, onlardan bir kısmı seninle beraber namaza dursunlar, silahlarını yanlarına alsınlar, böylece (namazı kılıp) secde ettiklerinde (diğerleri) arkanızda olsunlar. Sonra henüz namazını kılmamış olan (bu) diğer gurup gelip seninle beraber namazlarını kılsınlar ve onlar da ihtiyat tedbirlerini ve silahlarını alsınlar. O kâfirler arzu ederler ki siz silahlarınızdan ve eşyanızdan gafil olsanız da üstünüze birden baskın yapsalar. Eğer size yağmurdan bir eziyet olur yahut hasta bulunursanız silahlarınızı bırakmanızda size günah yoktur. Yine de tedbirinizi alın. Şüphesiz Allah, kâfirler için alçalıcı bir azap hazırlamıştır.”

Nisa, 102

Hicri 6. yılda Hz. Peygamber (s.a.a) sahabelerinden oluşan bir grupla Mekke'ye doğru yola çıkmıştı. Bunun üzerine Hudeybiye muntukasında Halid bin Velid'e bağılı iki yüz silahlı kişı Hz. Peygamber'in (s.a.a) Mekke'ye girmesine engel olmak için mevzi aldılar. Halid bin Velid, Bilal Habeşî'nin ezanından sonra cemaat namazı için bir araya gelen Müslümanlara ikinci namazında aniden saldırmayı uygun gördü. Yapılacak ani saldırı hakkında ayet nazil oldu. Halid bin Velid gördüğü bu mucizevi vahiy karşısında, Müslüman oldu.¹

Bu namazda, birinci grup ilk rekâtın sonunda kalkıp namazın geri kalanını cemaatten ayrı bir şekilde kendileri kılarak tamamlamıştı. Cemaat imamı da diğer grubun ikinci rekâta yetişebilsinler diye aheste

¹ Mecmau'l Beyan Tefsiri

davranmıştı. Bununla beraber silahları yanlarında olduğu halde cemaat namazına iştirak etmişlerdi.

Biraz dikkatle ayet-i kerimeden ince ve zarif detaylar çıkartabiliriz. Bu zarif noktaları sıralarsak eğer;

1 – Namaz, savaş sahnesinde dahi terk edilemez ve mücahitler namazsız olamazlar. *“Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırдыңın zaman... silahlarını yanlarına alsınlar...”*

2 – Düşmanla cepheye karşı karşıya gelindiği anda dahi bir rekât bile olsa namazın cemaatle kılınma emri, cemaat namazının ehemmiyetini göstermeye yeterlidir. *“Sonra henüz namazını kılmamış olan (bu) diğer gurup gelip seninle beraber namazlarını kılınsınlar...”*

3 – Aynı anda iki vazifenin (namaz ve cihat gibi) bir anda yapılması icap ettiğinde dahi, biri diğerine feda edilemez.

4 – Tüm koşullarda uyanıklık ve farkındalık gerekmektedir. Namaz bile Müslümanları tehlikeden gafil etmemelidir. *“...ve silahlarını alsınlar...”*

5 – Rehber, vahdet ve ibadetin eksenidir. *“Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırдыңın zaman...”*

6 – İşlerin paylaşımı, yardımlaşma ve hayır işlerinde, hatta en hassas hususlarda dahi işbirliğinde bulunmak, toplumun kaynaşma nedenidir. Bu ayet-i kerimede, iki rekât namazda cemaat iki gruba ayrılmış ve çıkabilecek ayrımcılığın önüne geçilmiştir. Ve herkes hayırda ortak olmalıdır. *“...Sonra henüz namazını kılmamış olan (bu) diğer gurup gelip seninle beraber namazlarını kılınsınlar...”*

7 – İlahi emirler, şartlara göre farklılık gösterir. (Bu ayet-i kerime düşman mevzilenmiş haldeyken kılınacak korku namazı ile ilgilidir.) *“...Onlardan bir kısmı seninle beraber namaza dursunlar, silahlarını yanlarına alsınlar...”*

8 – Cepheye kılınacak cemaat namazı, hedefe, Allah’a ve rehberine sevginin bir işaretidir; kuşkusuz bu, inanılan değerlerin arkasında durmaktır. *“Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırдыңın zaman...”*

9 – Cephede kuvvetlerin yer değişiminin, namaz arasında yapılabilmesi imkân dâhilinde olmalıdır. “*Sonra henüz namazını kılmamış olan (bu) diğer gurup gelip seninle beraber namazlarını kılsınlar...*”

10 – Cephede namaz için ayrılan zaman ne kadar fazla ise, düşmanın saldırma fırsatı da o kadar artar. Öyleyse daha fazla bir korunma gerekmektedir. Birinci rekâtta silahın olması yeterlidir. Ancak ikinci rekâtta hem silah hem de savunma teçhizatı gereklidir. “*...silahlarını yanlarına alsınlar... onlar da ihtiyat tedbirlerini ve silahlarını alsınlar.*”

11 – Allah Peygamberini düşmanın her türlü tuzak ve gizli entrikalarından haberdar ediyordu. (Bu ayet-i kerimenin nüzulü hadisesine baktığımızda Velid’in cemaat namazı esnasında saldırma kastının olduğunu görüyoruz. İşte bu ayet onun bu planını boşa çıkarmıştır.)

12 – Sizin ihlaslı hareketiniz, vakti geldiğinde ilahi yardımlara sebep olur. (Bu ayetin nazil olması ve korku namazının emri, düşmanın hilesine karşı ilahi bir yardım idi.)

13 – Cephede, ibadet merasimi uzun sürmemelidir. Uyanık ve basiretli olmaya engel olacak işler yasaklanmıştır. “*...kâfirler arzu ederler ki siz silahlarınızdan ve eşyanızdan gafil olsanız da...*”

14 – İbadet, düşmandan gaflet etmeye neden olmamalıdır. “*kâfirler arzu ederler ki... gafil olasınız*”

18.

Kur'an'da Gadir-i Hum

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فَسُقُ الْيَوْمَ يَتَسَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرِ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

“Leş, kan, domuz eti, Allah’tan başkası adına boğazlanan, boğulmuş, (taş, ağaç vb. ile) vurulup öldürülmüş, yukarıdan yuvarlanıp ölmüş, boynuzlanıp ölmüş (hayvanlar ile) canavarların yediği hayvanlar -ölmeden yetişip kestikleriniz müstesna- dikili taşlar (putlar) üzerine boğazlanmış hayvanlar ve fal oklarıyla kismet aramanız size haram kılındı. Bunlar yoldan çıkmaktır. Bugün kâfirler, sizin dininizden (onu yok etmekten) ümit kesmişlerdir. Artık onlardan korkmayın, benden korkun. Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam’ı beğendim. Kim, gönülden günaha yönelmiş olmamak üzere açlık halinde dara düşerse (haram etlerden yiyebilir). Çünkü Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir.”

Maide, 3

Birbirinden ayrı iki konu bu ayette beyan edilmiştir: Birinci konu, zorunluluk dışında yasaklanmış haram etler, ikinci mevzuysa dinin kâmil olması ve kâfirlerin umutsuzluğudur.

a) Kâfirlerin din hususunda ümitsizliğe düşüp meysus olmalarının, murdar etin yenilmesi ya da yenilmemesiyle bir bağlantısı olamaz.

b) Bu ayetin nüzul sebebi hakkında Sünni ve Şiiilerin naklettiği rivayetler; ‘Bugün kâfirler dininiz hususunda meysus oldular’ ve ‘bugün dininizi kemale erdirdim’ cümlelerinin beyanı bağlamında nakledilmiştir. Bu rivayetler ayetin murdar etin hükümlerini içeren ilk ve son cümleleri hakkında değildir.

c) Şia ve Sünni rivayetlerine göre ayetin *'bugün dininizi kemale erdirdim...'* bölümü Hz. Ali bin Ebu Talib'in (a.s) 'Gadir-i Hum'da imamet makamına tayin edilmesinden sonra nazil olmuştur.

d) Nakli deliller de dikkate alınmasa, akli yaklaşım ve tahlil de yukarıdaki konuları teyit etmektedir. Çünkü dört önemli özellik o gün için beyan edilmiştir:

- 1 – Kâfirlerin meyuş olduğu gün olması
- 2 – Dinin kemale erdiği gün olmak
- 3 – İnsanların üzerindeki ilahi nimetlerin tamamlandığı gün olması
- 4 – O gün İslam, 'din' ve mükemmel bir şariat olarak Allah'ın beğenisini kazanmıştır.

Eğer İslam tarihinin önemli vakıalarının gerçekleştiği diğer günleri incelersek; (biset -Peygamberliğin ilan edildiği gün-, hicret, Mekke'nin fethi, savaşlar ve zaferler gibi önem arzeden ihtişamlı günler), bunlar için yukarıda sayılan dört sıfatın anılmadığını görürüz. Hatta, Veda Haccı dahi bu denli ehemmiyete sahip olmamıştır. Çünkü hac, dinin tamamı değil, sadece bir bölümüdür.

- › Hicret, Allah'ın emriyle Hz. Peygamber'in (s.a.a) kaçış günüdür. Kâfirlerin Hz. Peygamber'in (s.a.a) evine saldırı yaptığı gündür, ümitsizliğe düştükleri gün değil.
- › Bedir, Hendek gibi savaşlarda zafere ulaşılan günlerde tüm kâfirler değil sadece savaş alanındaki kâfirler ümitsizliğe kapılmışlardı. Kur'an bu hususta şöyle buyuruyor: "... Kâfirler bugün ümitsizliğe düştüler..."
- › Veda Haccında insanlar haccın adap ve düsturlarını Hz. Peygamber'in (s.a.a) huzurunda öğreniyorlardı. Veda Haccında sadece hac ameli Hz. Peygamber'in (s.a.a) öğretmesiyle tamamlandı, bütün din değil. Oysa Kur'an'ı Kerim burada "...Bugün dininizi kemale erdirdim." buyuruyor.
- › Hâlbuki Gadir-i Hum; Allah'ın Hz. Ali'yi (a.s) Hz. Peygamber'in (s.a.a) halifesi olarak tayin emrini verdiği gündür. Ayette bulunan dört madde olan "kemale erdirdim, tamamladım, razı oldum ve kâfirler ümitsizliğe kapıldılar" sadece bu gün için uygundur.

* Kâfirlerin ümitsizliğine gelince; Hz. Peygamber'e (s.a.a) atılan töhmetler, açılan savaşlar ve canına kastetmeler neticesiz kalınca müşrikler

gözlerini yalnızca Peygamber'in (s.a.a) ölümüne dikmişlerdi. Hz. Ali'nin (a.s) hilafete atanması, kâfirlere Hz. Peygamber'in (s.a.a) vefatıyla dinin ortadan kalkmayacağını anlatmış oldu. Çünkü Ali bin Ebu Talib (a.s) gibi bir şahsiyet, Hz. Peygamber (s.a.a)'in halifesi olarak İslam ümmetinin rehberliğini üstlenecekti. İşte kâfirlerin her biri bu yüzden meyyus olup, ümitsizliğe kapıldılar.

- › Dinin kemale ermesi ise; eğer kanunlar ve kurallar mükemmel bir şekilde sunulmuş olsa dahi, ümmet ve toplum için masum ve mükemmel bir rehber tayin edilmemişse bunların eksik kalacağından dolayıdır.
- › Ama nimetlerin tamamlanması meselesi; Kur'an'ın hidayet ve rehberliği en büyük nimet olarak tanıtmasından dolayıdır. Eğer Hz. Peygamber (s.a.a) dünyadan ayrıлып insanları rehbersiz bıraksaydı bu, bir çoban sürüsünü sahipsiz bırakması gibi olurdu. İlâhi bir rehber atanmadan düşünün nasıl olur da nimet tamamlanmış olurdu?
- › Allah'ın razı olmasına gelince; mükemmel kanun düzeni ile adil bir uygulayıcı ne zaman iç içe birbirine kenetlenmiş olsa Allah'ın rızası ancak o zaman hâsıl olur.
- › Dinin kemale ermesi, nimetin tamamlanması, Allah'ın razı olması ve kâfirlerin meyyus olmasından sadece bir tanesi meydana gelse bile bu, o günün 'Allah'ın günü' (eyyamullah) sayılması için yeterlidir. Kaldı ki, Gadir-i Hum günü tüm bu özel hususiyetlerin hepsine birden sahiptir. Bundan dolayı Ehl-i Beyt'den (a.s) nakledilen rivayetlerde Gadir-i Hum günü en büyük bayram olarak kabul edilmiştir.
- › Eşyanın etkisi, kimi zaman tüm parçalarının düzenli bir şekilde biraraya toplanmasıyla olur. Örneğin; oruç ibadeti ezandan kısa bir zaman önce bile bozulsa, batıl olur. Bundan dolayı 'orucunuzu geceye kadar tamamlayın' ayetinde 'tamamlamak' kelimesi kullanılmıştır. Kimi zamanda her bir parça kendi etkisini yaratır. Kur'an ayetlerini tilavet edip okumak örneğinde olduğu gibi. Kur'an tilavetinin mükemmel hâli bizzat kendisindedir ve her ne kadar okunursa okunsun sevabı vardır. Kimi zaman da parçalar öyle bir hâldedir ki; eğer bütünün tüm parçalarından sadece bir tanesi dahi dışarıda kalsa, bu bütünün tamamı eksik kalacaktır. Uçak ya da otomobilin pilot ya da şoför olmadan etkisiz ve faydasız kalması örneğinde olması gibi.

Rehberlik ve velayet hakkı da böyledir. İnsan Allah’a ilmik ilmik bağlanmıştır. Bu bağlılık olmadığı takdirde insan Allah’a ulaşamaz. Böylelikle yaratılmışlar ve nimetler de kahr ve kedere dönüşmüş olur.

› Kâfirlerin ‘Müslümanları kendi yöntemleriyle saptırma istekleri’ konusu Bakara suresinin 109. ayet-i kerimesinde ele alınmıştır. Allah, Müslümanlara “ilahi emir gelene kadar bu durumu görmezden gelin” emrini verdi. Müslümanlar ise, “...bugün dininizi kemale erdirdim...” ayeti nazil olana kadar, kâfirleri meyyus bırakacak kesin bir hükmün beklentisi içerisindeydiler.

İslam’da Beslenme

İslam eşitlik ve adalet mektebidir. Ne Batılılar gibi etin tüketilmesinde ifrat edilmesini tavsiye eder, ne Budistler gibi bunun haram olduğunu söyler, ne de kimi Çinliler gibi her hayvanın her şekilde yenilmesini caiz bilir. İslam’da etin yenilmesi için şartlar ve sınırlar belirlenmiştir. Bunlardan bazıları şöyledir:

1- Etobur hayvanın etini yemeyin. Bu etler çok çeşitli bulaşıcı mikrop ve bakteriler barındırır.

2- Yırtıcı hayvanların etlerini yemeyin. Aksi takdirde katı yüreklilik ve gaddarlık sizde de görülecektir.

3- Genel kanaate göre tiksintiye neden olan hayvanların etlerini yemeyin.

4- Allah adı söylenmeden kesilen hayvanın etini yemeyin.

5- Murdar et yemeyin. Çünkü hayvanın ölüm anında her şeyinden önce kanı bozulur ve bu bir çeşit zehirlemeye yol açar. Bu yüzden boğulmuş, boynuz yemiş ve (yüksekten) düşüp ölmüş, ezilip parçalanmış ve can verme anında kanını tamamen dışarı akıtmayan hayvanların etini yemek haramdır.

6- Ayette bu kadar haram olan hayvanların içerisinde sadece domuzun ismi geçmiştir. Bunun nedeni, kullanılmasının oldukça yaygın olmasından dolayıdır.

İmam Cafer Sadık (a.s) murdar hayvanın etinin yenilmesi hakkında şöyle buyurmuştur: “Murdar hayvan etinden istifade eden, ancak

kuvvetsizliği, zayıflığı, tembelliği, neslinin kesilmesini, kalp krizini ve beklenmedik ölümü bulur.”

Kan içicilik, cahiliye döneminin kötü bir âdetiydi. Bu adet, kalbin katılaşmasına ve merhametsizliğe neden oluyordu. Öyle ki; evlat ya da anne ve babanın öldürölmesi vahşetine bile rastlanıyordu. “Kan içici, arkadaş ve dost tanımaz.”¹ Bu yüzden kan içmek haramdır, ancak enjeksiyon yapmanın sakıncası yoktur.

Soru: Acaba hayvanların etinden istifade etmek için öldürölmelerine izin vermek, ilahi rahmet açısından uygun mudur?

Cevap: Yaratılış esası değişim ve dönüşüm üzerinedir. Toprak ot olur; otu hayvan yer; hayvan eti dönüşümle insanda yer bulur. Netice itibarıyla bu değişim rüşd ve olgunluk yolundadır.

¹ el-Mizan Tefsiri

19.

Velayet Kimindir?

﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾

“Sizin veliniz ancak Allah’tır, Resulüdür, iman edenlerdir; onlar ki Allah’ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar, zekât verirler.”

Maide, 55

Bu ayet-i kerimenin nüzul sebebi hakkında şöyle anlatılır:

Bir dilenci Hz. Peygamber’in (s.a.a) mescidine girip yardım isteğinde bulunur. Kimse ona bir şey vermeyince o anda namazla meşgul olan Hz. Ali (a.s), rükû halinde parmağındaki yüzüğü bu dilenciye verir. Böyle bir bağışlamanın övülmesi, bu ayet-i kerimeyle olmuştur.

Bu hadiseyi Hz. Peygamber ‘in (s.a.a) ashabından İbn Abbas, Ammar Yasir, Cabir bin Abdullah, Ebuzer, Enes bin Malik, Bilal gibi on meşhur sahabe nakletmiştir. Bu ayetin nüzul sebebinde Sünni ve Şia kaynaklar aynı görüştedirler.¹

Ammar Yasir şöyle der: “Namazda yüzüğün infak edilmesinden sonra ayet nazil oldu ve Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: ‘Ben kimin mevlasıysam, Ali’de onun mevlasıdır.’”²

Hiz. Peygamber (s.a.a), Gadir-i Hum’da Hz. Ali’nin (a.s) makamının beyanı için bu ayet-i kerimeyi tilavet etmişlerdir.³ Hz. Ali (a.s) de defalarca kendi makamının hakkaniyeti için bu ayeti okumuştur.⁴ Bu hadisenin şahitlerinden biri olan Ebuzer de Mescidü’l Haram’da insanlar için bu kıssayı nakletmiştir.⁵

¹ el-Gadir, c.2, s.52, İhkaku’l Hak, c.2, s.400, Kenzu’l Ummal, c.6, s.391

² el-Mizan Tefsiri

³ Tefsiru’l Safi

⁴ el-Mizan Tefsiri

⁵ Tefsir-u Mecmeu’l Beyan

- › Bu ayet-i kerimedeki ‘veli’ kelimesi dost ve yardımcı manasında değildir. Çünkü dostluk ve yardımcılık, sadece rükû halinde infak edenlerle değil, tüm Müslümanlarla ilgilidir.
- › İmam Cafer Sadık (a.s) buyurdular: “ ‘... iman edenlerdir’ ayetinde kastedilen Hz. Ali (a.s) ve kıyamete kadar var olacak olan masum İmam evlatlarıdır. Öyleyse O’nun masum İmam evlatlarından her kim İmamet makamına ulaşırsa bu özelliğe o da sahip olur. Onlarda aynen rükû halinde sadaka veriyor gibidirler.”
- › Merhum Feyz Kaşani “En-Nevadir” adlı kitabında diğer Masum İmamların da namaz ve rükû halinde fakirlere sadaka verdiklerine işaret eden bir hadis nakletmektedir. İşte bu durum; “...*namazı ikame ederler, rükû ederler ve zekât verirler.*” ifadesinde kullanılan çoğul kelimelerle de uyumludur.⁶
- › En iyi tanıtım, kişinin sıfat ve özelliklerinin anlatılmasıdır. Böylelikle muhatap da onun mısdağını kendisi bulacaktır. (Ayette, Hz. Ali’nin (a.s) ismi zikredilmeden sıfat ve eylemleri anlatılmış ve tanıtılmıştır.)
- › İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hz. Ali’nin (a.s) Gadir-i Hum hadisesinde binlerce şahidi vardı. Eğer bir Müslümanın iki şahidi olursa hakkını ona verirler, ancak Hz. Ali (a.s) yine de hakkını alamadı.”⁷
- › Velayet-i Fakih, masum imamın velayetinin uzantısıdır.

Ömer bin Hanzele, İmam Cafer Sadık’tan (a.s) nakletmiştir: “Bizim hadislerimizi rivayet edenlere dikkat edin. Helal ve haramımıza nasıl riayet ettiğine, ahkâmımızı nasıl tanıdığına bakın. Bundan sonra da onun hükmüne razı olun. Biliniz ki; sizin üzerinize hâkim olarak onu ben görevlendirdim.”⁸

⁶ Tefsir-u Nuru’l Sakaleyn, el-Kâfi, c.1, s.281

⁷ Tefsir-u Nuru’l Sakaleyn

⁸ el - Kâfi, c.1, s.61

20.

Hiz. Peygamber'in (s.a.a) Son G6revi

﴿ يَا أَيُّهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴾

“Ey Resul! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Doğrusu Allah, kâfirler topluluğunu hidayet etmez.”

Maide, 67

İleride delillerini sunacağımız bu ayet, Hz. Peygamber'in (s.a.a) hicretin 10. yılında Hac seferinden döndüğü zaman Gadir-i Hum'da Hz. Ali'yi (a.s) kendi yerine halife ve velayete seçtiği günle ilgilidir. İlgi çekici olan ayetin semavi kitabın ikame edilmesi ile ilgili iki ayetin arasında yer almış olmasıdır. Masum önder ile semavi kitabın ikamesi arasında çok sağlam bir bağ olduğuna işaret edilmiş olabilir. Evet, ancak masum İmam semavi kitabın uygulanmasını sağlayabilir. Ve ancak Allah'ın kitabı gerçek İmamı tanıtabilir.

› Tüm Şia müfessirleri Ehl-i Beyt'ten (a.s) gelen rivayetlere, bazı Ehl-i Sünnet müfessirleri de (belirtilen) kriterlerden bir başlığa dayanarak bu ayetin Gadir-i Hum'da Hz. Ali (a.s)'ın velayete ve imamete atandığına işaret ettiğini kabul etmişlerdir.¹ El-Menar tefsiri, ilginç bir şekilde Müsned-i Ahmed'den, Tirmizi'den, Nesai'den ve İbn Mace'den “Ben kimin mevlasıysam, Ali de onun mevlasıdır” hadisini sahih ve güvenilir bir rivayet olarak beyan etmesine rağmen sonraki iki cümleyle önceki beyanını kuşkulı kılmıştır: İlk olarak “Velayetten kastedilen, dostluktur” demiştir. Gadir-i Hum gibi bir yerde sadece dostluk için biatların alınması, tebriklerin söylenmesi ve o bütün teşrifatın oluşturulmasına gerek olmayacağından habersiz gözükmektedir. İkinci olarak da “Eğer Hz. Ali (a.s), Hz. Peygamber'den (s.a.a) sonra imam ve rehber idiyse, neden Gadir-i Hum'daki bu atanma macerasını anlatmadı, haklılığını ilan etmedi?” diyor. Hz. Ali'nin (a.s) pekçok sözünde ve Nehcu'l Belağa'da

¹ Tefsir-u Kebir, Fahrurrazi, el-Menar Tefsiri

baştan sona bu hak söz konusu edilmiştir. Ancak el-Menar'ın yazarı sanki bu şikâyetleri duymamış gibidir.

- › Kur'an ayetleri içerisinde sadece bu ayet için Hz. Peygamber (s.a.a), kendisine gelen mesajı saklamayla ilgili tehdit edilmiştir. Eğer açıklamaz ise 23 yılda gerçekleştirdiği risalet görevi heba olacaktı. Öyleyse bu şekilde beyan edilen mesajın ne kadar önemli olduğuna bakılmalıdır.
- › Hz. Peygamber (s.a.a), Hz. Ali'ye (a.s) şöyle buyurmuştur: "Eğer senin velayetini insanlara tebliğ edip ulaştırmazsam tüm amellerim heba olacaktır."²
- › Burada birkaç husus, ayetin içeriğini çözme yönünde bize ışık tutmaktadır:

1 – Maide suresi, Hz. Peygamber'in (s.a.a) şerefli ömrünün son dönemlerinde nazil olmuştur.

2 – Bu ayet-i kerime de 'Ey Nebi' ifadesi değil; 'Ey Resul' ifadesi kullanılmıştır ki bu, önemli bir risaletin geldiğine işaretler.

3 – 'Ebleğ' sözcüğü yerine yine aynı kökten olan 'belliğ' kelimesi kullanılmıştır ki bu; mesajın daha açık, resmi ve mühim olduğuna işaretler.

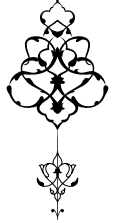
4 – Hz. Peygamber (s.a.a), kendisine gelen mesajı iletmemesi halinde tüm peygamberlik zahmetlerinin heba olmasıyla korkutulmuştur.

5 – Hz. Peygamber (s.a.a), bu işin akıbetinden ötürü korkuya kapılmıştır. Allah ise; "*Biz seni insanların şerrinden koruyacağız.*" ifadesiyle peygamberini teselli etmiştir.

6 – Hz. Peygamber (s.a.a) kendi canına kastetmelerinden de korkuyordu. Zira dünyasını sadece putlarla savaşılmaya adanmıştı ve müşriklerle bu yönde defalarca savaşmıştı. Tehlikelerden de çekiniyor değildi. (Hz. Peygamber defalarca taşlanmış, ashabı işkenceler görmüştü. Şimdi ömrünün sonunda bu kadar ashabının arasında mı korkacaktı?)

7 – Bu ayet-i kerimede mesaj önem açısından peygamberlik ve risalet dönemindeki mesajların tümünün muadilindedir. Eğer bu mesaj insanlara ulaştırılmazsa âdeta tüm ilahi mesajlar boş ve nafile olacaktır.

² Tefsir-u Nuru'l Sakaleyn, Emali – Saduk, s.400

8 – Mesajın içeriği, temel bir mesele olmalıdır. Cüz’i ve hususi meseleler için, tehdit ve teselli etmeye gerek yoktur.

9 – Ayetin mesajı , ‘tevhid’, ‘peygamberlik’ ve ‘mead (kıyamet günü)’ ile ilgili değildir. Çünkü bu esaslar Mekke’de peygamberliğin ilk günlerinde beyan edilmiş idi. Ve Hz. Peygamber’in (s.a.a) ömrünün son dönemlerinde bu denli tavsiyenin lüzumu yoktur.

10 - Ayetin konusu namaz, oruç, hac, zekât, humus ve cihat da değildir. Çünkü bu hükümler Hz. Peygamber’in (s.a.a) 23 yıllık davet süresince açıklanmıştı. İnsanlar da bu hükümlere amel ettikleri gibi bu hususta korkulacak bir durum da yoktu.

Öyleyse, Hz. Peygamber (s.a.a)’ın şerefli ömrünün son bölümünde nazil olan bu önemli mesajın içeriği ne olabilir?

Oldukça fazla sayıda Şia ve Sünni rivayet bizi bu hususta şaşkınlığa düşürmekten kurtarmış ve bize yolu göstermiştir. Rivayetler şöyledir: “Ayet-i kerime hicri onuncu yılın zilhicce ayının on sekizinci günü Hz. Peygamber (s.a.a)’ın Veda Haccı ile ilgilidir. Hz. Peygamber (s.a.a) Medine’ye dönerken ‘Gadir-i Hum’ olarak bilinen mekânda ilahi emir üzerine durakladı ve Veda Haccına katılan herkes burada toplandı. Hicaz sıcaklarında hem su, hem de ağaçları olan Gadir-i Hum gibi bir yerde konaklamak, iyi bir seçimdi. Bununla birlikte Mekke’yi ziyaret eden kafilelerin ayrılma noktası da bu mekândı. Yemen, Irak, Şam, Medine ve Habesistan sakinleri birbirlerinden bu noktada ayrılıyorlardı.

Hz. Peygamber (s.a.a) sahabe grubunun içerisinde develerin malzemelerinden yapılan minberin en üstüne çıktı. Uzun bir hutbe okudu. Hutbesinin başlangıcı bilinmedik ve duyulmadık konular olmayan tevhid, nübüvvet ve mead ile ilgiliydi. Yeni mesaj olarak kendi vefatı hakkında haberi verdiğinde Müslümanların ilgisi daha da yoğunlaştı. Orada bulunanların her biri, Hz. Peygamber’in (s.a.a) keramet, azamet, hizmet ve risaletini en üst hadde ikrar ettiler. Hz. Peygamber (s.a.a), sesinin dört bir tarafa ulaştığına itminan getirdikten sonra gelecekle ilgili önemli mesajını insanlara açıkladı. Ve şöyle buyurdu: “Ben kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır.” Bu vesileyle Hz. Ali’nin (a.s) kendisinden sonra halifesi olduğunu açık bir dille beyan etti. Ancak vefatından sonra kızı Hz.

Fatıma (s.a) insanların evine gidip şunu söylüyordu: “Siz Gadir-i Hum’da Allah’ın Resulünün söylediklerini işitmediniz mi? Sizler şahit değil miydiniz?” Onlar ise cevaplarında: “Gadir-i Hum’da biz ile Allah’ın Resulü arasında mesafe var idi ve babanın sesini yeterince iyi duymadık” dediler. Allah’u Ekber! Korkudan ve vefasızlıktan hakkı gizlediler ve Hz. Peygamber’in (s.a.a) kızına yalan söylediler.

Evet, insanlar sadece iki şahitle haklarını geri alabilmekteler. Ancak Hz. Ali (a.s) on binlerce şahidin varlığına rağmen, hakkını alamamıştır. Dünya sevgileri ile Hz. Ali’ye (a.s) Bedir, Hayber, Huneyn’den kalan hasetleri ve kinleri yüreklerinde iyice yer etmişti!

İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “İslam beş şey üzerine kurulmuştur. Namaz, zekât, oruç, hac ve Ehl-i Beyt’in (a.s) velayeti. İnsanlar Ehl-i Beyt’in velayeti kadar önemli birşeye davet edilmemiştir. İnsanlar bu dört aslı kabul ettiler ancak biz Ehl-i Beyt’in velayetini terk ettiler.”³

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurdular: “Allah, bu ayetin nüzulünden sonra Peygamberini korumaya kefil olmuştur: *‘ve Allah... seni insanlardan koruyacaktır...’* Bundan sonra Hz. Peygamber her türlü takiiyeden uzak durmuştur.”⁴

³ Usul’u Kâfi, c.2, ,s.18

⁴ Tefsiri Nuru’l Sakaleyn ve A’yunu Ahbaru’l Rıza (a.s) c.2, s.130

21.

Hayvanların Şuuru

﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ﴾

“Yeryüzünde yürüyen hayvanlar ve (gökyüzünde) iki kanadıyla uçan kuşlardan ne varsa hepsi sizin gibi topluluklardır. Biz o kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Nihayet (hepsi) toplanıp Rablerinin huzuruna getirilecekler.”

Enam, 38

Kur'an'ın hayvanların yaşamlarının beyanı hususuna özel bir ilgisi vardır. İnsanlara hidayet yolunu gösterirken hayvanların yaratılış, şuur ve sıfatlarının hatırlatılmasından istifade edilmiştir. “Sizin yaratılışınızda ve (Allah'ın) yeryüzünde yaydığı canlılarda, kesin olarak inanan bir toplum için ibret verici işaretler vardır.”¹

Rivayetlerde ve beşeri tecrübelerde hayvanların şuur ve derk etme yetileri hususunda pek çok örnekler göze çarpmaktadır. Hayvanların yaşamını tanıma ve benzerliklerin bulunması için çokca düşünülmelidir: “...hepsi ancak sizin gibi topluluklardır.”²

Ayet, rivayet ve tecrübelerden şuurun insana özgü olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Örneğin:

1 – Hz. Süleyman (a.s) ordusuyla bir bölgeden geçerken bir karınca diğer karıncalara şöyle seslenmiştir: “Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin. Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesin!” dedi.” Düşmanı tanımak sadece karıncaların içgüdüleriyle gerçekleşmiş değildir. Üzerlerine doğru gelen kimsenin Süleyman ve ordusu' olduğunu da anlatmaktadır ki bu içgüdüden daha ileri bir yetidir.

2 – Hüdhüd, gökyüzünden yeryüzündeki insanların şirk koştuklarından haberdar olmuş; Hz. Süleyman'a (a.s) Sebe bölgesinin insanlarının Allah'ı tanımadıkları bilgisini vermiştir. O andan sonra da özel bir görev almıştır. Öyleyse tevhidi tanınması ve şirkin çirkinliğinin haberini Hz. Süleyman

¹ Casiye,4

² Tefsir-u Meraği

Peygamber'e (a.s) ulaştırması ile habercilik gibi özel bir göreve sahip olması, konunun içgüdünden daha ileri bir noktada olduğunu gösterir.³

3 – Hz. Süleyman'ın (a.s) Hüdhüd kuşunun kaybolma nedenini kendisine sorduğunda hayvanın kabul edilebilir bir özür ve delil sunmuş olması, şuurunun içgüdünden daha ileri bir konumda olduğunu gösterir.

4 – Kur'an'ın, *"Tüm varlıklar Allah'ı tesbih eder ama siz anlamazsınız"*⁴ ifadesinde kastedilen, tekvini tesbih değildir. Çünkü biz tekvini tesbihi anlamaktayız. Öyleyse Kur'an, farklı bir tesbihe işaret etmektedir.

5 – Kur'an ayetlerinde, Allah için secde tüm varlıklara nispet edilmiştir. *"Göklerde bulunanlar, yerdeki canlılar ve bütün melekler, büyüklük taslamadan Allah'a secde ederler."*⁵

6 – Kuşlar, Hz. Süleyman (a.s)'ın ordu harekâtında yer almışlardır: *"Süleyman'ın, cinlerden, insanlardan ve kuşlardan müteşekkil orduları toplandı; hepsi bir arada (onun tarafından) düzenli olarak sevk ediliyordu."*⁶

7 – Kuşlar birbirlerine seslenebilip anlaşabilmekteler. Hz. Süleyman'ın (a.s) iftiharî ise Allah'ın kendisine kuşların dilini öğretmiş olmasıdır. *"Süleyman Davud'a vâris oldu ve dedi ki: Ey insanlar! Bize kuş dili öğretildi..."*⁷

8 – *"Vahşi hayvanlar toplanıp bir araya getirildiğinde"*⁸ ayeti kıyamette hayvanların da haşredileceğini ortaya koymaktadır.

9 – *"Göklerde ve yerde bulunanlarla dizi dizi kuşların Allah'ı tesbih ettiklerini görmez misin? Her biri kendi duasını ve tesbihini (öğrenmiş) bilmiştir. Allah, onların yapmakta olduklarını hakkıyla bilir."*⁹ ayetinde hayvanların şuuruna ve bilinçli kulluk yaptıklarına işaret edilmektedir.

10 – Bazı hayvanların (köpek gibi) ev sahibine ve ailesine vefalı olması yine onların şuurlu olduğunu ortaya koyar.

11 – Av köpekleri ile kaçakçılığın ortaya çıkması için eğitilen polis köpekleri bu hayvanların özel bir bilince sahip olduğunu gösterir.

12 – İslam, bir hayvanın gözü önünde bir başka hayvanın kesilmesini yasaklamıştır. Bu hayvanların öldürülmeye ve kesilmeye olan şuuru ortaya koyar.

³ Neml, 22

⁴ İsra, 44

⁵ Nahl, 49

⁶ Neml, 17

⁷ Neml, 16

⁸ Tekvir, 5

⁹ Nur, 41

22.

Bidat ve Bidate Karşı Savaş

﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

“Dinlerini parça parça edip guruplara ayrılanlar var ya, senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların ismi ancak Allah’a kalmıştır. Sonra Allah onlara yaptıklarını bildirecektir.”

Enam, 159

Dinde tefrikacılık yani bidat koymak ve dini şahsi düşüncelere göre tefsir etmek gibi yıkıcı eylemler içine girenler, Kur’an’da ve hadislerde en şiddetli ifadelerle uyarılmıştır. Onlardan bazıları şöyledir: “*Elleriyle (bir) Kitap yazıp sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için ‘Bu Allah katındandır’ diyenlere yazıklar olsun! Elleriyle yazdıklarından ötürü vay haline onların! Ve kazandıklarından ötürü vay haline onların!*”¹

- › İmam Ali (a.s) şöyle buyurur: Her ne zaman bir bidat gelirse, bir sünnet gider.² Peygamberlerin ve ulemanın vazifeleri, bidatları kaldırmak ve tahriflerin önünü almaktır.³
- › Rivayetlerde şöyle geçer: “Bidat sahibinin tövbesi, kabul edilmez.”
- › Allah bidat koyanın hiçbir amelini kabul etmez.⁴
- › Her kim bidat yerleştirene ihtiram etse ya da razı olur şekilde tebessüm etse dininin mahvolması için adım atmıştır.
- › Hz. Rasulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ümmetim arasında bir ihtilaf peydahlandığı vakit kim benim sünnet ile söylemime göre amel eder ve başkalarının yol ve yöntemleri üzerine hareket etmezse yüz şehid sevabı alır.”⁵

Kur’an’da Yahudi âlimler dinde yarattıkları tahrif ve değişmelerden ötürü defalarca eleştirilmiştir. Hz. Musa (a.s) hakkında ayet ve rivayetlerden

¹ Bakara, 79

² Biharu'l Envar, c.2, s.264

³ el-Hayat c.2, s.344

⁴ Kenzu'l Ummal, H. 1115

⁵ Biharu'l Envar, c.2, s262

şunu anlıyoruz: “Tur Dağı’ndan döndüğünde kavminin inhırafinı ve bir buzağıya taptıklarını görünce sinirli bir hâlde Tevrat levhalarını yere atarak kendi yerine vekil olarak bıraktığı kardeşinin sakalından tutarak ‘Neden ümmetim saptı?’ diye çıkışır. Harun cevap olarak: ‘Eğer sapmalarına engel olmak için şiddete başvursaydım korktuğumuz şey olacak yani insanlar dağılacaklardı. Ve sen ‘İnsanlar neden fırka fırka’ oldular diye soracaktın? (Böylelikle senin geri dönmen dahi onların ıslah olmasını sağlayamayacağı bir tefrika olacaktı.)”

Bu ayet ve rivayetler, din bilginlerine mektebin aslını koruma ve fikri sapkınlıklara karşı çıkma gibi ağır sorumluluklar yüklemektedir. Aynı zamanda ümmetin toplumsal birliğini ve korunmasını da vurgulamaktadır.

23.

Kıyamet Soruları

﴿فَلَنَنْسِفَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنُنْشِئَنَّ الْمُرْسِلِينَ﴾

“Elbette kendilerine peygamber gönderilen kimseleri de, gönderilen peygamberleri de mutlaka sorguya çekeceğiz!”

A'raf, 6

Kıyamet gününde birkaç hususta soru sorulacaktır:

1 - Nimetler: “Nihayet o gün (dünyada yararlandığınızı) nimetlerden elbette ve elbette hesaba çekileceksiniz.”¹ Birçok rivayete göre ayet-i kerime geçen “nimetlerden sorguya çekileceksiniz” cümlesindeki nimet mısdaqlarından biri de ‘rehberlik ve velayet’tir.

2 - Hz. Peygamber’in (s.a.a) Ehl-i Beyt’i (a.s) Kur’an’daki bu ayet için şöyle buyurmuşlardır: ‘İnsanlara Kur’an ve Ehl-i Beyt’e (a.s) ne şekilde davrandınız’ diye sorulacaktır.²

3 - Eylem ve davranışlardan: “Rabbin hakkı için, mutlaka onların hepsini yaptıklarından dolayı sorguya çekeceğiz.”³

4 - Uzuve ve organlardan: “Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur.”⁴

5 - Peygamberlerin kabul ve reddedilmesinden: “Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden size ayetlerimi anlatan ve bugünle karşılaşacağımıza dair sizi uyaran peygamberler gelmedi mi?...”⁵ Başka bir ifadede ise insanların dini rehberlere karşı tutumlarından sorguya çekileceklerine dair haberler verilmiştir. “Allah’ın peygamberleri toplayıp da ‘Size ne cevap verildi’ dediği gün...”⁶

6 - Ömür ve gençliği nasıl harcadığı hususunda sorulacaktır.

7 - Kazanç ve gelirden: Bu hususta şöyle bir rivayet nakledilir: “Kıyamet gününde insan özellikle şu dört şeyden sorgulanacak ve hesaba çekilecektir: Ömrünü ve gençliğini nasıl geçirdiği, mal ve gelirini nasıl elde ettiği ve nerelere masraf ettiği.”⁷

¹ Tekasür, 8

² Furkan Tefsiri

³ Hicr, 92 – 93

⁴ İsra, 36

⁵ En’am, 130

⁶ Maide, 109

⁷ Kâfi, c.2, s.135, Biharul Envar, c.7, s.259

24.

Kur'an'da Elbise

﴿ يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارَى سَوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴾

“Ey Âdemoğulları! Size ayıp yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise indirdik. Takva elbisesi... İşte o daha hayırlıdır. Bunlar Allah'ın ayetlerindendir. Belki düşünüp de öğüt alırlar.”

A'raf, 26

Ayet üzerinde biraz dikkat edip düşünüldüğünde aşağıdaki mesaj ve noktalardan istifade edilebilir. Maddeler halinde sıralarsak;

1 – İlahi nimetlere teveccüh etmek, Allah'a olan sevgiye ve gafletten uzaklaşma nedenidir. “Ey Âdemoğulları... Size elbise indirdik... Belki düşünüp de öğüt alırlar.”

2 – Elbise, bedeni kapattığı zaman ilahi bir nimettir. “...Size ayıp yerlerinizi örtecek giysi...”

3 – Elbisenin hazırlanmasında tabii faktörlerin yanı sıra insanların da çabası söz konusudur. Ancak bunların tümü Allah'ın elindedir. “Ey Âdemoğulları... Size elbise indirdik...”

4 – Giymek ve giyindirmek Allah'ın işidir. “...Size ayıp yerlerinizi örtecek giysi... indirdik” Bununla beraber çıplaklık ve çıplak bırakmak şeytanın işidir. “Derken şeytan, birbirine kapalı ayıp yerlerini kendilerine göstermek için onlara vesvese verdi...”¹

5 – Elbise, ilahi nimettir. “...Size ayıp yerlerinizi örtecek elbise...” Çıplaklık ve örtünmeden kaçınmak günah nedenidir. “Derken şeytan, birbirine kapalı ayıp yerlerini kendilerine göstermek için onlara vesvese verdi...”

6 – Güzel elbiselerle giyinip örtünerek süslenmek Allah'ın sevdiği eylemlerdendir. “Ey Âdemoğulları! Size ayıp yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise indirdik...” Süslenmek ve israfa kaçmadan güzel elbiselerden istifade etmenin bir sakıncası da yoktur.

¹ A'raf, 20

7 – Maddiyatın yanında maneviyat, süslenmenin yanında takva olması gerekir. “...Süslenecek elbise indirdik. Takva elbisesi... İşte o daha hayırlıdır.” Aksi takdirde elbise israf, kibir, fesat, gösteriş, şehvet aracı ve böbürlenme gibi benzeri sıfatların oluşmasına vesile olur.

8 – Elbise ayıpları örttüğü, sıcak ve soğuktan insanı koruduğu ve süslenme aracı olduğu gibi takva elbisesi de ayıpları örter, günden sa-
kındırır ve insanın manevi güzelliğinin süsüdür. “...Takva elbisesi... İşte o daha hayırlıdır.”

9 – Topraktan pamuk çıkar. Yiyeceği ot olan hayvandan ise yün elde edilir. Kurdun ağız suyundan ise ipek elde edilir. İşte bunların tümü insana öğüt ve hatırlatmaya neden olan Allah’ın ayetleridir. “...Bunlar Allah’ın ayetlerindendir. Belki düşünüp de öğüt alırlar.”

25.

Mescid ve Ziyet

﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾

“Ey Âdemoğulları! Her mescidde güzel elbiselerinizi giyin; yiye, iç. Fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri sevmez.”

A'raf, 31

Kur'an'da 'Ey Âdemoğulları' şeklinde beyan edilen hitap; esasında bütün insanlar ile tüm dinlerin müşterek oldukları hususlar hakkındadır denilebilir.

Kur'an mal ve evlat için 'ziynet' ifadesini kullanmıştır. “*Servet ve oğullar, dünya hayatının süsüdür...*”¹ Öyleyse ayetin bir açıklaması da; mal ve evladını mescide gideceğin vakit yanında bulundur şeklinde olabilir. Böylelikle mallarınız vesilesiyle, Müslümanların maddi sorunlarını çözmüş olursunuz. Evlatlarınızın mescidde ve cemaatte hazır bulunması ile de sizden sonra gelecek kuşağın ahlaki sorunlarına çözüm bulmuş olursunuz.

Rivayetlerde adil cemaat imamının, zahirini (kılık – kıyafetini) düzeltmesi, hoş kokular kullanması ve namaz vakti için güzel elbiseler giymesi, namazda rüku ve secde anında ellerini yukarıya kaldırması, Cuma ve bayram namazlarına iştirak etmesi ziyet örnekleri arasında sayılmıştır.²

İmam Hasan Mücteba (a.s) namaz için ve mescidde bulunduğu vakit en güzel elbiselerini giyer ve şöyle buyurdu: “Allah güzeldir ve güzel olan şeyi sever. Ben de güzel elbiselerimi Allah için giyiniyorum. Daha sonra bu ayet-i kerimeyi tilavet ederlerdi.”³

Allah güzelliği ve süslenmeyi sever. Aksi takdirde süslenme ve güzelleşme emrini vermezdi. “...güzel elbiselerinizi giyin.” İslam bundan

¹ Kehf, 46

² Nuru'l Sakaleyn ve Minhacu'l Sadıkin ve İsna Aşeri Tefsiri

³ Tefsir-u Mecmau'l Beyan

ötürü fitri bir esas üzerinedir. Ve insan da fitraten süslenmekten ve ziy-
netten keyif alır.

Süslenerek mescide gitmek, Allah'ın kullarına ve ibadetlerine hür-
met etmektir. Bununla birlikte başkalarının da mescide yönelmeleri için
teşvik ve cezbetmeye sebep olmaktadır.

Ziynet ve lezzetli yemeklerden istifade etmek, tabii ve fitri bir durum
olsa da kimi özel şartlarda ihtiyaç sahipleri ve mahrumlarla hemdert ol-
mak ve sıkıntılarını paylaşmak gerekir. İnsanların nispeten daha bir re-
faha ulaştığı dönemde İmam Cafer Sadık'ın (a.s) yeni elbiseler giydiğini
tarihte okuyoruz. İmam Ali'nin (a.s) eski elbiseler giydiği dönemde ise
insanların alım gücünün bulunmadığı ve fakir bir şekilde yaşadıklarını
biliyoruz. Bu iki İmam arasındaki yöntemde bir çelişki bulunmamakta-
dır. Çünkü her iki zamanın toplum şartları birbirlerinden farklılık gös-
teriyordu.⁴

Biraz dikkat edip mütalaa edildiğinde aşağıdaki mesaj ve noktalar-
dan istifade edilebilir. Maddeler halinde sıralarsak;

1 – Mescid, Müslümanların karargâhıdır. Süslenmeli, güzel ve cazi-
beli olmalıdır. “...her mescidde güzel elbiselerinizi giyin...”

2 – En güzel ve en iyi elbise, en iyi mekân içindir. “...her mescidde
güzel elbiselerinizi giyin...”

3 – İslam dininin hem namazın batınına -“Onlar namazlarında huşu
içindedirler”⁵ -, hem de zahirine -“...her mescidde güzel elbiselerinizi gi-
yin...” - teveccühü vardır. Evet, İslam'da zahir ve batın, dünya ve ahiret
birbiriyle böyle harmanlanmıştır.

4 – Ziynet ve süs, ferdi namazlarda her ne kadar kıymetli de olsa,
toplum ve mescid içinde özel bir yeri vardır. “... her mescidde...”

5 – Önce namaz, sonra yemek. “...her mescidde güzel elbiselerinizi
giyin; yiye, için...” Önce ruh ve maneviyata, daha sonra bedene tevec-
cüh edilmelidir.

⁴ İsna Aşeri Tefsiri

⁵ Mu'minin, 2

26.

İsraf ve Sonuçları

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Mallar, insanın elindeki ilahi veditir, emanettir ve harcanması israf edilmeden yapılmalıdır.”¹

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Her kim bir günlük rızıkına sahip olur ancak kanaat etmez de insanlardan dilenirse müsriftir.”²

Yemekte israf ve pisboğazlık, birçok bedensel ve ruhsal hastalıkların kaynağıdır. Bununla birlikte katı kalpliliğe ve ibadetin lezzetine varmaktan mahrum olmaya sebeptir. Hz. Peygamber (s.a.a) da bu hususta şöyle buyurmuştur: “Mide, her hastalığın ocağıdır. Hristiyan bir doktor bu ayet ve hadisi işittiğinde şöyle söylemiştir: ‘Tıp ilminin tümü, bu ayette ve Peygamberinizin sözünde gizlenmiştir.’”³

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Malın elden gitmesi ve bedene zarar getirecek her ne sebep olursa, israftır.”⁴

Bu hususta bir diğer rivayet şöyledir: “Allah yolunda harcanan her ne ise ve her ne kadar da olsa, israf değildir. Ancak Allah’a isyan etme yolunda harcanan her ne olsa ve her ne kadar küçükse de israftır.”⁵

¹ Tefsir-u Safi

² Tefsir-u Furkan

³ Tefsir-u Mecmau'l Beyan

⁴ Usul'u Kâfi, c.2, s.499

⁵ Tefsir-u Minhacu's Sadikin

27.

Refahın Çeşitleri ve Rızkın Genişliği

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَلَكِنَّ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

“O ülkelerin halkı inansalar ve (günahtan) sakınsalardı, elbette onların üstüne gökten ve yerden nice bereket kapıları açardık, fakat yalanladılar, biz de ettikleri yüzünden onları yakalayiverdik.”

A'raf, 96

Kur'an'da iki grup için iki tür genişlikten bahsedilmiştir.

1- İyiler için beraberinde bereketin sunulduğu refah ve genişlik: “... Onların üzerine bereket kapılarını açardık...”

2- Kâfir ve hak etmeyenler için beraberinde bereketin sunulmadığı refah ve genişlik: “..Onların üzerine her türlü kapıyı açtık..”¹ Zira nice nimetler; geçici gaflete, gurura ve tuğyana sebep olmaktadır. Allah, kâfirlerin refah ve genişliğini mühlet ve ahitlerini doldurma vesilesi olarak karar kılmıştır.

Öyleyse her zahiri nimete gönül verilmemelidir. Çünkü bu nimetler; eğer müminler için olursa bereket sebebidir; kâfirler içinse, geçicidir ve ilahi kahr vesilesidir.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurdular: “Kimi zaman kulun Allah'tan bir haceti ve isteği olur ve Allah onun dualarını kabul eder. Bir diğer hacetini elde edene kadar bu hep böyle devam eder. Ancak sonra kul bir günah işlediğinde hacetini elde edememesine neden olur.”²

Bu ayetin açık mısralarından biri de Hz. Mehdi'nin (a.s.) zuhur zamanıdır. Rivayetlerin işaret ettiğine göre; zuhur zamanının bereketi gökyüzü ve yeryüzünden saçılacak, dökülecektir.³

¹ Enam, 44

² Tefsir-u İsna Aşeri

³ Tefsir-u Nuru'l Sakaleyn

İyiliği Emretmenin Faydaları

﴿وَأَذَّاتُ أُمَّةٍ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعَذَرَةٌ إِلَى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾

İçlerinden bir topluluk: “Allah’ın helâk edeceği yahut şiddetli bir şekilde azap edeceği bir kavme ne diye öğüt veriyorsunuz?” dedi. (Öğüt verenler) dediler ki: Rabbinize mazeret beyan edelim diye bir de sakınırlar ümidiyle (öğüt veriyoruz).”

A’raf, 164

“İyiliği Emretmek ve Kötülükten Sakındırmak” kitabında, hatta hiç bir etkisi olmasa dahi iyiliği bu amelin ondan fazla faydasını yazmışım. Burada ise konunun kısa bir özetini sunmuş olacağım.¹ Böylelikle iyiliği emretmenin terk edilip kötülüğün işlenmesi karşısında sükut etmek, korkmak ve kayıtsızlık gibi durumlar giderilmiş olsun.

1 – Bugünlerde kimi zaman emretmemiz ve sakındırmamızın bir etkisi olmayabilir. Bununla beraber tarihte, başkalarının fitratlarına dönmelerinde ve hüküm vermelerinde etkili olabilir. İmam Hüseyin’in (a.s), tarih süreci içerisinde insanların vicdanları gafletten uyansın diye iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma yolunda şehit olması gibi...

2 – Kimi zaman emir ve nehiy, başkaları için ortam sağlar. Ezanı dinleyen olmasa dahi yüksek sesle okunmasının sünnet olması, herhangi bir taşıt olmasa dahi trafik lambasında kırmızı ışık yandığında durulması gerektiği gibi. Kanunun korunması ve kanuna saygı ortamının yaratılması önemli ve gereklidir.

3 – Kimi zaman emir ve sakındırmalarımız, günahkarları günah işlemekten alıkoymayabilir. Ancak söylemlerimiz peyderpey de olsa günahın lezzetini damağında acı bir tada dönüştürecektir. Ya da en azından rahat bir hâl ile günah işleyemeyecektir.

¹ Bu satırları İyiliği Emretme Haftası ve Muharrem’in onuncu günü olan Aşura da ya - mam dikkat çekici olsa gerek. İmam Hüseyin (a.s), kendi kıyam felsefesini hakka amel etmeyen ve kötülükten sakındırmayan topluma karşı olmak şeklinde tanıtır.

4 – Özgürlüğün korunması için emredilip, sakındırılmalıdır. Çünkü bu tür söylemlerde bulunmamak toplumu kasvetli, korkulu ve sessiz bir atmosfere taşır.

5 – İyiliği emredip, kötülükten sakındırmak başkaları dinlememiş olsa dahi insanın kendisi için bir makam yaratır. “İnsanları Allah’a çağıran, iyi iş yapan ve ‘Ben Müslümanlardanım’ diyenden kimin sözü daha güzeldir?”²

6 – İyiliği emredip, kötülükten sakındırmak başkaları için bir etkisi olmasa dahi en azından kendimiz için bir tür Allah’a yaklaşma yoludur. Cesaret telkininde bulunmak ve bunu dillendirmek, bir nevi taahhüt ve görevi üstlenmedir.

7 – Kimi zaman emir ve sakındırmalarımızın yakın bir zamanda etkisi olmayabilir. Ancak yanlış işler yapanlar çıkmaz yola vardıkları gün vicdanları uyanacak ve sizin doğru söylediğinizi anlayacaklardır. Öyleyse söylediklerinizin bugün etkisi olmasa dahi, ileriki zamanlarda bir eseri olacaktır.

8 – İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak insanın vicdanını yumuşatır. İnsan bir başına kaldığında “ben vazifemi ifa ettim” diyecektir. Başkaları dinlemese de bu vicdan rahatlığı pek kıymetlidir.

9 – Başkaları dinlemese dahi iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak, Peygamberlerin yaşayış tarzı ve davranışlarıdır. Kur’an şöyle buyurur: “Kendilerine öğüt verildiği vakit öğüt almazlar.”³ Yahut defalarca insanların peygamberlerin öğüt ve irşatlarını dinlemediklerini, yüz çevirdiklerini beyan etmiştir. Öyleyse herkesin sözümüzü dinleyeceği beklentisinde olmamamız gerekir.

10 – İyiliği emretmek, yanlış işler yapan kimselere hüccetin tamamlanması, kanıtların ortaya konmasıdır. Böylelikle kıyamet günü “bana kimse bir açıklama yapmadı” denilemeyecektir. Aynı şekilde ikaz edene de niye uyarıda bulunmadın denmesine engel olacaktır.

11 – İlahi kahr esnasında, iyiliği emredenler kurtulacaktır. (bir sonraki ayette de açıklanacağı üzere...)

² Fussilet, 33

³ Saffat, 13

Binaenaleyh peygamberler ve vasileri hak kaybolup ortadan kalkmasın diye iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma yolunda şehit düşmüşlerdir. Kur'an bu hususta şöyle buyurur: "...haksız yere peygamberleri öldürüyorlardı."⁴, "... haksız olarak peygamberleri öldürmeleri sebebiyle geldi."⁵, "Haksız yere peygamberlerin canlarına kıyanlar..."⁶ Bu ayet-i ke-rimelerden, insanın kimi zaman iyiliği emretmekte şهادet hududuna ka-dar ilerleyebileceği anlaşılmaktadır.

Hız. Ali (a.s) vekiline (Basra Valisi İbn-i Huneyfe) yazdığı mektupta; onu, etrafındaki varlıklı ve eşraftan kimselerin sofrasında hazır bulun-ması nedeniyle kınamıştır.⁷ Yani Hız. Emiru'l Müminin Ali, (a.s) zühd ve takva yolunun eşrafçılık düzeni içine çekilmemesi için bir şahsı mek-tebe feda etmiştir.

⁴ Al'i İmran, 112

⁵ Bakara, 61

⁶ Al'i İmran,21

⁷ Nehcu'l Belâğ, 45. mektup

29.

Allah'ın insandan söz alması, sözleşmesi

﴿وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ﴾

“Kıyamet gününde, biz bundan habersizdik demeyesiniz diye Rabbin Âdemoğullarından, onların bellerinden zürriyetlerini çıkardı, onları kendilerine şahit tuttu ve dedi ki: Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (Onlar da), Evet (buna) şahit olduk, dediler.”

A'raf, 172

‘Zürriyet’ oldukça küçük toz (ya da çok küçük karınca) anlamına gelen ‘zerre’ kelimesinden türetilmiştir. Burada kastedilen insan nüfesi- nin bir parçası yahut küçük ve sabi yaşta olmasından dolayı ‘zerre’ ke- limesinden gelir. Bir diğer görüşe göre ‘zürriyet’ parçalamak anlamında kullanılan ‘zerev’ kelimesinden türetilmiştir. Yaratmak manasında kulla- nılan ‘zere-e’den türetilmiş olabilir.¹ Ancak çoğunlukla evlat ve nesil ola- rak kullanılır.

Allah'ın Âdemoğullarından ne biçimde söz aldığı bu ayet-i kerimde beyan edilmemiştir. Ancak müfessirler bu yönde oldukça fazla görüş or- taya atmışlardır. Bu görüşlerden en meşhur olanı iki tanedir:

1- Rivayetlere göre; Hz. Âdem'in (a.s) yaratılmasından sonra dün- yanın sonuna kadar gelecek olan tüm çocukları dağılmış zerreler şe- kinde, birbirinin ardı sıra giden karıncalar misali onun sırtından dışarı çıkar. İşte Âdemoğlu burada ilahi hitabı ve suali işitir. Ve tüm insanlık Allah'ın kudretini ve Rabliğini itiraf eder. Daha sonra hepsi sırayla, ted- ricen ve tabii bir döngü ile dünyaya gelmeleri için Âdem peygamberin sulbune ve çamuruna geri dönerler. Bu âleme ‘âlem-i zer’ ve bu sözleş- meye de ‘elestu ahdi’ denilir.²

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Zer âleminde, Hz. Âdem (a.s)’ın zürriyetinden kimileri diliyle ikrar etmesine rağmen, kalbiyle

¹ Tefsir-u Numune

² Usul'u Kâfi, c.2, s.13

iman etmemiştir.”³ Hz. Peygamber’den (s.a.a) nakledildiğine göre bu ikrar ‘Arafe günü’ alınmıştır.⁴

2- ‘Zer âleminde’ kastedilenin tekvini fitrat sözü olduğudur. Yani Hz. Âdem’in evlatları babalarının sulbünden ve annelerinin rahimlerinden zerrecikler halinde çıktıkları zamanki hallerinden başka bir şey değildir. Allah Teâla, tevhidi fitratı ve hakkı araştırmayı insanlığın tabiatına yerleştirmiştir. Bu ilahi sır, bir içsel his ve huy şeklinde tüm beşeriyetin fitratında yer almıştır. Beşeriyetin akıl ve idrak etmesinde de, Allah’a inanmak bir hakikat olarak kendisinde yol gösterme etkisi yaratır. Bu yüzden fitrat ve beşeri akıl, Allah’ın rububiyetine şahitlik eder.

Bazı rivayetlerde İmam Cafer Sadık’a (a.s) fitrat hususunda soru sorulduğu nakledilir. İmam Cafer Sadık (a.s) fitratı, ‘âlem-i zer’ olarak tanıtmıştır.⁵

Bir takım rivayetlerde ise, fitrat zer âleminin kendisi değil de bir sonucu olarak anlatılmıştır. İnsanlar toplanıp durdurulduğunda ikrar ettiler; ancak daha sonra sözlerini unuttular. Bu ikrarın eseri belirtildiği üzere fitrattır. Kalbin yönelmesi O’nadır. Bu anlatılanlar her hâlükârda kelamcı, muhaddis ve müfessirlerin konu ile ilgili söylemleridir. Bu yüzden bu husustaki son yargıyı gerçek ilim ehline, yani ilimde derinleşen kimseler olan Ehl-i Beyt’e (a.s) bırakıyoruz...⁶

³ Tefsir-u Nuru’l Sakaleyn

⁴ Tefsir-u Durru’l Mensur

⁵ Tefsir-u Burhan ve Tefsir-u Nuru’l Sakaleyn, Peyam-ı Kur’an, c.3, s.117

⁶ Muhtelif görüşlerden haberdar olmak için Ayetullah Mekarim Şirazi’nin kaleme aldığı ‘Menşur-u Cavid’ ve Ayetullah Cafer Subhani’nin ‘Etibu’l Beyan’ isimli tefsir kitaplarına bakabilirler.

30.

Allah'ın Güzel İsimleri

﴿وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

“En güzel isimler (el-esmâü'l-hüsnâ) Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin. Onun isimleri hakkında eğri yola gidenleri bırakın. Onlar yapmakta olduklarının cezasına çarptırılacaklardır.”

A'raf, 180

Her ne kadar Allah'ın tüm sıfat ve isimleri güzel ve Allah sayılamayacak ve hesap edilemeyecek tüm mükemmel sıfatlara sahip olsa da rivayetlerde Allah'ın 99 ismi sayılmıştır. Bu isimler Ehl-i Sünnet'in Sahih-i Buhari, Sahih-i Muslim ve Tirmizi kitaplarında da nakledilmiştir ve Her kim bu isimlerle Allah'ı çağırırsa, duaları kabul olur, denmiştir.¹

“Her kim onları sayarsa, cennet ehlidir.” Kuşkusuz burada kastedilen lafzı olarak ve dudak hareketiyle zikretmek değildir. Esasen bu sıfatlara teveccüh etmek, onlardan ilham almak ve yakınlık kurmaktır. Allah'ın rivayetlerde geçen 99 ismi şöyledir: 'Allah, İlah, el-Vahid, el-Ehed, es-Samed, el-Evvel, el-Ahir, es- Semi', el-Basir, el-Kadir, el-Kahir, el-Ali, el-A'la, el-Baki, el-Bedi', el-Bar, el-Ekrem, el-Zahir, el-Batın, el-Hay, el-Hakim, el-Alim, el-Halim, el-Hafiz, el-Hak, el-Hasib, el-Hamid, el-Hafi, el-Rab, el-Rahman, el-Rahim, el-Zar, el-Rezzak, el-Rakib, el-Rauf, el-Rafi, el-Selam, el-Mu'min, el-Muheymin, el-Aziz, el-Cabbar, el-Mutekebbir, el-Seyyid, el-Subbuh, el-Şehid, el-Sadık, el-Sani', el-Tahir, el-Adl, el-Afv, el-Ğafur, el-Ğani, el-Ğiyas, el-Fatır, el-Ferd, el-Fettah, el-Falik, el-Kadim, el-Mulki, el-Kuddus, el-Kavi, el-Karib, el-Kayyum, el-Kabiz, el-Basit, el-Kazi'l Hacat, el-Mecid, el-Mevla, el-Mennan, el-Muhit, el-Mubin, el-Mukayyit, el-Musavvir, el-Kerim, el-Kebir, el-Kafi, el-Kaşif, el-Zur, el-Vitr, el-Nur, el-Vahhab, el-Nasır, el-Vasi', el-Vedud, el-Hadi, el-Vafi, el-Vekil, el-Varis, el-Bir, el-Bais, el-Tevvab, el-Celil, el-Cevad, el-Habir, el-Halik, el-Hayra'n Nasirin, el-Deyyan, el-Şekur, el-Azim, el-Latif, el-Şafi.'²

¹ El-Mizan ve Numune Tefsirleri

² Mecmau'l Beyan ve Nuru'l Sakaleyn Tefsirleri, Tevhid-u Saduk

Kur'an'da Allah'ın 145 ismi geçmektedir. Rivayetlerde ise bu sayı 99'dur. Bunun nedeni bazı isimlerin bir diğerine tatbik ve ilhak edilebilir olmasından dolayıdır. Ya da rivayetlerde geçen isimlerin zaten Kur'an'da var olması sebebiyledir. Sadece bu sayıyla da sınırlamamak gerekir. Rivayetlerde geçen isimlerin içerik ve muhteviyatı bazı ayetlerde de yer almıştır. Örneğin; 'Sadık' ismi Allah'ın ismi olarak Kur'an'da yer almamıştır. Ancak "... Kim Allah'tan daha doğru sözlü olabilir?"³ ayeti gelmiştir. Bazı rivayet ve 'Cuşen Kebir' gibi dualarda Allah'ın diğer isimleri de beyan edilmiştir. Mutlaka Allah'ın güzel isimlerinden bazılarının eseri, bereketi ve özel imtiyazları olacaktır. Fahrurazi şöyle der: "Allah'ın tüm sıfatları iki şeye döner: Onun hiçbir şeye ihtiyaç duymaması ve tüm varlıkların O'na ihtiyaç duyması."⁴

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: "Allah'a and olsun ki; O'nun güzel isimleri bizleriz."⁵ Yani ilahi sıfatlar bizde yansımıştır ve biz Allah'ı gerçek tanıtan yoluz. Hadislerde geçen şu sözde olduğu gibi: "Ehl-i Beyt'in (a.s) faziletlerini tanımazlıktan gelenlere, reddedenlere yaslanmayın ve ilgi göstermeyin."

Bir diğer rivayette İmam Rıza (a.s) şöyle buyurur: "Biz (Ehl-i Beyt), Allah'ın Esmâ-ul Husnâ'sıyız (güzel isimleriyiz) ki; bizim marifetimizi kabul etmeyen hiç kimsenin ameli kabul değildir."⁶

'Esmâ'ul Husnâ' ifadesi Kur'an'da dört defa kullanılmıştır. Esmâ'ul Husnâ'nın üç örneği- mısdağı bulunur.⁷ İlâhi sıfat, ilâhi isimler ve evliyaullah.⁸

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurur: "Her ne zaman bir sıkıntı ve sorunla karşılaşılırsanız, bizim vesilemizle Allah'tan yardım dileyin." Daha sonra sözlerine şöyle devam ettiler: "...Allah'ı Esmâ'ul Husnâ ile çağırın..."⁹

"Yaratıcı, ancak kendini vasıflandırdığı şekilde tanımlanabilir."¹⁰ Yani insan kendi kendine Allah'ı isimlendiremez. Mesela Allah'a 'afif' ya da 'ce-saretli' gibi yakıştırmalar yapamaz.

³ Nisa, 122

⁴ Tefsir-u Kebir, Fahrurazi

⁵ Tefsir-u Nuru'l Sakeleyn, Usul'u Kâfi, c.1, s.143

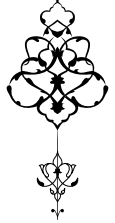
⁶ Tefsir-u İsna Aşeri

⁷ İsra, 110 – Taha, 8 – Haşr, 24

⁸ Tefsir'u Furkan

⁹ Biharul' Envar, c.91, s.5

¹⁰ Tefsir-u Furkan

İsim, isim sahibini açığa çıkartır. Allah'ın zatı mukaddestir. Haliyle O'nun isimleri de mukaddes olmalıdır. Öyleyse hem Allah'ın zatını münezzeh kabul etmeli; "Allah, onların ortak koştukları şeylerden uzaktır"¹¹ hem de isimleri tenzih edilmelidir, münezzeh görülmelidir. "Yüce Rabbinin adını tespih et."¹² Bu yüzden çevremizdekileri adlandırırken Allah'ın isimleri düzeyinde ad kullanmak caiz değildir ve Allah'ın yaratıcılığını ve zatını belirten isimler kullanılması doğru değildir.

Şehid Mutahhari şöyle der: "Allah'ın isimlerinin alamet ve işaret tarafı yoktur. Allah'ın isimleri, O'nun zatının hakikatlerinden bir hakikati ve bir sıfatı zahir kılmaktadırlar."¹³

İmam Cafer Sadık (a.s), bu ayet-i kerimeye işaret ederek şöyle buyurmuştur: "Allah'tan başka varlıklara ilahi isimler vermeyiniz. Ayette geçen "Onun isimleri hakkında eğri yola gidenler..." lafızlarına dikkat çekerek sözüne şöyle devam etmiştir: "Onlar, ilahi isimleri farklı hususlarda kullanırlar ve bu yaptıkları işle müşrik olurlar." Allah onlar için bir diğer ayet-i kerime de şöyle buyurur: "*Onların çoğu, ancak ortak koşarak Allah'a iman ederler.*"¹⁴

¹¹ Tevbe, 31

¹² A'lâ, 1

¹³ Aşina-i Ba-Kur'an, s.14

¹⁴ Yusuf, 106

31.

Peygamberlerin ve Vasilerinin Gayb İlimleri

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْنَزْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسْنِيَ الشُّوْءُ إِنَّ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾

“De ki: ‘Ben, Allah’ın dilediğinden başka kendime herhangi bir fayda veya zarar verecek güce sahip değilim. Eğer ben gaybı bilseydim elbette daha çok hayır yapmak isterdim ve bana hiçbir fenalık dokunmazdı. Ben sadece inanan bir kavim için bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim.”

A’raf, 188

Kur’an ve rivayetlerde kimi beyan edilen konularda Peygamberlerin ve evliyaullahın gaybı ilimlere sahip oldukları açıklanmış, kimi ayet ve rivayetlerde ise ele alacağımız ayette olduğu gibi onların gaybı bildiklerine vurgu yapılmıştır. Bu iki grup ayet ve rivayeti şu şekilde tefsir edebiliriz:

1 - Gaybi ilimleri bilmiyorlar şeklinde söylenilen cümlede esasen kastedilen, o büyük şahsiyetlerin kendilerinde bizzatihi gaybi ilmin olmadığıdır. Onlar gaybi ilimleri biliyorlar ifadesinde kastedilen ise bunun Allah’ın ilham, vahiy ve iradesi vesilesiyle gerçekleştiğidir. Filan şehrin petrolü bulunmamaktadır sözünde olduğu gibi. Yani bu şehrin kendisine ait bir petrol yatağı bulunmamaktadır. Ancak petrol boru hatlarıyla, kara, deniz ve demiryoluyla şehre ulaştırılmaktadır.

2 - Gayb ilmi iki türdür. Peygamberler gayb ilminin büyük bir kısmını bilmektedirler. Kur’an’ın, Hz. Peygamber’e (s.a.a) hitaben gayb haberini vahyettiği gibi: “İşte bunlar sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir...”¹ Bazı gayb ilimlerini ise sadece Allah Teâla bilmektedir ve hiç kimsenin bu hususta bir bilgisi de bulunmamaktadır. Kıyamet gününün ne zaman vuku bulacağında olduğu gibi. Öyleyse Peygamberler ve evliyaullah, Allah’a mahsus –olan ve paylaşılmayan gaybtan habersizdirler ve diğer gayb ilimlerini ise kendilerine verildiği kadarıyla bilmektedirler.

¹ Hud, 49

3 - O büyük şahsiyetlerin, Peygamber ve vasilerinin muhatapları çeşit çeşittiler. Kimileri ğuluv ehli ve aşırıya kaçanlardan oluşuyordu. Peygamberler ve Ehl-i Beyt (a.s), onların haklarında ğuluv etmemeleri ve aşırıya kaçmamaları için “Biz gaybı bilmeyiz...” şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır. Kimileri de bu büyük şahısları tanıma ve marifette noksanlığa sahiptiler. Peygamberler ve İmamlar da bu kimselerin marifette rüşdetmeleri için gayb ilimlerinden küçük bir bölümünü onlara sunuyorlardı.

4 - Gayb ilminin olmamasından kasıt, o anda huzur-u zihinlerinin olmamasıdır. Rivayetlerin buyurduğuna göre; gayb ilmi Masum İmamlar için, istedikleri anda her şeyden haberdar olabilecekleri nurdan bir sü-tun yoluyla gerçekleşmektedir. Falanın telefonunu bilmeyen ancak telefon defterine müracaat ettiğinde her türlü telefondan haberdar olan kim-senin durumu gibidir...

5 - Gaybdan haberdar olmak, her yerde mükemmelliğin bir nişanesi olamaz. Kimi zaman noksanlığın dahi işareti olabilir. Örneğin; Hz. Ali (a.s) Hz. Peygamber'in (s.a.a) yatağına yattığı gece eğer herhangi bir tehlikeyle karşılaşmayacağını bilseydi, bu hadise O'nun için bir üstün-lük olarak görülmeyecekti. Çünkü bu durumda, herkes Hz. Peygamber'in (s.a.a) yatağına yatmaya gönüllü olurdu. Görüldüğü üzere burada üstün-lük ve kemaldir gaybı bilmemektir...

6 - Allah, gaybi ilminden kâr ve zarar beklentisi olan kimselere merhamet etmez. Ancak bu ayet-i kerimede konu edildiği gibi gayb ilminin sunulmasındaki hedef, insanların hidayet ve irşadı hususunu taşırsa Allah onları gayb ilminden haberdar eder. Hz. İsa'nın (a.s) çevresindekilere gaybi bildiğini söylediğini Kur'an şöyle nakleder: “...Allah'ın izniyle evle-rinizde ne yiyip ne biriktirdiğinizi size haber veririm...”²

Mekke ehli Hz. Peygamber'e (s.a.a) gaybı bilmesiyle ilgili şunları söylediler: “Eğer Allah ile bir irtibatın var ise, neden bize gelecekte fiyatları ucuzlayacak ve artacak ürünler hakkında bir haber vermiyorsun? Böylelikle senin de menfaat ve kârın olur hem zarar ve ziyan da etmemiş olursun.” Onların bu sözlerinden sonra ele alınan ayet nazil olmuştur.³

² Al'i İmran, 49

³ Tefsir'u Mecmeu'l Beyan ve Tefsir-u Numune

32.

Mekarimu'l Ahlak ile İlgili En Geniş Ayet

﴿خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ﴾

“Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir.”

A'raf, 199

Bu ayet-i kerime tüm sade ve kuşatıcı haliyle, bütün usul-u ahlakı içinde barındırmaktadır. Bireysel ahlakı ‘affedin’ ve toplumsal ahlakı ‘iyiliği emredin’ ile; ‘dostlukla affedin’ ve ‘garazlıdan yüz çevirin’ ile söylemi; ‘emredin’le eylemi; ‘affedin’le olumluluğu, ‘yüz çevirin’ ile olumsuzluğu içermekte, rehber ve ümmet için geçmiş ve günümüz olarak tüm zamanı kapsamaktadır. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Kur’an’da mekarimu’l ahlak hususunda bu ayetten daha geniş içerikli bir ayet bulunmamaktadır.”¹

Kuşkusuz, affetmek şahsa münhasır ferdi bir meseledir. İnsan hakları ve beytülmal ile ilgili meselelerde olduğu gibi hukuki bir husus değildir.

Bu ayet-i kerime nazil olduğunda Hz. Peygamber (s.a.a), Cebrail’den ayetin açıklamasını ve ayetle amel etme şeklini sordu. Cebrail’in sorulan soru karşısında getirdiği mesaj şöyleydi: “Sana zulmedeni affet, seni mahrum bırakan kimseye ihsan eyle ve seninle münasebetini kesen kimseyle de irtibat kur.”²

¹ Tefsir-u Furkan

² Tefsir-u Mecmeu'l Beyan, Biharul Envar, c.75, s.114

33.

Hayat ve Yaşamın Bölümleri

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾

“Ey inananlar! Hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah ve Resulüne uyun. Ve bilin ki, Allah kişi ile onun kalbi arasına girer ve siz mutlaka O'nun huzurunda toplanacaksınız.”

Enfal, 24

Hayat, çeşitli bölümlerden oluşur.

1 – Bitkisel hayat: “Bilin ki Allah, yeryüzünü ölümünden sonra canlandırır...”¹

2 – Hayvani hayat: “...can veren, elbette ölüleri de diriltir.”²

3 – Fikri hayat: “Ölü iken dirilttiğimiz ve kendisine insanlar arasında yürüyebileceği bir ışık verdiğimiz kimse...”³

4 – Ebedi Hayat: “Keşke bu hayatım için bir şeyler yapıp gönderseydim!” der.”⁴

Peygamberlerin davet ettiği hayattan kasıt hayvani hayat olamaz. Çünkü peygamberlerin daveti olmadan dahi bu tür bir hayat mevcuttur. Hâlbuki burada kastedilen fikri, akli, manevi, ahlaki ve toplumsal yani hayatın tüm boyutlarını kapsayan yaşamdır. Elbette burada davet edilen hayat (ayetin devamında da görüleceği üzere Bedir savaşı ile ilgili ayetlerdir) cihada davettir.

İnsan hayatı, esasında iman ve salih amel üzerinedir ki; Allah da, peygamberlerle insanları buna davet etmektedir. “...Hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman...” Onların buyruklarına itaat, pak ve temiz bir hayata ulaşmanın sırrıdır. Kur'an'ın bir başka suresinde bu yönde gelen

¹ Hadid, 17

² Fussilet, 39

³ Enam, 122

⁴ Fecr, 24

şu ayeti okuruz: “*Erkek veya kadın, mümin olarak kim iyi amel işlerse, onu mutlaka güzel bir hayat ile yaşatırız. Ve mükâfatlarını, elbette yapmakta olduklarının en güzeli ile verimiz.*”⁵

Şia ve Ehl-i Sünnet rivayetlerinde de işaret edildiği üzere tertemiz yaşamın mısdağlarından en önemlisi; Hz. Peygamber’in (s.a.a), Hz. Ali (a.s) ve Ehl-i Bey’in (a.s) velayetleri için ettiği davet ve nidayı kabul etmektir.

⁵ Nahl, 97

34.

Emanetin İçeriği

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾

“Ey iman edenler! Allah’a ve Peygambere hainlik etmeyin; (sonra) bile bile kendi emanetlerinize hainlik etmiş olursunuz.”

Enfal, 27

Kur’an kültüründe emanet kavramının içeriği oldukça geniştir ve hayatın siyasi, toplumsal, ahlaki vs. tüm boyutlarını kapsar. Örneğin;

1 - Tüm maddi ve manevi nimetler, inanç, Kur’an, rehber, evlat, su ve toprak gibi...

2 - Hz. Peygamber’in (s.a.a) Ehl-i Beyt’i¹

3 - Hem kendi (bedenimiz) varlığımız “...Allah sizin nefsinize ihanet ettiğinizi bildi...”², hem de toplum nefislerimize emanet edilmiştir.

4 - Bahşışlar, ganimetler, zekât ve genel tüm mallar (Enfal suresinin girişi ve savaş ganimetiyle ilgili ayet)

5 - İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyurdu: “Dinin hükümleri, farzları ve vacipler, emanettir.”³

6 - Hükümet ve mesuliyet

Öyleyse bu sayılan emanetler karşısında vazifelere itaatsizlik ve hakların eda edilmemesi ihanettir. İbn Abbas bu hususta şöyle der: “Her kim İslam’ın hükümlerinden bir kısmını terk etse, Allah’a ve Peygamberine karşı bir tür ihanette bulunmuştur.”⁴

Yetkin ve kâmil olmayan kimselerin salihler üzerinde toplumsal mesuliyet almaları, Allah’a, Resulüne ve Müslümanlara bir ihanettir.

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim emanete ihanet etse; gerçekte o münafıktır. Her ne kadar oruç tutsa, namaz kılsa ve kendisini ‘Müslüman’ olarak tanımlasa dahi...” İmam Cafer Sadık (a.s) ise

¹ Mulhikat-ı Ahkaku’l Hak c.14, s.564

² Bakara, 187

³ Tefsir’u Nuru’l Sakaleyn

⁴ Numune Tefsiri

bu hususta şöyle buyurur: “İnsanların oruç ve namazları sizi aldatmasın. Çünkü kimi zaman bu ibadetlerin çoğu adet üzerinedir. İnsanları doğru konuşmalarıyla ve emaneti eda etmeleriyle sınavın ve tanıyın.”⁵

Emanete ihanet etmemek, insani hukuk ve vazifelerdendir. Öyleyse Müslüman olmayanların emanetine dahi ihanet edilmemelidir.

⁵ Usul'u Kâfi, c.2, s.104

35. Hums

﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِن كُنتُمْ أَمْنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ
التَّقَىٰ الْجَمْعَانِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

“Eğer Allah’a ve hak ile batılın ayrıldığı gün, iki ordunun birbiri ile karşı-
laştığı gün (Bedir savaşında) kulumuza indirdiğimize inanmışsanız; bilin
ki, ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri (hums) Allah’a,
Resulüne, onun yakınlarına (Ehl-i Beytine), yetimlere, yoksullara ve yol-
cuya aittir. Allah her şeye hakkıyla kadirdir.”

Enfal, 41

Bu ayetin nazil olduğu andaki muhatabı, Hz. Peygamber (s.a.a) ile
birlikte Bedir savaşına katılıp, canla başla çalışan ve Allah için canından
geçen ve zafere ulaşan kimseler hakkındadır.

Hz. Peygamber’in (s.a.a) ümitli gözlerle baktığı namaz, oruç, hicret,
cihat ve şehadet ehli kimseler idi. Ancak buna rağmen Allah bu ayet-i
kerimede şöyle buyurur: Ey Bedir cephesinin mücahitleri; eğer Allah’a,
Peygamber’e (s.a.a) ve Kur’an’a imanınız var ise elde ettiğiniz ganimetler-
den beşte birini veriniz. Yani Allah’a iman etmenin şartı, namaz, oruç, ci-
hat gibi hükümlerin yanı sıra vacip olan *hums*’un da eda edilmesidir.

Ganimet ve *garamet* kavramların her biri Kur’an’da altı defa kullanılı-
mıştır. *Garamet* kavramı sadece savaştaki kayıplar değil, her türlü maddi
zarar anlamında kullanılır. *Ganimet* de sadece savaştaki maddi kazanımlar
değil, her türlü menfaati mana olarak içermektedir. ‘Lisanu’l Arab’, ‘Tacu’l
Urus’, ‘Kamus’ gibi sözlükler, Kurtubi, Fahrurazi, Alusi gibi Ehl-i Sün-
net müfessirleri genellikle bu kelimelerin yukarıda açıklanan anlamında
şüpheye yer bırakmazlar. Ragıb İsfehani’nin ‘Müfredat’ adlı eserinde ise
şöyle geçmiştir: “İnsanın elde ettiği her şeye, ganimet denir.” Kur’an’da
da *ganimet* kavramı savaş dışında kazanımlar için de kullanılmıştır. “...
Allah’ın nezdinde sayısız ganimetler vardır...”¹ İmam Ali’den de “Her kim

¹ Nisa, 94

hak ile amel ederse, maksadına ulaşmış ve kazanım (ganimetler) elde etmiştir” şeklinde rivayet edilmiştir.

Rivayetlere ve Şia itikadına göre; bu ayet-i kerimede yer alan *ganimet* kavramı ticaretten elde edilen kazanımlardan bile daha genel bir mefhum içerir. Ayetin Bedir savaşında nazil olması, humsun sadece savaşlardaki kazanımlardan olacağını ispatlamaz. Ayette geçen *ganimet* kavramının sadece savaştan elde edilen kazanım olduğu kabul edilse bile; ayette humsun sadece bir bölümü açıklanmış diğer bölümleri ise rivayetlerle beyan edilmiştir deriz.

Hums, rivayetlerde de özel bir önem ve ehemmiyete sahiptir. Öyle ki; her kim malından *humsunu* ödemezse malı helal olarak kabul edilmez ve o malda tasarruf etme hakkı da bulunmaz. Humsunu ödemediği maldan alınan elbiseyle kılınan namaz dahi – fıkhen – sorun teşkil eder.²

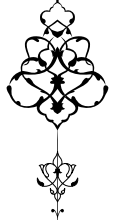
Bu ayet, Enfal suresinin ilk ayetinde “...ganimetler sadece Allah ve Resulü içindir...” cümlesiyle çelişmez. Çünkü Hz. Peygamber ve O’nun halifeleri yani Ehl-i Beyt İmamları (a.s) elde ettikleri humsun beşte birini ayette belirtilen kimselere harcarlar. Humsun dörtte birini ise Allah yolunda savaşan kimseler için verirler.

Fakihler humsu yedi şey üzerinde vacip kabul ederler:

- 1 – Yıllık olarak elde edilen gelirin kârından.
- 2 – Bulunan hazinelerden.
- 3 – Madenlerden.
- 4 – Denize dalarak çıkartılan kıymetli metallerden.
- 5 – Harama karışmış helal paradan.
- 6 – Zimmi kâfirin Müslümandan satın aldığı arsadan.
- 7 – Savaş ganimetinden.

Allah’ın humsa ihtiyacı olmadığı çok açıktır. Öyleyse Allah’ın hakkı, Allah’ın kanunlarının hakim kılınması, Hz. Peygamber’in (s.a.a) velayetinin tebliği, İslam’ın sesinin tüm dünya insanlarına ulaştırılması, zayıf düşürülenlerin kurtarılması ve fesadın önünün alınması içindir.

² Daha fazla açıklama için müellifin ‘Hums’ adlı kitabına müracaat ediniz.

Rivayetlere dayanılarak, Allah'ın hakkı Hz. Peygamber'in (s.a.a) tasarrufuna bırakılmıştır. Hz. Peygamber'in (s.a.a) hakkı ise O'ndan sonra gelecek olan İmam'a aittir.³ Bu üç hak da İmam'ın (a.s) gaybetinde, ya özel naiplerin ya da genel naipler olarak bilinen içtihat için tüm şartları üzerinde toplayan müçtehitler ve taklit mercilerinin tasarrufundadır.⁴

Rivayetlerde humsun harcanacak diğer bölümü için; miskinler, yolda kalmışlar ve Ben-i Haşimoğullarının seyyidleri içindir denilmiştir. Fakir seyyidlerin zekât alması haram olduğundan ihtiyaçları hums yoluyla giderilmelidir.⁵ Esasında İslam, toplumun mahrumiyetini kaldırmak için iki şeyi vacip kılmıştır: İlki; toplumun tüm fakirlerini içine alan zekâttır. Diğeri ise; bir bölümünün fakir seyyidlere ayrıldığı humstur. Hums ve zekât; fakirlerin bir yıllık ihtiyaçları ölçüsünde kendilerine takdim edilir, daha fazlası verilmez.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ayetin açıklamasında gelen altı meselede de hakkın dağıtılmasında karar verici Masum İmam'dır.”⁶

³ Tefsir'u Safi

⁴ Tefsir-u Numune

⁵ Tefsir'u Mecmeu'l Beyan, Vesailu's Şia, c.6, Kitabu'l Hums

⁶ Tefsir-u Safi

36.

İnsanların Alinyazısının Değişme Nedeni

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

“Bir millet kendilerinde bulunamı değiştirinceye kadar Allah’ın onlara verdiği nimeti değiştirmeyeceğinden dolayıdır. Gerçekten Allah işitendir, bilendir.”

Enfal, 53

Birçok hadiste zulüm ve günah gibi etkenler ilahi nimetlerin değişme nedeni olarak nitelendirilmiştir. Günah ve hak yoldan sapmalardan dönülmesi ise çeşitli ilahi nimetlerin artmasına neden sayılmıştır.¹

Günahlar ve zulümler, insanı ilahi lütuftan istifade etme dirayetinden uzaklaştırır. Hz. Ali (a.s), Kasia hutbesinde bu konuya da işaret etmiş ve Kumeyl duasında şöyle seslenmiştir:

“Allah’ım! Benim ismet perdesini yırtan günahlarımı affet. Allah’ım! Bedbahtlıklara yol açan günahlarımı affet. Allah’ım! Nimetleri değiştiren günahlarımı affet. Allah’ım! Duanın icabetini önleyen günahlarımı affet.”

Hiz. Emirülmüminin Ali’nin (a.s) Malik Eşter’e yazdığı mektupta şöyle bir cümle geçer: “Allah’ın nimetlerini değiştiren şeyler içinde zulümden daha güçlüsü yoktur. Çünkü Allah mazlumların dualarını duyar, zalimlere de çağı gelince azabını yollar.”²

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Günahlarınızın cezası olan, gece ve gündüz çektiğiniz sıkıntı ve dertlerinizden Allah’a sığının.”³

¹ Tefsir-u Nuru’l Sakaleyn ve Tefsir-u Furkan

² Nehcu’l Belağa, İmam Ali (a.s)’ın Malik-i Eşter’e yazdığı ahitname

³ Tefsir-u İsna Aşeri, Usul’u Kâfi, c.2, s.269

37.

Savaş Hazırlık, İslam Toplumu için Zorunluluktur

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُزْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ
وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفِّ إِلَيْكُمْ وَالْأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾

“Onlara (düşmanlara) karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve cihat için bağlanıp beslenen atlar hazırlayın, onunla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve onlardan başka sizin bilmediğiniz, Allah'ın bildiği (düşman) kimseleri korkutursunuz. Allah yolunda ne harcarsanız size eksiksiz öder, siz asla haksızlığa uğratılmazsınız.”

Enfal, 60

Bu ayet Müslümanlara her yönden düşmana karşı hazır olma emrini vermekle birlikte, her türlü silah, araç-gereç ve propaganda yönteminden yararlanılmasını, hatta slogan ve marşlarla mücehhez olunmasını istemiştir. Bu emirlere uyulduğunda, düşmanların Müslümanların savaş gücünden çekinmeleri ve korkmaları sağlanır.

Hiz. Peygamber (s.a.a) Yemen'de yeni bir silahın yapıldığını haber aldığıında o silahın temini için birini oraya göndermiştir. Hiz. Peygamber'den (s.a.a) nakledildiği üzere; 'Bir ok nedeniyle üç kimse cennete gider: Yapanı, hazırlayıcısı ve atıcısı.'

İslam dininde at biniciliği ve ok atıcılığında kazanma ve kaybetme üzerine oynanan oyunlar caiz kabul edilmiştir. Böylelikle savaşa hazırlık ortamı yaratılmış olur.

Ayette geçen 'lehum' zamiriyle kâfirler ve iki önceki ayette konu edilen 'hainlik yapmasından korktuğun' kimseler kastedilmiştir. Öyleyse daima hıyanet ihtimali olan düşman karşısında hatta anlaşma ve ahitname yapılmış olsa dahi hazırlık içerisinde olunmalıdır.

38. Mescidin Önemi

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾

“Allah’ın mescitlerini ancak Allah’a ve ahiret gününe iman eden, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar eder. İşte doğru yola ermişlerden olmaları umulanlar bunlardır.”

Tevbe, 18

Mescid, Müslümanların önemli toplumsal ve ibadi karargâhlarındandır. Öyleyse hem mescid ehli salih ve temiz, hem de programları eğitici ve terbiye edici olmalıdır. Beri taraftan mescidin bütçesi hem helal ve meşru olmalı; hem de mescid sakinleri takva ehli ve ihsan edenlerden olmalıdırlar. Aksine mescidleri yapanlar zorba ve sultanlar, namaz kıldırانlar az tahsilli ve korkak, mescidin hizmetlileri de üşengeç olurlarsa tabii olarak mescidler asli hedefleri olan manevi tekamülden uzak kalacaklardır.

Merhum Feyz-i Kaşani’nin ‘Tefsir-i Safi’de de dediğı üzere mescidlerin tamiri tüm onarılmalar, halıların temizlenmesi, aydınlatılması, tedris ve tebliğı kapsamaktadır.

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kimin mescide gidip geldiğini görürseniz, onun imanına şahitlik ediniz.”¹ Hadislerde mescide gitme alışkanlığı olan kimseler hakkında bir çok kazanımlar nakledilmiştir. Onlardan bazıları şöyledir: Din kardeşi ve dostun bulunması; faydalı bilgilerden haberdar olunması; irşad olması ve günahlardan kaçınması; ilahi nimet ve rahmeti kazanması.²

İman, amelden ayrı bir şey değildir. ‘İman edin... namazı ikame edin’ gibi... Namazın, zekâtın ayrı olmadığı gibi... ‘namazı ikame edin ve zekâtı verin...’ Ve mescidler inkılapın ayrı değildir: ‘Mescidler Allah içindir...’

¹ Tefsir-u Durru’l Mensur

² Vesail’uş Şia ve Tefsir-u Durru’l Mensur

39.

Dostluğun Ölçü ve Sınırı

﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

“Allah’ı bırakıp bilginlerini (hahamlarını); (Hristiyanlar) da rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih’i rabler edindiler. Hâlbuki onlara ancak tek ilâha kulluk etmeleri emir olundu. O’ndan başka tanrı yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden uzaktır.”

Tevbe, 31

Ayette geçen ‘ahbar’, ‘hibr’ kelimesinden türetilmiştir. Ruhban kelimesi ise dünya işlerini terk eden ve kendisini bu işlerden uzaklaştıran anlamına gelen ‘rahib’ sözcüğünden türetilmiştir. Onlar bu tüm mukaddes ve kutsi kisvelerine rağmen Rab ile bağlantıları olmayan, sadece Allah’ın kullarıdır...

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Ehl-i kitap alimleri namaz ve oruç ibadetlerini yapmadıkları gibi haramları helal, helalleri de haram addetmişlerdi. Hâl böyleyken bile insanlar onlara tabi oldular.”¹

Birilerine kayıtsız şartsız itaat etmek, bir tür ona tapınmak gibidir. İmam Sadık (a.s) bu hususta şöyle buyurur: “Her kim günah yolunda bir başkasına itaat ederse, ona tapmış olur.”²

Öyleyse aşklar, dostluklar ve itaatlerin bir haddi ve hududu olmalıdır. Her türlü nizam, inanç, yol, mürşit, teşkilata itaat, hizipçilik... Eğer Allah’ın vahiy ve emrinden kaynaklanmıyorsa; aşırıcılık (ğuluv) ve ifrat etmenin pençesine düşülecektir. Peygamberlere tapınma ya da onları Allah’ın oğulları kabul etmek gibi ki bunların hepsi şirkdir.

¹ Biharu’l Envar, c.2, s.98

² Tefsir’u Nuru’l Sakaleyn

40.

Altın Toplamak ve Zekât

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن كَثِيرًا مِّنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيُضِدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبِشْرُهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

“Ey iman edenler! (Biliniz ki), hahamlardan ve rahiplerden birçoğu insanların mallarını haksız yollardan yerler ve (insanları) Allah yolundan engellerler. Altın ve gümüşü yığıp da onları Allah yolunda harcamayanlar yok mu, işte onlara elem verici bir azabı müjdele!”

Tevbe, 34

Rivayetlerde zekât;

İmam Cafer Sadık'a (a.s) sordular: “Malın hangi miktarında zekât vacip olur?” İmam cevap olarak şunu buyurdular: “Zahir mi batın zekât mı?” İmam “her ikisi de” yanıtını alınca önce zahir zekâtta istenilen miktarı beyan edip daha sonra batın zekât için şunu söylemiştir: “Din kardeşinin senden daha çok ihtiyacı olan şeyi, kendin yerine ona tercih etmen ve seçmendir.”¹

Diğer bir rivayette ise İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah bu fazla mal varlıklarını kendi rızası olan yolda harcayasınız diye size bahşetti. Vurgunculuk ya da istiflemeniz için değil.”²

Nakledilen rivayetlere göre; İmam Zaman (a.c) zuhur ettiğinde hazine toplamayı haram ilan edecek ve tüm hazineleri savaş masrafları için kullanacaktır.

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah, zengin Müslümanların malında zekât miktarını, yani fakirlerin yaşayacağı kadarını vermelerini vacip kılmıştır. Haberiniz olsun! Kuşkusuz Allah, vazifelerine uygun amel etmeyen bu kimselerin hesabını çok şiddetli bir şekilde alacaktır.”³

¹ Tefsir'u Safi

² Tefsir'u Safi

³ Tefsir'u Safi

Allah Resulü şöyle buyurmuştur: “Zekâtı ödenmeyen her mal bir definedir. Her ne kadar gizli, altın ve gümüş olmasa da durumu böyledir.”⁴

Ebuzer ve Hazine Ayeti

Ebuzer Gaffari, Hz. Peygamber'in (s.a.a) büyük sahabelerindendir. O; Muaviye, Osman ve hükümet yetkililerinin halkın malına olan şaşırtıcı eğilimlerine ve altın biriktirmelerine karşı önce Muaviye, sonra da Osman'ın karşısında yüksek sesle bu ayeti okuyor ve şunu söylüyordu:

“Bu ayet-i kerime sadece zekât vermeyenleri değil, her türlü servet yığıcısını kapsamaktadır.”

El-Mizan tefsirinde de, “Ebuzer'in Osman, Muaviye ve Ka'b'ul Ahbar'a karşı olan tutumu fakir toplum içerisinde servet biriktirmek her ne kadar mal helal yoldan elde edilse ve zekâtı ödenmiş olsa bile haramdır görüşünde olduğunu gösteriyor” deniliyor. Kimileri bunu Ebuzer'in şahsi içtihadı olarak görmüş olsalar da o bizzat kendi ifadesiyle “Söylediklerimin hepsi Peygamber'den işittiklerimdir” demektedir. Diğer taraftan Ebuzer'in sarahat ve sadakati Hz. Peygamber (s.a.a) tarafından da teyid edilmiştir.

Ebuzer'in seçkin hayatının doruk noktası, yöneticilerin iktisadi savurganlıkları ve çarçur etmelerine karşı verdiği iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma mücadelesidir. Osman ile olan kavgası mal ve makam üzerine değildi. Ebuzer'in Osman'a olan itirazları muhakkak ki toplumsal bir sakındırma niteliği taşımakta idi. En sonunda Osman, böylesi devrimci ve âlim bir sahabeyi Şam'a sürdü. Şam'dan da çok kötü şartlarla Medine'ye, oradan da Rebeze'ye sürüldü. Burada da mazlum bir şekilde hayata gözlerini yumdu. Bu mesele, Osman hükümetinin uygunsuz icraatlarındandı.

Kimileri Osman'ı temize çıkartmak için, Ebuzer'e komünistlik ve özel mülkiyete karşıtlık gibi töhmetler atmaya çalışmışlardır. Ancak Al-lame Emîni (r.a) 'el-Gadir' kitabında bu tür ithamlara karşı oldukça açıklayıcı bir reddiye yazmıştır.⁵

⁴ Tefsir'u Kenzu'l Dakaik

⁵ el-Gadir, c.8 s. 335

Ebuzer'in sürekli tekrarlanan sürgünleri, Osman'ın mali yöntemlerine karşı inkâr feryadı, onun hükümetiyle bu yöndeki tartışmaları, Muaviye'nin haksız şekilde altın yığması, Ka'b-ul Ahbar'ın yanlış yönlendirmesi Şia ve Sünni kaynak kitaplarında nakledilmiştir.⁶ Kimileri de bu tür münakaşaların yaşanmış olmasını Osman'ın hükümeti döneminde inançların ve ifadelerin özgürce beyan ediliyor olduğuna hamle ederek böyle bir yönlendirme yapmak istemişlerdir. Bazıları da böylesi büyük bir adamın sürülme meselesini, 'şerrin def edilmesi, menfaati elde etmekten daha önemlidir' demek suretiyle "onun Medine ve Şam'da hazır bulunması şer telakki edilmiş, maslahata riayet edilmiş" diye yorumlamışlardır. Ancak bilinmelidir ki bu utanç verici olay üzerinde hiçbir tevیل yapılamaz. Çünkü Hz. Peygamber'in (s.a.a) sadık ve takvalı sahabesinin bu aşikâr beyanı ve candan itirazları sadece dinden sapmalara karşı mesuliyetini yerine getirme nedeniyle olmuştur.

⁶ Tefsiru'l Minar, c.1, s. 406 – 407

41.

Yersiz Eleştiri

﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا

هُمْ يَسْخَطُونَ﴾

“Onlardan sadakaların bölüştürülmesi hususunda seni ayıplayanlar da vardır. Sadakalardan onlara da (bir pay) verilirse razı olurlar, şayet onlara sadakalardan verilmezse hemen kızarlar.”

Tevbe, 58

‘Lemz’ kavramı Arapça’da insanın yüzüne karşı ayıplamak, ‘hemz’ ise insanın arkasından ayıplamaktır.

Sonraları ‘marikin’ olarak da bilinen haricilerin lideri olacak şahıs, Hu-neyn Savaşının ganimetlerinin paylaşılması hususunda Hz. Peygamber’e (s.a.a) itiraz etmiş ve “adaletle davran!” gibi fütursuzca söz söyleme cüretini göstermiştir.

Hız. Peygamber (s.a.a) ise “Benden daha adaletli kim davranabilir?” diye yanıt vermiş, Ömer de bu cüretinden dolayı onu öldürmek istemiştir. Hız. Peygamber (s.a.a) Ömer’e: “Bırakın onu! Onun öyle ibadet eden takipçileri olacak ki; ibadetlerinizi onların yaptıkları karşısında değersiz göreceksiniz (velayete bağlanmadan ve ruhsuz yapılan ibadetlere işaret-tir), okun yaydan çıktığı gibi, onlar bu tüm ibadetlerine rağmen dinden çıkacaklardır.” Bu şahıs daha sonraları Nehrivan Savaşında Hız. Ali’nin (a.s) eliyle cehenneme vasıl edilmiştir.

Bazı insanların kin ve düşmanlıkları, kınama ve haksız hüküm vermeleri maddi ve şahsi menfaatlerini yitirdikleri anda meydana gelir. Doğru olmayan tahlillerin çoğunun kökünde insanın içinde yatan bu nedenler bulunur. İmam Cafer Sadık (a.s) insanların üçte ikisinin böyle olduğunu söyler.¹

¹ Usul’u Kâfi, c.2, s.228

42.

Sadıklarla Birlikte Olmak

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

“Ey İman edenler! Allah’tan korkun ve sadıklarla birlikte olun”

Tevbe, 119

Bakara suresinin 177. ayetinde iman, infak, namaz, ahde vefa ve sorunlar karşısında sabır ehli olan kimseler ‘sadık’ olarak adlandırılmıştır. Hicr suresinin 15, Haşr suresinin 8. ayetinde ise zorluk çekmiş ve canını ortaya koymuş muhacirler ‘sadık’ olarak tanıtılmıştır. Şia ve Ehl-i Sünnet rivayetlerinde ise ayette geçen ‘sadıklar’dan kastedilenin Hz. Peygamber (s.a.a) ve Ehl-i Beyt’i (a.s) olduğu belirtilir.

Allah’ın rehberleri masumdur. Aksi takdirde onlarla birlikte olunmasını emretmezdi.¹ Pek tabii ‘sadık’ makamının sınırını Allah’ın ‘masumlar’ ifadesi yerine ‘sadıklar’ olarak kullanmasında görüyoruz. İman ve takva merhalelerini geçen kimseler daha sonra ‘sadıklar’ unvanıyla övülmüş- tür: “*iman edin... korkun... sadıklarla birlikte*”

Sadıklarla olan dostluk ve yakınlık insanın sapmasına engel olan ve insanı terbiye eden önemli bir etkidir.

¹ Fahrurazi’nin bu yönde çok şaşırtıcı bir görüşü bulunur. “Masumiyet, bir kimseye özgü olamaz. Burada kastedilen ümmetin icmasısının günah ve hatadan masum oluşudur” der. Acaba hata yapması mümkün olan fertlerin birleşiminden nasıl olur da masumiyet hasıl olur?

43.

Dinde Fıkhetmenin Zarureti

﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾

“Müminlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir. Onların her kesiminde bir gurup dinde (dinî ilimlerde) geniş bilgi elde etmek ve kavimleri (savaştan) döndüklerinde milletlerini korkutmaları için geride kalmalıdır. Umulur ki sakınırlar.”

Tevbe, 122

‘Din’, ilahi kanunlar ile İslam’ın zahiri ve batıni kuralları mecmuasıdır. İslam, Allah’a teslim olmak anlamına gelen ve kabul edilen ilahi tek dindir. “Allah’ın katında din İslam’dır...”¹

Dinde fıkhetmek, dinde ve İslami hükümlerde derin anlayışı elde etmek için çabalamak manasındadır. Dinde fıkıh tahsil etmek kimi zaman dünya, makam, aşk, ders, mütalaa, eğlence ve dostlardan geri de kalmamak için olabilir. Kimi zaman da Allah, din, cennet ve ümmetin kurtuluşu içindir. Ele aldığımız ayet, insanların korkutulması ve Allah yoluna davet edilmesini yani sunduğumuz ikinci maddeyi kıymetli görür. “... milletlerini korkutmak için...”

Her bölgeden birileri İslam’ı tanımak için ilmi merkezlere gitmelidirler. Böylelikle tüm bölgelerden kapasitesi oranında din âlimleri ortaya çıkar. Hicret etmeyen bilgin, kâmil bir fakih değildir. Evinde oturan kimse için İmam şöyle buyurdu: “Dininde nasıl geniş bir bilgiye ulaşır?”²

Fıkıh o kadar önemlidir ki; Hz. Peygamber (s.a.a) Hz. Ali’yi (a.s) Yemen’e uğurladığı zaman insanlara fıkıh öğretmesini emretmiştir. “İnsanların dinde derin kavrayış elde etmelerini sağla (onlara fıkıh öğret).”³ Ve Hz. Peygamber (s.a.a) insanların en fakihi olmasına rağmen hakkında şöyle dua etti: “Allah’ım ona dinde anlayış ve fıkıh bilgisi ver...”⁴

¹ Ali İmran, 19

² Tefsir-u Kenzu’l Dakaik

³ Musderteku’l Vesail, H. 36369

⁴ Biharu’l Envar, c.66, s.92

Hz. Emirülmüminin Ali (a.s) oğluna şöyle bir tavsiyede bulunuyor: “Dinde derin bir anlayışa sahip ol. Çünkü kuşkusuz fakihler, Peygamberlerin varisleridir.”⁵ İmam Hüseyin’in (a.s) Aşura gecesinde Allah’ı övdüğü cümlelerinden biri şöyleydi: “Bizi dinde fakih ve üstün bir anlayışta karar kılan Allah’a hamd ederim.”⁶

Dinde derin bir anlayışa sahip olmak ve insanlara dini öğretmek vacib-i kifayidir.⁷ Fıkha ulaşmaktaki hedef, insanların uyarılması, özenli olmalarının sağlanması, gafletten kurtarılması ve sorunlara karşı duyarsız kalınmaması içindir. Öyleyse ilim havzası talebeleri için iki hicret söz konusudur: Biri ilim havzalarına hicret diğeri ise geldikleri kendi şehirlerine dönüş. Bu yüzden ilim havzalarında daimi olarak kalmak caiz değildir.

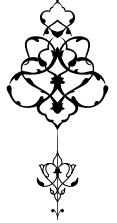
İmam Cafer Sadık’a (a.s) sordular: Eğer masum İmam’ın başına bir hadise gelirse insanların vazifesi nedir? İmam cevabında ele aldığımız ayeti tilavet ederek şöyle buyurdular: “İnsanlar her şehirden ve kabile-den, kendi İmamlarını tanımaları için yola çıkmalıdır.”⁸

⁵ Biharul Envar, c.1, s.216

⁶ Mevsuatun Kelimatu’l İmam

⁷ Vacib-i Kifayi: Herkesin üzerine vacip olan eylemlerdir. Ancak biri ya da bir grup öne çıkıp o eylemi yapmayı üzerine alırsa bu emrin yapılması diğerlerinin sorumluluğundan kalkar. Ölünün kefenlenmesi, gusül verilmesi ve defnedilmesi vacib-i kifayi bir emirdir. Vacib-i Ayni ise başkalarının bu emri yerine getirmesiyle dahi şahsın üzerinden bu emrin kalkmamasıdır. Namaz, oruç, hac ve hums gibi emirler vacib-i aynidir.

⁸ Tefsiru’l Nuru’l Sakaleyn

44.

Kur'an'ın Üstünlüğü

﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

“Yoksa Onu (Muhammed) uydurdu mu diyorlar? De ki: Eğer sizler doğru iseniz Allah’tan başka, gücünüzün yettiklerini çağırın da (hep beraber) onun benzeri bir sure getirin.”

Yunus, 38

Madem söz konusu ayet Kur'an'ın meydan okuması üzerine, o halde bu ilahi sonsuz mucizenin üstün yönlerine değinelim:

1 – Yüksek bilgi ve maarifin kısa kelimelere sığdırılması: Örneğin; kadın ve erkek hakkındaki şu ifadesi: ‘Kadınlar sizin için, siz de kadınlar için birer elbisesiniz.’¹ İlahi olmayanların kudretlerinin dayanıksızlığına vurgu yapmak için onları ‘örümceğin evine’ benzetmektedir.² Yahut da onların bir sivrisineği bile yaratma hususunda yetersiz sayısı.³

2 – Tatlı kelamlık ve tesir gücü (nüfuzu): Eğer bin defa da okunsa, eskimemektedir. Üstelik her okunuşta farklı neticeler alınmaktadır.

3 – Ahenk ve sözün musikisi: Kelimelerin makam ve ahengi özeldir. Eğer Kur'an'dan bir ayet Arapça konuşan kimselerin cümlelerinde yahut da rivayetlerin arasında yer alsa hemen fark edilir, anlaşılabilir.

4 – Kur'an'ın Genelliği: Delilden misale, dünyadan ahirete her konuyu ve ailevi, hukuki, siyasi, askeri, ahlaki, tarihi vs. birçok meseleyi kapsamaktadır.

5 – Kur'an'ın Gerçekçiliği: İçeriği sezgi ve tahminlere dayanmaz. Hatta hikayeleri dahi gerçek ve dayanağı olan anlatılardır.

6 – Evrensellik: İnsanlar hangi seviyede ve nerede olurlarsa olsunlar Kur'an'dan istifade edebilirler. Kur'an uzmanlık isteyen bir kitap keyfiyetinde değildir.

¹ Bakara, 187

² Ankebut, 41

³ Hac, 73

7 – Ebedilik: Beşeriyetin hayatı uzayıp bilim genişledikçe Kur'an'daki sır perdeleri daha bir aralanmaktadır.

8 – Rüşdünün artması: Düşmanların sayısının çokluğu ve darbele-
rin fazlalığına rağmen, Kur'an indiği o günden bugüne verdiği rüşdünü
arttırmaktadır.

9 – Elde bulunan bir mucize: Herkesin elinde bulunabilen ve keli-
melerden oluşan bir mucizedir.

10 – Hem mucize ve hem de kanun ve emirleri muhtevi bir kitaptır.

11 – Bu Kur'an, kimseden ders almamış ve okuma-yazma mahru-
miyetinin olduğu bir bölgede yaşayan Hz. Peygamber'den (s.a.a) insan-
lara sunulmuştur.

12 – Onda azaltma ya da arttırma olmamış, tahrif edilmeden ko-
runmuştur.

45.

Allah'ın Velilerinin Özellikleri

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾

“Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de. Onlar, iman edip de takvaya ermiş olanlardır.”

Yunus, 62 – 63

Bu ayetler, Allah'ın evliyalarının özelliklerini anlatmaktadır. Onların sloganları şöyledir: “Biz, *çetin ve belalı bir günde Rabbimizden korkarız (derler)*.”¹ Bu korkma ve çekinmenin neticesi takvadır, takvanın neticesi de budur: “*En büyük dehşet dahi onları tasalandırmaz.*”² Ele aldığımız ayette de geçtiği üzere Allah'ın evliyalarının ‘korkusuzluğu’ hem dünyada hem de ahirettedir: “*Allah'ın dostlarına korku yoktur.*” Çünkü her kimin Allah'tan korkusu olursa, başka da bir korkusu olmayacaktır. (Eğer hesabın temiz ise, hesaba çekilmeden de korkun olmayacaktır.)

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Allah'ın evliyalarının sükûtu zikir, bakışları ibret, sözleri hikmet, toplum içindeki hareketleri ise bereket nedenidir.”³

İmam Ali (a.s) şöyle buyurdular: “Allah kendi velisini insanlar içerisinde gizlemiştir. Öyleyse hiçbir Müslümanı tahkir etmeyiniz. O Allah'ın velisi olabilir.”⁴

Her kim Allah'ın velisi olursa, Allah da onun velisidir. “*Allah, inanların velisidir...*”⁵, “*...Allah müminlerin velisidir.*”⁶, “*...Allah da takva sahiplerinin dostudur.*”⁷

¹ İnsan, 10

² Enbiya, 103

³ Tefsir-u Safi

⁴ Tefsiru'l Nuru'l Sakaleyn

⁵ Bakara, 257

⁶ Al'i İmran, 68

⁷ Casiye, 19

46.

Allah'ın Velilerinin Dünyevi Kurtuluşları

لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُوَ
الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Dünya hayatında da ahirette de onlara müjde vardır. Allah'ın sözlerinde asla değişme yoktur. İşte bu, büyük kurtuluşun kendisidir.”

Yunus, 64

Allah'ın velilerine dünyadaki müjdeleri, Kur'an'ın diğer ayetlerinde de yer almıştır. Bu ayetler bize Allah'ın velilerinin dünyada da galip ve üstün olduklarını gösterir. Zira:

1 – Kalp huzuruna sahiptirler: “Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.”¹

2 – Tevekkülleri vardır: “Müminler, yalnız Allah'a dayanıp güvensinler.”²

3 – Gaybi yardımlar görürler: “Sizin görmediğiniz ordular göndermiştik.”³

4 – Daima muzafferdirlere: “Siz bizim için ancak iki iyilikten birini beklemektesiniz.”⁴

5 – İleri görüş ve nurları vardır: “O, size iyi ile kötüyü ayırt edecek bir anlayış verir...”⁵

6 – Çıkmazda ve kısırdöngüde kalmazlar: “Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder.”⁶

7 – Yaptıkları eylemleri gereksiz görmezler: “Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür.”⁷

¹ Ra'd, 28

² Al'i İmran, 122

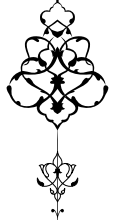
³ Ahzab, 9

⁴ Tevbe, 52

⁵ Enfal, 29

⁶ Talak, 2

⁷ Zilzal, 7

8 – Kınanmaktan korkmazlar: “Hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar.”⁸

9 – İnsanlardan korkmazlar: “Bir kısım insanlar müminlere: ‘Düşmanlarımız olan insanlar, size karşı asker topladılar; aman sakinin onlardan!’ dediklerinde bu, onların imanlarını bir kat daha arttırdı...”⁹

10 – Tağuttan korkmazlar: “Dediler ki: ‘Seni, bize gelen açık açık mucizelere ve bizi yaratana tercih edemeyiz. Öyle ise yapacağını yap!..’”¹⁰

11 – Sıkıntılar karşısında şaşırılmazlar: “Rableri, onları imanları nedeniyle hidayet eder...”¹¹

12 – Allah’ın velilerine sevgi ve saygı duyulur: “Onlar için çok merhametli olan Allah, (gönüllerde) bir sevgi yaratacaktır.”¹²

13 – Fani işlerini ilahi renklerle boyayarak ebedileştirmekteler: “Allah’ın rengiyle boyandık.”¹³

⁸ Maide, 54

⁹ Al’i İmran, 173

¹⁰ Taha, 72

¹¹ Yunus, 9

¹² Meryem, 96

¹³ Bakara, 138

47.

Kible ve Şehir Planlamacılığı

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّأَ لِقَوْمِكَ مِمَّا بَمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً
وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾

“Biz de Musa ve kardeşine: Kavminiz için Mısır’da evler hazırlayın ve ev-
lerinizi namaz kılınacak yerler yapın, namazlarınızı da dosdoğru kılın.
(Ey Musa!) Müminleri müjdele! diye vahiy ettik.”

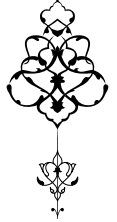
Yunus, 87

‘Kible’ hem mukabil ve karşı karşıya anlamına gelirken hem de Kâbe tarafına doğru bina inşa etmek anlamına gelir. Ayetin açıklaması ‘Firavun’un kudreti oldukça sizi yok etme yönünde olacaktır. Öyleyse siz de kulluk programlarınızı evlerinizde düzenleyin’ şeklinde düşünülebilir.¹ Hz. Peygamber’in (s.a.a) risaletinin ilk üç yılında olduğu gibi...

Öyleyse İslami şehir planlamacılığı ve mimarlığı, mektebi hedeflerle uyum içinde olmalı, kible yönü unutulmamalıdır. Öyle bir şekilde ev-
ler inşa edilmelidir ki dini programlarımız ve namazın ikamesi uygula-
nabilir olsun.

Tüm peygamberlerin programları hatta bina inşa yöntemleri dahi vahiyden edinilen esaslara göre olmuştur. Bu yüzden müminlerin ika-
met ettiği bölge, kafirlerin mahallesinden ayrı olmalıdır. Yabancıların ma-
halle ve toplumumuza zarar vermelerine izin vermeyelim. Böylelikle iz-
zet, kudret ve istiklal ortamının hazırlanması müminler topluluğuna ait
olsun. Diğer taraftan evlerin birbiri karşısında yer alması, temerküz, ko-
ruyup gözetmek ve kaynaşma açısından daha uygundur.

¹ Tefsiru’l Nuru’l Sakaleyn

48.

Kurtarıcı Tövbe

﴿فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ أَمَنَتْ فَتَقَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمٌ يُونُسَ لَمَا اٰمَنُوا كَسَفْنَا عَنْهُمْ

عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ اِلٰى حِيْنٍ﴾

“Yunus’un kavmi müstesna, (halkını yok ettiğimiz ülkelerden) herhangi bir ülke halkı, keşke (kendilerine azap gelmeden) iman etse de bu imanları kendilerine fayda verseydi! Yunus’un kavmi iman edince, kendilerinden dünya hayatındaki rezillik azabını kaldırdık ve onları bir süre (dünya nimetlerinden) faydalandırdık.”

Yunus, 98

Bu sure her ne kadar Hz. Nuh (a.s) ve Hz. Musa (a.s)’ın tarihini ayrıntılı bir şekilde beyan etmiş de olsa Hz. Yunus’un (a.s) kavminin tövbesine bir ayetle işaret edilmiştir. Bu surenin ‘Yunus’ suresi olarak adlandırılma sebebi ise; Yunus Peygamberin kavminin azap gelmeden hemen önce tövbe etmesine ve Allah’ın da onların tövbelerini kabulünün önemine ve hassasiyetine vurgu yapmak için olabilir. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Hz. Yunus (a.s), otuz yaşından altmış üç yaşına kadar Allah’ın dinini tebliğ etmesine rağmen kavminden sadece iki kişi ona iman etmişti. Hz. Yunus (a.s), yıllardır nasihatlerine inanmayan insanlara beddua edip aralarından ayrıldı. Hz. Yunus’a (a.s) iman etmiş iki şahıstan biri bilgin ve hikmet sahibi idi. Bu bilgin ve hikmet sahibi kimse, Hz. Yunus’un (a.s) beddua edip, kavminden ayrıldığını görünce yüksekçe bir yere çıkarak insanları yüksek ses ve nidayla uyarır. İnsanlar bu durum karşısında üzüлүp, eseflenince bu bilgin kimsenin yönlendirmesiyle bulundukları şehirden ayrılırlar. Evlatlarını kendilerinden uzaklaştırıp, Allah’ın huzurunda sızlanarak ve ağlayarak affedilmeleri için tövbe ederler. Hz. Yunus (a.s) geri döndüğünde kavminin helak edilmediğini görür ve sebebini sorar. Onlar da başlarından geçen hadiseyi Hz. Yunus’a (a.s) naklederler.¹

Evet, insan uçurumun kenarında dahi olsa helak olmaktan kendisini koruyabilir. İman ve yerinde tövbe ile ilahi azabın gelmesine engel olabilir. Dua ve ibadetlerle belaları geri çevirebilir, böylelikle mutlu ve mesrur yaşayabilir. Tüm yalanlayan geçmiş kavimlerden sadece Hz. Yunus’un (a.s) kavmi yerinde tövbesiyle ilahi azaptan kurtulmuştur.

¹ Tefsiru’l Mecmeu’l Beyan ve Tefsir-u Safi

49.

Kur'an'ın Mucizesi

﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ وَاذْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

“Yoksa ‘Onu (Kur’an’ı) kendisi uydurdu’ mu diyorlar? De ki: Eğer doğru iseniz Allah’tan başka çağırabildiklerinizi (yardıma) çağırın da siz de onun gibi uydurulmuş on sure getirin.”

Hud, 13

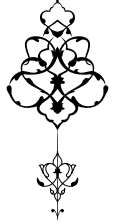
Kur’an, sadece fesahat ve belagat yönünden mucize değildir. Kuşkusuz maarif, nasihat, deliller, gaybi haberler ve kanunlar açısından da mucizedir. Çünkü ‘Ved’u meni’s-teta’tum’ (çağırın çağırabileceklerinizi) ifadesindeki davet bütün insanlardır. Sadece Kur’an’ın fesahat ve belagatini anlayan Araplara bir davet yoktur. Başka bir ayette de zaten bu davet yenilenmektedir: “De ki: and olsun, bu Kur’an’ın bir benzerini ortaya koymak üzere insü cin bir araya gelseler, birbirlerine destek de olsalar, onun benzerini ortaya getiremezler.”¹

Kur’an’ın mucize oluşu birçok yöndendir: Kıraatta lafızların nefaset ve zarafeti, yirmi üç yıl süre içerisinde nazil olmasına rağmen muhtevassındaki uyum, kimsenin haberdar olmadığı ilimlerden bahsetmesi, daha sonra vuku bulacak olayları dile getirilmiş olması, hiçbir nişanesi ve eseri olmayan geçmişte yaşamış kavimlerden haberler vermesi, insan hayatına dair bireysel ve toplumsal tüm boyutlarda kâmil kanunlar beyan etmesi gibi. Asırlar boyu her türlü tahriften, değişimden, eskimiş ve unutulmuş olmaktan da uzak kalmıştır.

Meydan okumada bu kadar hafifletmeye rağmen – Kur’an’ın bir benzerinden, on sure ardından da bir sure getirin denmesi – beşer yine de Kur’an’a benzer bir kitap getirmekten acizdir. Kur’an şöyle buyurur: “Bu Kur’an’ın bir benzerini ortaya koymak üzere insan ve cin bir araya gelseler...”² Bir başka ayette ise: “De ki: ...Siz de onun gibi uydurulmuş on sure

¹ İsra, 88

² İsra, 88

getirin.” En sonunda ise Kur’an; kendisindeki gibi tek bir sure getirilmesi yönünde meydan okur: “... *haydi onun benzeri bir sure getirin*”³ Bu azaltmayla birlikte insanlara yapılan benzerini getirmeleri hususundaki meydan okuma da göze çarpmaktadır. Mesela bir yerde; “*Eğer insan ve cinler bir araya gelip, birbirlerine destek olsalar...*” ifadesi kullanılırken bir başka ayette ise “*Allah’tan başka çağırabildiklerinizi (yardıma) çağırın*” da buyrulur. Tarihte düşmanların İslam aleyhine bunca savaş çıkardıklarını ve türlü türlü hileler yaptıklarını görürüz. Ancak halâ Kur’an’ın bir suresi gibi bir sure getirememişlerdir. Acaba bu mucizeden farklı bir şey midir?

³ Bakara, 23

50.

Kıyamet Mahkemesinin Şahitleri

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ
الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾

“Kim Allah’a karşı yalan uydurandan daha zalim olabilir? Onlar (kıyamet gününde) Rablerine arz edilecekler, şahitler de: İşte bunlar Rablerine karşı yalan söyleyenlerdir, diyecekler. Bilin ki, Allah’ın lâneti zalimlerin üzerinedir!”

Hud, 18

Kıyamet mahkemesinin şahitleri oldukça fazladır:

1 – Allah: Allah, bizlerin tüm eylemlerine şahittir. “...Kuşkusuz Allah her şeye şahittir.”¹

2 – Hz. Peygamber (s.a.a): “Her bir ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onlara şahit olarak gösterdiğimiz zaman halleri nice olacak!”²

3 – Masum İmamlar: “İşte böylece sizin insanlığa şahitler olmanız, Resul’ün de size şahit olması için sizi mutedil bir millet kıldık...”³ Rivayetlerde ümmetten kastedilenin Masum İmamlar olduğu açıklanır. Çünkü ümmetin diğer bireyleri, kıyamet gününde şahitlik yapabilmeleri için gerekli olan ilim ve masumiyete sahip değildirlere.

4 – Melekler: “Herkes beraberinde bir sevk edici, bir de şahitlik edici (melek) ile gelir.”⁴

5 – Yeryüzü: “O gün (yer) bütün haberlerini anlatır.”⁵

6 – Vicdan: “Kitabını oku! Bugün sana hesap sorucu olarak kendi nefsin yeter.”⁶

¹ Hac, 17

² Nisa, 41

³ Bakara, 143

⁴ Kaf, 21

⁵ Zilzal, 4

⁶ İsra, 14

7 – Beden uzuvları: “...O gün dilleri, elleri ve ayakları, yapmış olduklarından dolayı aleyhlerinde şahitlik edecektir.”⁷

8 – Zaman: İmam Seccad (a.s) ‘Sahife-i Seccadiye’ olarak bilinen dua kitabının altıncı duasında şöyle buyurur: “Kıyamet gününde amellerimize şahitlik yapacak yeni bir günün eylemlerini yapmaktayız...”

9 – Amel: “Böylece yaptıklarını karşılarında bulmuşlardır.”⁸

⁷ Nur, 24

⁸ Kehf, 49

51.

Ehl-i Beyt Kurtuluş Gemisi

﴿وَقَالَ اذْكُبُوا فِيهَا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرِيَهَا وَمُزْسِيَهَا اِنَّ رَبِّي لَعَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ﴾

“Nuh: ‘Binin ona. Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah’ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir’ dedi.”

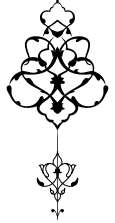
Hud, 41

Hiz. Peygamber’in (s.a.a) büyük sahabeti olan Ebuzer, Kâbe’nin kapı halkasını tutmuş bir halde yüksek sesle insanlara şunu haykırıyordu: “Ey insanlar! Bu iki kulağımla işittim ki Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyuruyordu: ‘Benim Ehl-i Beyt’im Nuh’un gemisi gibidir. Kim o gemiye binerse kurtulur ve her kim o gemiye binmekten sakınırsa helak olur.’”

Elbette bu hadis Hiz. Peygamber’in (s.a.a) tanınmış ve İslam’da öne geçmiş sahabeleri olan Ebu Said Hudri, İbn Abbas, Abdullah bin Zubejr, Enes bin Malik gibi kimselerden de nakledilmiştir. Bu rivayetler Ehl-i Sünnet’in bilinen kitaplarında da yer almıştır.¹

Bu mütevatir hadisi bir diğer mütevatir hadisin yanına koyduğumuzda -Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müslümanlar yetmiş üç fırkaya bölünecekler. Onlardan sadece bir tanesi necat – kurtuluş – ehlidir. O da fırkayı naciye’dir” - Hiz. Peygamber (s.a.a)’ın kurtulan fırkanın mısdağını kendi Ehl-i Beyt’i olarak tanıttığı açıklık kazanır. Hiz. Peygamber’in (s.a.a) hadisinin şu bölümünü hatırlatalım: ‘men rakebeha neca...’ (kim o gemiye binerse kurtulmuştur). Müfessirler; rivayette geçen neca ifadesinin (kurtulmuştur) sonraki rivayette geçen ‘fırkayı naciye’ ifadesindeki ‘naciye’ye işaret olduğu kanısındadırlar.

¹ Taberi Mucemu’l Kebir’inde, Hakim Nişaburi Müstedrek’inde, İbn Kesir tefsirinde, S - yuti Tarihi Hulefa kitabında, İbn Kuteybe A’yunu’l Ahbar’da, Taberi Zehairu’l Ukba’da, Hatib Bağdadi Tarihi Bağdad’da, Ebu Naim Hilliyetu’l Evliya’da, İbn Ebi’l Hadid Şerhi Nehcu’l Belağa’da, Alusi Ruhü’l Meani’de. Diğer kaynaklar Ahkaku’l Hak kitabının 9. cildinin 270. sayfasında tafsilatlı bir şekilde açıklanmıştır.

52.

İnsanlara En Fazla Ümit Veren Ayet

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ

ذِكْرَى لِّلذَّاكِرِينَ﴾

“Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın vakitlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar için bir öğüttür.”

Hud, 114

Hiz. Ali (a.s) bir topluluk içine girdiğinde, onlara şunu sordu: “Acaba Kur’an’ın insana en çok ümit verdiği ayet hangisidir, bilir misiniz?” Orada hazır bulunanlardan her biri kendisi için uygun olan ayeti okudu:

Bazıları şu ayeti okudular: “Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bunun dışında kalanları (günahları) ise dilediği kim-seler için bağışlar...”¹

Kimileri ise şu ayetin Kur’an’ın en ümit verici ayet olduğunu söylediler: “Kim bir kötülük yapar yahut kendine zulmeder, sonra da Allah’tan bağışlama dilerse, Allah’ı çok bağışlayıcı ve çok merhamet edici bulur.”²

Başkaları da şu ayeti izhar etmişlerdir: “De ki: Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”³

O toplulukta hazır bulunanlardan bir diğer kesim ise şu ayeti okudular: “Yine onlar, çirkin bir iş yaptıkları, yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah’ı hatırlayıp hemen günahlarının bağışlanmasını isteyenler -ki Allah’tan başka günahları kim bağışlar- ve bile bile işledikleri (günah) üzerinde ısrar etmeyenlerdir.”⁴

Hiz. Ali (a.s) topluluk içinden gelen bu cevaplardan sonra şöyle buyurdular: “Habibim Hiz. Resulullah’dan (s.a.a) işittim ki, Kur’an’ın en çok

¹ Nisa, 48

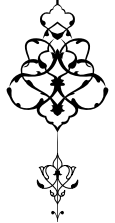
² Nisa, 110

³ Zümer, 53

⁴ Al’i İmran, 135

ümit veren ayet-i kerimesi şudur: ‘Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın vakitlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar için bir öğüttür.’ Hz. Peygamber (s.a.a) daha sonra şöyle devam ettiler: ‘Ya Ali! Beni müjdeleyici ve korkutucu olarak insanlara gönderen Allah’a and olsun ki; insan namaz için abdest aldığında günahları dökülür ve yüzünü kibleye döndüğünde temizlenir. Ya Ali! Namazı ikame edenin durumu günlük olarak her gün beş defa kapısının önünden akan nehre girip kendisini arındıran ve temizleyen kimse gibidir.”⁵

⁵ Tefsiru’l Mecmeu’l Beyan ve Tefsiru’l Kenzu’l Dakaik

53.

Uyku ve Rüya

﴿إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ

لِي سَاجِدِينَ﴾

“Hani Yusuf, babasına: ‘Babacığım! Gerçekten ben (rüyada) on bir yıldız, güneşi ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana secde ediyorlar’ demişti.”

Yusuf, 4

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Rüya üç kısımdır: Ya Allah’tan gelen müjde, ya da şeytandan gelen sıkıntı ve keder yahut da insanın gün içerisinde yaşadığı sorunları uykusunda görmesi.”¹

Bazı bilgin ve psikologlar; uykuda rüya görmeyi umutsuzluğa ve yenilgilere bağlamaktadır. Onlar, şu eski özlü sözü kendilerine kanıt olarak kullanırlar: Deve rüyasında pembe yem görürmüş... Kimileri de rüyayı korkunun telkin edilmesi olarak yorumlamışlardır. Şu özlü sözde geçtiği gibi: ‘Devenden uzak bir yerde uyu ki rüyan kötü olmasın.’ Bazı bilginler ise rüyayı bastırılmış iç güdülerin gösterimi olarak kabul ederler. Rüya ve düş görmek hakkında her ne kadar çeşitli farklı görüşler olsa da kimse rüya görmeyi inkâr etmiş değildir. Pek tabiidir ki tüm rüyalar, tahlil ve yorumlamaya değer değildir.

Merhum Allame Tabatabai şöyle der: “Üç âlem bulunmaktadır. Tabiat âlemi, misal âlemi ve akıl âlemi. İnsan ruhu inzivaya çekilmesi sebebiyle ruh uykuda bu iki âlemle irtibata geçer ve yetenek ve imkân terazisine göre kimi hakikatleri idrak eder. Eğer ruh, kâmil olursa saf bir fezada hakikatleri derk edebilir. Eğer kemalde ileri derecelere varmamış ise hakikatleri başka kalıplarda görür. Uyanık olduğunda cesareti aslanda, hileyi tilkide ve yüksekliği dağda gördüğümüz gibi... Uykü âleminde, ilim nur kalıbında, evlilik elbise kalıbında ve cehalet ve bilgisizlik karanlık olarak müşahade edilir.”²

¹ Biharul’ Envar, c.14, s.441

² Tefsiru’l Mizan, c.11, s.299

Allame'nin örnek verdiği konuyu biraz detaylandıralım. Rüya görenler üç kısımdır. Birinci kısım, kâmil bir ruha sahiptir. Uykudan uyandıktan sonra akıl âlemiyle irtibata geçer ve hakikatleri bu dünyada açık bir şekilde görürler. (televizyonların özel antenlerle dünyanın diğer ucundaki uydu dalgalarını yakalayabilmesinde olduğu gibi.) Bu tür rüyalar vazih ve net bir şekilde gerçekleri gösterir ve yoruma ve tahlil etmeye gerek duymazlar.

İkinci grup ise, vasat bir ruh yapısına sahip, rüya âleminde hakikatleri açık seçik göremeyenlerin rüyasıdır. Bu rüyalar açıklanması, yorumlanması ve üzerinde düşünülmesi gereken düşlerdir. (Bu rüyaları gören kimseler, uydu alıcılarının olmasına rağmen seyrettikleri filmi kendilerine açıklayacak ve yorumlayacak kişiler gibidirler. Diğer bir ifadeyle rüyalarını tabir edecek bir âlime ihtiyaçları vardır.)

Üçüncü grubun ruhlarıysa o denli çalkantı ve hercümerç içerisinde ki gördükleri rüyaların da bir mefhumu ve açıklaması yoktur. (televizyonun karıncalı bir şekilde görüntüyü dağıtmasında olduğu gibi.) Bu tür rüyaları tabir etmeye gerek yoktur. Kur'an bu rüyalar için 'ezğasu eh-lam'³ (karışık düşlerden) ifadesini kullanır.

Kur'an çeşitli surelerde rüyaları konu etmiştir. Şöyle ki;

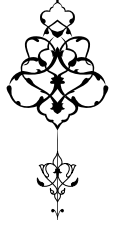
1 – Hz. Yusuf'un (a.s) rüyası: On bir yıldızın, ayın ve güneşin kendisine secde ettiğini anlatan rüyadır. Bu rüya; kudret ve güce erişmesi, kardeşlerinin ve ebeveyninin kendisine tevazuda bulunacakları yönünde tabir edilmiştir.

2 – Hz. Yusuf'un (a.s) zindan arkadaşlarının rüyaları: Hz. Yusuf'un (a.s) zindan arkadaşlarından birinin idama mahkûm edileceği, diğerinin de serbest bırakılacağı yönünde tabir edilen ve gerçekleşen rüyalar.

3 – Mısır kralının rüyası: Mısır kralının rüyasında şişman ve zayıf inekleri görmesi. Bu rüya ülkeye önce bolluğun ardından da kıtlığın geleceği yönünde tabir edilmişti.

4 – Hz. Peygamber'in (s.a.a) gördüğü rüya: Hz. Peygamber (s.a.a), Bedir savaşında az sayıda müşrik görmüş idi. Bu rüyanın tabiri ise, müşriklerin savaştan yenilgiyle ayrılacakları şeklindeydi.

³ Yusuf, 44

5 – Hz. Peygamber'in (s.a.a) diğerk bir rüyası: Hz. Peygamber (s.a.a) Müslümanların saçlarını tıraş ettikleri halde Mescidu'l Haram'a girdiklerini görmüştü. Bu rüyanın yorumu ise Mekke'nin fethi ve Allah'ın evinin ziyareti olarak tabir edilmiş idi.

6 – Hz. Musa'nın (a.s) annesinin rüyası: Oğlu Hz. Musa'yı (a.s) bir sandığa koyarak Nil nehrine salıverdiği rüyadır. "Hani annene şu vahyi vahiy etmiştik: Musa'yı sandığa koy; sonra onu denize (Nil'e) bırak; deniz onu kıyıya atsın..."⁴ Rivayetler, Hz. Musa'nın (a.s) annesine gelen vahiyden kastın rüya olduğunu açıklar.

7 – Hz. İbrahim'in (a.s) rüyası: Hz. İbrahim (a.s) oğlu Hz. İsmail'i (a.s) kurban ettiğini rüyada görmüştür.⁵

Kur'an'daki bu örneklerin dışında da günlük hayatta normal yollarla elde edilemeyecek bilgilere rüya yoluyla ulaşan kimselere şahit olmaktadır. Hacı Şeyh Abbas Kummi'ye 'Mefatihul Cinan' dua kitabının yazarı, oğlunun rüyasına gelmiş ve şöyle demişti: "Emanet olarak aldığım bir kitabı sahibine geri döndür ki ben bu kabir âleminde rahata kavuşabileyim." Oğlu uyandığında kitabı aramaya başlar ve babasının kendisine söylediği evsaftaki kitabı bulur. Evden çıkartıp kitabı sahibine götürmek istediğinde, kitap elinden düşer ve bir parçası zarar görür. Oğlu kitabı bu haliyle sahibine götürür ve bir şey söylemez. Daha sonra babası yeniden oğlunun rüyasına gelir ve 'Neden ona kitabın zarar gördüğünü söylemedin? Belki zararımı tazmin ederdin ya da kitabın o haline razı olduğunu söylerdi.'

⁴ Taha, 38 – 39

⁵ Saffat, 10

54.

Hız. Yusuf'un (a.s) Özellikleri

﴿رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيَّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾

“Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı Müslüman olarak al ve beni iyilere kat.”

Yusuf, 101

Hız. Yusuf'un (a.s) kıssasının sonunda kendisiyle ilgili özelliklere şöyle değinilmiştir:

1 – Allah'a zorluk anında tam bir teveccüh: “Yusuf, ‘Ey Rabbim! Zindan bana, bunların beni dâvet ettiği şeyden daha sevimlidir...’¹ Ve rahatlık ve zenginlik anında da Allah'a tam teveccüh: “Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin...”²

2 – Her türlü yanlış ve sapkın yolun terk edilmesi: “...Ben, Allah'a inanmayan ve ahireti inkâr eden bir milletin dinini bıraktım...”³

3 – Doğru ve müstakim yolun takipçisi olması: “Atalarım İbrahim, İshak ve Yakub'un dinine uydum. Bizim, Allah'a herhangi bir şeyi ortak koşmamız (söz konusu) olamaz...”⁴

4 – Son nefesine kadar Allah'ın rızası yolunda sağlam durmak: “Benim canımı Müslüman olarak al...”

5 – Rakipler karşısında ağırbaşlı ve vakarlı olmak: “Biz güçlü bir topluluk olduğumuz hâlde, Yusuf ve kardeşi (Bünyamin) babamıza bizden daha sevgilidir...”⁵

6 – Hadiseler ve olaylar karşısında sabır: “Yusufu götürüp kuyunun dibine bırakmaya karar verdikleri zaman...”⁶

¹ Yusuf, 33

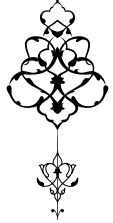
² Yusuf, 101

³ Yusuf, 37

⁴ Yusuf, 38

⁵ Yusuf, 8

⁶ Yusuf, 15

7 – Temizlik ve takvayı refaha tercih etmek: “Yusuf, ‘Ey Rabbim! Zindan bana, bunların beni dâvet ettiği şeyden daha sevimlidir...”⁷

8 – Yabancılar karşısında kimliğini gizlemesi: “Onu ucuz bir fiyata, birkaç dirheme sattılar...”⁸

9 – İlim hazinesine ziyadesiyle sahip olması: “... Bana sözlerin yorumunu öğrettin...”⁹ ‘... Yusuf: ‘Çünkü ben iyi koruyucu ve bilgili bir kişiyim’ dedi.”¹⁰

10 – Güzel ve fasih bir beyana sahip olması: “Hükümdar: ‘Onu bana getirin, onu özel olarak yanıma alayım’ dedi. Yusuf’la konuşunca dedi ki: ‘Şüphesiz bugün sen yanımızda yüksek makam sahibi ve güvenilir bir kişisin.”¹¹

11 – Asalet: “Atalarım İbrahim, İshak ve Yakub’un...”¹²

12 - Fikri muhaliflerini idare etmesi: “Ey zindan arkadaşlarım...”¹³

13 – İhlas: “...Çünkü Yusuf, ihlâsa erdirilmiş kullarımızdandı.”¹⁴

14 – Başkalarının hidayetiyle candan ilgilenmesi: “Ey zindan arkadaşlarım! Ayrı ayrı ilâhlar mı daha iyidir, yoksa mutlak hâkimiyet sahibi olan tek Allah mı?”¹⁵

15 – Kudret ve iktidara yürüyüş programı: “Yusuf dedi ki: ‘Yedi yıl âdetiniz üzere ekin ekeceksiniz. Yiyeceğiniz az bir miktar hariç, biçtiklerinizi başağında bırakın.”¹⁶ “Yusuf onların yüklerini yükletirken, bir su kabını kardeşinin yüküne koydurdu.”¹⁷

16 – Tevazu ve alçak gönüllülük: “Anne ve babasını tahtın üzerine çıkardı...”¹⁸

-
- 7 Yusuf, 33
8 Yusuf, 20
9 Yusuf, 100
10 Yusuf, 55
11 Yusuf, 54
12 Yusuf, 38
13 Yusuf, 39
14 Yusuf, 24
15 Yusuf, 39
16 Yusuf, 47
17 Yusuf, 70
18 Yusuf, 100

17 – Affetme ve görmezden gelme: “Yusuf: ‘Bugün size kınama yok. Allah sizi bağışlasın’...”¹⁹

18 – Mertlik ve erlik: “... Şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra...”²⁰

19 – Güven duyulan ve sorumlu kimse: “Yusuf, ‘Beni ülkenin hazinelerine bakmakla görevlendir. Çünkü ben iyi koruyucu ve bilgili bir kişiyim’ dedi.”²¹

20 – Hakkıyla misafir ağırlayan: “Görmüyor musunuz, ölççeği tam dolduruyorum ve ben misafir ağırlayanların en iyisiyim.”²²

¹⁹ Yusuf, 92

²⁰ Yusuf, 100

²¹ Yusuf, 55

²² Yusuf, 59

55.

Muhlis Müminlerin Özellikleri

﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾

“Onların çoğu Allah’a ancak ortak koşarak inanırlar.”

Yusuf, 106

İhlashlı müminin özelliklerinden bazıları şöyledir:

1 – İnfakta: Kimseden bir teşekkür ve karşılık beklentileri yoktur. “...Sizden bir karşılık ve bir teşekkür beklemiyoruz.”¹

2 – İbadette: Allah’tan başka kimseye kulluk etmezler. “...Rabbine ibadette kimseyi ortak koşmasın.”²

3 – Tebliğde: Allah’tan başka kimseden beklentisi olmaz. “Benim mükâfatım ancak Allah’a aittir...”³

4 – Evlilikte: Fakirlikten korkmaz ve ilahi vaade inanıp, Allah’a tevekkül ederek evlenir. “...Eğer yoksul iseler, Allah onları lütfuyla zenginleştirir...”⁴

5 – İnsanlara olan tutum: Allah rızasını gözetmek adına cüretkâr insanları kendi haline bırakırlar. “...(Resulüm) sen ‘Allah’ de, sonra onları bırak, daldıkları bataklıkta oynayadursunlar.”⁵

6 – Düşmanla savaşta karşılaştıklarında Allah’tan başka kimseden korkmazlar. “Onlar, Allah’tan korkan, başka hiç kimseden korkmayan kimselerdir...”⁶

7 – Muhabbet ve münasebetlerde hiç kimseyi Allah’tan daha çok sevmes. “Müminlerin Allah’ı sevmesi ise hepsinden kuvvetlidir...”⁷

¹ İnsan, 9

² Kehf, 110

³ Hud, 29

⁴ Nur, 32

⁵ Enam, 91

⁶ Ahzab, 39

⁷ Bakara, 165

8 – Ticaret ve dünya kazanımlarında: Allah'tan gafil olmazlar. “Onları ne ticaret ve ne de alışveriş Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoyar.”⁸

İmanın Şirkle Kirilenmesi

1 – İzzeti başkalarından elde etmeyi umarlar: “Kâfirlerin yanında izzet ve şeref mi arıyorlar?”⁹

2 – Güzel işlerini kötü işleriyle karıştırırlar: “Bunlar salih amelle kötü ameli birbirine karıştırmışlardır.”¹⁰

3 – Başkalarına olan tutumlarında: “...Her grup kendinde bulunan ile sevinmektedir.”¹¹

4 – İbadete ilgisiz ve riyakârdırlar: “Onlar namazlarını ciddiye almazlar. Onlar gösteriş yapanlardır”¹²

5 – Savaşta korkaktırlar: “... İçlerinden bir grup hemen Allah'tan korkar gibi, hatta daha fazla bir korku ile insanlardan korkmaya başladılar...”¹³

6 – Ticaret ve dünyevi işlerindeki hırs onları sürekli meşgul eder: “Çoklukla övünmek sizi, kabirlere varıncaya kadar oyaladı.”¹⁴

7 – Dünyayı talep ederler ve Peygamberi yalnız bırakırlar: “Onlar bir ticaret veya bir oyun eğlence gördükleri zaman hemen dağılıp ona koşular ve seni ayakta bıraktılar.”¹⁵

⁸ Nur, 37

⁹ Nisa, 139

¹⁰ Tevbe, 102

¹¹ Muminun, 53

¹² Maun, 5 – 6

¹³ Nisa, 77

¹⁴ Tekasür, 1 – 2

¹⁵ Cuma, 11

56.

Ümitsizlik Anında Allah'ın Yardımı

﴿ حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴾

“Nihayet peygamberler ümitlerini kesecek hâle gelip yalanlandıklarını düşündükleri sırada, onlara yardımımız geldi de, böylece dilediğimiz kimseler kurtuluşa erdirildi. Azabımız ise, suçlular topluluğundan geri çevrilemez.”

Yusuf, 110

Tarih boyunca peygamberler insanların hidayet olmalarında ümitsizliğe düşene kadar davetlerinde ısrarlı ve direngen olmuşlardır. İnatçı muhalifleri de bir taraftan davetlerine karşı koymaktan vazgeçmiyorlardı. Bu husustaki örnekler Kur'an'da şöyledir:

1 – Peygamberlerin umutsuzlukları ve üzüntüleri: Hz. Nuh'un (a.s) yıllarca insanları dine davet etmesinin neticesinde küçük bir gruptan başka kendisine iman eden olmadı. Allah, Hz. Nuh'a (a.s) şöyle buyurdu: “Nuh'a vahyolundu ki: *Kavminden daha önce iman etmiş olanlardan başka, artık hiç kimse iman etmeyecek. O hâlde, onların yapmakta oldukları şeylerden dolayı üzülme.*”¹ Hz. Nuh (a.s) ise bir başka ayette kâfirlere beddua ettiğinde onun ne denli üzüntü ve çaresiz kaldığı görülmektedir: “Nûh, şöyle dedi: *'Ey Rabbim! Kâfirlerden hiç kimseyi yeryüzünde bırakma! Çünkü sen onları bırakırsan, kullarını saptırırlar; sadece ahlâksız ve kâfir kimseler yetiştirirler.*”²

Hz. Hud (a.s), Hz. Salih (a.s), Hz. Şuayb (a.s), Hz. Musa (a.s) ve Hz. İsa'nın (a.s) hayat ve davet kıssalarında kâfirlerin iman etmemeleri hususunda ümitsizliğe düştükleri göze çarpar.

2 – İnsanların peygamberlere karşı önyargılı oluşlarına örnekler: Kâfirler, peygamberlerin tehditlerini boş ve yalan addediyorlardı. Hud sure-

¹ Hud, 36

² Nuh, 26 – 27

sinin 27. ayetinde şöyle geçer: “Kâfirler: ‘Sizin, bize fazla bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz; hatta sizi yalancılar sanıyoruz.’”

Firavun ise Hz. Musa’ya (a.s) şöyle seslendi: “...Firavun: ‘Ben senin kesinlikle büyülendiğini zannediyorum ey Musa!’ demişti.”³

3 – Allah’ın zafer numuneleri: Kur’an, ilahi nusret ve zaferi bir hak olarak tanır ve Allah müminleri zafere ulaştırmayı gerekli görür. “And olsun, senden önce biz nice peygamberleri kendi kavimlerine gönderdik. Peygamberler onlara apaçık mucizeler getirdiler. Biz de suç işleyenlerden intikam aldık. Müminlere yardım etmek ise üzerimizde bir haktır.”⁴ Yani Allah müminlere yardım etmeyi gerekli görmektedir. Başka bir ayette ise şöyle buyurur: “Helâk emrimiz gelince, Hûd’u ve beraberindeki iman etmiş olanları, tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Onları ağır bir azaptan kurtardık.”⁵

Allah’ın günahkârları helak etmesinden ise geri dönüşü yoktur. “Allah, bir kavme fenalık diledi mi, artık o geri çevrilemez. Onlar için Allah’tan başka hiçbir yardımcı da yoktur.”⁶

³ İsra, 101

⁴ Rum, 47

⁵ Hud, 58

⁶ Ra’d, 11

57.

Akıl Sahiplerinin Özellikleri

﴿أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾

“Rabbinden sana indirilenin gerçek olduğunu bilen kimse, (onu bilemeyen) kör gibi olur mu? (Bunu) ancak akıl sahipleri anlar.”

Ra'd, 19

‘Ulu’l elbab’ (akıl sahipleri) ifadesi Kur’an’da 16 defa zikredilmiş ve bu ifade bir kemal ve üstünlükle birlikte kullanılmıştır.

1 – Hükümlerin sırrını anlarlar: “Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Umulur ki korunursunuz.”¹

2 – İleri görüşlüdürler: “...İyilik olarak yaptığınızı Allah bilir. Azık edinin. Hiç kuşkusuz azığın en güzeli takvadır. Ey akıl ve gönül sahipleri, benden sakının!”²

3 – Dünyayı gelip geçici bir yer olarak görürler: “Onlar ayaktaiken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah’ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. ‘Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni ek-sikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru’ derler.”³

4 – Tarihten ibret alıp ders çıkarırlar: “And olsun ki, onların kıssala-rında akıl sahipleri için ibret vardır...”⁴

5 – En iyi ve en güzel mantığı kabul ederler: “Sözü dinleyip de onun en güzeline uyanlar var ya, işte onlar Allah’ın hidayete erdirdiği kimseler-dir. İşte onlar akıl sahiplerinin ta kendileridir.”⁵

6 – Teheccüd ve ibadet ehlidirler: “Yoksa gece vakitlerinde, secde hâlinde ve ayakta, ahiretten korkarak ve Rabbinin rahmetini umarak itaat ve kulluk eden mi? De ki: ‘Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?’ Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar.”⁶

¹ Bakara, 179

² Bakara, 197

³ Al’i İmran, 191

⁴ Yusuf, 111

⁵ Zümer, 18

⁶ Zümer, 9

Akraba Ziyareti ve Yakınları Gözetmek

﴿وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ﴾

“Onlar, Allah’ın riayet edilmesini emrettiği haklara riayet eden, Rablerine saygı besleyen ve kötü hesaptan korkanlardır.”

Ra’d, 21

Sılayı rahim sadece ziyaret etmek değildir. Maddi yardımlar da sılayı rahimin mısdaqları arasında yer alır. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “İnsanın maddi varlıklarında zekâtta başka diğer bir hakkı ifa etmesi vaciptir. Daha sonra bu ayet-i kerimeyi okudular.”¹ Muhtemelen İmam Cafer Sadık’ın (a.s) “diğer bir hak” ile kastettiği humus olsa gerektir.

Allah’ın kendisinin zikredilmesiyle birlikte aynı redifte sılayı rahimi belirtmiş olması konunun ehemmiyetinin izharı için yeterlidir: “...Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah’a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının...”²

Akrabalar sadece aile ve yakınlardan oluşmamaktadır. Büyük İslam toplumunu oluşturan ümmetin bireyleri de esasında kardeşirler: “Kuşkusuz müminler kardeşirler...”³ Bu ümmet, iki babası Hz. Peygamber (s.a.a) ile Hz. Emiru’l Müminin Ali’yi (a.s) de içine almaktadır. Zira Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ben ve Ali bu ümmetin iki babasıyız.”⁴

İmam Cafer Sadık (a.s) dünya âleminde ayrılacağı bir zamanda, kendisine karşı cüretkâr davranan akrabalarına hediye verilmesini emretmiştir. Hz. İmam Cafer Sadık’ın (a.s) bu emri huzurda bulunanlara zor geldiğinde yukarıdaki ayeti tilavet etmiştir.⁵ Sılayı rahimin şartının sadece iyi geçinmek olmadığı, hatta akrabaların bize karşı ilgi ve irtibatları olmasa bile iyilik yapılması gerekliliği bize işte böyle öğretilmektedir.

¹ Tefsir-u Safi

² Nisa, 1

³ Hucurat, 10

⁴ Biharul’l Envar, c.23, s.295

⁵ Tefsiru’l Nuru’l Sakaleyn

59.

Sabır ve Tahammül

﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ﴾

“Sabretmenize karşılık selâm sizlere. Dünya yurdunun sonucu (olan cennet) ne güzeldir!”

Ra'd, 24

Sabır hakkında bazı nükteler;

1 – Sabrın kaynağı ve dayanağının Allah olduğunu bilelim: “*Sabret! Senin sabrın ancak Allah’ın yardımı ile dir.*”¹

2 – Sabırdan maksat ve hedefimiz ilahi rızayı kazanmak olmalıdır. Sabrediyor desinler diye veya başka bir şey için olmamalıdır: “*Ve Rabbin için sabret!*”²

3 – Sabır, peygamberlerin sıfatıdır. “İsmail’i, İdris’i ve Zülkifl’i de hatırla. Bunların hepsi sabredenlerdendi.”³

4 – Sabır, cennetin anahtarıdır: “...Peygamber ve onunla beraber müminler, ‘Allah’ın yardımı ne zaman?’ diyecek kadar darlığa ve zorluğa uğramışlar ve sarsılmışlardı. İyi bilin ki, Allah’ın yardımı pek yakındır.”⁴

5 – Mücahitler ve sabredenler: “And olsun, içinizden, cihad edenleri ve sabredenleri belirleyinceye ve durumlarınızı ortaya koyuncaya kadar sizi deneyeceğiz.”⁵

6 – Sabır, Allah’ın salavatını elde etmenin bir nedenidir: “İşte Rableri katından rahmet ve merhamet onlarıdır. Doğru yola ulaştırılmış olanlar da işte bunlardır.”⁶ (Hz. Peygamber (s.a.a) ve Ehl-i Bey’e (a.s) salavat göndermenin bir nedeni de insanların arasında en sabırlı kimseler olmalarıdır.)

¹ Nahl, 127

² Müddessir, 7

³ Enbiya, 85

⁴ Bakara, 214

⁵ Muhammed, 31

⁶ Bakara, 157

7 – Sabrın imana olan nispeti, başın bedene olan konumu gibidir. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İmandaki sabır, bedendeki baş gibidir.”⁷

8 – Sabır, cennetliklerin derecelerinin terazisidir: “İşte onlara, sabretmelerine karşılık cennetin en yüksek makamı verilecek, orada hürmet ve selamla karşılanacaklardır.”⁸ “Sabretmelerine karşılık da onları cennet ve ipek(ten giysiler) ile mükâfatlandırır.”⁹

9 – Sabrın dereceleri bulunmaktadır. Hadiste şöyle geçer: “Musibete sabretmenin 300, itaat etmeye sabır 600 ve günaha sabretmenin 900 derecesi vardır.”¹⁰

10 – Kur’an’ın tüm bölümlerine bakıldığında iki yerde sabredenlerin karşılığının hesapsız olarak verileceği açıklanmıştır: “Sabredenlere mükâfatları elbette hesapsız olarak verilir.”¹¹

11 – Kur’an-ı Mecid, sabrın yanında şükretmeyi de ayrıca beyan etmiştir. Bu da sorun ve musibetlerin bir nimet olduğuna işaretler. “Şüphesiz bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır.”¹²

12 – Sabır, İmam Hüseyin’in (a.s) aziz oğlu İmam Seccad’a (a.s) vasiyetidir: “Oğulcağım! Hakka sabret bu sana zor gelse de...”¹³

13 – Kimi zaman bir girişimde, bir eylem içinde birkaç çeşit sabır gözlemlenebilir. Hz. İbrahim’in (a.s) oğlu Hz. İsmail’i (a.s) kurban etme teşebbüsündeki sabır hem itaat ve teslim olmaya, hem de musibete karşı sabırdır.

⁷ Biharul’ Envar, c.9, s.203

⁸ Furkan, 75

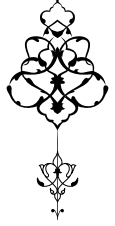
⁹ İnsan, 12

¹⁰ Biharul’ Envar, c.71, s.92

¹¹ Zümer, 10

¹² İbrahim, 5

¹³ Biharul’ Envar, c.70, s.184

Sükûnet ve Huzurun Nedenleri

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

“Onlar, inananlar ve kalpleri Allah’ı anmakla huzura kavuşanlardır. Bili-
niz ki, kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.”

Ra’d, 28

Sükûnet ve huzuru elde etmenin çeşitli nedenleri olabilir. Ancak bun-
ların başında bilinç ve ilme sahip olmanın özel bir yeri vardır:

- › Her kim zerre miskali kadar eylemlerinin hesabı olduğunu bilse; çaba ve faaliyetleri üzerinde daha titiz ve içten olur. “Artık kim zerre ağırlı-
ğınca bir hayır işlerse, onun mükâfatını görecektir”¹
- › Her kim ilahi lütuf ve rahmet esasına göre yaratıldığını bilirse; ümitli olur. “Fakat Rabbinin merhamet ettikleri müstesna, onlar ihtilafa devam edeceklerdir.”²
- › Her kim Allah’ın zalim ve günahkârlar için tuzak kurduğunu bilse, iç huzuru bulur: “Şüphe yok ki, Rabbin görüp gözetmektedir.”³
- › Her kim Allah’ın ‘Hekim’ ve ‘Âlim’ olduğunu, hiçbir varlığı boşuna ya-
ratmadığını bilse; iyimser olurdu: “Allah, Âlim ve Hekimdir.”⁴
- › Her kim geleceğinin geçmişinden daha iyi ve yolunun daha aydın ola-
cağını bilirse kalbi mutmain olur: “Oysa âhiret, daha hayırlı ve süre-
klidir.”⁵
- › Her kim Allah tarafından seçilmiş imam ve rehberinin, kâmil bir insan ve her türlü yanılma ve hatadan masum olduğunu bilirse munis ve din-
gin olur. “... Allah ona: ‘Ben seni insanlara imam yapacağım’ dedi...”⁶
- › Her kim yaptığı güzel eylemin karşılığı olarak on mislinden yedi yüz kat hatta sonsuz misliyle sevap alacağını, buna karşılık yaptığı günah ve kötü

¹ Zilzal, 7

² Hud, 119

³ Fecr, 14

⁴ Tevbe, 97

⁵ A’la, 17

⁶ Bakara, 124

işlerinin karşısında bunun misliyle cezalandırılacağını bilse memnun ve razı olur. “Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren ve her başakta yüz tane bulunan bir tohum gibidir. Allah, dilediğine kat kat verir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.”⁷

- › Her kim Allah'ın güzel işlerin yapılmasından memnun olduğunu bilse, güzel işleri yapmaya karşı bağlılığı artar: “Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever.”⁸
- › Her kim yaptığı güzel işin açığa çıkartıldığını ve kötü işlerinin gizlendiğini bilirse, mutlu olur: “Ey güzellikleri izhar eden ve kötülükleri örtten Allah'ım...”

Sıkıntı ve Kaygılanmanın Nedenleri

İçinde bulunduğumuz asrın en yaygın hastalıklarından biri sıkıntı ve kaygıdır. Bu hastalığın belirtileri; inzivaya çekilmek, içine kapanmak, kendine olan güveni yitirmek ve kendisini boşlukta görmektir. Bu rahatsızlığın birçok nedeni bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir:

- › Bunalımda olan şahıs hiçbir şeye ilgi duymaz. Olması gereken ise; istediğimiz bir şeyin tamamına ulaşamadığımızda mümkün olan miktarı kabul edip şartları zorlamamaktır.
- › Bunalımda olan kimse ‘neden insanlar beni sevmiyor? Allah ve melekler de düşmanlık ediyorlar?’ diye düşünebilir. Oysa böyle bir şeyin olması mümkün değildir. Haliyle insanın herkesin kendisini sevmesi gibi bir beklentisi olmaması gerekir.
- › Bunalımda olan kimse insanların hepsinin kötü olduğunu düşünür. Pek tabii ki bu doğru bir düşünce değildir. Allah, aynı tasavvur ve zanda olan meleklerle bunun cevabını vermişti.
- › Bunalımda olan kimse tüm olumsuzlukların kendisinin dışında geliştiğini zanneder. Gerçekte ise acıların ve olumsuzlukların temeli kendi davranışlarımız ve tepkilerimizden kaynaklanır.
- › Bunalımda olan kimse herhangi bir işe başlamaktan ötürü kaygılıdır. Korku ve yalnızlık hissine sahiptir. Hz. Ali (a.s) bu haletin giderilmesi

⁷ Bakara, 261

⁸ Bakara, 195

in çöyle buyurur: “Korktuğun her ne ise kendini onun ine bırak. Korkulan her ne ise, bundan daha fazla bir şey olamaz.”⁹

- › Bunalımda olan kimse gelecekte ne olacağı hususunda kaygılıdır. Bu halet Allah’a tevekkül ve sebat etmekle tedavi edilebilir.
- › Bunalımda olan kimse bazı işlerinde muradına eremediğinden sonraki tüm işlerinde de aynı yazğıya müptela olmaktan korkar.
- › Kalıcı ve ebedi olmayan kişi ve kudretlere yaslandığından, onların sarsılmalarıyla kendisi de sarsılmakta ve ıstırap haleti ine girmektedir.
- › İnsanların zahmetlerinin kıymetini bilmemek, ölüm korkusu, ailenin ‘yapamazsın ve bilemezsin’ telkinleri, aceleyle verilen peşin hükümler, yanlış tasavvurlar ve yersiz beklentiler gibi bunalıma ve ıstırapa neden olan birçok sebep bulunmaktadır. Yukarıda açıklanan kaygılar Allah’ı ve kudretini, af ve lütfunu zikrederek sükûnete ve mutluluğa dönüş-türülebilir.

⁹ Biharul Envar, c.71, s.362

61.

İlahi Mukadderatın Kısımları

﴿يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ﴾

“Allah, dilediğini siler, dilediğini de sabit kılıp bırakır. Ana kitap (Levh-i Mahfuz) O’nun yanındadır.”

Ra’d, 39

Ayetler ve rivayetlerden elde edilenlere göre ilahi mukadderat iki türdür:

1 – Maslahatı daimi olan işlerdir. Zira Allah’ın kanunları da daimi ve ebedidir. Şu ayetlerde işaret edildiği gibi: “Benim katımda söz değiştirilmez.”¹ “Her şey O’nun katında bir ölçü iledir.”² Bu tür mukadderatlar levh-i mahfuzda sabittir. “O, korunmuş bir levhada (Levh-i Mahfuz’da)dır.”³ Ve sadece Allah’ın izniyle ve ancak Allah’a yakın olanlar levh-i mahfuzdan haberdardırlar: “O, gözde meleklerin gördüğü, yazılı bir kitaptır.”⁴

2 – Kesinliği olmayan, insanların davranış ve eylemlerine bağlı olan edinimlerdir. İnsanların günahlarından tövbe etmesi, affedilme maslahatını beraberinde getirir. Ya da sadaka vermek, belanın defedilmesiyle birliktedir. Zulüm ve eziyet ortaya çıkardığı fesattan ötürü ilahi kahrı da yanında taşır. Yani Allah Teâlâ, yarattığı âlemin idaresinde eli bağlı bir şekilde durmamaktadır ve sahip olduğu hikmet ile sonsuz ilmiyle şartların değişmesi suretinde kanun ve nizamında da değişiklik yapabilmektedir. Bu değişikliğin – haşa – Allah’ın cehaleti, görüşünün değiştiği ya da pişman olduğu anlamına gelmediği çok açıktır. Kuşkusuz bu değişim, hikmet esasına göre ve şartların farklılaşmasından ya da bu işin döneminin son bulduğu içindir.

Kur’an bu yönde birçok örnek sunmuştur. Bu örneklerden bazıları şöyledir:

1 – “Bana dua edin, duanıza cevap vereyim.”⁵ İnsan gönülden dua etmesiyle kendisine yararlı olacakları elde edebilir, alınyazısını değiştirebilir.

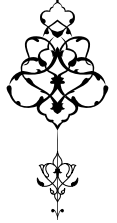
¹ Kaf, 29

² Ra’d, 8

³ Buruc, 22

⁴ Mutaaffifin, 20 – 21

⁵ Mü’min, 60

2 – “Bilemezsin, olur ki Allah, sonra yeni bir durum ortaya çıkarır.”⁶

3 – “O, her an yeni bir ilâhî tasarruftadır.”⁷

4 – “Onlar yoldan sapınca, Allah da kalplerini saptırdı.”⁸

5 – “Eğer, o memleketlerin halkları iman etseler ve Allah’a karşı gelmekten sakınsalardı, elbette onların üstüne gökten ve yerden nice bereketler(in kapılarını) açardık.”⁹

6 – “Şüphesiz ki, bir kavim kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez.”¹⁰

7 – “Ancak tövbe edip de inanan ve salih amel işleyenler başka. Allah işte onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”¹¹

8 – “Eğer yine eski duruma dönerseniz, biz de döneriz.”¹²

Soru: Eğer Allah’ın ilmi zatının aynı ise ve değişmesi mümkün değilse öyleyse O’nun ilminde var olan ne var ise eylem merhalesine gelmelidir. Aksi takdirde bu cehaletten başka bir şey değildir.

Cevap: Allah’ın ilmi; düzenin illetleri ve sebepleri esası üzerinedir. Şöyle ki, eğer bu vesileden istifade edilirse şu neticenin doğacağını, başka bir nedenden de başka bir sonucun hasıl olacağına O’nun ilmi vardır. Allah’ın ilmi, sebep ve nedenlere bağlı olan ilminden ayrı değildir.

⁶ Talak, 1

⁷ Rahman, 29

⁸ Saf, 5

⁹ A’raf, 96

¹⁰ Ra’d, 11

¹¹ Furkan, 70

¹² İsra, 8

62.

Nasıl Şükretmeli?

﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾

“Hani Rabbiniz şöyle duyurmuştu: ‘And olsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir.’ ”

İbrahim, 7

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurdular: “Nimete şükretmek, günahattan uzaklaşmakla olur.” Bir başka yerde ise şöyle buyurmuştur: “Şükür, insanın nimetin Allah’tan olduğunu bilmesiyledir. (Zekâsından, ilminden, aklından, çabalarından veya başkalarından değil.) Ve Allah’ın kendisine verdiği şeylere razı olmalıdır. Allah’ın nimetlerini de günah işlemeye araç kılmamalıdır. Gerçek şükür, Allah’ın nimetlerini ilahi yolda kullanmakla olur.”¹

Esasında ilahi nimetler karşısında yapılan şükürler, oldukça yetersiz ve kıymetsizdir.

Bir hadiste Allah’ın Hz. Musa’ya (a.s) şöyle vahyettiğini okuruz: “Bana olan şükürünü hakkıyla yap. Hz. Musa (a.s) ise şöyle arz etti: Böyle bir şey mümkün değil. Zira, şükür için söylenmiş her bir kelimenin de ayrı bir şükürü gerekir. Hz. Musa’ya (a.s) vahiy nazil oldu: ‘Neyin varsa hepsinin benden olduğunu bilmen ve bunu ikrar etmen, bana yapılan en iyi şükürdür.’²

Rivayetlerde işaret edildiği üzere; her kim insanlara teşekkür etmezse Allah’a da şükür etmemiş olur.³

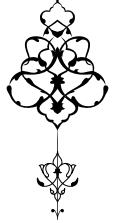
Eğer Allah’ın nimeti ilahi yoldan başka bir yolda kullanılıp harcanırsa, o nimete karşı nankörlük edilmiş olunur. ‘Allah’ın nimetini küfre değişenleri ve kavimlerini helâk yurduna, yaslanacakları cehenneme sürükleyenleri görmedin mi? O, ne kötü duraktır!’⁴

¹ Tefsir-u Numune

² Tefsir-u Numune

³ Biharul Envar, c.71, s.44

⁴ İbrahim, 28 - 29

63.

Ebeveyne İhsan Etmek

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٌ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا وَخَفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾

“Rabbin, yalnız kendisine tapmanızı ve ana babaya iyilik etmeyi buyurmuştur. Eğer ikisinden biri veya her ikisi senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa onlara karşı “Öf” bile demeyesin, onları azarlamayasın. İkisine de hep tatlı söz söyleyesin. Onları esirgeyerek alçak gönüllülükle üzerlerine kanadını indir ve şöyle dua et: ‘Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!’”

İsra, 23 – 24

Hadislerde ebeveyne ihsan etmek – iyilik yapmak – hususunda oldukça fazla tavsiye bulunmaktadır. Ebeveynin azarlanması ise kınanmış ve ayıplanmış işlerden kabul edilmiştir.

Ebeveynin çehresine rahmetle bakmanın sevabı, kabul edilmiş hac ibadetidir. Onların rızası Allah’ın rızası, onların gazabı Allah’ın gazabıdır. Anne ve babaya ihsan etmek ömrü uzatır ve kendi evlatlarının da bu kişiye ihsan etmesine sebep olur.

Hadislerde şöyle gelmiştir: “Annen ve baban seni dövseler dahi onlara ‘of’ bile deme. Onlara yukarıdan bakma, elini kaldırma. Onların önünde yol yürüme. Onları ismiyle çağırma. İnsanların onlara düşman olacağı işler yapma. Onlardan önce de oturma ve senden bir şey istemeden önce sen onların yardımına yetiş.”¹

Bir adam annesini sırtına alıp Kâbe’yi tavaf ettirdiği bir anda Hz. Peygamber’i (s.a.a) gördü ve şunu sordu: ‘Acaba annemin hakkını eda etmiş oluyor muyum?’ Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: ‘Seni doğuracağı anda kendisine gelen sancıdaki bir inlemenin dahi hakkını ödemiş değilsin.’²

Hız. Peygamber’den (s.a.a) söyle soruldu: ‘Acaba ebeveyne ölümlerinden sonra da iyilik edilebilir mi?’ Cevapta şöyle buyurdular: ‘Evet, onlar

¹ Tefsir-u Nuru’l Sakaleyn

² Tefsir-u Numune

için namaz kılarak ve bağışlanma dileyerek, ahitlerine vefalı davranarak, borçlarını ödeyerek ve dostlarına hürmet ederek ölmüş ebeveyninize ihsan edebilirsiniz.’³

Bir adam Hz. Peygamber’in (s.a.a) huzurunda babasından şikâyetçi oldu. Hz. Peygamber (s.a.a) o adamın babasının huzura gelmesini istedi. Yaşlı adam gelip kendisine sorular sorulduktan sonra şöyle dedi: ‘Ben önceden güçlü ve zengin idim. Evlatlarıma yardımda bulunurdum. Bugün ise bu oğlum maddi açıdan varlıklı olunca bana yardım etmekten kaçınmaya başladı. Hz. Peygamber (s.a.a) yaşlı adamın bu sözlerinden sonra ağladı ve şöyle buyurdu. ‘Bu hikâyeyi duyup da ağlamayan hiçbir taş ve kaya olamaz!’ Daha sonra yaşlı adamın oğluna dönerek şöyle buyurdular: ‘Sen ve sahip oldukların o beğenmediğin babandandır...’⁴

Hadiste şöyle geçer: ‘Eğer ebeveyn evladını döverse; çocuk şöyle demelidir. ‘Allah seni affetsin.’ Bu ifade Kur’an’ı Kerim’e aittir.’⁵

Ebeveyne ihsan, Peygamberlerin sıfatlarından. Kur’an’da Hz. İsa’nın (a.s) “*Beni anama saygılı kıldı.*”⁶ sözü ve Hz. Yahya (a.s) hakkında “*Yahya... Anne babasına iyi davranan bir kimse idi.*”⁷ ayeti yer almaktadır.

Ebeveyn sadece insanın tabii anna ve babası değildir. Bazı hadislerde Hz. Peygamber (s.a.a) ve Hz. Emirülmüminin Ali (a.s) ümmetin babası olarak tanıtılmıştır. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ben ve Ali bu ümmetin iki babasıyız.”⁸ Hz. İbrahim’in (a.s) tüm Arapların babası olarak tanıtıldığı gibi.⁹ “O, sizi seçmiş, *babanız İbrahim’in yolu olan dinde sizin için bir zorluk kılmamıştır.*”¹⁰

Eğer ebeveynler tevhidden sonra kendilerinin konu edildiğini bilirseler, evlatlarını tevhide davet istekleri hep canlı kalır: “*Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.*”¹¹ Binaenaleyh bu ayet-i kerimeden şu sonuçları çıkarabiliriz:

1 – Anne ve babaya ihsan etmek, hizmetlerinde bulunmak, gerçek bir muvahhidin (Allah’ı her anlamıyla birleyen kimse) özellikleri arasında

³ Tefsiru’l Mecmau’l Beyan

⁴ Tefsiru’l Furkan

⁵ Usul’u Kâfi, c.4, s.157

⁶ Meryem, 32

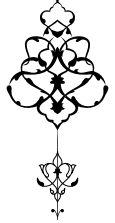
⁷ Meryem, 14

⁸ Biharu’l Envar, c.16, s.95

⁹ Tefsiru’l Nuru’l Sakaleyn

¹⁰ Hac, 78

¹¹ İsra, 23

yer alır. “Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.”

2 – Ebeveyne iyilik yapmak Allah’ın tevhid gibi kat’i ve değiştirilme-yecek bir emridir: “...kesin olarak emretti.”

3 – Ebeveyne iyilikte bulunmak tevhid ve Allah’a itaat ile birlikte emredilmiştir. Böylelikle bu emrin hem aklen hem de şeri olarak vacip, aynı zamanda da insani bir vazife olduğu gösterilmektedir. “Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.”

4 – Yeni nesil iman gölgesinde eski kuşak ile sağlam bir bağlılık içinde olmalıdır: “Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.”

5 – Ebeveyne iyilik yapmada, onların Müslüman olma şartları bulunmamaktadır: “...ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.”

6 – Anne ve babaya iyilik yapıp ihsan etmede aralarında hiçbir fark yoktur: “...ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.”

7 – Anne ve babaya iyilik yaparken bunu vasıta olmaksızın kendimiz yapmalıyız: “...ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.”

8 – İhsan infaktan daha yüce bir kavramdır. Muhabbeti, edebi, eğitimi, istişareyi, itaati, teşekkürü, korumayı ve tüm bu benzeri nitelikleri içine almaktadır: “...ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.”

9 – Anne ve babaya iyilik yapmakta bir sınır ve had yoktur: “...ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.” (yardımın fakir doyurulana, cihadın fitne yok edilene ve orucun iftara kadar sürmesi gibi değildir ...)

10 – Kur’an’ın iyilik tavsiyesi ebeveyne değil evlatlaradır. “...ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.” Çünkü ebeveynin herhangi bir tavsiyeye ihtiyacı yoktur ve ebeveyn doğal olarak evlatlarına ihsanda bulunmaktadır.

11 – Ebeveyn ruhen ve cismen ne kadar ihtiyaçlı olursa onlara yardım etmek de o kadar vacip olur. “Eğer ikisinden biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa...”

12 – Anne ve babalarımızı yaşlandıklarında huzurevine götürmeyelim. Çünkü onların bizlerin yanında yaşlanması uygun görülmüştür: “...senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa...”

13 – Onlara hem iyilik yapmak hem de güzel konuşmak gerekir. “...anne babaya iyilik etmeyi buyurmuştur... İkisine de hep tatlı söz söyleyesin...”

14 – Ebeveyne iyilik yapmak ve tatlı söz söylemek için herhangi bir karşılık şartı bulunmamaktadır. Yani eğer onlar sana karşı tatlı söz söylemeseler dahi sen onlara güzel söz söylemelisin: “... İkisine de hep tatlı söz söyleyesin...”

15 – Evlat her ne durumda olursa olsun mütevazı olmalıdır ve iyi yönlerini ebeveynine göstermekten çekinmemelidir. “... Onları esirgeyerek alçak gönüllülükle üzerlerine kanadını indir...”

16 – Ebeveyne karşı yapılan tevazu muhabbet ve şefkat üzerine olmalıdır. Yapmacık ve sahte ya da onların mallarını ellerinden almak amaçlı değil: “... Onları esirgeyerek alçak gönüllülükle üzerlerine kanadını indir... sende onlara öylece rahmet eyle.”

17 – Evlat, anne ve babasına karşı hem mütevazı olmalı hem haklarında Allah’tan rahmet dilemelidir: “... Onları esirgeyerek alçak gönüllülükle üzerlerine kanadını indir... sen de onlara öylece rahmet eyle.”

18 – Evladın anne ve baba hakkındaki duası makbuldür. Aksi takdirde Allah ‘dua edin’ emrini vermezdi: “... Şöyle dua et: ‘Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!’”

19 – Anne ve babaya dua, Allah’ın emri ve ebeveyne yapılan teşekkürdür: “... Şöyle dua et: ‘Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!’”

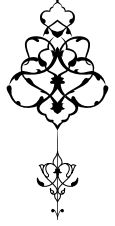
20 – İlahi rahmet, ebeveynin çocuk terbiyesindeki zahmetin karşılığı ve telafisidir. “... Şöyle dua et: ‘Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!’”

Sanki Allah evlada şöyle söyler: “Sen onlardan rahmetini esirgeme ve Allah’tan da yardım dile ki böylelikle onların hakları senin mesuliyetinden kalkmış olsun.”

21 – İnsanın geçmişindeki, küçüklük ve çocukluğundaki acı ve sorunları ebeveyninin üzerine yüklenmiş idi. Öyleyse bu zamanları hatırlarınızdan çıkarmayın: ‘Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!’

22 – Anne ve baba evlatlarını muhabbet temelinde terbiye etmelidirler: “... Allah’ım şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!”

23 – İnsan kendisini terbiye edip yetiştiren kimseye müteşekkirek olmalı ve minnet duymalıdır: “... Allah’ım şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!”

64.

Gece Namazı

﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا﴾

“Gecenin bir kısmında da uyanarak sana mahsus fazla bir ibadet olmak üzere teheccüd (gece) namazı kıl ki, Rabbin seni Makam-ı Mahmud’a ulaştırsın.”

İsra, 79

‘Hucud’ uyumak manasında ve ‘teheccüd’ ise uykuyu ibadet ile beraber etmek anlamında kullanılır.

Gece namazı, oldukça faziletli namazlardandır ve ‘Müzzemmil’ ve ‘Müddessir’ surelerinde de konu edilmiştir: “*Kalk, birazı hariç olmak üzere geceyi; yarısını ibadetle geçir.*”¹ Ve gece namazının fazileti hakkında rivayetlerde 30’dan fazla madde sayılmıştır ki onlardan bazılarına işaret edeceğiz:

- › Tüm peygamberler gece namazı kılmışlardır. Gece namazı bedeninin sağlığı ve kabrin aydınlanmasındaki nedendir. Gece namazı, ahlakta, rızıkta, sıkıntıların giderilmesinde, dini hükümlerin edasında, gözün aydın olmasında etkilidir.²
- › Gece namazı, gündüzün günahlarını mahveder ve kıyametin nurudur.³
- › İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Gece namazının sevabı o denli çoktur ki; Allah şöyle buyurur: *Hiç kimse, yapmakta olduklarına karşılık olarak, onlar için saklanan göz aydınlıklarını bilemez.*”⁴ Gece namazı kılanlar için de kararlaştırılan ödülü kimseler bilmemektedir.⁵
- › İmam Cafer Sadık (a.s) yine şöyle buyurur: “Müminin şerefi, gece namazıdır. İzzeti ise insanlara eziyette bulunmaması ve cefa etmemesindedir.”

¹ Müzzemmil, 2

² Sefinetu’l Bihar

³ Biharu’l Envar, c.84, s.140

⁴ Secde, 17

⁵ Tefsiru’l Mecmau’l Beyan

- › Ebuzer, Kâbe'nin yanında insanlara kabrin korkusundan ve yalnızlığından kurtulmak için gecenin orta vaktinde iki rekât namaz kılmalarını tavsiye ediyordu.
- › Biçare, gece namazından mahrum kalan kimsedir.
- › Sizin en iyileriniz ihsan edip yediren, selamını aşikâr veren ve insanların uykuyla geçirdiği zamanda namaz kılandır.

Üç şey Hz. Peygamber (s.a.a)'e vacip, diğer insanlara sünnet olarak kılınmıştır. Bunlar: Gece namazı, dış fırçalamak ve sabahın ilk vaktinde kalkmaktır.⁶

Ayet-i kerime de geçen 'makamen' sözcüğünde büyük bir azamet gizlenmiştir. (kelimenin sonundaki "en" yani tenvidden ötürü bu düşünce hâsıl olmaktadır.) Rivayetlerde ise 'makam-ı Mahmud'tan kastedilenin şefaati olduğu yönündedir.⁷

Hz. Ali (a.s) şöyle buyururlar: "Kötü davranışları olan insanın günahları ve yanlış amelleri, onu gece namazı kılmaktan mahrum bırakır."⁸

Allah günün tüm bölümlerine yemin ederek insanların dikkatini bu yöne çekmiştir: 've'l fecr' (tan yerinin ağarmasına andolsun)⁹, 've's-subh' (aydınlandığında sabaha andolsun)¹⁰, 've's- şems' (güneşi açıp ortaya çıkaran gündüze andolsun)¹¹, 've'l asr' (ikinci vaktine andolsun) Ancak sadece seher vakti için üç defa yemin edilerek vurgu yapılmıştır. 'Geçip giden geceye and olsun.'¹² 'Kararmaya yüz tutan, sona ermekte olan geceye yemin ederim.'¹³ 'Sona ermekte olan geceye and olsun'¹⁴ Yani gecenin bitmesine yakın vakte olan ilahi yeminler...

Seher vaktinde af dilenmesi ve istiğfar hakkında da iki ayet nazil olmuştur: "Onlar... Seher vakitlerinde bağışlanma dilerlerdi."¹⁵ ve "... Allah yolunda harcayanlar ve seherlerde (Allah'tan) bağışlanma dileyenlerdir."¹⁶

⁶ Tefsiru'l Furkan

⁷ Tefsiru'l Nuru'l Sakaleyn

⁸ Biharul Envar, c.87, s.145

⁹ Fecr, 1

¹⁰ Müddessir, 34

¹¹ Şems, 3

¹² Fecr, 4

¹³ Tekvir, 17

¹⁴ Müddessir, 33

¹⁵ Zariyat, 18

¹⁶ Al'i İmran, 17

65.

Kur'an'da Tövbe

﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا﴾

“Ancak tövbe eden, inanan ve salih amel işleyenler müstesnadır. Bunlar cennete girerler ve hiçbir şeyde haksızlığa uğratılmazlar.”

Meryem, 60

- › Genellikle Kur'an'ı Kerim'deki azap ayetlerinden hemen sonra 'tövbe ederlerse'¹ ya da 'tövbe eden' ifadeleri geçer. Böylelikle ıslah yolunun asla kimseye kapatılmadığı belirtilmiş olur.
- › Tövbe vaciptir. Zira Allah'ın bir emridir: “Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin.”²
- › Gerçek tövbenin kabulü kesindir. Biz Allah'ın emriyle tövbe edelim ve O da kabul etmesin, bu mümkün değildir. “O, kullarından tövbeyi kabul eden, kötülükleri bağışlayan ve yaptıklarınızı bilendir.”³ “...Şüphesiz O, tövbeleri çok kabul edendir, çok bağışlayandır.”⁴
- › Allah hem tövbeyi kabul eder hem de çok tövbe edenleri sever. “...Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever, çok temizlenenleri sever.”⁵
- › Tövbe, güzel amel ve günahları telafi etme gayretiyle birlikte olmalıdır: “Kim de tövbe eder ve salih amel işlerse işte o, Allah'a, tövbesi kabul edilmiş olarak döner.”⁶

“Şöyle ki: Sizden kim cahillikle bir kabahat işler de sonra peşinden tövbe eder, kendini düzeltirse...”⁷

“Ancak tövbe edip durumlarını düzeltenler ve gerçeği açıkça ortaya koyanlar...”⁸

¹ Nur, 5

² Tahrîm, 8

³ Şura, 25

⁴ Bakara, 37

⁵ Bakara, 222

⁶ Furkan, 71

⁷ Enam, 54

⁸ Bakara, 160

- › Tövbe, kurtuluşun anahtarıdır: “... Ey müminler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz!”⁹
- › Tövbe, kötülüklerin iyiliklere dönüşmesine vesiledir: “Ancak tövbe edip de inanan ve salih amel işleyenler başka. Allah işte onların kötülüklerini iyiliklere çevirir...”¹⁰
- › Tövbe, yağmur yağmasının sebebidir: “Ey kavmim! Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O’na tövbe edin ki, üzerinize bol bol yağmur göndersin ve gücünüze güç katsın.”¹¹
- › Tövbe, güzel rızıkların gönderilme sebebidir: “Ve Rabbinizin mağfiretini isteyin, sonra ona tövbe edin ki sizi, belli bir süreye kadar güzel güzel yaşatsın...”¹²
- › Tövbe, ölümün ve azabın işaretlerinin görüldüğü anda kabul edilmez. “Yoksa (makbul) tövbe, kötülükleri yapıp da kendisine ölüm gelip çatınca, ‘İşte ben şimdi tövbe ettim’ diyen kimseler ile kâfir olarak ölenlerinki değildir.”¹³
- › Allah, tövbeyi kabul etmesinin yanı sıra özel bir lütufta da bulunur: “... Şüphesiz O, tövbeleri çok kabul edendir, çok bağışlayandır.”¹⁴
- “Gerçek şu ki: Sizden kim, bilmeyerek bir kötülük yapar, sonra ardından tövbe edip de kendini ıslah ederse, bilsin ki Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir.”¹⁵
- “...Evet, onların tövbelerini kabul etmiştir. Şüphesiz O, onlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.”¹⁶
- “Ancak tövbe edip iman ederek sâlih amel işleyenler müstesna; işte onlar hiçbir zulme uğratılmadan cennete gireceklerdir.”¹⁷

⁹ Nur, 31

¹⁰ Furkan, 70

¹¹ Hud, 52

¹² Hud, 3

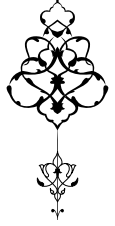
¹³ Nisa, 18

¹⁴ Bakara, 37

¹⁵ Enam, 54

¹⁶ Tevbe, 117

¹⁷ Meryem, 60

*“Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O’na tövbe edin. Şüphesiz Rab-
bim çok merhametlidir, çok sevendir.”*¹⁸

Bu ayetlerde tövbenin yanında ilahi rahmet, sevgi ve muhabbete de işaret edilmiştir.

› Kur’an tövbenin terk edilmesini zulüm ve helak olmak şeklinde belirtmiştir:

*“...Kim de tövbe etmezse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.”*¹⁹

*“Şüphesiz mümin erkeklerle mümin kadınlara işkence edip, sonra da tövbe etmeyenlere; cehennem azabı ve yangın azabı vardır.”*²⁰

¹⁸ Hud, 90

¹⁹ Hucurat, 11

²⁰ Buruc, 10

66.

Müminin ve Kâfirin Kalbi

﴿ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاخْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي
يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴾

“Rabbim, benim göğsüme genişlik ver. İşimi kolaylaştır, dilimden düğümü çöz ki, sözümü iyi anlasınlar.”

Taha, 25 – 28

Mümin ve kâfirin kalbinin her birinin kendine mahsus halleri bulunur:

Müminin Kalbi

- 1 – Hayat: “Ölü iken dirilttiğimiz...”¹
- 2 – Şifa: “... Mümin toplumunun göğüslerine şifa versin.”²
- 3 – Temizlik: “...Allah'ın, gönüllerini takva ile sınadığı kimselerdir.”³
- 4 – Göğüs genişliği: “Ey Rabbim! Benim göğsüme genişlik ver...”⁴
- 5 – Hidayet: “... Kim Allah'a inanırsa, Allah onun kalbini doğruya iletir...”⁵
- 6 – İman: “İşte Allah onların kalplerine imanı yazmış ve onları kendi katından bir ruh ile desteklemiştir.”⁶
- 7 – Sükûnet: “Allah... kalplerine huzur ve güven indirendir.”⁷
- 8 – Sevgi ve ülfet: “Ve Allah, müminlerin kalplerini uzlaştırandır...”⁸
- 9 – Mutmain bir kalp: “Onlar, iman edenler ve kalpleri Allah'ın zikri ile mutmain olan kimselerdir.”⁹

¹ Enam, 122

² Tevbe, 14

³ Hucurat, 3

⁴ Taha, 25

⁵ Tegabun, 11

⁶ Mücadele, 22

⁷ Feth, 4

⁸ Enfal, 63

⁹ Ra'd, 28

Kâfirin Kalbi

1 – Maraz: “Onların kalplerinde bir hastalık – maraz – vardır.”¹⁰

2 – Kasavet: “...kalplerini de kaskatı kıldık...”¹¹

3 – İnkâr: “... Onlar eğrilince, Allah da kalplerini eğriltti...”¹²

4 – Mühürlenirler: “İşte onlar, Allah’ın; kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir...”¹³

5 – Karanlığın içinde kalırlar: “Hayır, hayır! Doğrusu onların kazanmakta oldukları kalplerini paslandırmıştır.”¹⁴

6 – Hicap: “...Şüphesiz biz, onu anlamamaları için, kalplerine perdeler gerdik...”¹⁵

7 – Kilitlilik: “Onlar Kur’an’ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalplerin üzerinde kilitleri mi var?”¹⁶

8 – Zorluk: “Allah Teâlâ onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir, onların gözleri üzerinde de bir perde vardır...”¹⁷

9 – Bağnazlık: “Anlamayan bir toplum olmalarından dolayı, Allah onların kalplerini çevirmiştir.”¹⁸

¹⁰ Bakara, 10

¹¹ Maide, 13

¹² Saf, 5

¹³ Nahl, 108

¹⁴ Muttaffifin, 14

¹⁵ Kehf, 57

¹⁶ Muhammed, 24

¹⁷ Bakara, 7

¹⁸ Tevbe, 127

67.

Şefaati ve Şartları

﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا﴾

“O gün, Rahman’ın izin verdiği ve sözünden razı olduğu kimseden başkasının şefaati fayda vermez.”

Taha, 109

Şefaati inkâr düşüncesi, Kur’an ve rivayetlere muhalif olmak ve günahkâr müminleri ümitsizliğe düşürmektir. Kayıtsız şartsız şefaatin kabulü ise, itaat etmeyenleri cesaretlendirmek ve Allah’ın adaletine karşı gelmektir. Zira Kur’an’ı Kerim şefaati için bir takım koşul ve şartlar belirlemiştir.

Kur’an’a göre şefaati, günahkârların ümit kapısıdır ve Allah’ın evliyası ile irtibatlarının sağlanması ve onların peşi sıra gitmeleri için bir vesiledir.

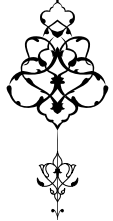
Şefaati, Allah’ın izniyledir ve şefaate nail olanlar sadece hak itikada sahip olanlar içindir. Ve söylemleri Allah’ın kabul edeceği yönde olmalıdır. Yani bu kimselerin kelime-i şehadetleri alışlagelmiş, öylesine, zorla, yüzeysel, eğlencesine ve içinde nifak barındıracak bir şekilde söylenmiş olmamalıdır. Bu durumun dışında eğer şahsın amelinde noksanlık bulunursa şefaati ile kendisine inayet edilecektir.

Bu yüzden Kur’an, putların şefaatinin putperestler için dünya ve ahirette batıl kabul etmiştir.

Şefaati; Hz. İsa’nın (a.s), inancına tabi olan kimselerin günahlarının temizlenmesi için kendisini feda etmesi ya da İmam Hüseyin (a.s) -her ne kadar kıyamet gününün büyük şefaatiçilerinden olsa da- Şiilerine şefaati etmek için can verdi anlamına gelmemektedir. Bilinmelidir ki; İmam Hüseyin (a.s)’ın şehid olmadaki hedefi taraftarlarına şefaati etmek değildir.

İmam Muhammed Bâkır (a.s) bu ayetin yorumu için şöyle buyurmuşlardır: “Hz. Peygamber (s.a.a)’ın şefaati sadece; eylem ile söylemi kabul edilmiş ve O’nun Ehl-i Beyt’ine (a.s) gönülden bağlanarak yaşamış ölümler içindir.”¹

¹ Tevilu’l Ayat, s.304

Kıyamet Günü Sorgusu

﴿اِقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ﴾

“İnsanların hesaba çekilmeleri yaklaştı. Hâlbuki onlar gaflet içinde yüz çevirmekteler.”

Enbiya, 1

Ayetten elde edilen neticeleri şöyle sıralayabiliriz:

1 – Tüm bireyler sorgulanmaya tabi tutulacaklardır: “Kendilerine peygamber gönderilenlere mutlaka soracağız...”¹

2 – Tüm ameller sorgulanmaya tabi tutulacaktır: “... Yapmakta olduğunuz şeylerden mutlaka sorguya çekileceksiniz.”²

3 – Tüm hâl ve durumlar sorgulanmaya tabi tutulacaktır: “... İçinizdeki ini açığa vursanız da, gizleseniz de Allah sizi, onunla sorguya çeker...”³

4 – İnsanın tüm beden uzuvları sorguya tabi tutulacaktır: “Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.”⁴

5 – İlahi nimetler sorguya tabi tutulacaktır: “Sonra o gün, nimetlerden mutlaka hesaba çekileceksiniz.”⁵

6 – Tüm eylemler her nerede ve her ne ölçütte olursa olsun hazır edilecektir: “Lokman: ‘Ey oğulcuğum! İşlediğin şey, bir hardal tanesi ağırlığınca olsa da, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa, Allah onu getirip meydana kor...”⁶

Sorulacak ilk şey namaz olacaktır. Daha sonra önemli hususlarda gençlik, ömür, elde edilen kazanç ve yolu gibi ve özellikle de imamet ile velayet hakkında da hesaba çekileceğiz. Allah'ın bizatihi kendisi hesaba çekecek olması zaten kâfidir: “...Hesap gören olarak biz yeteriz.”⁷

¹ A'raf, 6

² Nahl, 93

³ Bakara, 284

⁴ İsra, 36

⁵ Tekasur, 8

⁶ Lokman, 16

⁷ Enbiya, 47

69.

Kurtuluşa Erenler

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ﴾

“Müminler, gerçekten kurtuluşa ermişlerdir. Onlar ki, namazlarında huşu içindedirler”

Mu'minun, 1 – 2

Kur'an'ı Kerim'de kurtuluşa eren ve zafere ulaşan birey ve toplumlar şu şekilde tanıtılmıştır:

1 – İbadet edenler: “Ey iman edenler, rükû edin, secde edin, Rabbinize kulluk edin ve hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz.”¹

2 – Onların amelleri değerli ve ağırdır: “O gün amellerin tartılması da haktır. Kimlerin sevabı ağır basarsa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.”²

3 – Cimriliği kendilerinden uzaklaştırırlar: “Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”³

4 – Allah'ın askerleridir: “...İyi bilin ki, Allah'ın ordusu kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”⁴

5 – Allah'ı çok yâd ederler: “Ey iman edenler! (Savaş için) bir toplulukla karşılaştığınız zaman sebat edin ve Allah'ı çok anın ki kurtuluşa eresiniz.”⁵

6 – Takva ehlidirler: “...Ey akıl sahipleri! Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.”⁶

7 – Mücahitler: “Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının, O'na yaklaşmaya vesile arayın ve O'nun yolunda cihat edin ki kurtuluşa eresiniz.”⁷

8 – Tövbe edenler: “Ey müminler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz.”⁸

¹ Hac, 77

² A'raf, 8

³ Haşr, 9

⁴ Mücadele, 22

⁵ Enfal, 45

⁶ Maide, 100

⁷ Maide, 35

⁸ Nur, 31

Zinanın Bozgunculuğu

﴿الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيَشْهَدَ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

“Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine yüzer değnek vurun. Allah’a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah’ın dini(nin koymuş olduğu hükmü uygulama) konusunda onlara acıyacağınız tutmasın. Müminlerden bir topluluk da onların cezalandırılmasına şahit olsun.”

Nur, 2

İmam Rıza’nın (a.s) konuşmalarından birinde zinanın bazı zararları maddeler halinde sayılmıştır. Şöyle ki;

- 1 – Ceninin düşük yapılarak katledilmesine mürtekip olmak.
- 2 – Aile ve akrabalık yapısının dağılması.
- 3 – Çocukların yetiştirilme ve eğitilmesinin terk edilmesi.
- 4 – Miras ölçüsünün yitirilmesi.

İmam Ali (a.s), zinanın terk edilmesinin hikmetini aile yapısının güçlenmesi, livatanın terk edilmesini ise neslin korunması olarak belirtmiştir.¹

Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Zinanın, hem dünyevi hem de uhrevi zararları vardır. Dünyevi zararları; nurun ve güzelliğin yitirilmesi, ölümün çarçabuk gelmesi ve rızkın kesilmesidir. Amma uhrevi zararları; kıyamette hesap anında bitik olmak, ilahi gazap ve ebedi cehennemdir.”²

Hiz. Peygamber’den (s.a.a) nakledilen bir diğer rivayet ise şöyledir: “Her ne zaman zina çoğalırsa ani ölümler de çoğalacaktır.”³

› Zina yapmayın! Böylelikle eşleriniz de kendilerini zinayla kirlletmesinler.

¹ Nehcu’l Belağa, Hikmetli Sözler 252

² Biharu’l Envar, c.77, s.58

³ Biharu’l Envar, c.73, s.327

Her kim bir başkasının namusuna kastederse, onun da namusuna kastedilir. Başkalarına davrandığınız şekilde, size de öyle davranılır ...'⁴

Amellerin mükafatından gafil olma Buğday buğdaydan, arpa arpadan filizlenir...

› ‘Dört şeyden eğer bir tanesi hangi evde bulunursa o ev viraneye döner ve bereketi olmaz:

1 – İhanet 2 – Hırsızlık 3 – İçki ve alkolün kullanılması 4 – Zina.’⁵

“Zina, büyük günahların en büyüğüdür.”⁶

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “İnsanlardan her ne zaman şu dört günahı işleseler şu dört sıkıntıya duçar olurlar.

1 – Zina yayıldığı bir zamanda, deprem olur.

2 – İnsanlar zekât ödemediği bir zamanda, dört ayaklılar helak olur.

3 – Yargı mensuplarının yaptığı yargılamalar zulüm üzerine olsa, yağmurlar kesilir.

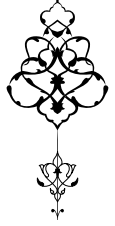
4 – Her ne zaman antlaşmalar bozulsa, müşrikler Müslümanlar karşısında zafer elde eder.⁷

⁴ Biharu'l Envar, c.76, s.27

⁵ Biharu'l Envar, c.76, s.19

⁶ Biharu'l Envar, c.76, s.19

⁷ Biharu'l Envar, c.76, s.21

71.

Bakış ve Bakmanın Adabı

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾

“Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır.”

Nur, 30

Hız. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İlk bakışın bir sakıncası yoktur ancak bakmaya devam etmekte sorun vardır. Çünkü fitneye sebep olur.”¹

Bir hadis de şöyle der: “Kıyamette üç göz dışında tüm gözler ağlamaklıdır. Bunlar; Allah'ın korkusundan ağlayan göz, günah (işlememek) için kapanan göz ve Allah yolunda kapanmayan göz.”²

Sahih-i Buhari'de şöyle bir rivayet geçer: Hız. Peygamber (s.a.a) buyurmuştur: ‘İnsanların yolunun üzerine oturmayın.’ Orada hazır bulunanlar: ‘Biz oturmaya mecburuz...’ Hız. Peygamber (s.a.a) bunun üzerine sözüne şöyle devam ettiler: ‘Onların haklarını eda ediniz.’ ‘Onların hakları da nedir?’ diye sorduklarında şöyle cevap verdiler: ‘Haram bakıştan sakınmak ve insanlara eziyeti terk etmek, insanlara selam vermek ve iyiliği emredip, kötülükten sakındırmak.’

Hız. İsa (a.s) şöyle buyurmuştur: “Namahreme bakmaktan sakının, şehvetin tohumları kalbe serpilir ve insanın fitneye maruz kalması için bu yeterlidir.”³

Hız. Ali (a.s) şöyle buyurur: “Göz, kalbi peşine takıp götürür.” “Göz, şeytanın kancası ise yumulması da şehvetten uzak durmaya en iyi yoldur.”⁴

¹ Tefsiru'l Kenzu'l Dakaik

² Tefsiru'l Kenzu'l Dakaik

³ Tefsir'u Ruhul Beyan

⁴ Gureru'l Hikem

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Kötü bakış, şeytanın zehirli oklarındandır. Her kim Allah korkusundan gözlerini kapatsa Allah ona öyle bir iman verir ki içten bu imanın lezzetini ve hazzını duyar.”⁵

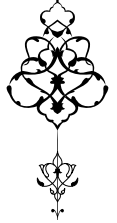
Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Her kim gözlerini haram ile doldurur da tövbe etmez ise kıyamet günü gözleri ateşle dolar.”⁶

İmam Cafer Sadık (a.s) namahrem kadınlara caiz olacak bakış için şöyle buyurmuştur: “Yüzüne, ellerine ve ayaklarına bakmak caizdir. (ancak bu bakış şehvetle olmamalıdır.)”⁷

⁵ Biharul Envar, c.104, s.38

⁶ Biharul Envar, c.76, s.336

⁷ Tefsiru'l Kenzu'l Dakaik

Kötülük ve Fesattan Alıkoymanın Zorunluluğu

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنُكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَصُغُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوَازٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

“Ey iman edenler! Ellerinizi altında bulunanlar (köleleriniz) ve sizden henüz bulûğ çağına ermemiş olanlar, günde üç defa; sabah namazından önce, öğleyin elbiselerinizi çıkardığımız vakit ve yatsı namazından sonra (yanınıza girecekleri zaman) sizden izin istesinler. Bu üç vakit elbisele-
rinizi çıkardığımız vakitlerdir. Bu vakitlerin dışında (izinsiz girme konu-
sunda) ne size, ne onlara bir günah vardır. Birbirinizin yanına girip çı-
kabilirsiniz. Allah, ayetlerini size işte böylece açıklar. Allah, hakkıyla
bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”

Nur, 58

Nur suresi incelendiğinde fesattan alıkoyma hedefinin ayetler içe-
risine serpiştirildiğini görmekteyiz. Örneğin zina eden erkek ve kadını
başkalarının gözü önünde tembih ediniz. (1. ayet) Onların evliliklerini
sınırlayın. (3. ayet) Eğer dört şahit olmadan bir çirkin nispet verilirse sek-
sen kırbaç vurun. (4. ayet) Her kim Hz. Peygamber (s.a.a)’in eşine iftira
atarsa çok çetin bir azapla cezalandırılacaktır. (11. ayet) Eğer bir iftira ve
töhmetsiz duyarsanız inanmayın ve hüsn-ü zanda bulunun. (12. ayet) Her
kim hayâsızlığın yayılmasını isterse onun için elim bir azap olacaktır. (19.
ayet) Şeytanın adımlarını takip etmeyin. (21. ayet) Her kim iffetli kadın-
lara iftira atarsa büyük bir azaba duçar olacaktır. (23. ayet) Kötü söz ha-
bis insanlardan gelir, sizden değil. (26. ayet) Evlere izinsiz girmeyin ve
eğer size geri dönün denilirse kabul edin ve geri dönün. (27. ayet) Ka-
dın ve erkekler gözlerini namahremden çeksinler ve bakma hususunda
ısrarcı olmasınlar. (30. – 31. ayet) Kadınlar ziynetlerini göstermesinler ve
ayaklarını yere vurmasınlar. Eşleri olmayan erkekler evlenmek için gayret

göstersinler ve fakirlikten korkmasınlar. (32. Ayet) Bu ayet-i kerimde şöyle buyrulur: “Belli saatte insan eşiyle yalnız kaldığında hizmetçileri – köleleri – hatta çocukları izin almadan odalarına girmesinler.” Evet, bu tüm emirler fesadın önünü almak, buluş çağındakilere ders ve saygınlığın korunması içindir.

Bu ayet-i kerimeden elde edilen neticeler şöyledir:

1 – Çocuklara dini hükümleri öğretme sorumluluğu mümin ebeveynye aittir. “Ey iman edenler... Sizden izin istesinler...”

2 – Ebeveynlerin yatak odaları çocuklarının odalarından ayrı ve mesafeli olmalıdır. Aksi takdirde izin almaya gerek olmazdı: “Ey iman edenler... Sizden izin istesinler...”

3 – Çocuk ve köle olmak başkalarının harimine – özel alanına – girmek için yeterli değildir. “Ey iman edenler... Sizden izin istesinler...”

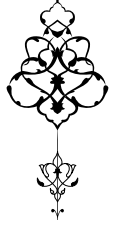
4 – Erkek gece gündüz süresince birkaç saati eşine özel olarak ayırmalıdır ve çocukları da bu saatte kendilerini rahatsız etmemelidir: “Ey iman edenler... Sizden izin istesinler...”

5 – Küçüklerin de kendilerine ait bir sorumluluğu vardır: “Ey iman edenler! ... Henüz buluş çağına ermemiş olanlar, (yanınıza girecekleri zaman) sizden izin istesinler.”

6 – İslam, yaşam dinidir ve fevkalade bir kapsayıcı özelliği bulunmaktadır. Hem cüzi meselelerde -çocukların ebeveynlerinin odalarına girmelerinde olduğu gibi (ele aldığımız ayette işaret edildiği üzere)- hem de hayati meselelerde -evrensel bir dünya devletinin kurulması- (55. ayet-i kerimde bu hususa işaret edilmiştir) belli bir program öngörmektedir.

7 – Çocuklar iffetli olmayı ev muhitinde öğrenmelidirler: “Ey iman edenler! ... Henüz buluş çağına ermemiş olanlar, (yanınıza girecekleri zaman) sizden izin istesinler.”

8 – İslami edep ve terbiyeyi çocuklara buluş çağına girmeden öğretmemiz gerekir: “Ey iman edenler! ... Henüz buluş çağına ermemiş olanlar, (yanınıza girecekleri zaman) sizden izin istesinler.”

9 – İnsan, evinde iş ve çalışma elbisesini kullanmamalıdır. “... *Bu üç vakit elbiselerinizi çıkardığınız vakitlerdir...*”

10 – Dinlenmeler, iş arasında öğlen vakti faydalı ve uygundur: “... *Öğleyin elbiselerinizi çıkardığınız vakit...*”

11 – Müslüman kimse hayatındaki zamanını tanzim edip düzenlerken, namaz vakitlerini esas almalıdır. “... *Günde üç defa; sabah namazından önce, öğleyin elbiselerinizi çıkardığınız vakit ve yatsı namazından sonra...*”

12 – Tüm ilahi hükümler hikmet esasına göredir: “...*Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.*”

Sapmanın ve Yoldan Çıkmanın Nedenleri

﴿وَيَوْمَ يَخْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ ءَأَنْتُمْ أَضَلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ﴾

“Rabbinin, onları ve Allah’ı bırakıp da taptıkları şeyleri bir araya getireceği ve (taptıklarına), ‘Siz mi saptırdınız benim şu kullarımı, yoksa onlar kendileri mi yoldan saptılar’ diyeceği günü hatırla.”

Furkan, 17

Kur’an’da inhirafın (sapkınlığın) nedenleri şu şekilde tanıtılmıştır:

- 1 – Kötü arkadaş: “Yazıklar olsun bana, keşke falanı dost edinmeseydim!”¹
- 2 – Arzu ve hevesler: “... Nefis arzusuna uyma, yoksa seni Allah’ın yolundan saptırır...”²
- 3 – Sapkın din âlimi: “Vay o kimselere ki, elleriyle kitabı yazarlar, sonra da onu az bir karşılığa değiştirmek için, ‘Bu, Allah’ın katındandır’ derler. Vay ellerinin yazdıklarından ötürü onların hâline! Vay kazandıklarından dolayı onların hâline!”³
- 4 – Yoldan çıkmış rehberler: “Firavun, halkını saptırdı, onlara doğru yolu göstermedi.”⁴
- 5 – Şeytan: “...Bu şeytanın işidir. O, gerçekten apaçık bir saptırıcı düşmandır...”⁵
- 6 – Çoğunluğun sapkınlığı: “Eğer yeryüzündekilerin çoğuna uyarsan seni Allah yolundan saptırırlar...”⁶
- 7 – Sapmış ebeveyn: “İşte böyle, biz senden önce hiçbir memlekete bir uyarıcı göndermiş olmadık ki, oranın şımarık zenginleri: ‘Şüpheli yok ki biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk. Biz de elbette onların izlerinden gitmekteyiz’ demiş olmasınlar.”⁷

¹ Furkan, 28

² Sad, 26

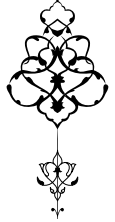
³ Bakara, 79

⁴ Taha, 79

⁵ Kasas, 15

⁶ Enam, 116

⁷ Zuhruf, 23

Dostluğun Kural ve Yöntemleri

﴿وَيَوْمَ يَعِضُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا﴾

“O gün, zalim kimse ellerini ısırp: ‘Keşke Peygamberle beraber bir yol tutsaydım, vay başıma gelene; keşke falancayı dost edinmeseydim. And olsun ki beni, bana gelen Kuran’dan o saptırdı. Şeytan insanı yalnız ve yardımcısız bırakıyor’ der.”

Furkan, 27 – 29

İslam dostluk ve dost seçimi için oldukça fazla tavsiyelerde bulunmuştur. Kimi insanların dostluğu teşvik etmiş, kimilerinin dostluğunu ise yasaklamıştır. ‘Dost ve dostluk’ ile ilgili bazı satır başlıklarını şöyle açıklayabiliriz:

Dostu tanımanın yolları, dostluk çerçevesi, dostluğun idamesi, dostluk bağının kopartılması, dostluğun sebebi, dostluğun adap ve görgüsü, dostluğun hukuku gibi hususların tümü için birçok ayet ve rivayetler bulunmaktadır. Biz de bunların bir bölümünü burada açıklayacağız:

- › Eğer bir kimseyi tanımakta şüpheye düşerseniz, onun dostlarının kim olduğuna bakınız.¹
- › Yalnızlık, kötü dosttan daha iyidir.²
- › Hz. Peygamber’e (s.a.a) sordular: ‘En iyi dost kimdir?’ Cevabında şöyle buyurdular: ‘Gördüğünüzde size Allah’ı hatırlatır, konuşmasında ilminizi artırır ve eyleminde kıyamet gününü hatırlatmayı sizde canlı kılar.’³
- › Hz. Ali (a.s) buyurdular: ‘Kudretini yitirdiğin vakit, gerçek dostunu düşmanlarından ayırt etmiş olursun.’⁴

¹ Biharu’l Envar, c.74, s.197

² Biharu’l Envar, c.77, s.173

³ Tefsir’u Kurtubi

⁴ Gururu’l Hikem

Hız. Ali (a.s) başka bir yerde şöyle buyurmuştur: ‘İyi dost, en iyi akrabadır.’⁵

Bir hadiste şöyle geçer: ‘Dostu kızgınlık, dirhem–dinar ve seferde sı-nayınız. Eğer bu sınamadan geçerse, o iyi bir dosttur.’⁶

şairlerin şiirlerinde dost ve dostluk hakkında birçok çöz şöylenmiş-tir. İyi dostlarla birlikte olmak ve muaşeret etmek yönünde oldukça fazla tavsiyelerde bulunulmuştur.

Birlikte oturup kalktığın kimse senden iyi olmalı ki, seni akıl ve din yönünü kuvvetlendirebilsin...

Kötü dostlarla münasebet kurmak kınanmıştır. Kötü dost, derisi güzel ve çizgili, ancak öldürücü zehrini içinde taşıyan yılanı benzetilmiştir.

Kaçabildiğin kadar kötü dosttan kaçmalısın...

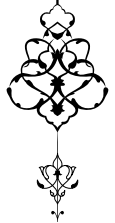
Çünkü kötü dost zehirli yılandan da kötüdür.

Zehirli yılan sadece bedenine zarar verir...

Oysa kötü dost hem canına hem imanına zarar verir.

⁵ Gureru’l Hikem

⁶ Biħaru’l Envar, c.74, s.180

Terk Edilmiş ve Uzaklaştırılmış Kur'an

﴿وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا﴾

“Peygamber, ‘Ey Rabbim! Kavmim şu Kur’an’ı terk edilmiş bir şey hâline getirdi’ dedi.”

Furkan, 30

Bu ayet-i kerime, Hz. Peygamber’in (s.a.a) şikâyetlerinden birini nakletmektedir. Hz. Peygamber (s.a.a) âlemlere rahmet olarak gönderildiğinden beddua da etmemiştir.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Namazda Kur’an ayetlerini okumamızın bir delili de, Kur’an’ın mehcuriyetten (terk edilmekten) çıkarılması içindir.”¹

Rivayetlerde şöyle geçmiştir: “Her gün Kur’an’dan 50 ayet kıraat ediniz ve hedefiniz son sureye bir an önce ulaşmak olmamalıdır. Yavaş okuyunuz ve kalbinizi Kur’an tilavetiyle harekete geçiriniz. Gece karanlığında çaresiz kalmış gibi fitneler üzerinize geldiği vakit, Kur’an’a sığınınız.”²

Bazı büyüklerin Kur’an’ın mehcuriyeti hakkındaki görüşlerini nakletmeyi uygun görüyorum:

1 - Molla Sadra ‘Vakıa Suresi’ tefsirinin mukaddimesinde şöyle der: “Birçok hikmet sahibi hekimin kitaplarını mütalaa ettikten sonra kendimi önemli biri gibi görme yanılgısına sahip olduğumu gördüm. Ancak basiretimin biraz açılmasıyla i gerçek ilimler hususunda yetersiz olduğumu anladım. Ömrümün sonlarında Kur’an ayetleri ve Hz. Peygamber’in (s.a.a) Ehl-i Beyt’inin (a.s) rivayetlerini daha dikkatli tahkik etmeyi gerekli gördüm. İşlerimin bir esasa dayanmadığına itminanım oldu. Çünkü ömrümün sonuna kadar nurun olduğu yerde değil gölgesinde durmuş idim. Bu pişmanlığımdan ötürü ateşlendim, kalbim kendini alevin içinde buldu. İlahi rahmet elimden tuttu ve beni Kur’an’ın sırrıyla aşına eyledi. Kur’an üzerinde dakik düşünmeye ve tefsir yapmaya başladım. Vahiy evinin kapısını çaldım. Kapılar ardına kadar açıldı ve perdeler sonuna

¹ Tefsir’u Nuru’l Sakaleyn

² Tefsir’u Nuru’l Sakaleyn

kadar çekildi. Ve meleklerin bana hitaben şöyle dediklerini duydum: “Cennete vardıklarında oranın kapıları açılır ve cennet bekçileri onlara şöyle der:³ “...*Selâm olsun size! Tertemiz oldunuz. Haydi, ebedî kalmak üzere buraya girin.*”⁴

2 - Feyzi Kaşani şöyle der: “Onca kitap ve risale yazdım, araştırmalar yaptım, ancak onca ilimde derdime çare olacak ve ateşimi söndürecek bir şey bulamadım. Kendimden korktum ve önümde bulunanlardan sıyrılarak Allah’a yöneldim. Allah da beni içsel yollarla Kur’an ve hadise hidayet etti.”⁵

3 - İmam Humeyni bir konuşmasında ömrünün tamamını Kur’an yolunda geçirmediği için müteessif olduğunu söylemiştir. İlim havzalarına ve üniversitelere, Kur’an’ın ve çeşitli boyutlarının yüksek bir amaçla tüm bölümlerde temel kabul edilmesini tavsiye etmiştir. Böylelikle ömürlerinin sonlarına geldiklerinde gençlik dönemleri için teessüf etmemiş olurlar.⁶

Ayette geçen ‘mehcura’ kelimesinin kökü olan ‘hicr’ kelimesi; dilin ve kalbin şamil olduğu beden amelden uzaklaşmasıdır.⁷

İnsan ve semavi kitap arasındaki ilişkinin daimi ve her boyutta olması gerekir. Zira ‘hicr’ kelimesi insanın ilişkide olduğu şey hakkında kullanılır.⁸

Öyleyse Kur’an’ı mehcuriyetten çıkarabilmek için ciddi gayret içinde olmalıyız. Ve Kur’an’ı hayatın tüm boyutlarında, ilmi ve ameli eksene yerleştirmeliyiz. Böylelikle aziz İslam Peygamberi’nin (s.a.a) rızasını kazanmış olabilelim.

Kur’an’ı okumamak, Kur’an’dan başka bir şeyi Kur’an’a tercih etmek, O’nu hayatın eksenine yerleştirmemek, üzerinde dikkatlice düşünmemek, başkalarına öğretmemek ve O’nunla amel etmemek, Kur’an’ın mehcuriyetinin misadıklarındandır. Hatta Kur’an’ı öğrenip de bir kenara bırakan, okumayan ve görmezlikten gelen kimse de Kur’an’ı mahcur etmiş, kendisinden uzaklaştırmış olur.⁹

³ Mukaddime-i Tefsir-u Sure-i Vakia

⁴ Zümer, 73

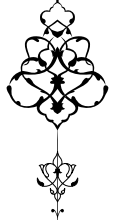
⁵ Risaletü’l İnsaf

⁶ Sahife-i Nur, c.20, s.20

⁷ Mufredat-ı Rağib

⁸ et – Tahkik fi Kelimati’l Kur’an

⁹ Tefsiru’l Munir

Nefse Düşkünlüğün Alametleri

﴿أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوِيَهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا﴾

“Kendi nefsinin arzusunu kendisine ilâh edineni gördün mü? Ona sen mi vekil olacaksın?”

Furkan, 43

- › Nefse uymak, gafletten kaynaklanmaktadır: “...Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, boş arzularına uymuş ve işi hep aşırılık olmuş kimselere boyun eğme.”¹
- › Nefse uymak, küfürden (hakkın örtülmesinden) kaynaklanır: “Ona inananmayan ve nefsinin arzusuna uyan kimseler, seni ondan (ona hazırlanmaktan) sakın alıkoymasın, sonra helâk olursun!”²
- › Nefse uymak, en kötü sapmadır: “Eğer (bu konuda) sana cevap vermezlerse, bil ki onlar sadece kendi nefislerinin arzularına uymaktadırlar. Kim, Allah’tan bir yol gösterme olmaksızın kendi nefsinin arzusuna uyan-dan daha sapıktır...”³
- › Nefse uymak, adil hüküm vermeye manidir: “Ona dedik ki: ‘Ey Dâvûd! Gerçekten biz seni yeryüzünde halife yaptık. İnsanlar arasında hak ile hüküm ver. Nefis arzusuna uyma, yoksa seni Allah’ın yolundan saptırır.’...”⁴
- › Nefse uymak, fesattan kaynaklanır: “Eğer hak onların arzularına uysaydı, gökler ile yer ve onlarda bulunanlar elbette bozulur giderdi...”⁵
- › Nefse uymak, üzüntüden de kaynaklanır.
- › Nefse uyan kimsenin imanı yoktur.
- › Nefse uyan kimse akılsızdır.
- › Fitnelerin başlangıcı insanın nefsine uyması ve bidatları toplum içine yerleştirmesiyle olur.
- › Nefis ve hevesler insanı kör ve sağır eder. Hakkı teşhis etme gücünün yitirilmesine yol açar.
- › İnsanların en cesaretlisi heveslerine galip gelen kimsedir.
- › Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Nefise sebepsiz bu isim veril-memiştir ki; insanı aşağı indirir.”⁶

¹ Kehf, 28

² Taha, 16

³ Kasas, 50

⁴ Sad, 26

⁵ Mu’minun, 71

⁶ Mecmau Ehadis ez Mizanu’l Hikme

Hiz. Emiru'l Müminin Ali'nin (a.s) Sükutü

﴿ قَالَ فَعَلْتُهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُزْسَلِينَ ﴾

“Müsâ, şöyle dedi: ‘Ben onu, o vakit kendimi kaybetmiş bir hâlde iken (istemeyerek) yaptım. Sizden korktuğum için de hemen aranızdan kaçtım. Derken, Rabbim bana hüküm ve hikmet bahşetti de beni peygamberlerden kaldı.’”

Şuara, 20 – 21

Hiz. Emiru'l Müminin Ali'ye (a.s) sordular: ‘Neden Hiz. Peygamber’den (s.a.a) sonra hakkınızı elinize kılıcı alarak aramadınız? Ve neden Talha, Zübeyr ve Muaviye ile savaştığınız gibi diğer üç halifeyle savaşmadınız?’ Cevaben şöyle buyurdular: ‘Kimi zaman sükut etmek gerekir. Hiz. İbrahim (a.s) insanlara şöyle söylememiş miydi: ‘Sizi ve Allah’tan başka taptıklarınızı terk ediyor ve Rabbime ibadet ediyorum.’¹ Hiz. Harun’un (a.s) şöyle dediğini duymadın mı? ‘Kavim beni güçsüz kıldı. Az kalsın beni öldürüyorlardı.’² Şu sözü söyleyen Hiz. Yusuf değil miydi: ‘Ey Rabbim! Zindan bana, bunların beni dâvet ettiği şeyden daha sevimlidir.’³ Hiz. Peygamber (s.a.a) hicret için dağa sığındığında ben O’nun yatağında yatmadım mı? Hiz. Musa’nın (a.s) şöyle dediğini bilmiyor musun? ‘Sizden korktuğum için de hemen aranızdan kaçtım.’⁴ Hiz. Lut (a.s) günahkâr bir toplumun istekleri karşısında şöyle dememiş miydi? ‘Keşke size karşı bir kuvvetim olsaydı yahut sağlam bir kaleye sığınabilseydim! dedi.’⁵

Demek ki; Allah’ın bazı evliyası da bazı şartlarda sükût etmeye ya da inzivaya çekilmeye mecbur bırakılabilirler.

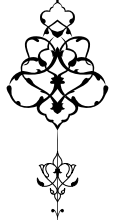
¹ Meryem, 48

² A’raf, 150

³ Yusuf, 33

⁴ Şura, 21

⁵ Hud, 80

Şiir ve Şairler

﴿وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ أَلَمْ تَرَأَهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهيمُونَ﴾

“Şairlere ise haddi aşan azgınlar uyarlar. Görmez misin ki onlar, her vadede şaşkın şaşkın dolaşırlar ve yapmadıkları şeyleri söylerler.”

Şuara, 224 – 225

Surenin sonundaki ayetlerle münasip olan, şiir ve şairlerle ilgili bazı noktaları beyan ediyoruz

- › Tefsir-i Beyzavi'den şöyle nakledilmiştir: Cahiliyet şiirlerinin genellikle hayale dayalı olarak güzel kadınların betimlenmesi, boş övünmeler ve tutkular ya da başkalarının namusu hakkında kötü sözler içermesi yüzünden bu ayetler nazil olmuştur: ‘Şairlere ise haddi aşan azgınlar uyarlar.’
- › Şair ve hekim (hikmet sahibi) arasındaki fark şöyledir: Hekim önce manayı düşünür sonra lafzı ve sözcüğü kullanır. Ancak şair önce lafız ve sözcüğü kullanır daha sonra manayı hesap ederek beyan eder.¹
- › Rivayetlere göre, güzel şiir hakka taraftarlık yapar, hakka yönlendirir. Savaşta şiir mızrak ucundan daha etkili olarak kabul edilmiştir ve övgüyle karşılanmıştır.²

Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: ‘Bazı beyanlar sihir gibidir ve bazı şiirler hikmettir.’³

Hiz. Peygamber (s.a.a) ‘Hassan’ isimli tanınmış şaire şöyle buyurdular: ‘Ruhu’l Kudus meleği sizinledir.’⁴

- › Hiz. Peygamber (s.a.a) seferlerinin birinde ‘Hassan’ı huzurunda şiir okuması için çağırmıştır. O şiir okudukça, Hiz. Peygamber (s.a.a) dinlemiş ve şöyle buyurmuştur: ‘Mescitte ‘Hassan’ için özel bir yer olmalıdır.’⁵

İmam Cafer Sadık (a.s) talebelerine şöyle buyurmuştur: ‘Çocuklarınızı ‘Abdi’nin şiirleriyle aşına edin, öğretin. Çünkü o iyi bir şair ve mektebi hassasiyetleri olan kimsedir.’⁶

¹ Lugatname-i Dehuda

² Tefsiru’l Kenzu’l Dakaik

³ Tefsiru’l Munir

⁴ Tefsiru’l Kenzu’l Dakaik

⁵ Tefsir-u Ruhul Meani

⁶ Tefsiru’l Kenzu’l Dakaik

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurdular: 'Her kim bizim haklılığı-mıza vurgu yapan bir kıta şiir yazarsa, Allah da ona cennette bir ev bağışlayacaktır.'⁷

İmam Cafer Sadık (a.s) buyurdular: 'Oruçlu ve ihram bağlamış kim-senin ihram mıntıkasında şiir okumasının keraheti vardır. Cuma gecesi de (kastedilen Perşembenin akşamıdır) şiir okumak mekruhtur.'⁸

Rivayetlerde şöyle geçer: 'Cahiliyet döneminin en doğru şiiri şu idi;

'Biliniz ki; Allah'tan başka her şey batıldır

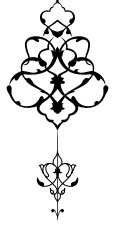
Ve her nimet er ya da geç yok olacaktır.'

Ele aldığımız ayetin tefsiri ile ilgili bir başka rivayet şöyledir: "*Şair-lere ise haddi aşan azgımlar uyarlar*" ayeti nazil olduğunda Müslümanlar-dan bir grup şair düşünceye daldılar. Hz. Peygamber'in (s.a.a) huzuruna çıkıp, kaygılarını dile getirdiler. Hz. Peygamber (s.a.a) onlara şöyle bu-yurdu: "Kuşkusuz mümin, hem kılıcıyla hem de diliyle cihat eder."⁹

⁷ Biharul Envar, c.79, s.291

⁸ Vesail'u Şia, c.7, s.121

⁹ Tefsir-u Minhacu'l Sadıkeyn

Allah'ın Özel Talimatı

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ

الْمُؤْمِنِينَ﴾

“And olsun! Biz Davud’a ve Süleyman’a ilim verdik. Onlar, ‘Hamd, bizi mümin kullarının birçoğundan üstün kılan Allah’a mahsustur’ dediler.”

Neml, 15

Allah hususi ilimlerini özel kimselere vermiş ve bu özel ilme sahip olan kimseleri yâd etmiştir.

1 – Hz. Âdem (a.s), tüm varlıkların bilgisine sahip idi: “Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti...”¹

2 – Hz. Hızır (a.s), (Hz. Musa (a.s) O’nun öğrencisi olacak düzeyde) batını ilme sahip idi: “Musa Hızır’a: ‘Neyin doğru olduğu konusunda sana verilen bilgidен bana da öğretmen için senin peşinden gelebilir miyim?’ dedi.”²

3 – Hz. Yusuf (a.s) rüya tabiri ilmine sahip idi: “Yusuf dedi ki: ‘Sizin yiyeceğiniz yemek size gelmeden önce, onun ne olduğunu bildiririm. Bu, bana Rabbimin öğrettiklerindendir...’³

4 – Hz. Davud (a.s) demiri işleme ilmine sahip idi: “Bir de Davud’a, sizin için, zırh yapma sanatını öğrettik ki, savaşlarınızda sizi korusun...”⁴

5 – Hz. Süleyman (a.s) kuşdilinin ilmine sahip idi: “Süleyman, Davud’a varis oldu ve ‘Ey insanlar, bize kuşdili öğretildi ve bize her şey verildi...’⁵

6 – Hz. Süleyman’ın (a.s) yardımcısı sultanlık tahtını bir ülkeden başka bir ülkeye bir göz açıp kapanıncaya kadar sürede getirme ilmine

¹ Bakara, 31

² Kehf, 66

³ Yusuf, 37

⁴ Enbiya, 80

⁵ Neml, 16

sahip idi: “Kitaptan bilgisi olan biri, ‘Ben onu, gözünü kapayıp açmadan önce sana getiririm’ dedi...”⁶

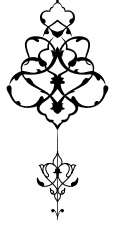
7 – Hz. Talut (a.s) ordu yönetme ve savaş bilgisine sahip idi: “... Şüphesiz Allah, onu sizin üzerinize (hükümdar) seçti, onun bilgisini ve gücünü artırdı...”⁷

8 – Hz. Peygamber (s.a.a) ve diğer peygamberlerin gayb ilimleri: “O, gaybı bilendir. Hiç kimseye gaybını bildirmez. Ancak seçtiği resuller başka...”⁸

⁶ Neml, 40

⁷ Bakara, 247

⁸ Cin, ,26 – 27

İslami Müdüriyetin Adabı

﴿حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمُنُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ فَتَبَسَّمْ ضَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ﴾

“Nihayet karınca vadisine geldikleri vakit bir karınca, ‘Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin, Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesinler’ dedi. Süleyman, karıncanın bu sözüne tebessüm ile gülerek dedi ki: ‘Ey Rabbim! Beni; bana ve ana-babama verdiği nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk et ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat’”

Neml, 18-19

1 – Müdüriyet ile rehberliğin önemli şartlarından ve usullerinden bir tanesi de sabır ve tahammül gücüdür. Hz. Süleyman (a.s), karıncanın kendisi ve ordusu için söylediği ‘*onlar farkına varmadan*’ ifadesini duymasına rağmen yüzünü çevirip tebessüm etmiştir: ‘karıncanın bu sözüne tebessüm ile gülerek...’

2 – Doğru ve yerinde eleştiriyi herkesten dinleyin ve kabul edin. Hz. Süleyman (a.s), karıncanın sözünü beğenmiş idi: ‘...*karıncanın bu sözüne tebessüm ile gülerek...*’ Eleştiriyi kabul etmek bir değerdir.

3 – Allah evliyasını özel terbiyesi altına almıştır. ‘... *Süleyman tebessüm etti...*’ Allah, Hz. Süleyman’ı (a.s) o yüksek saltanat ve makamına rağmen bir karıncanın eleştirisine tabi tutuyor ve bu vesileyle Hz. Süleyman’ı (a.s) itidal ve ölçülü davranmaya yönlendiriliyor.

4 – Mutlu ve keyifli olduğumuz zamanda bile, hatta karıncalar dahi adaletimizden ümit kesmemelidirler: ‘*farkında olmadan...* *Süleyman tebessüm etti...*’

5 – Peygamberlerin gülmesi kahrkaha ile değil tebessümlerdir. Hz. Süleyman (a.s) kahrkaha atacak kadar keyifliiyken dahi tebessüm etmiştir. ‘...tebessüm ile gülerek...’

6 – Hz. Süleyman (a.s) karıncanın sözünü anlamış ve emrinin altındaki karıncaya dahi teveccüh etmiştir. ‘*onun sözü için tebessüm ile gülerek dedi ki ...*’

7 – Dua, sadece sıkıntılı anlara mahsus değildir. Peygamberler onca azamet ve kudret halinde dahi dua ederlerdi: ‘... *Rabbim...*’

8 – Muvaffakiyete şükretmeyi Allah’tan dileyelim: ‘...*verdiğin nimetlere şükretmeye... Sevk et...*’

9 – İnsan kendisine ulaşan nimetler karşısında şükretmelidir. Ve gelecekte sahip olacağı sorumluluklar için salih amel yapmayı, Allah’ın rızasını kazanıp iyiler arasında yer almayı düşünmelidir. ‘... *Verdiğin nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk et ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat!*’

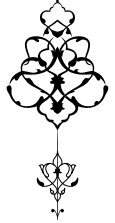
10 – Evlatlar, hem Allah’ın verdiği nimetler karşısında hem de kendilerine nimet olarak verilen ebeveynler için şükretmelidirler. ‘*Ey Rabbim! Beni; bana ve ana-babama verdiğin nimetlere şükretmeye...*’

11 – Şükür sadece dil ile yapılmaz. Salih amel ve nimetlerden doğru istifade de ilahi şükürdür. ‘*verdiğin nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye...*’

12 – Hz. Süleyman (a.s) güçlü ordusunun yanında hayvanların dilinden de anlamaktaydı. Bu haldeyken dahi salih amel yapma düşüncesi içerisindeydi. Dünyevi lezzetlerin, kudretini arttırmanı ve iftihar etmenin peşinde değil... ‘*ve razı olacağın salih ameller işlemeye...*’

13 – Toplum önderlerinin dua ve çabaları iyi işlerin yapılması için olmalıdır: ‘*ve razı olacağın salih ameller işlemeye...*’

14 – İşler ve uğraşlar, Allah’ın razı olacağı güzel olma şartına bağlıdır. ‘*ve razı olacağın salih ameller işlemeye...*’

15 – Güzel işler, Allah'ın rızasını kazanma gibi bir değere sahiptir. Sadece insanların rıza ve tasdik etmesi yeterli değildir. *'ve razı olacağın salih ameller işlemeye...'*

16 – Salihlerin devletinde ulaşılacak en yüksek maksat Allah'ın rızasıdır. *'ve razı olacağın salih ameller işlemeye...'*

17 – Peygamberlerin de ilahi yardımlara ihtiyacı vardır: *'... sevk et ve... arasına kat'*

18 – Salih olmayan insanlar içerisinde refah, yüksek gelir ve dünyevi lezzetlere sahip olmanın değil, salih toplum içinde yaşamının bir kıymeti ve değeri vardır. *'...beni rahmetinle salih kullarının arasına kat...'*

19 – İmkânlardan istifade etmeyi ve sahip olduğunuz gücünüzü Allah'ın rahmetine ulaştığınızın nişanesi olarak görmeyin. Bilakis daha fazla rüşd elde etmek ve kemale ermek için Allah'a dua ediniz. *'...beni rahmetinle salih kullarının arasına kat...'*

20 – İnsanın sahip olduğu imkânları, onun işinin bir neticesi olarak görülmemelidir. Gerçekte bu imkanlar Allah'ın rahmetinden kaynaklanmaktadır. *'...beni rahmetinle...'*

21 – Tüm insanlar hatta peygamberler dahi hangi şartlarda bulunurlarsa bulunsunlar ilahi rahmetle desteklenmelidir. *'...beni rahmetinle...'*

22 – Teklik ve yalnızlık yasaklanmıştır: *'...beni rahmetinle salih kullarının arasına kat...'*

81.

Allah'a İmanın Esası

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۖ إِنَّ اللَّهَ ۖ

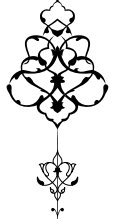
اللَّهُ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ﴾

“Yahut kendisine dua ettiği zaman zorda kalmışa cevap veren ve başa gelen kötülüğü kaldıran, sizi yeryüzünün halifeleri kılan mı? Allah ile birlikte başka ilâh mı var? Ne kadar az düşünüyorsunuz!”

Neml, 62

Allah'a imanın temeli akıl ve fitrattır. Ancak materyalistler şöyle derler: Allah'a imanın temelinde korku vardır. Yani insan kimi hadiseler karşısında kendisini aciz gördüğünden dolayı bazı acı olaylar meydana geldiğinde bir kuvveti zihninde tasavvur eder ve bu kuvvete sığınır. Bu sanılarından dolayı materyalistler imanı korkunun yarattığı bir düşünce olarak görürler. Ancak onların hatası şundadır ki; Allah'a yönelmenin farklılığını Allah'a iman etme temelinde anlamamaktadırlar. Örneğin; karşımıza aniden çıkan bir köpek tehlikesinde hemen bir taş bulmaya yöneliriz. Peki, 'dünyadaki taşın varlığı köpek içindir' şeklinde birşey söylenebilir mi? Biz sıkıntı ve korku anında da Allah'a yönelmek-teyiz. Acaba yine de Allah'a iman etmenin korkunun yarattığı bir sonuç olduğunu söylemek mümkün müdür?

Buna ilaveten eğer imanın kaynağı olarak korku gösteriliyorsa en korkak insanların en mümin olması gerekirdi. Gerçekte ise hakiki müminler, zamanlarının en cesur insanlarıdır. Bu mantığa göre insanda korkunun olmadığı her durumda, iman da olmamalıdır. Korkmadığımız zamanlarda dahi Allah'ı akıl ve fitrat delilleriyle kabul etmekteyiz. Evet, hakikaten de korku ve sıkıntılı durumlarımızda üzerimizden gaflet perdesi kaldırılır ve bu durum Allah'a yönelmemizi sağlar. Allah'ı inkâr eden kimseler de gemi ya da uçaktayken kendilerine geminin batma ve uçağın düşme haberi verildiğinde hiçbir kudretin imdat feryatlarına yetişemeyeceğine yakinen inanmaktadırlar. İç dünyalarının derinliklerinde bir kudretin kendilerini kurtaracağına ümit beslerler. Bu kimseler o noktada gaybi bir kudrete canı gönülden bağlanırlar. İşte bu canı gönülden bağlandıkları kudret, Allah'ın ta kendisidir.

Hz. Peygamber'e (s.a.a) Ziyaretin Bir Benzeri

﴿إِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَى وَلَا تَسْمِعُ الضُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ﴾

“Şüphesiz sen ölülere duyuramazsın. Arkalarına dönüp kaçarlarken sağırlara da çağırıp duyuramazsın.”

Neml, 80

Tefsir-i Numune’de şöyle yazar: “Vahabilik fırkası ‘Şüphesiz sen ölülere duyuramazsın’ ayetinden elde ettikleri bir yorumu sapık düşüncelerine temel olarak belirlemişlerdir. Onlar şöyle derler: ‘Hz. Peygamber (s.a.a) dünyadan çekip gitmiş ve hiçbir sözü duymamaktadır. Öyleyse bizim Peygamberi ziyaret etmemizin bir anlamı da olamaz. Ve O’na hitaben beyanlarda bulunmanın da bir manası yoktur.’

Bu fırkaya verilen cevap şöyledir. Bu ayet genel bir benzetme konumunu ortaya koymuştur. Aynen taşkalpli kimselerin yüreklerinin etki kabul etmeyen taşlara benzetilmesinde olduğu gibi. ‘...kalpleriniz katılaştı. Adeta taş gibi oldu yahut taştan daha sert hale geldi...’ Yoksa onların kalpleri de her hususta taş gibi değildir. Kur’an berzah (kabir) hayatını şehitler için kabul etmiş ve onların kabir hayatları ile ilgili Şia ve Sünni kaynaklı rivayetler nakledilmiştir:

1 – Muhammed b. Abdolvahhab ‘el-Hediyet’u Seniyye’ adlı kitabının 41. sayfasında şöyle der: ‘Hz. Peygamber (s.a.a) vefatından sonra berzah hayatına sahiptir ve bu hayatı şehidlerin berzah hayatından daha üstündür. Ve her kim Hz. Peygamber’e (s.a.a) selam verse O bunu duyar.’

2 – Şia ve Ehl-i Sünnet kitaplarında bu yönde birçok rivayet nakledilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.a) ve İmamlar (a.s) kendilerine yakından ve uzaktan selam verenlerin selamlarını işitirler ve onlara cevap verirler. Hatta insanların amelleri onlara sunulmaktadır.¹

¹ Keşfu’l İrtiyab, s.109

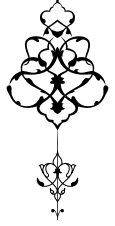
3 – İnsanların istek ve hacetlerini dile getirdikleri yüzlerce tevesülün gerçekleştiğine ve kabul edildiğine şahit olduğumuz örnekler bulunmaktadır.

4 – Bir hadiste şöyle geçer: “Hz. Resulullah (s.a.a) ‘Bedir savaşında’ öldürülen kâfirlerle konuşmuş ve bu durumu fark eden Ömer konuyu anlamak için soru sorup şu yanıtı almıştır: ‘Canım elinde olan Allah’a and olsun ki; siz onlardan daha iyi işiten değilsiniz.’”²

5 – Hz. Ali (a.s) Cemel savaşının ardından önündeki cesedin Ka’b bin Sur’a ait olduğunu anladıktan sonra şöyle buyurmuştur: “Eyvahlar olsun sana! İlminin ve bilginin sana faydası olmadı. Şeytan seni saptırdı ve cehenneme vasil etti...”³

² Sahihu’l Buhari, c.5, s.97

³ Şerh’u Nehcu’l Belağa ibn Ebi’l Hadid, c.1, s.248

83.

Evliliğin Önemi

﴿قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حَجَّجَ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾

“Şuayb: ‘Ben, sekiz yıl bana çalışmana karşılık, şu iki kızımдан birisini sana nikâhlamak istiyorum. Eğer sen bunu on yıla tamamlarsan, o da senden olur. Ben seni zora koşmak da istemiyorum. İnşallah beni salih kimselerden bulacaksın’ dedi.”

Kasas, 27

Rivayetlerde şöyle geçer: “Evlilik, dinin yarısını koruma nedenidir. Eşi olan bir kimsenin kıldığı iki rekât namaz, bekâr kimsenin yetmiş rekât kıldığı namazdan daha üstündür. Evli kimsenin uykusu, bekâr kimsenin oruç ibadetinden üstündür.”¹

Evet, evliliği fakirlik nedeni olarak gören kimselerin aksine Hz. Rasulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Evlilik, insanın rızkının artmasını sağlar.”

Başka bir yerde ise şöyle buyurmuştur: “Her kim fakirlikten korktuğu için evlenmekten kaçınsa, bizden değildir ve Allah’a karşı su-i zanda bulunmuştur.”²

Yine rivayetlerde şöyle geçer: “Her kim din kardeşinin evlenmesi için girişim ve teşebbüste bulunursa, kıyamet gününde Allah’ın özel lutfuna şamil olacaktır.”³

Kur’an, bir yuvanın kurulması ve evlilik için teşebbüste bulunmak hususunda açık ve net olarak emir vermiş ve fakir kimselerin bu hususta korkmamasını tavsiye etmiştir. Eğer insan yoksul olursa yüce Allah kendi fazl ve kereminden, onu muhtaçlıktan çıkartacaktır.⁴

Evlilik huzur vesilesidir.⁵ Evliliklerde aileler birbirleriyle yakınlaşır ve kalpler birbirlerine karşı yumuşar. Evlilik, temiz neslin terbiyesi için bir zemindir ve insanda yardımlaşma duygusu oluşturur.

¹ Mizanu’l Hikme

² Mizanu’l Hikme

³ Usul’u Kâfi, c.5, s.331

⁴ Bkz. Nur, 32

⁵ Bkz. Rum, 21

Rivayetlerde şöyle der: “Evlenmek için acele ediniz. Olgunlaşan meyve bir zaman sonra ağaçtan koparılmadığında çürüyeceğinden evlenme vakti gelen kızlarınızı evlendirin.”⁶

Eş Seçiminin Ölçütleri

Sıradan insanlara göre eş seçiminin ölçütleri birkaç tanedir: Zenginlik, güzellik, soy.

Ancak bu hususta gelen bir hadis şöyledir: “Eş seçiminde akideyi ölçü olarak al.”⁷ Bir başka hadis ise şöyledir: “Nice güzellik helak olmaya neden ve nice servet ise tuğyan etmeye sebeptir.”⁸

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kızınızla evlenmek için huzuruza gelen dinini ve emaneti korumasını beğendiğiniz kimseye red cevabı vermeyiniz. Aksi takdirde büyük bir fitne ve fesada duçar olursunuz.”⁹

İmam Hasan Mücteba (a.s), kızının evlenmesi hususunda istişare eden adama şöyle buyurdular: “Takvası olan bir damat seçmelisin. Eğer kızını severse değer verir ve ikramda bulunur. Eğer kızını sevmezse bile takvasından ötürü zulmetmez.”¹⁰

Rivayetlerde şöyle okuruz: “İçki içen, kötü ahlaka sahip olan ve doğru itikadı olmayan ve bozuk aile yapısında yetişen kimselere kızlarınızı vermeyin.”¹¹

Söylemeden geçmeyelim. Evlilik iki türlüdür; daimi ve süreli evlilik. Kur'an ve İslami rivayetlerde her iki evlilik için de tavsiyeler ve özel düsturlar yer almıştır. Ne yazık ki bazı mantıksız görgü ve adetler, kimi akrabaların gereksiz bahaneleri, gelin ve damat yakınlarının uzak ve uzun arzuları daimi evliliği sarp yokuşlara ve muammaya dönüştürmüştür. Süreli evlilik ise çirkin ve beğenilmeyen birşey kabul edilmiş ve yerini gayri meşru ilişki almıştır.

⁶ Mizanu'l Hikme

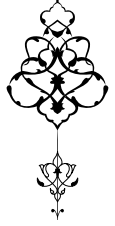
⁷ Kenzu'l Ummal, c.2, s.466

⁸ Mizanu'l Hikme

⁹ Biharul' Envar, c.103, s.372

¹⁰ Mekarimu'l Ahlak, c.1, s.446

¹¹ Mizanu'l Hikme

Büyüklenme ve Büyüklenenler

﴿وَأَسْتَكْبِرُوا هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُم إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ﴾

“O ve askerleri yeryüzünde haksız yere büyüklük tasladılar ve gerçekten bize döndürmeyeceklerini sandılar.”

Kasas, 39

Tarih süresince kendilerini her şeyin merkezinde ve mihverinde gören mağrur ve kibirli insanlar var olmuştur. Kur'an kibirlenme meselesinde Firavun'u örnek göstererek şöyle dediğini anlatır: “*Firavun, ‘Ey ileri gelenler! Sizin benden başka bir ilâhınız olduğunu bilmiyorum...’*”¹ Ve Hz. Musa'ya (a.s) iman eden sihirbazlara ise şöyle demişti: “*Firavun: ‘Ben size izin vermeden ona inandınız ha...’*”² Firavun, izni olmadan hiçbir kimse- nin bir düşünce ve akaide sahip olmamasını istiyordu. Bugün de kendilerini siyaset ve ekonominin merkezinde tutmak isteyen bu zihniyette Firavunlar ve süper güçler bulunmaktadır.

Müstekbirler (büyüklenen zorbalara) kimi zaman güçlerini gösterebilmek için, birey, topluluk ya da ülkelere saldırıp yok ederler ya da dilediklerinde ikramda bulunurlar. Nemrud'un Hz. İbrahim'e (a.s) şöyle dediği gibi; “*İbrahim: ‘Benim Rabbim diriltir ve öldürendir’ dediğinde Nemrut: ‘Ben de diriltir ve öldürürüm’ demişti...’*”³

Müstekbirler (büyüklenenler), kimi zaman maddiyat ve dünyevi metalleri insanların ilgisine sunarlar. Firavun'un şu şekilde demiş olduğu gibi: “*Firavun, kavmine seslenerek dedi ki: ‘Ey kavmim! Mısır hükümdarlığı benim değil mi? Şu nehirler de benim altımdan akıyor (değil mi?) Hâlâ görmüyor musunuz?’*”⁴

Müstekbirler, kimi zaman da insanları korkutarak kendilerine teslim olmaya mecbur ederler. Firavun Hz. Musa'ya (a.s) iman etmiş sihir-

¹ Kasas, 38

² Şuara, 49

³ Bakara, 258

⁴ Zuhruf, 51

bazlara şöyle seslenmişti: *“Mutlaka ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim, sonra da hepinizi asacağım!”*⁵

Müstekbirler, bazen de böbürlenip kasılarak sade düşünceli insanları kandırmakta başarılı olmuşlardır. Karun sahip olduğu servetin gücüyle caddelerde gezerken dünyaya kul olmuş kimseler de ona özentiyile bakıp şöyle diyorlardı: *“Karun, ziyneti ve görkemi içerisinde kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını arzu edenler, ‘Keşke Karun’a verilen servet gibi bizim de olsaydı. Şüphesiz o büyük bir servet sahibidir’ dediler.”*⁶

Müstekbirler kimi zaman insanların arzularını arttırarak, düşünceleri ve beyinleri satın almak istemişlerdir. Firavun sihirbazlara şöyle der: *“Firavun, ‘Evet. Üstelik siz (ücretle de kalmayacaksınız) mutlaka benim en yakınlarımdan olacaksınız’ dedi.”*⁷

Müstekbirler, bazen de yaptıkları seferlerle insanların kalplerini sarsmışlardır: Kur’an şöyle buyurur: *“Kâfirlerin refah içinde diyar diyar dolaşmaları sakın seni aldatmasın.”*⁸

Müstekbirler kimi zaman başkalarını tahkir ederek psikolojik savaş yolunu da denemişlerdir. Peygamberlere iman eden kimselere kötü sözler sarf ederek onları ayak takımı ve gülünç olarak nitelendirmişlerdir.⁹

Müstekbirler, bazen de yüksek ve büyük binalar yaparak insanların gönüllerini kendilerine çekmeye çalışmışlardır. Firavun veziri Haman’a şöyle der: *“Ey Haman! Benim için yüksek bir kule yap! Belki Mûsâ’nın ilâhına çıkar bakarım!..”*¹⁰

Bakınız gerçekten de Kur’an ne kadar da canlı ki müstekbirlerin tüm huylarını, ahlak ve davranışlarını bizim zamanımıza uyacak şekilde resmediyor.

⁵ A’raf, 124

⁶ Kasas, 79

⁷ A’raf, 114

⁸ Al’i İmran, 196

⁹ Bkz. Şuara, 111

¹⁰ Mû’mîn, 36

85.

Kur'an'ın Bakışıyla Dünya

﴿وَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾

“(Dünyalık olarak) size verilen her şey, dünya hayatının geçimliği ve süsüdür. Allah'ın katındaki ise daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hâlâ aklınızı kullanmıyor musunuz?”

Kasas, 60

Kur'an'ı Kerim'de dünya ve yaşantısı farklı tanımlamalarla ifade edilmiştir. Ve Kur'an dünyaya yönelme ve dünyanın yanıltması hususunda insanları sakındırmıştır. Onlardan bazıları şöyledir:

1 – Geçicidir: “...dünya hayatının geçici menfaatine...”¹

2 – Oyun ve eğlencedir: “Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir eğlencedir...”²

3 – Az ve değersizdir: “... Oysa ahirete göre dünya hayatının yararı, pek az bir şeydir.”³

4 – Aldatıcıdır: “Dünya hayatı, aldatıcı metadan başka bir şey değildir.”⁴

5 – Kâfirlere gösterişlidir: “...İnkâr edenlere dünya hayatı süslü gösterildi...”⁵

6 – Mal ve evlatlar gösteriştir: “Mallar ve evlatlar, dünya hayatının süsüdür...”⁶

7 – Dünya hiç kimse için açılmayacak bir gonca gül gibidir: “Sakın, kendilerini denemek için onlardan bir kesimi faydalandırdığımız dünya hayatının çekiciliğine gözlerini dikme...”⁷

¹ Nisa, 94

² Muhammed, 36

³ Tevbe, 38

⁴ Al'i İmran, 185

⁵ Bakara, 212

⁶ Kehf, 46

⁷ Taha, 131

8 – Neden ahireti dünyaya satıyorsunuz? “Onlar, ahireti verip dünya hayatını satın alan kimselerdir...”⁸

9 – Neden fani ve geçici olan dünyaya razı oluyorsunuz? “...Yoksa ahiretten vazgeçip dünya hayatını mı seçtiniz?”⁹

10 – Neden küçük ve geçici dünyada olmaktan mutlu oluyorsunuz? “... Onlar ise dünya hayatı ile sevinmektedirler. Hâlbuki dünya hayatı, ahiretin yanında çok az bir yararlanmadan ibarettir.”¹⁰

11 – Neden dünyayı ahirete tercih ediyorsunuz? “Onlar dünya hayatını ahirete tercih ederler, Allah’ın yolundan alıkoyup onun eğriliğini isterler...”¹¹

12 – Neden dünyası abad olana göz dikersiniz? “Kâfirler içinde bazı kimselere verdiğimiz kat kat servete gözünü dikme, onlara üzülme; inananları kanatların altına al.”¹²

13 – Neden sadece dünyayı düşünürsünüz? “Bizi anmaktan yüz çevirenlere ve dünya hayatından başka bir şey istemeyenlere aldırma.”¹³

14 – Acaba dünyaya dalanlar yerlerinin cehennem olduğunu bilmezler mi? “Kim azgınlık eder ve dünya hayatını tercih ederse, şüphesiz, cehennem onun sığınağıdır.”¹⁴

Bu kadar uyarı dünyaya dalan insanlar içindir. Ayet ve rivayetlerde dünyaya tapıp ahireti satmak, gaflette olmak, kibirlenmek ve fakirlerin haklarını vermemek kınanmıştır. Ancak insan adalet ve insaf ölçütleriyle dünya hayatıyla ilgilenir ve diğer mükemmelliklerden ve ahiretten gafil olmayıp mahrumların hakkını eda ederse, ayrıca sahip olduklarını harcamada zulüm etmezse kuşkusuz böylesi bir mal varlığı ve dünyalık, fazl ve ilahi rahmetten sayılır.

⁸ Bakara, 86

⁹ Tevbe, 38

¹⁰ R’ad, 26

¹¹ İbrahim, 3

¹² Hicr, 88

¹³ Necm, 29

¹⁴ Naziat, 38 – 39

Namaz ve Gunahtan Alıkoyuculuğu

﴿أَتْلُ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تُنْهِي عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾

“Kitaptan sana vahyolunamı oku, namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah’ı anmak (olan namaz) elbette en büyük ibadettir. Allah, yaptıklarımızı bilir.”

Ankebut, 45

Soru: Nasıl olur da namaz birey ve toplumu çirkin ve kötü işlerden uzak tutabilir?

Cevap: 1 – Tüm inkârcılığın kökünde gaflet vardır ve A’raf suresinin 179. ayet-i kerimesinde gafil insan, hayvandan daha aşağı olarak tanımlanmıştır: “And olsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var ettik. İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir.”¹⁵ Namaz Allah’ı hatırlamanın ve gafleti ortadan kaldırmanın en iyi vesilesi olarak küfrün ortamını ortadan kaldırır.

2 – Namazın ikamesi ve ilahi renge sahip olmak, şeytanın rengini kuşanmaya engeldir. Beyaz elbisesini giyen kimsenin kirli ve tozlu bir yerde oturmaktan kaçınmasında olduğu gibi.

3 – Namazın yanında genellikle zekâtın verilmesi de tavsiye edilmiştir ki bu, bireyi cimrilik illetinden, yoksullara karşı ilgisiz kalmaktan, toplumu da kötülöklere yönelme ortamını yaratan fakirlik belasından kurtarır.

4 – Namaz, birçok hüküm ve emirlere sahiptir. Bu hüküm ve emirlere uyulduğunda insanı birçok gûnahtan da uzak tutar. Örneğin;

› Namaz kılan kimsenin namazını kılacağı mekânın ve elbiselerinin helal olma şartı, insanı başkalarının hukukuna tecavüz etmekten alıkoyar.

¹⁵ A’raf, 179

- › Namaz, namazı kılan kimsenin beden, elbise, kılacağı mekân ve abdest suyunun temiz olma şartına riayet edildiğinde insanı pislikten uzak tutar.
- › İhlas şartına uymak, insanı şirkten, riyadan ve gösteriştan alıkoyar.
- › Kible şartı ise, insanı hedefsiz olma illetinden ve her tarafa yönelmekten alıkoyar.
- › Rükû ve secde, insanı kibirlenme hastalığına yakalanmaktan men eder.
- › Namazda uygun şekilde örtünmek, insanı iffetsizlik illetinden ve hayasızlıktan korur.
- › Cemaat imamının adaletini önemsemek, bireyin fık ve yanlış işlerden uzak durmasını sağlar.
- › Cemaat namazı, insanı her türlü gereksiz uzletten kurtarır.
- › Cemaat namazının hüküm ve şartlarına riayet etmek, birçok değeri canlı tutar. Örneğin; halkçı olmak, rehberin önüne geçmemek, toplumdan geri kalmamak, hak sözün karşısında sessiz kalmak, intizam ve düzen, takvalı insanlara kıymet vermek, tefrikadan uzak durmak, kınanmış olan milliyetçilik ve bölgesecilik vs. gibi her türlü siyasi münkir akıma kapılmaktan uzak durmak.
- › Namazda ‘Hamd’ suresinin okunmasının gerekliliği, âlemleri Yaratan ile insan arasındaki irtibatı ‘Rabbu’l âlemin’e hamdederek, O’nun karşısında huşu ve kulluğu ‘ıyyake-n’abudu’ ile, O’na olan tevekkül ve O’ndan yardım dilenmesi ‘ıyyake-n’abud’, meadın hatırlanması ve teveccüh ‘malik-i yevmi’d-din’, ilahi evliya ve masum rehberler ile birlik-telik ‘en-amte aleyhim’, bozguncu rehberlerden uzak durmak ‘gayri’l mağdub’ ve insanın diğer toplumlarla olan irtibatı ‘na’bud’u ve nesta’in’ ile beyan edilmiştir. İşte bu düsturlardan her birindeki gaffet, insanı ya münkirliğe ya da münkirliğin ortamına hazırlar.

87.

Ğina ve Musiki

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾

“İnsanlardan öylesi vardır ki, bilgisizce Allah yolundan saptırmak ve o yolu eğlenceye almak için, eğlencelik asılsız ve faydasız sözleri satın alır. İşte onlar için aşağılayıcı bir azap vardır.”

Lokman, 6

İslam bakışına göre; fiske, fücür ve günah ortamlarına uygun ve şehvet kuvvetini harekete geçirecek musiki haramdır. Ancak yukarıda açıklanan fasit özelliklere sahip olmayan müzik için ünlü fukaha dinlenmesinde sorun yoktur demişlerdir.

İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ğina, Allah’ın ateş vaat ettiği günahlardandır.” İmam daha sonra bahsi geçen ayeti tilavet ettiler: “İnsanlardan öylesi vardır ki, bilgisizce Allah yolundan saptırmak ve o yolu eğlenceye almak için, eğlencelik asılsız ve faydasız sözleri satın alır. İşte onlar için aşağılayıcı bir azap vardır.”¹ Öyleyse ğina, büyük günahlardandır, çünkü büyük günah, Kur’an’da cehennem azabının vaat edildiği günahlar olarak kabul edilir. Hac suresinde şöyle geçer: “...tezvir sözden sakının.”² İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Tezvir sözden kastedilen müzik ve ğinadır.”³

İmam Cafer Sadık (a.s) ve İmam Rıza’dan (a.s) nakledildiğine göre Lokman suresinde geçen ‘lehu’l hadis’den yani boş sözden kastedilen ğinadır. Bu hususta rivayetlerde şöyle geçer:⁴

- › Ğina, nifak ruhunu güçlendirir, fakirlik ve bedbahtlık getirir.
- › Kadın ses sanatçılara, onlara ücret ödeyenlere ve bu ücreti kullananlara lanet edilmiştir. Kadınların müzik öğrenimi de yukarıda izah edildiği üzere haramdır.

¹ Usul’u Kâfi, c.6, s.431

² Hac, 30

³ ‘zur’ – ‘tezvir’ batıl, yalan ve haktan sapmadır. Ğina ise batılın mısdaqlarından bir t - nesidir.

⁴ Bu rivayetler ‘Mekasib’u Muharreme’ ve bazı rivayet kitaplarının ğinanın haram olma babında gelmiştir.

› Ğina ve fasit müzik  alan bir ev,   l  mden, musibetten ve acidan güvende deĝildir. O evde yapılan dua kabul edilmez ve melekler o eve girmezler.⁵

Ğinanın Tahrip Edici Etkileri

1 – Ahlaki fesadın yayılması, takva ruhundan uzaklaşılması, şehvete ve büyük günahlara yönelme hususunda Ben-i Ümeyye'nin büyüklerinden biri (bu kirliliĝi sahip olmasına raĝmen) şöyle bir itirafta bulunur: “Ğina hayayı azaltır, şehveti arttırır.    kinin insana yaptıĝı gibi insanın şahsiyetini silip yok eder.”

Kimi insan alkol kullanarak, eroin ve morfin enjekte ederek kendisini umursamaz ve lakayt bir dünyanın i ine sokar. Kimisi de batıl sözleri duyma yoluyla ve şehveti arttıran bir sanatçının sesiyle gayret duygusunu görmezlikten gelir ve lakayt bir dünyada savrulup durur.

2 – Allah'tan, sorumluluktan, zor durumda olanlardan, gelecekten, imk  nlardan ve yeteneklerden, düşmandan, nefisten ve şeytandan gaflet etmek. Bugünün insanı tüm bu teknolojik ve bilimsel geliřmiřliĝe raĝmen gafletinden kaynaklanan ateşte yanmaktadır.

Evet, Allah'tan gafil olmak insanı hayvanlık sınırına hatta daha da ařaĝıya çekmektedir. “...  ışte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da ařaĝıdadırlar.  ışte bunlar gafillerin ta kendileridir.”⁶ Bugünün sömürgecileri, genç nesli uyutabilmek ve oyalamak için insanı deĝerleri kaybettiren müzik gibi yollardan istifade etmektedirler.

 nsanların şehvetlerini harekete geçiren müptezel m  ziĝin ruh saĝlıĝı üzerindeki etkisi kimseye gizli deĝildir. M  ziĝin Ruh ve Sinirler  zerindeki Tesiri kitabında, müzisyenlerin hayatlarının kötü bir son ile bitmesi, çalgıcıların akıbetlerinin fena olması ve çeşitli psikolojik hastalıklara duçar olmaları, aniden gelen kalp ve damar hastalıkları ve kalp krizleri, istem dış hareketler gibi önemli nükteler zikredilmiştir. Bunlar görüş sahibi kimselerin üzerinde dikkatle duracaĝı ve teveccüh edeceĝi hususlardır.⁷

Deĝerli okuyucu; Allah, dünyayı beşeriyet ve beşeriyetin tekâmülü, rüştü ve manevi yakınlıĝa ulaşabilmesi için yaratmıştır. O, yaratmış ol-

⁵ Mizanu'l Hikme

⁶ A'raf, 179

⁷ Tefsir-u Numune, c.17, s.19 – 27

duğu dünyayı insanın tasarrufuna sunmuştur ve melekleri de işlerimizin yürütülmesiyle görevli kılmıştır. Peygamberler ve evliyaullahı hidayetimiz için göndermiştir ve onlar bu hususta ölüme ve şehadet haddine kadar direnmişlerdir. Melekleri, Hz. Âdem (a.s) için secde etmeye mukellef kılmıştır. İlahi ruhu insana üflemiş ve en iyi suret ve düzeni insana bağışlamıştır. Rüşd kabiliyetini sınırsız olarak insana emanet etmiştir. İnsanı akıl, fıtrat ve çeşitli yeteneklerle mücehhez kılmıştır, “*Biçim verenlerin en güzeli olan Allah'ın şanı ne yücedir.*”⁸ Acaba adeta bir gül sepeti içine yerleştirilmiş gibi ve tüm bu maddi ve manevi imtiyazlara sahipken kendisini başkalarının iradesi altına altına sokması mı gerekiyor? İmam Musa Kâzım (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her sese kulak verirken, onun kulu olursun.” Acaba malum bir şarkıcıya kul olmak kendimize yazık etmek değil midir?

Acaba her sesi sahip olduğunuz cd ve diske kaydetmek ister misiniz? Peki nasıl oluyor da her sesi beyin diskimize kaydediyoruz? Allah bize ömür, fikir ve beyin gibi emanetleri ancak kendisinin belirlediği yollarda kullanmamız için emanet vermiştir. Eğer bu emanetlerden bir tanesini dahi ilahi olmayan yollarda kullanırsak, ona ihanet etmiş oluruz ve kıyamet gününde de bunun hesabını vermemiz gerekir.

Kur'an İsra suresinde açıkça şöyle buyurur: “... Kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.”⁹ Evet, insan gözü, kulağı ve kalbinin koruyucusu olmalıdır ve her sesin bu emanetlerle buluşmasına izin verilmemelidir. Hadiste şöyle der: “Kalp, Allah'ın haremidir. Allah'tan başka birinin oraya girmesine izin vermeyin.”¹⁰

İslam, yorgunluğun atılması ve dinlenilmesi için uygun ve doğru yolları bize sunmuştur. Bize gezip görmek, spor yapmak, çeşitli faydalı işler, görüşmeler ve ziyaretler, ilmi sohbetler, tecrübelerin paylaşımı, eğitmenlerle münasebet ve bunlardan daha önemlisi Yaratıcı ile irtibat ve O'nun hatırlanması gibi kalbi sakinleştiren yolları göstermiştir. Neden sonunda zillet ve ateş olan lezzet ve eğlencelerle kendimizi avutalım ki?

Hz. Ali (a.s) şöyle buyurur: “Sonunda cehennem olan keyiflerde bir hayır yoktur.”¹¹ “Her kim günah ve günah yoluyla keyiflenmeyi arıyorsa, Allah da onu aşağılık ve zelil yapar.”¹²

⁸ Mü'minin, 14

⁹ İsra, 36

¹⁰ Biharu'l Envar, c.67, s.25

¹¹ Divan-ı İmam Ali (a.s) s.204

¹² Gureru'l Hikem, 3565

Lokman Hekim'in Özellikleri

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَن يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَن كَفَرَ

﴿فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾

“And olsun, biz Lokmân’a ‘Allah’a şükret’ diye hikmet verdik. Kim şükrederse, ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim de nankörlük ederse, bilsin ki Allah her bakımdan sınırsız zengindir, övülmeye lâyıktır.”

Lokman, 12

El-Mizan Tefsirinde Lokman Hekim hakkında yapılan açıklamanın bir bölümünü naklediyoruz:

Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Lokman, peygamber değildi ancak çok düşünen bir kul idi ve Allah’a gerçek imanı vardı. Allah’ı sever, Allah da onu severdi. Allah ona hikmet bağışlamıştır.”

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Lokman, hikmeti mal, güzellik ve yakınları için elde etmemiştir. Gerçekte ise o takvalı, keskin görüşlü, hayalî ve içten bir kimseydi. İki kimse arasında çıkan kavga neticesinde husumet oluştuğunda, onların arasını bulurdu.”

Lokman, bilgin kimselerle çok otururdu. O, nefsiyle sürekli bir çatışma halindeydi.¹ Lokman Hekim uzun bir ömür sürmüş, Hiz. Davud’un (a.s) asrında yaşamış ve Hiz. Eyyüb’un (a.s) yakınlarından bir kimseydi. Lokman’a, hekim (hikmet sahibi) olmak ile hakim (iktidar sahibi) olmak arasında seçme hakkı verildiğinde, o hikmeti seçmiştir.

Lokman’a sordular: “Bu makama nasıl ulaştın?” Şöyle yanıt verdi: “Emanete iyi bakıp sahibine teslim etmek, sadakat ve benimle ilgisi olmayan hususlarda sükût etmekle.”²

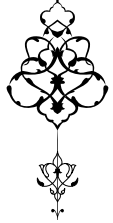
İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurdular: “Lokman zamanının ilahî rehberlerini çok iyi tanıyordu.”³

Allah, Lokman Hekime bir semavî kitap bahşetmedi ancak mukaddes bir kitabın eşi olan hikmeti kendisine öğretti. Bir gün Lokman’ın mevlası, koyunun en iyi uzvunu kendisine getirmesini istedi. Lokman, ona koyunun dilini götürdü. Bir başka gün koyunun en kötü uzvunu getir-

¹ Tefsir-u el - Mizan

² Tefsir’u Mecmau’l Beyan

³ Tefsir’u Nuru’l Sakaleyn

mesini istedi. Lokman, yine koyunun dilini götürdü. Mevlası bu şekilde davranmasının nedenini sorduğunda Lokman şöyle yanıt verdi: “Eğer dil Allah yolunda hareket eder de söz söylerse bedenın en güzel uzvudur yoksa bedenın en kötü uzvu olacaktır.”⁴

Allah, Rasulullah (s.a.a) ve Masum İmamlarımızın Lokman'ın nasihatlerini nakletmesi onun azametini anlamak için yeterlidir.

Lokman Hekimin Nasihatlerinden Örnekler

- › Eğer küçüklüğünde kendini edeplendirirsen, büyüdüğünde bu durumdan faydalanırsın.
- › Tembellik ve uyuşukluktan kaçın. Ömrünü öğrenmeye ada ve sabit fikirli insanlarla mücadele edip, tartışma.
- › Fakihlerle mücadele etme, fasıklarla arkadaş olma, onları kardeşliğine de alma. Suçlanan kimselerle de münasebette bulunma.
- › Sadece Allah'tan kork ve ancak O'na ümitli ol. Allah'a karşı korku ve ümit kalbinde aynı derecede olmalıdır.
- › Dünya hayatına dayanıp yaslanma ve kalbini ona bağlama. Dünyayı bir köprü menzilesinde gör.
- › Bilmelisin ki kıyamet gününde dört şey hususunda sorguya çekileceksin: Gençliğini hangi yolda sarfettiğinden, ömrünü nasıl geçirdiğin, malını nasıl elde ettiğin ve ne şekilde harcadığından.
- › Başkasının sahip olduğu şeylere gözünü dikme ve tüm insanlara güzel ahlak üzere davran.
- › Yol arkadaşlarıyla çok istişarede bulun ve yol erzakını onlarla paylaş.
- › Eğer seninle istişare edilirse, müşfik olduğunu samimiyetle onlara açıkla. Eğer senden yardım istenirse, kendilerine yardım et ve senden yaşıca büyük kimsenin sözünü dinle.
- › Namazını ilk vakitte kıl. Namazını en zor şartlarda dahi olsa cemaatle kılmaya özen göster.⁵
- › Eğer namazdaysan kalbini koru.
- › Eğer yemek yiyorsan boğazını koru.
- › Eğer insanlar arasındaysan dilini koru.
- › Asla Allah'ı ve ölümü unutma. İnsanlara ihsan ettiğini ya da başkalarının sana olan kötü davranışlarını ise unut.⁶

⁴ Tefsir'u Keşşaf

⁵ Tefsiru'l Kenzu'l Dakakik

⁶ Tefsiru'l Ruhul Beyan

89.

Ebeveyne İhsan

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ
اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ﴾

“İnsana da, anne babasına iyi davranmasını emrettik. Annesi, onu her gün biraz daha güçsüz düşerek karnında taşımıştır. Onun sütten kesilmesi de iki yıl içinde olur. (İşte onun için) insana şöyle emrettik: “Bana ve anne babana şükret. Dönüş banadır.”

Lokman, 14

Bakara suresinin 83. ayetinde, Nisa suresinin 36. ayetinde, Enam suresinin 151. ayetinde ve İsra suresinin 23. ayetinde ebeveyne ihsan hususunda tavsiyeler yer almıştır. Ancak Lokman suresinde ebeveyne ihsan, ilahi vasiyet suretinde beyan edilmiştir.

Kur'an'ın birçok yerinde, ebeveyne teşekkür Allah'a şükür ile birlikte açıklanmıştır. Bazen de annelerin ne denli büyük sıkıntılara sabrettiğine işaret edilmiştir.

Ebeveynin makamı o kadar yüksektir ki sonraki ayette şöyle buyrulmuştur: Eğer ebeveyn seni şirke yönelmen için çaba sarf ederlerse onlara itaat etme ancak onlara iyi davranmayı da bırakma. Yani hatta şirk koşmanın dışında ebeveyne itaat gerekir ve onlar her ne olursa olsun terk edilmemelidir.

Evet, ebeveyne saygı İslami hukuktan değil, beşeri hukuktandır. Ve bu ne mevsimlik ve ne de geçici bir hukuktur, bilakis daimi bir hukuktur. Rivayette ebeveyne ihsan etmek ve saygı göstermek her hâlükarda şarttır denmiştir. Onlar iyi olsunlar yahut kötü, ölü olsunlar ya da diri farketmez...

Hiz. Peygamber'in (s.a.a) süt kardeşi olan kız kardeşine, süt kardeşi olan erkek kardeşinden daha fazla bir hürmeti olduğunu gördüklerinde sebebini sordular. Hiz. Peygamber (s.a.a) onlara şöyle cevap buyurdular: “Çünkü bu kız kardeşim ebeveynine daha fazla hürmet ediyor.”¹

¹ Usul'u Kâfi, c.2, s.161

Kur'an'da Hz. Yahya (a.s)'ın ve Hz. İsa'nın (a.s) annelerine iyi davranmakla emredildiklerini belirtilir.

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Namazı ilk vaktinde kılmaktan sonra ebeveyne iyilik etmekten daha güzel bir ibadet yoktur.”²

Kerbela'da bir baba şehid olduktan sonra oğlu da kendisini İmam Hüseyin'e (a.s) yardım için ulaştırdığında İmam ona şöyle buyurdu: “Geri dön! Çünkü annen, babanın acısını görmüşken sen de annenin acısını daha da alevlendirme.” Genç: “Beni annem meydana kendi elleriyle gönderdi” diye cevap verdi.³

Ebeveyn Manasının Genişliği

İslam kültüründe ilahi önderler, öğretmenler ve eşin babası da 'baba' olarak adlandırılır.

Hz. Peygamber (s.a.a) mübarek ömrünün son günlerinde hasta yatağında yatarken Hz. Ali'ye (a.s) şöyle buyurdular: “İnsanların arasına katıl ve yüksek sesle onlara şöyle söyle: ‘Allah'ın laneti ebeveynine kötü davranan kimseye olsun. Allah'ın laneti sahibinden kaçan her köleye olsun. Allah'ın laneti çalıştırdığı işçiye ücretini ödemeyen kimseye olsun.’ “

Hz. Ali (a.s) kendisine söylendiği gibi insanlara bu mesajı ilettikten sonra geri döndü. Ashaptan bazıları bu mesajı basite alarak kendi aralarında şöyle dediler: “Biz ebeveyne ve mevlaya (köle sahibine) olan hürmeti ile işçinin ücreti hakkında bu sözleri daha önce işitmiştik. Peygamber'in (s.a.a) hasta yatağından bize gönderdiği bu sözler yeni değil.” Hz. Peygamber (s.a.a), ashabının, sözlerinin derinliğini idrak edemediklerini anlayınca yeniden Hz. Ali'yi (a.s) onlara göndererek insanlara şöyle söyle der: “Ebeveyne saygısızlık ve kötü davranmaktan kastım, ilahi rehberle yapılan saygısızlık ve hürmetsizliktir. Ey Ali! Ben ve sen bu ümmetin babalarıyız. Ve her kim bize itaat etmez ise bize hürmetsizlik yapmış ve kötü davranmıştır. Ben ve sen bu ümmetin mevlasıyız. Ve her kim bizden kaçarsa, Allah'ın kahrına duçar olur. Ben ve sen insanların hidayetleri

² Mizanu'l Hikme

³ A'yanu's - Şia, c. 1, s.607

için çalışanlar. Ve her kim hidayetleri için çalışanın hakkını vermezse Allah'ın lanetini hak eder.”

Bu hadisede mülâhaza ettiğimiz üzere her ne kadar ebeveyne itaat ve iyilik etmek, resmi ve bilinen bir emir manasında olsa da İslam kültüründe bu durum daha geniş bir manada ele alınmaktadır.

Acılara Şükredilmesi

Kur'an şöyle buyurur: *“Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz.”*⁴

Eğer başkalarının daha fazla sıkıntıya sahip olduğunu bilseydik,

Eğer sıkıntıların Allah'a olan yönelmemizi arttırdığını bilseydik,

Eğer sıkıntıların gururumuzu kırdığını ve katı kalpliliğimizi yok ettiğini bilseydik,

Eğer sıkıntıların dertlileri düşünmemizi sağladığını bilseydik,

Eğer sıkıntıların himaye ve gözetme düşüncesine götürdüğünü bilseydik,

Eğer sıkıntıların geçmişte sahip olduğumuz nimetlerin değerini hatırlamamızı sağladığını bilseydik,

Eğer sıkıntıların günahlarımızın kefareti olduğunu bilseydik,

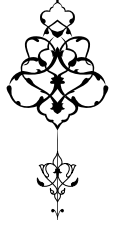
Eğer sıkıntıların ahiretteki sevaplara ulaşmanın bir yolu ve sebebi olduğunu bilseydik,

Eğer sıkıntıların kıyametin uyandırma ve ikaz zili olduğunu anlasaydık,

Eğer sıkıntılarının, sabrı ya da gerçek dostları tanıma sebebi olduğunu bilseydik,

Eğer daha fazla ya da daha zor sıkıntılarının bizleri bulabileceğini bilseydik

⁴ Bakara, 216

Zahiri acıların da esasında kendi yerinde sevimli olduklarını biliyor olacaktık. Evet, çocuk için hurma tatlı; soğan ve biber acı ve lezzetsizdir. Ancak ebeveyn daha fazla bilgiye sahip olduklarından ekşiye de, tatlıyı da yiyebilmekteler.

Hız. Ali (a.s) Uhud Savaşı'nda şöyle buyurmuştur: "Cepheye gitmek, şükürü yerine getirilmesi gereken meselelerdendir."⁵ Hız. Emiru'l Müminin Ali'nin (a.s) kızı Hız. Zeyneb'in (s.a) Ben-i Ümeyye katillerine verdiği cevaplardan biri de şöyleydi: "Ben Kerbela'da güzellikten başka bir şey görmedim..."⁶

Allah'ın evliyalarından birine Allah'a olan şükürü hakkıyla eda et dediğinde o cevaben şöyle dedi: 'Ben Allah'a olan şükür ve minnet borcunu yerine getirmekten acizim.' Ona hitaben şöyle denildi: 'En iyi şükür kendinin bu şükürü yerine getiremeyeceğini ikrar etmendir.'

⁵ Nehcu'l Belağa, 156. Hutbe

⁶ Biharul Envar, c.45, s.116

Namazdan Görüntüler

﴿يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَغْرُوفِ وَأَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾

“Yavrum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar kesin olarak emredilmiş işlerdendir.”

Lokman, 17

Bu ayette namaz ve iyiliği emretme hususundaki tavsiyeler münasebetiyle, bu iki emir hakkında genel bir açıklama yapacağız:

- › Namaz; tüm semavi dinlerde bulunan, insanın Allah ile sağladığı en sade, en derin ve en güzel irtibattır.
- › Namaz; kılınmasından önce insanların içinde en güzel sese sahip olan kimsenin yüksek bir yere çıkıp ‘hayya ala’s salah, hayya ala’l felah, hayya ala hayri’l amel’ şiarlarını duyurmasıyla, yani ezan ile durağanlığı bozup, İslami saf düşünceyi ilan eden ve gafilleri uyandıran tek ibadettir.
- › Namaz o denli önemlidir ki; Hz. İbrahim (a.s), eşini ve aziz oğlu Hz. İsmail’i (a.s) Mekke’nin susuz ve ağaçsız çölüne yerleştirme hedefini, hac merasimi için değil namazın ikamesi olarak açıklamıştır.
- › İmam Hüseyin (a.s) Aşura günü iki rekatlık öğle namazının ikamesi için, göğsünü düşmanın oklarına siper etmiştir.
- › Kuran, Hz. İbrahim (a.s) ve Hz. İsmail’e (a.s) namaz kılanlar için Mescidu’l Haram’ı hazır ve temiz kılmalarının emredildiğini buyurmuştur. Evet, namaz o kadar önemlidir ki; Hz. Zekeriya (a.s), Hz. Meryem (s.a), Hz. İbrahim (a.s) ve Hz. İsmail (a.s) mescidin ve secdegâhın hizmetçileri olmuşlardır.
- › Namaz, bütün amellerin kabul edilme anahtarıdır. Emiru’l Müminin Ali (a.s) valisine şöyle buyurmuştur: “En iyi zamanını namaz için ayır ve unutma ki; tüm işlerin ancak namazın sebebiyle kabul olur.”¹

¹ Nehcu’l Belağa, 27. Mektup

-
- › Namaz, Allah'ı hatırlatır ve kalplere dinginlik veren de sadece Allah'ı hatırlamaktır.
 - › Namaz, en büyük sureden (Bakara'dan), en küçük sureye (Kevser'e) kadar hemen hemen her surede konu edilmiştir.
 - › Namaz, henüz doğumevinde dünyaya yeni gelmiş bebeğin kulağına ezan ve ikame okunmasından mezarlıkta cenazede kılınan namaza kadar insanda görünür, tecelli eder.
 - › Hem deprem, korkutucu fırtınalar gibi yeryüzü olaylarında hem de güneş ve ay tutulmaları gibi gökyüzü vakalarında 'ayat namazı' vaciptir. Hatta yağmuru dileyenler için yağmur namazı bulunmaktadır.
 - › Namaz, insanı birçok kötülükten ve fenalıktan alıkoyar.²

Namazda tüm mükemmellikler görülmektedir. Bu mükemmelliklerden bazılarını beyan edelim:

- › Diş fırçalamak, abdest, gusül, elbisenin ve bedeninin temizlenmesi gibi hazırlıklarla temizliğe ve sağlığa riayet edilir.
- › Cüreti, cesareti ve feryat etmeyi ezandan öğreniriz.
- › Toplum sahnesinde hazır bulunmayı camilerde öğreniriz.
- › Adaletle olan teveccühü, cemaat imamının adil olarak seçilmesinde buluruz.
- › Değerlere ve mükemmelliğe olan teveccühü ise, cemaatin ilk safında bulunan kimselerden öğreniriz.
- › Bağımsız olarak yönelmeyi kibleye yönelmede ihsas ederiz. Yahudiler bir tarafa, Hristiyanlar bir başka tarafa yönelerek ibadet merasimlerini yerine getirirler. Müslümanlar ise bağımsız ve özgür olmalıdır. Bundan ötürü Kur'an'ın emrine göre Kâbe, Müslümanlara münhasır bir kible-dir. Böylelikle Müslümanların yönelimlerinin hürriyet ve özgürlükleri korunmuş olur.
- › Başkalarının hakkını gözetmeyi, namaz kılan kimsenin elbisenin üzerindeki bir ip ilmiği dahi gasp olmamasında görürüz.
- › Siyasete olan teveccühü ise şurada görürüz, rivayette şöyle buyrulmuştur: "Masum İmanın velayeti kabul edilmeden kılınan namaz, kabul değildir."

² Bkz. Ankebut, 45

- › İntizama olan teveccühü, namazın saflarının düzgünlüğüne, şehitlere olan teveccühü ise Kerbela'nın toprağına secdede, çevre sağlığına olan teveccühü mescidin ve mescitlerin temizlenme ve arındırılma tavsiyelerinde görmekteyiz.
- › Namazın tamamında Allah'a olan teveccühü, meada (kıyamet günü ve sonrasına olan inanca) teveccühü *'malik-i yevmid-din'*de, doğru yolun seçimine teveccühü *'ihdina's-sirata'l mustakim'*de, iyi kimselerle olan birliktelik seçimini *'sırata'l-lezine enamte aleyhim'*de, sapkınlar ve gazaba uğramışlardan kopmayı *'ğayri'l mağdubi aleyhim vela'd-dalin'*de, Peygamberliğe ve O'nun Ehl-i Beyti'ne teveccühü teşehhüdde, iyilere ve salihleri anmayı da *'es-Selamu Aleyna ve ala'l ibadi'l-lahi salihin'* cümlesiyle gerçekleştiririz...

Doğru ve helal olan yiyecek içeceğı özeni ise şurada görürüz ki; Hadiste şöyle buyrulur: “Eğer bir kimse içki içse, onun kırk gün ibadeti kabul olmaz.”

- › Namaz için üzerimizi düzeltmemiz gerektiğini şu tavsiyede görmekteyiz: Namaz için en güzel elbisenizi, kokunuzu ve ziynetinizi kullanın. Hatta kadınlar ziynet eşyalarını namaz için yanlarında bulundursunlar.
- › Eşe olan teveccüh ise bir hadiste şöyle geçer: “Eğer kadın ve kocası arasında bir kırgınlık varsa ve birbirlerini azarlayıp, tahkir ediyorlarsa hiçbirinin namazı kabul değildir.”

Böylece namaza yönelmek ve namazın etkileri hakkındaki bazı nükteleri hatırlatmış olduk. İmam Humeyni (r.a) şöyle buyurmuştur: “Namaz, insanı inşa eden bir atölye gibidir.”

İyiliğı Emretmek ve Kötülükten Sakındırmak

İyiliğı emretmek, güzellikleri tavsiye etmek; kötülükten sakındırmak ise çirkin şeylere engel olmaktır. Bu iki emri yerine getirmek için özel bir yaş sınırına da ihtiyaç yoktur. Çünkü Lokman Hekim oğluna şöyle buyurur : “Ey oğulcağızım... Namazı ikame et ve iyiliğı de emret...”

(Lokman, 17)

İyiliğı emretmek; mektebe duyulan aşktır, insanlara duyulan sevgidir, toplumun esenliğine ilgi duymaktır, özgür düşüncenin nişanesidir,

dini gayret ve çabadır, insanlar arasında samimi birliktelik ve fitratı uyardırma belirtisidir, umumun gözetilmesi ve meydanda var olmaktır.

İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak; iyilerin teşvik sebebi, cahil kimselerin bilinçlendirilmesi, hilaf işlerden alıkoymak için bir ikaz, toplumda bir çeşit asayiş yaratmaktır.

Kur'an şöyle buyurur: *"Siz insanlar arasından çıkarılmış en iyi ümmet-siniz. Çünkü siz iyiliği emrediyor, kötülükten sakındırıyorsunuz..."*³

Hz. Ali (a.s) şöyle buyuruyor. *"İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak, genelin faydasıdır."*⁴ Diğer bir hadiste de şöyle geçer: *"Her kim kötülüğün önüne geçmezse, yaralı kimseyi ölmesi için yolda kendi haline bırakan kimse gibidir."*⁵

Peygamberlerden, Hz. Davud (a.s) ve Hz. İsa (a.s), kötülükten sakındırmayan kimselere lanet etmiştir.⁶

İmam Hüseyin'in (a.s) kıyamı iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak içindi: *"Ben, iyiliği emredip kötülükten sakındırmak, ceddim Resulullah ve babam Ali bin Ebi Talib'in yolunda hareket etmek için kıyam ettim."*⁷

Bir hadiste ise şöyle buyrulur: *"İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak vesilesiyle, tüm vacip işler ihya edilmiş olur."*⁸

Kur'an'da şöyle buyrulur:

"Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini yahut onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, onlar bundan başka bir söze dalıncaya kadar kâfirlerle beraber oturmayın; yoksa siz de onlar gibi olursunuz."

*"Her haberin gerçekleşeceği bir zaman vardır. Yakında siz de gerçeği bileceksiniz."*⁹

³ Al'i İmran, 110

⁴ Nehcu'l Belağa, H.252

⁵ Kenzu'l Ummal, c.3, s.170

⁶ Bkz. Maide, 78

⁷ Biharu'l Envar, c.44, s.328

⁸ Usul'u Kâfi, c.5, s.55

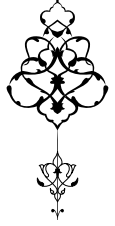
⁹ Nisa, 140 ve En'am, 67

İnsan günah işlenirken kalpten huzursuz olmalı, dille de nehiy etmelidir. Günahın işlenmesine mani olacak eylemleri olmalıdır.

Eğer bir kimseyi iyi işlere davet ettiysek, onun bu güzel işlerinin sevabına ortağız. Ancak fesada, sapmaya ve günaha karşı sessizce oturduysak, fesat aşamalı olarak gelişecek, bireyler bozulacak ve bozguncu kimseler insanlara hükmedecek duruma gelecektir.

Günaha karşı sessiz ve tepkisiz kalmak, günah işlemeyi sıradanlaştırmaya sebep olur. Günahkârlar cüretkar olurlar ve bizlerin kalpleri katılaşıp. Şeytan bu durumdan hoşnutken, Allah bize gazaplanır.

İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak iki ilahi emirdir. Bu iki ilahi emir üzerinde şöyle kuruntular ve vehimler vardır: Başkalarının günahlarıyla işimiz olamaz. İnsanların özgürlüğünü kısıtlamayalım. Ben utanan ve çekinen bir kimseyim. Bir gülün açmasıyla bahar gelmez. İsa kendi dinine, Musa kendi dinine göre yaşar. Bizi bir kabre koyacak değiller. Başkaları varken ben neden iyiliği emredeyim? Kötülükten sakındırmakla dostlarımı ve müşterilerimi kaybediyorum gibi kuruntular bu teklif yükünü omuzlarımızdan kaldırmaz. Pek tabi iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak gönülden, akılcıca hatta mümkün olduğu kadar gizli yapılmalıdır. Kimi zaman bizim bu emri bizatihi yapmamız gerekir; sözümüzün bir tesiri olmadığı bir yerde dahi bu vazife üzerimizden kalkmaz. Bu emirler yerine getirildiğinde, etki yapacak kimselerden bu emri ihya etmesi istenmelidir. Hatta kısa bir zaman için bile olsa fesadın önü alınacaksa alınmalıdır ve eğer tekrarlanma suretiyle netice alınacaksa tekrarının da yapılması gerekir.

91.

Tevazu

﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ

مُخْتَالٍ فَخُورٍ﴾

“Küçümseyerek surat asıp insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü Allah, kibirleneni ve övünen hiç kimseyi sevmez.”

Lokman, 18

Bu ayet-i kerimede Lokman Hekim oğluna yeryüzünde kibirlenerek yürümemesini öğütler. Furkan suresinde Allah’a kul olan kimselerin ilk nişaneleri tevazu ile hareket etmeleridir denir: “*Rahmân’ın kulları, yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir...*”¹

Namazın sırlarından biri de secde anında insan bedeninin en yüksek noktasını (en azından günlük 17 rekât vacip namazda 34 defa) toprağın üzerine getirmektir. Tekebbürden ve gururlanmadan uzak bir şekilde tevazu ile Allah’a secde ederiz.

Her ne kadar tevazunun tüm insanlara karşı yapılması icap etse de, özellikle ebeveyne, öğretmenlere, eğitmenlere, müminlere karşı daha çok gereklidir. Müminlere karşı tevazuda bulunmak, iman ehlinin seçkin nişaneleri arasında yer alır: “...Onlar müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı güçlü ve onurludurlar...”²

Mütekebbirler, peygamberlerinden fakirleri yanlarından uzaklaştırmalarını istediklerinde onlara şöyle söylenmiştir: Biz onları asla kendi yanımızdan kovup uzaklaştırmayacağız. “...Ben o iman edenleri (teklifinize uyarak) kovacak da değilim...”³

Zayıf ve güçsüz insan, bir parça toprak ve nutfeden yaratılmış, gelecekte ise bir murdardan başka bir şey de olmayacakken neden tekeb-

¹ Furkan, 63

² Maide, 54

³ Hud, 29

bür etsin? Unutkanlığın yanı sıra sınırlı ilmi ile insan, felaketlere açık halde değil midir?

Yoksa güzellik, kudret, şehvet ve serveti gidici değil midir?

Yoksa insanın her şeyi yapabilirliliği mahvolup gitmeyecek mi?

Öyleyse insan neden tekebbür eder? Kur'an şöyle buyurur: Tekebbür ile yürümeyin ki zemini yaramazsınız, dik başlılık yapmayın ki siz dağlardan daha azametli değilsiniz. *“Yeryüzünde bôbürlenerek yürüme. Çünkü sen yeri asla yaramazsın, boyca da dağlara asla erişemezsin.”*⁴

Allah'ın Velilerinden Tevazu Örnekleri

1 – Âlemde ilk yaratılan Hz. Peygamber (s.a.a), hiç kimseden hiçbir üstünlüğü yokmuş gibi otururdu. Ve kendisinin bulunduğu bir ortama giren kimseler Hz. Peygamber'in (s.a.a) neredeyse farkına varmazdı ve sorarlardı: “Rasulullah ranızdan hangisi?”⁵

2 – Yolculukta yemek için herkes bir görevi üzerine aldığında Hz. Peygamber (s.a.a) de bir işi yüklenir ve şöyle buyururdu: “Ağaç dallarını toplamak da benden...”⁶

3 – Hz. Peygamber (s.a.a) ashabından bazılarının halı üzerinde oturmadığını gördüğünde kendi abasını çıkartıp birkaç kişinin abasının üzerine oturmaları için sermiştir.⁷

Sade elbiseler giymek, palansız merkebe inmek, kölelerle oturmak, çocuklara selam vermek, elbise ve ayakkabılarını yamamak, insanların davetlerini kabul etmek, evini süpürmek, tüm çevresindekilere el uzatmak, sunulan yemeği kıymetsiz görmemek Hz. Peygamber'in (s.a.a) sünnetlerinden bazılarıdır.⁸

4 – Bazı Şiiler İmam Cafer Sadık'a (a.s) hürmeten hamama başkalarının girişini yasakladılar. İmam Cafer Sadık (a.s) bundan haber-

⁴ İsra, 37

⁵ Biharu'l Envar, c.47, s.47

⁶ Biharu'l Envar, c.47 Hz. Peygamber (s.a.a)'in sünneti

⁷ Biharu'l Envar, c.16, s.235

⁸ Biharu'l Envar, c.16, s.155, Biharu'l Envar, c.73, s.208

dar olunca hamamın başkalarına kapatılmasına izin vermedi ve şöyle buyurdu: "Böyle bir şeye gerek yok. Müminin hayatı bu tür teşrifatlardan daha sadedir."⁹

5 – İmam Rıza'ya (a.s) ne kadar ısrar edilse de kölelerin sofrasından uzaklaştırılmasını kabul etmedi.¹⁰

6 – İmam Rıza'yı (a.s) hamamda tanıyamayan bir adam İmam'dan kendisini keselemesini istedi. İmam Rıza (a.s) kendisini tanıtmadan halim bir hâlde onun isteğini yerine getirdi. Daha sonra kendisini keseleyenin İmam Rıza (a.s) olduğunu fark eden adam özür dilemeye başladığında İmam Rıza (a.s) onun bu utanmasından dolayı kendisini teselli etmiştir.¹¹

Tevazu ve alçak gönüllülüğün nişanesi, önerilerin ve eleştirilerin kabul edilmesi ve kendi şanından daha aşağı bir yerde oturmaktır.

⁹ Biharul' Envar, c.47, s.47

¹⁰ Kudek Felsefi, c.2, s.457

¹¹ Biharul' Envar, c.49, s.99

92. İhlas

﴿وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظَّلْلِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّيَهُمْ إِلَى الْبَرِّ
فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ﴾

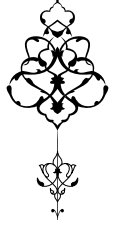
“Onları, (denizde) bir dalga gölgelikler gibi kapladığında, dini Allah’a has kılarak O’na yalvarırlar. Allah, onları kurtarıp karaya çıkarınca, onlardan bir kısmı orta yolu tutar. Bizim ayetlerimizi ise ancak iyilik bilmez ve nankör olanlar inkâr eder.”

Lokman, 32

İhlas, bir işin yüzde yüz Allah için olmasıdır. Hatta eğer yüzde birlik ya da daha az bir kısmı Allah’tan başkası için olursa, ibadet batıl olur.

- › Eğer namazı Allah’tan başkası için kılsak, örneğin öyle bir yerde durmayı tercih ederiz ki insanlar bizi görsün ya da kameralar bizi çekebilsin.
- › Eğer ibadet zamanını Allah’tan başka birisi için seçersek, insanların ilgisini çekebilmek adına namazı ilk vakitte kılarız.
- › Eğer kılacağımız namaz, kıyafet ve şeklimiz Allah’tan başkası için olursa örneğin üzerimize bir cübbe atarsak, boynumuzu biraz eğersek, sesimizde bir değişiklik yaparsak ve Allah’ın rızasını kazanmaktan öte başka bir hedefimiz olursa bu şartlarda namaz batıldır ve riyakârlıktan dolayı da günah da işlemiş oluruz.
- › Diğer bir ifadeyle ihlas; meyil ve nefsanî istekleri, düzeni ve siyasi yönelişleri, kimi şahısların isteklerini dikkate almadan sadece ve sadece Allah’ın emrini, itaatini ve ilahi vazifeyi içtenlikle yerine getirme niyetidir.

Doğrusu ihlasa ulaşmak, ilahi yardım olmadan mümkün değildir. Kur’an Lokman suresinin 32. ayetinde şöyle buyurur: “Onları, (denizde) bir dalga gölgelikler gibi kapladığında, dini Allah’a has kılarak O’na yalvarırlar. Allah, onları kurtarıp karaya çıkarınca, onlardan bir kısmı orta yolu tutar. Bizim ayetlerimizi ise ancak iyilik bilmez ve nankör olanlar inkâr eder.”

İhlâsı Elde Etmenin Yolları

1 – Allah'ın ilim ve kudretine teveccüh etmek.

Eğer tüm kudret, izzet ve rızkın Allah'ın elinde olduğunu bilseydik asla bunları elde etmek için O'ndan başkasının kapısına gitmezdik.

2 – Allah'ın iradesiyle tüm varlık âleminin yaratıldığına ve ancak O'nun iradesiyle her şeyin yok olacağına, her şeyin sebebini yaratanın da yok edenin de O olduğuna teveccüh etmek. Yani kuru ağacın Hz. Mer-yem (s.a) için taze hurma vermesini sağlayan da, yakıcı ateşin Hz. İbra-him (a.s) için bir gül bahçesine dönüşmüşmesini mümkün kılan da O'dur ve bizler O'ndan başkasına tevessül etmemeliyiz.

Kur'an'da yüzlerce ayet ve kıssa, insanları Allah'ın kudretinin bilin-cine varmaya davet etmiştir ki böylelikle insanlar Allah'tan başka varlık-lara değil halisane bir şekilde O'na yönelsinler.

2 – İhlâsın Bereketine Teveccüh

İhlâslı insanın sadece bir tek hedefi vardır ki, o da Allah'ın rızasını kazanmaktır. Ve sadece hedefi Allah'ın rızasını kazanmak olan kimsenin başka şeye meyletme düşüncesi olmaz. Azarlanmaktan korkmaz, yalnız kalmaktan ürpermez, davasından geri çekilmez, asla pişman olmaz, in-sanların itina etmemesinden dolayı üzülmaz, ümitsizliğe yer vermez ve Hak yolunu katederken azlık ya da çokluğa aldırış etmez.

Kur'an, ihlâslı savaşçıların düşmanı öldürmek ya da Allah yolunda şe-hit olmaktan korkuları olmadığını anlatır. İmam Hüseyin (a.s), Kerbela'ya hareketinden hemen önce şöyle buyurdular: “Biz Kerbela'ya gidiyoruz. İs-ter şehid olalım, ister muzaffer. Hedef, görevin yerine getirilmesidir.”

3 – Allah'ın lütfuna teveccüh

Bizi ihlâsa yaklaştıran yollardan bir diğeri de Allah'ın lütfunu hatırla-maktır. Unutmayalım ki, biz yok idik; topraktan sonra yemeklerin eseri olan nütfeden yaratıldık; annelerin içlerinde beslenir olduk ve birbiri ar-dına çeşitli merhaleler aştıktan sonra kâmil bir insan suretinde dünyaya geldik. O anda hiçbir şeyi bilmiyorduk. Tek bildiğimiz ve hünerimiz an-nelerimizin sütüyle doyabilmek idi. Tüm bedeninin ihtiyaçlarını temin edebilen mükemmel bir gıda olan anne sütünün yanında her daim anne

şefkati. Öyle bir anne ki, 24 saat evladının hizmetinde. Acaba vicdanı olan bir kimse bu kadar nimete, kudrete ve bilgiye ulaştıktan sonra başkalarına itaat etmeye izin verir mi? Üzerimizde bir hakkı bile olmayan ya da bir lütufta bulunmayan kimselere niye kendimizi satalım?

4 – Allah'ın isteklerine teveccüh

Eğer insanların kalplerinin, kalplerde inkılap yaratan Allah'ın elinde olduğunu bilseydik; işlerimizi Allah için yapardık; ne zaman insanların himayesine ihtiyacımız olsa bunu Allah'tan isterdik. Böylelikle insanların hakkımızdaki iyi düşünmeleri ve kalpten muhabbetleri nasibimiz olurdu.

Hiz. İbrahim (a.s) o yakıcı, sıcak Hicaz çöllerinde Kâbe'nin sütunlarını yükseltti ve Allah'tan insanların kalplerini zürriyetine mütemayil kılmasını istedi. Bu hadisenin üzerinden binlerce yıl geçmiş olmasına rağmen her yıl adeta milyonlarca insan bir kelebeğin heyecanından daha fazla bir şekilde gönülden Allah'ın evini tavaf etmektedir.

Nice kimseler insanları razı etmek için kendilerini ateşe atıyorlar ama yine de insanların sevgisini kazanamıyorlar. Ve nice kimseler insanların maddiyatlarına, isimlerine, ekmek ve makamlarına göz dikmeden Allah'a gönülden bağlanırlar ve ihlasla tekliflerini yerine getirirler. Bununla birlikte bu kimseler insanların nazarında istisnai bir büyüklüğe ve makama sahiptirler. Öyleyse hedef Allah'ın rızasını kazanmak olmalıdır ve insanların bizden razı olmasını da Allah'tan dilemeliyiz.

5 – İşlerin Bekasına Olan Teveccüh

İşler eğer Allah için olursa kalıcı ve baki olurlar. Zira Allah'ın rengi o işi çevrelemiştir. Eğer işler Allah için olmazsa son kullanım süresi er geç dolacak olan ürünler gibi olurlar. Kuran şöyle buyurur: “Sizin yanınızdaki tükenir, Allah katında olan ise kalıcıdır...”¹ Hiçbir akıl sahibi, baki olanı fani olana tercih etmez.

6 – Ödüllendirilmenin Mukayesesi

İnsanların ödüllendirmesinde pek çok sınır ve kısıtlılık söz konusudur. Örneğin eğer insanlar bir peygambere ödül vermek isteseler en iyi

¹ Nahl, 96

elbise, yemek ve meskeni huzuruna sunarlar. Ancak bu tüm nimetler sınırlı ve kısıtlıdır, üstelik bu nimetler gerçekte hakketmeyen kimselerde de bulunmaktadır. Bu nimetleri hakketmeyen kimseler türlü türlü ziynetlerden, saraylardan, bağlardan ve görkemli şahsi bineklerinden istifade etmektedirler. Ancak işler eğer Allah için olursa, sonu olmayan, üstelik maddi ve manevi tüm mükafatlar, ödül sahiplerini beklemektedir.

İşte burada eğer doğru bir düşünce olursa, akıl bize sonu olmayan ve çok daha geniş içeriğe sahip ödülleri insanların sınırlı ve kısıtlı ödülleriyle değiştirmemize izin vermez.

Kamil İnsanın Vazifeleri

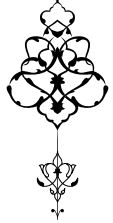
﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ
وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ
وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ
وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾

“Şüphesiz müslüman erkeklerle müslüman kadınlar, mü'min erkeklerle mü'min kadınlar, itaatkâr erkeklerle itaatkâr kadınlar, doğru erkeklerle doğru kadınlar, sabreden erkeklerle sabreden kadınlar, Allah'a derinden saygı duyan erkekler, Allah'a derinden saygı duyan kadınlar, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkeklerle namuslarını koruyan kadınlar, Allah'ı çokça anan erkeklerle çokça anan kadınlar var ya, işte onlar için Allah bağışlanma ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır.”

Ahzab, 35

Kâmil insan, dil ile (İslam'ın) ikrarının yanı sıra kalbi ile inanmalı (iman etmeli) ve midesini, şehvetini ve dilini kontrol etmelidir.

- › Midenin kontrolü oruçladır. “...oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar...”
- › Dilin kontrolü doğrulukladır. “...doğru erkeklerle doğru kadınlar...”
- › Şehvetin kontrolü, haramdan uzaklaşmayladır. “...namuslarını koruyan erkeklerle namuslarını koruyan kadınlar...”
- › Gurur ile mücadele, tevazuya sahip olmakladır. “...itaatkâr erkeklerle itaatkâr kadınlar...”
- › Gafletin kaldırılması Allah'ın zikri ve hatırlanmasıyla mümkündür. “...Allah'ı çokça anan erkeklerle çokça anan kadınlar...”
- › Zehir ve panzehirlere karşı mukavemet sabırladur. “...sabreden erkeklerle sabreden kadınlar...”
- › Mahrum ve ihtiyaç sahiplerine karşı duyarsız kalmamak infakladur. “...sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar...”

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴾

“Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Resülü ve nebilerin sonuncusudur. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.”

Ahzab, 40

En son din ile ilgili birkaç soru;

1 – İslam'dan sonra neden insanların yeni bir peygambere ihtiyaçları yoktur?

Cevap: Nübüvvetin idame etmesi ve yeni peygamberlerin gelmesi esasında iki delile dayanır. Birinci delil, Allah'ın insanların arasında olan önceki dinin kitabı ve geçmiş peygamberin öğretilerinin birçoğunun tahrif olmasıdır. İkinci delil ise, tarih süresi boyunca beşerin tekâmülü kanunların daha geniş ve daha kâmil olarak nüzul olmasına bağlıdır.

Ancak İslam Peygamberinden (s.a.a) sonra bu iki hadise de vuku bulmamıştır. Çünkü evvela Kur'an'ı Kerim bir kelimesi dahi değişmeden insanların arasında baki kalmıştır. İkinci olarak Allah'ın kitabında en geniş ve en kâmil şekilde hükümler yer almıştır. Allah'ın ilminin esası üzerine kıyamet gününe kadar beşeriyetin ihtiyaç duyacağı tüm hükümler İslam'da beyan edilmiştir.

2 – İnsanın değişen ihtiyaçları dinin son bulmasıyla nasıl uygun olabilir?

Cevap: İnsan tahsil ederken içtihat ve profesörlük derecelerine ulaşabilmesi için eğitime ihtiyacı olur. Bunlardan sonra öyle bir dereceye varır ki; eğitime ihtiyaç duymadan öğrendiği ilimlerden gerekli konuları elde edebilir. İctihat kapısı açıktır ve gerekli olan hükümleri külli kaidelerden çıkartmak mümkündür. Ancak bunun için fakihler, hü-

kümlerin istihraç edilmesi için belirlenmiş usule (yöntem, metedoloji) dayanmalıdırlar.

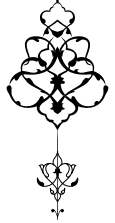
3 – Beşeriyetin gayb ilmiyle olan irtibatı neden kesildi?

Cevap: Vahiy nazil olmasa da gayb ile irtibat aynen bakidir. Masum İmam (a.s) âlemde hâzırdır ve Allah'ın melekleri ona nazil olmaktadır.¹ Liyakati olan insanlara gaybi yardımlar ulaşmaktadır; hatta sıradan insanlar eğer muttaki olurlarsa ilahi nura sahip olabilirler ve Allah hak yolunu onlara bir şekilde göstermektedir:

*“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve Peygamberine inanın ki O, size rahmetinden iki kat versin ve size ışığında yürüyeceğiniz bir nur lüt-fetsin...”*²

¹ Usul'u Kâfi kitabının İmamet bölümüne bakınız.

² Hadid, 28

95.

Örtünme ve Açık Olmanın Afetleri

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجَكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيزِهِنَّ ذَلِكَ أَذْنَى أَنْ يَعْرِفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

“Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle, bedenlerini örtecek elbiselerini giysinler. Bu, onların tanınıp incitilmelerine de daha uygundur. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.”

Ahzab, 59

Örtünmemenin ve hicaba sahip olmamanın yarattığı birçok sorun vardır. Bazıları şöyledir:

- 1 – Çapkın ve nefsine düşkün kimselerin arzularının canlanmasını sağlar.
- 2 – Fesat ve çirkinliğin yayılmasını sağlar.
- 3 – Kötü niyet ve hadsizlik, şiddetle birlikte vuku bulur.
- 4 – Gayrimeşru gebelikler ve düşüklere neden olur.
- 5 – Psikolojik ve zührevi hastalıkların ortaya çıkmasına neden olur.
- 6 – Hoş olmayan olaylar neticesinde intihar ve evden kaçmalara yol açar.
- 7 – İnsanın eşine namahrem erkekler tarafından uygun gözle bakılmamasına sebebiyet verir.
- 8 – Boşanmaların artması ve ailevi münasebetlerin zayıflamasına neden olur.
- 9 – Güzellik hususunda saçma bir rekabete girilmesine sebep olur.
- 10 – İffetli ailelerin sıkıntı ve şikayetlerine neden olur.

Hız. Peygamber'in (s.a.a) Ödöl ve Mükâfatı

﴿قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾

“De ki: ‘Sizden herhangi bir ücret istemişsem, o sizin olsun. Benim ücretim ancak Allah’a aittir. O, her şeye hakkıyla şahittir”

Sebe, 47

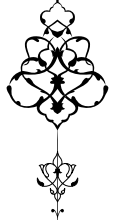
Kur’an’ı Kerim’de defalarca Peygamberlerin insanlardan bir mükâfat ve ücret istemediğine dair ayetler tebliğ edilmiştir. Şuara suresinin 100. ayetinden 180. ayetine kadar çeşitli peygamberlerin bu husustaki ifadeleri beyan edilmiştir. Ancak İslam Peygamber’i (s.a.a) iki ayrı yerde ücret ve zahmetinin karşılığını talep etmiştir. Kur’an şöyle buyurur: “De ki: ‘Ben buna (yaptığım tebliğ görevine) karşılık sizden, akrabalıktan doğan sevgiden başka bir ücret istemiyorum...”¹ Diğer bir ayette şöyle buyurur: “De ki: “Ben buna karşılık sizden dileyen kimsenin, Rabbine giden yolu tutmasından başka herhangi bir ücret istemiyorum.”²

Konu edilen ayet, yukarıda beyan edilen iki ayetin mecmu ve cemidir ki, Hz. Peygamber (s.a.a) insanlara şunu bildirmek istemektedir: Eğer ben sizden bir ücret istiyorsam ve Ehl-i Beyt’imi (a.s) seviniz diyorsam bu ücretin faydası size geri döneceği içindir. Çünkü Hz. Peygamber’in (s.a.a) masum Ehl-i Beyt’ine kim ilgi duyar da onlara itaat ederek masum rehberlerin emrine uyarsa Allah’ın yoluna uymuş demektir. “De ki: “Ben buna karşılık sizden dileyen kimsenin, Rabbine giden yolu tutmasından başka herhangi bir ücret istemiyorum.”³ Öyleyse bu ücretin faydası insanın kendisine dönmektedir. Bir muallimin öğrencisine ‘sizden bir ücret istemiyorum ancak verdiğim dersi iyi öğrenin’ sözünde olduğu gibi, bu emrin faydası öğrencinin kendisine dönmektedir.

¹ Şura, 23

² Furkan, 57

³ Furkan, 57

Amaç ve Niyetin Önemi

﴿ فَلَمَّا أَشْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ
نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴾

“Böylece ikisi de Allah’ a teslimiyet gösterip, babası oğlunu alını üzerine yattırınca Biz: ‘Ey İbrahim! Rüyaı gerçek yaptın; işte biz iyi davrananları böylece mükâfatlandırırız’ diye seslendik.”

Saffat, 103 – 105

Kur’an kültürü ve Ehl-i Beyt (a.s) mektebinde amellere asıl değer verilme sebebi o amelin yapılma niyeti ve gayesidir. Müminin hayır işlerini yerine getirmedeki niyetinin, yaptığı amelden daha kıymetli kabul edilmiş olduğu geçmiş bölümlerde açıklanmıştı. “Müminin niyeti, amelin-den hayırlıdır.”¹ Bu rivayete göre birçok hayırlı iş yapılamamış olsa da, doğru ve hayırlı olarak niyet edilmesinden ötürü övülmüştür. Ve birçok yapılan menfi iş, kötü niyetlerden dolayı kınanmıştır. Şimdi yerine getirememiş ancak sevap ve ecir kazandıran güzel işlerden birkaç tane örnek zikredelim:

- › Hz. İbrahim’in (a.s) oğlunu kurban etmesi için Allah’a takdim etmesi...
“Gördüğün rüyanın hükmünü yerine getirdin...”²
- › Veysel Karani, Hz. Peygamber’i (s.a.a) görmek için Medine’ye gider ancak kendisini ziyaret etmeye muvaffak olmamasına rağmen ziyareti kabul olur. Bununla birlikte, Hz. Peygamber’in (s.a.a) yanında olup, O’na eziyet eden kimseler de bulunmaktaydı.
- › Hz. Peygamber’in (s.a.a) ashabından bir grup savaşa gidecek binekleri olmadığından üzülp göz yaşı dökmüşlerdi.³
- › Allah, kimi insanların kötülüklerini güzelliklere tebdil edip, değiştirmektedir. “...Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir...”⁴

¹ Usul’u Kâfi, c.2, s.84

² Saffat, 105

³ bkz. Tevbe, 92

⁴ Furkan, 70

- › Her kim Ehl-i Beyt'in (a.s) muhabbetiyle dünyadan ayrılırsa, şehid olmuş kimsenin sevabını alacaktır. "Her kim Âl-i Muhammed (Ehl-i Beyt) sevgisiyle ölürse, şehid olarak ölmüştür." ⁵
- › Bir grup kimseye de yapacağı eylemin misli ile karşılık verilir: "Ey iman edenler! Kat kat arttırılmış olarak faiz yemeyin..." ⁶

Eleştirilmeye Neden Olan Güzel Eylemler

Güzel olarak adlandırılan işlerden bazıları kimi nedenlerle Kur'an'da eleştirilmiştir. Bunlardan bazıları şöyledir;

- › Bozgunculuk niyeti ya da riya ve kibirlenerek yapılan işler. "Eyvah olsun o namaz kılanların haline ki, onlar gösteriş yaparlar..." ⁷
- › Hayırlı bir işle birlikte kötü bir eylemi içinde barından işler. Sadaka verildiği anda minnet ve başa kakmanın da yapılması örneğinde olduğu gibi. "... sadakalarınızı başa kakmak ve gönül kırmak suretiyle boşa çıkarmayın..." ⁸
- › Bir işin yanlış yöntem ve tarzlarla yerine getirilmesi. Kimileri savaş ve cihat edilmesinin yasaklandığı haram ayları kendi kendilerine değiştirmişlerdi. Savaşmayı bir yıl için helal, diğer bir yıl için haram saymışlar, kendi anlayışlarınca tarihler üzerinde oynama yapmışlardı. "Sapıtmak için hürmetli ayların yerlerini değiştirip geciktirmek, küfürde gerçekten ileri gitmektir..." ⁹

Kur'an, bu kimselerin amel ve eylemlerini şu şekilde özetlemiştir: "... Öylelerin bütün yapıp ettikleri dünyada da, ahirette de boşa gitmiştir..." ¹⁰ Onların yaptıkları işler görünürde hayır gözükse de gerçekte ve akıbetinde boş ve kıymetsizdir.

- › Kur'an'ın bu kimselerin işleri hakkındaki bir başka ifadesi şöyledir: Onlar amellerinin bir kıymeti olduğunu ve güzel işler yaptıklarını zannederler: "Dünya hayatında, çalışmaları boşa gitmiştir, oysa onlar güzel iş yaptıklarını sanıyorlardı." ¹¹

⁵ Biharu'l Envar, c.23, s.233

⁶ Al'i İmran, 130

⁷ Maun, 4 – 6

⁸ Bakara, 264

⁹ Tevbe, 37

¹⁰ Bakara, 217

¹¹ Kehf, 104

Kur'an'da Tedebbür Etmenin (Düşünmenin) Önemi

﴿ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴾

“Bu Kur'an, ayetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.”

Sad, 29

Kur'an'da tedebbür etmenin önemine oldukça geniş yer verilmiştir. Çünkü:

- › Her kim Kur'an ayetleri hakkında tedebbür etmez ise, Allah'ın aşağılanmasına layıktır: “Onlar Kur'an'ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalplerin üzerinde kilitleri mi var?”¹
- › Rabbani alim, işlerini Kur'an'a göre yapan kimsedir: “...Öğretmekte ve derinlemesine incelemekte olduğunuz kitap uyarınca rabbaniler (Allah'ın istediği örnek ve dindar kullar) olun.”²
- › İlahi kitapları ciddiyetle ele almak gerekir: “Ey Yahya, kitaba sımsıkı sarıl...”³
- › Her kim Kur'an'ı kendisinden uzaklaştırırsa, kıyamet gününde Hz. Peygamber'in (s.a.a) şikayet edeceği kimselerden olacaktır: “Peygamber dedi ki: Ey Rabbim! Kavmim bu Kur'an'ı büsbütün terk ettiler.”⁴

İmam Zeyne'l Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer tek olduğum zaman yanımda Kur'an olsa asla gariplik hissetmem.”⁵

Hiz. Emiru'l Müminin Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kur'an bir deniz gibidir ki hiç kimse onun derinliğine ulaşamaz.”⁶

İmam Humeyni (r.a) ömrünün tümünü Kur'an üzerine tedebbüre ayıramamış olması hususunda müteessir olmuştur.⁷ Molla Sadra da 'Vakıa' suresi tefsirinde benzer bir üzüntüyü dile getirmiştir.

¹ Muhammed, 24

² Al'i İmran, 79

³ Meryem, 12

⁴ Furkan, 30

⁵ Usul'u Kâfi, c.2, s.602

⁶ Nehcu'l Belağa, 198. Hutbe

⁷ Sahife-i Nur, c.20, s.20

Tümüyle Lütuf ve Şefkat Dolu Bir Ayet

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الدُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

“De ki: “Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”

Zümer, 53

Bu ayetin tüm kelimeleri ilahi lütuf ve şefkat ile bezenmiştir:

1 – Bu müjdeli haberin Hz. Peygamber (s.a.a) tarafından açıkça duyurulması istenmiştir: “De ki:...”

2 – Allah, insanı muhatap olarak kabul etmiştir: “Ey...”

3 – Allah tüm beşeriyeti rahmetine alacak liyakatte ve kulları olarak kabul etmiştir. “...kullarım...”

4 – Günahkârlar ancak kendilerine zulüm etmişler ve Allah’a zarar verememişlerdir: “Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım...”

5 – Rahmetten ümit kesmek, haramdır. “...Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin...”

6 – Allah’ın rahmeti kısıtlı ve sınırlı değildir. “Allah’ın rahmetinden...” Ayetteki Arapça ifadesinde ‘rahmetullah’ yerine ‘rahmeti’ yani rahmetim ifadesi geçebilirdi. Allah’ın rahmeti ifadesinin geçmiş olması rahmetin genişliğine işaretler. Çünkü ‘Allah’ lafzı, O’nun mana olarak en geniş ismidir.

7 – Allah’ın rahmet vaadi kat’idir. “...Şüphesiz Allah...”

8 – Allah’ın işlerinden biri de, daima affetmesidir. “...Çünkü O, çok bağışlayandır...”

9 – Allah tüm günahları bağışlamaktadır: “...bütün günahları affeder...”

10 – Allah, bütün günahları affedeceğini tekit ederek beyan etmektedir: “...bütün günahları...”

11 – Allah çok affedici ve rahmet edendir: “...Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”

Söyleşi ve Cedelin Adab ve Çeşitleri

﴿ مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْزُوكَ تَقْلُبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ﴾

“Allah’ın ayetleri üzerinde, inkâr edenlerden başkası tartışmaya girişmez. Onların şehirlerde gezip dolaşmaları seni aldatmasın.”

Mü’min, 4

Cidal ve tartışma iki türdür:

1 - İlki, Peygamberlerin metotlarından olan, insanların irşadı için gayret ve bir çeşit müzakere olarak adlandırılan cidal ve tartışmadır. Hud suresinde geçtiği gibi: “Kâfirler dedi ki: ‘Ey Nuh! Bizimle mücadele ettin ve bize karşı cidal etmede – mücadele etmede –çok ileri gittin’...”¹

2 - İkincisi, karşı tarafı ezmek ya da hakkın gücünü azaltmak amacıyla yapılan cidal ve tartışmadır. Burda cidal ve tartışmadan kasıt, çeşitli sapkınve bâtil yolları kullanarak mücadele etmektir. “...Bâtılı hakkın yerine koymak için mücadele etmişlerdi...”²

İlmi ve akidevi meselelerde cidal ve tartışmadan uzak durulmalıdır. Eğer yukarıda değinilen iyi cidal ve tartışma olursa başka... “İçlerinden zulmedenleri bir yana, ehl-i kitapla ancak en güzel yoldan cidal edin – mücadele edin – ...”³

İyi cidalin numunelerden;

Hız. İbrahim (a.s), Nemrud’u Allah’a inanmaya davet etmiş ve şöyle buyurmuştur: “Allah’a kulluk yap ki; ölüm de hayat da O’nun elindedir.” Nemrud ise şöyle cevap verdi: “Ölüm ve hayat benim de elimde. Ben herhangi bir kimsenin idam edilmesini sağlayabilir ya da idam kararı verilmiş kimseyi de özgürlüğüne kavuşturabilirim.” Hız. İbrahim (a.s) ise bunun karşısında şöyle buyurmuştur: “Allah güneşi doğudan doğudandır. Sen de güneşi batıdan doğur öyleyse... Nemrud bu söz karşısında şaşkına dönmüştür.”⁴

¹ Hud, 32

² Mümin, 5

³ Ankebut, 46

⁴ Bkz. Bakara, 258

Kur'an-ı Kerim defalarca muhaliflere olan hitaplarında eğer kendisi gibi bir kitabı ya da on hatta tek bir sureyi getirirlerse davetini geri çekeceği hususunda meydan okumuştur. Yardım için herkesi davet edebileceklerini ancak asla Kur'an'ın bir suresi gibi bir sure getiremeyeceklerini haber vermiştir.⁵

Yersiz ve batıl tartışma ancak şeytanın tahrik etmesiyle olur. “Doğrusu şeytanlar sizinle tartışmaları için dostlarına fısıldarlar...”⁶

Bâtıl Tartışmanın Zararları

1 – Yoldan çıkma nedenlerindendir: “Hidayete ermiş guruplar ancak boş ve batıl tartışma içinde olduklarından sapmışlardır.”⁷

2 – İlahi kahrın gelme nedenlerindendir: “Her kim bilgisi olmadan bir konuda tartışmaya girerse, tartışmayı bırakana kadar ilahi kahr üzerinedir.”⁸

3 – Pişman olmaya sebeptir: “Tartışmanın çıkış nedeni olan inatlaşmaktan sakın. Başı cahillik sonu pişmanlıktır.”⁹

Kabul ve tavsiye edilen tartışma, cidal yöntemleri;

1 – Muhataptan delil istenir: “...De ki: ‘Doğru sözlüler iseniz delilinizi getirin.’”¹⁰

2 – En baştan kendisini kazanan ve üstün gibi görmemelidir: “...De ki: ‘Allah’tır. Öyleyse doğru yolda veya apaçık bir sapıklıkta olan ya biziz ya sizsiniz.’”¹¹

3 – Geçerli ve maslahatı olan bir durum olmadığı takdirde hak her ne ise kabul edilmelidir: “Şarap ve kumarda hem büyük günah, hem de insanlar için (bazı zahiri) yararlar vardır. Ama günahları yararlarından büyüktür.”¹²

⁵ Bkz. Yunus, 38 ve Bkz. Bakara, 23

⁶ Enam, 121

⁷ Nehcu'l Fesahe, H. 2648

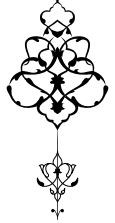
⁸ Nehcu'l Fesahe, H. 2865

⁹ Nehcu'l Fesahe, H. 1008

¹⁰ Bakara, 111

¹¹ Sebe, 24

¹² Bakara, 219

4 – Muhataba düşünme fırsatı verilmelidir: “*Ve eğer müşriklerden biri senden aman dilerse, Allah’ın kelamını işitip dinleyinceye kadar ona aman ver...*”¹³

5 – Edep ve metanete riayet edilmelidir: “*Onların, Allah’ı bırakıp tapındıklarına sövmeyin, sonra onlar da haddi aşarak, bilgisizce Allah’a söverler.*”¹⁴

6 – İnsaflı olunmalıdır ve herkesi aynı gözle görmemek gerekir: “*... Sonra içlerinden bir kısmı yüz çevirerek dönüp gidiyor.*”¹⁵

7 – Mantıklı söz söylenmelidir: “*Ey inananlar! Allah’tan sakının, dürüst söz söyleyin...*”¹⁶

8 – Söz, mülayim bir edayla söylenmelidir: “*Ona yumuşak söz söyleyin. Belki öğüt alır veya korkar.*”¹⁷

¹³ Tevbe, 6

¹⁴ Enam, 108

¹⁵ Al’i İmran, 23

¹⁶ Ahzab, 70

¹⁷ Taha, 44

İlahi Nusret ve Zaferin Çeşitli Görüntüleri

﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ﴾

“Şüphesiz ki, peygamberlerimize ve iman edenlere dünya hayatında ve şahitlerin şahitlik edecekleri günde yardım ederiz.”

Mümin, 51

İlahi zafer ve başarı, peygamberler ve müminlere çeşitli şekillerde ulaşır:

Kimi zaman ünsiyetin icat edilmesiyle ve kalplerin yönlendirilmesi ile; “...Sizi artırmak, sizden şeytan vesvesesini gidermek, kalplerinizi pekiştirmek ve sebatınızı artırmak için gökten size su indirmişti.”¹ “Allah, iman edenleri hem dünya hayatında hem de ahirette sabit bir sözle sağlamlaştı-
rır...”²

Kimi zamanda dualara icabet edilmesiyle; “Rabbi, onun duasını ka-
bul etti...”³ “Nuh, şöyle dedi: ‘Ey Rabbim! Kâfirlerden hiç kimseyi yeryü-
zünde bırakma!’ ”⁴

Bazen de mucize ve hüccetin tamamlanmasıyla; “Ant olsun, biz elçi-
lerimizi açık mucizelerle gönderdik...”⁵

Kimi zaman devlet bahşedilmesiyle; “...İbrahim ailesine kitap ve hik-
met verdik, onlara büyük hükümlerlik bahşettik.”⁶

Kimi zaman savaşta galip gelinmesiyle; “And olsun ki Allah size bir-
çok yerlerde ve Huneyn gününde yardım etmişti...”⁷

Kimi zaman sükûnet ve emniyetin kalbe nazil edilmesiyle; “Allah
da ona (kalbine) sükûnet ve emniyet indirmiş, sizin kendilerini görmediği-
niz birtakım ordularla onu desteklemişti...”⁸

¹ Enfal, 11

² İbrahim, 27

³ Yusuf, 34

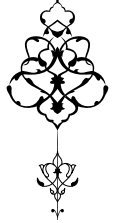
⁴ Nuh, 26

⁵ Hadid, 25

⁶ Nisa, 54

⁷ Tevbe, 25

⁸ Tevbe, 40

Kimi zaman düşmanın helak edilip, onun intikamının alınmasıyla; “Bu sebeple onlardan intikam aldık...”⁹

Kimi zaman gaybi yardımlar ve meleklerin nazil olmasıyla; “Hani sen müminlere, ‘Rabbinizin, indirilmiş üç bin melek ile yardım etmesi size yetmez mi?’ diyordun.”¹⁰

Kimi zaman düşmanların kalplerine korku bırakılmasıyla; “...kalplerine korku saldı;”¹¹

Kimi zaman peygamberlere uyan kimselerin düşünce ve kültürlerinin gelişmesiyle; “... Dinini bütün dinlere üstün kılmak için...”¹²

Kimi zaman tehlikelerden korumayla; “Biz onu ve gemidekileri kurtardık...”¹³

Kimi zaman hile ve kurulan tezgâhları etkisiz hale getirmekle; “... Şüphesiz Allah, kâfirlerin tuzağını bozar.”¹⁴

⁹ A’raf, 136

¹⁰ Al’i İmran, 124

¹¹ Haşr, 2

¹² Saf, 9

¹³ Ankebut, 15

¹⁴ Enfal, 18

Hz. Peygamber'in (s.a.a) İnsanlara Davranışı

﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ
نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ﴾

“Onun için (Resulüm), sen sabret! Şüphesiz Allah'ın vaadi gerçektir. Onlara söz verdiğimiz azabın bir kısmını ya sana gösteririz yahut seni daha önce vefat ettiririz. Nasıl olsa onlar bize döneceklerdir.”

Mümin, 77

Hız. Peygamber'in (s.a.a) insanlara olan tüm tutumu, Allah'ın emri üzerine olmuştur. Hız. Peygamber (s.a.a) insanlara keyfi ve fevri davranışlarda bulunmadığı gibi, bu davranışları değişik olaylarda çeşitli kimselere göre de farklılık gösteriyordu. Bu konudaki ayetleri iki başlıkta sınıflandırabiliriz: Birinci bölüm; insanlara yumuşaklıkla gösterilen tutum ve davranışlar hakkında nazil olan ayetler. İkinci bölüm ise yoldan çıkan ve doğru yolu reddeden kimselere karşı gösterilen sert tutum ve davranışlar hakkında nazil olan ayetler. Şimdi bu iki bölüm için nazil olan ayetlerden bazı örnekler sunalım.

Birinci bölüm: Hız. Peygamber'in (s.a.a) insanlara olan yumuşak davranışları hakkında nazil olan ayetler:

- › “(Resulüm), sen sabret...” (ele aldığımız konunun ayeti)
- › “Sana uyan müminlere (merhamet) kanadını indir.”¹
- › “Onların mallarından sadaka al; bununla onları (günahlardan) temizlersin, onları arıtp yüceltirsın. Ve onlar için dua et. Çünkü senin duan onlar için sükûnettir...”²
- › “Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et...”³

¹ Suara, 215

² Tevbe, 103

³ Nahl, 125

- › “Şu halde onları affet; bağışlanmaları için dua et, iş hakkında onlara danış ...”⁴
- › “Sen kötülüğü en güzel bir şekilde önle...”⁵
- › “De ki: ‘Ey ehli kitap! Sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze geliniz...”⁶
- › “... Sana karşı gelmemek hususunda sana biat etmeye geldikleri zaman, biatlerini kabul et ve onlar için Allah’tan mağfiret dile...”⁷
- › “...Deki: ‘O sizin için bir hayır kulağıdır...”⁸
- › Ayetlerimize iman edenler sana geldikleri zaman, de ki: “Selâm olsun size!”⁹
- › “... Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi...”¹⁰
- › “Eğer onlar barışa eğilim gösterirlerse, sende barışa eğilim göster...”¹¹
- › “Allah’tan büyük bir lütfı ereceklerini müminlere müjdele.”¹²

İkinci bölüm: Hidayet olmayacak doğru yolu reddeden kimselere gösterilen keskin davranışlar hakkında nazil olan ayetler:

- › “Artık sen onları bırak ve bekle...”¹³
- › “O halde, (hakikati) yalan sayanlara boyun eğme! Onlar isterler ki, sen yumuşak davranasın da onlar da sana yumuşak davransınlar.”¹⁴
- › “Ey Peygamber! Kâfirlere ve münafıklara karşı cihat et, onlara karşı sert davran...”¹⁵
- › “... Düşmanın onlardır. Onlardan sakın...”¹⁶

⁴ Al’i İmran, 159

⁵ Fussilet, 34

⁶ Al’i İmran, 64

⁷ Mümtehhine, 12

⁸ Tevbe, 61

⁹ Enam, 54

¹⁰ Al’i İmran, 159

¹¹ Enfal, 61

¹² Ahzab, 47

¹³ Secde, 30

¹⁴ Kalem, 8-9

¹⁵ Tevbe, 73

¹⁶ Münafikun, 4

- › “Ant olsun, ikiyüzlüler, kalplerinde hastalık bulunanlar, şehirde kötü haber yayanlar (bu hallerinden) vazgeçmezlerse, seni onlara musallat ederiz (onlarla savaşmanı ve onları şehirden sürüp çıkarmanı sana emrederiz); sonra orada, senin yanında ancak az bir zaman kalabilirler.”¹⁷
- › “Onlardan ölmüş olan hiçbirine asla namaz kılma; onun kabri başında da durma...”¹⁸
- › “... (Resulüm) sen ‘Allah’ de, sonra onları bırak, daldıkları bataklıkta oynayadursunlar!”¹⁹
- › “Onun içinde (mescid-i dirar da) asla namaz kılma!”²⁰
- › “Kâfirlere ve münafıklara boyun eğme. Onların eziyetlerine al-dırma...”²¹

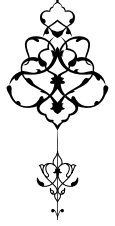
¹⁷ Ahzab, 60

¹⁸ Tevbe, 84

¹⁹ Enam, 91

²⁰ Tevbe, 108

²¹ Ahzab, 48

Din Muhaliflerine Karşı Davranış Yöntemleri

﴿وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ﴾

“İyilikle kötülük bir olmaz, Sen kötülüğü en güzel bir şekilde önle. O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki candan bir dost olur.”

Fussilet, 34

Dine karşı muhalif olanlar birkaç gruptan oluşur ki bu grupların her birine karşı ayrı bir davranış şekli gösterilmelidir.

› Kimi zaman bazıları cahillik ve bilgisizliklerinden dolayı hakkın karşısında yer alır ve düşmanlık gösterirler. Ele alınan konunun başındaki ayet de ihsan ve muhabbetle davranılmasını emreder. Bu konu hakkında başka ayetler de Kur'an'da yer almıştır:

1 – Cahiller kendilerine kötü sözlerle muhatap olmak istediklerinde hoşgörülü bir söz ya da selam derler: “... *Cahiller onlara laf attıkları zaman, “selâm!” der (geçer)ler.*”¹

2 – Boş ve gereksiz bir şeyle karşılaştıklarında erdemli davranırlar. “... *Faydasız bir şeye rastladıkları zaman yüz çevirip vakarla geçerler.*”²

› Kimi zamanda dine muhalefet eden kimseler şek ve şüphe içinde olan kimselerden oluşur. Onlar karşısında delil üzerine ve şüphelerini yok edecek şekilde bir yaklaşım içinde olunmalıdır.

Allah hakkında duyulan şüphe; “*Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphe mi var?*”³

Kıyamet ve mahşer günü hakkında duyulan şüphe; “*Ey insanlar! Öldükten sonra tekrar dirilmekten şüphede iseniz bilin ki...*”⁴

¹ Furkan, 63

² Furkan, 72

³ İbrahim, 10

⁴ Hac, 5

Hz. Peygamber'e (s.a.a) ve kendisine indirilen kitap hakkında duyulan şüphe; *"Eğer kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimiz (Kur'an) hakkında şüphede iseniz..."*⁵

› Kimi zaman muhalefet haset ve kin esası üzerinedir. Bu durumda onların bu davranışları karşısında görmezden gelen bir tutum sergilenmelidir.

Hz. Yusuf'un (a.s) kardeşleri hasetlerini ve yaptıkları hataları itiraf etmişlerdi. Bu itiraflarının karşılığı olarak, Hz. Yusuf'tan (a.s) affetme vaa-dini aldılar. *"... 'Allah'a yemin ederiz ki, Allah seni bizden üstün tutmuştur; doğrusu biz suç işlemiştik' dediler. Yusuf dedi ki: 'Bugün size kınama yok. Allah sizi bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir.'"*⁶

Habil, kardeşi Kabil'in haset etmesinden dolayı kendisine şöyle dedi: *"Eğer beni öldürme kastın var ise, bilmelisin ki; ben asla böyle bir işe yeltenmem. 'Beni öldürmek üzere elini bana uzatırsan, ben seni öldürmek için sana elimi uzatmam, çünkü ben, Âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım.'"*⁷

Kimi zaman muhalefet, konumların, refah ve maddi gelirlerinin korunması için yapılır. Bu durumda hüccetin tamamlanması yeterlidir. *"... Bırak onları..."*⁸ ve *"...onlardan yüz çevir..."*⁹ cümleleri bu tür kimse-ler içindir.

Kimi zaman da muhalefet, insanların imanlarını sabote etmek ve za-yıf düşürmek kalıbındadır ki bu gruba karşı bağların kopartılması, tutuk-lanmaları ve kimi zaman da öldürülmelerine varacak kadar çetin bir tav-rın gerekliliğine dair ayetler nazil olmuştur:

1 – *"Ey peygamber! Kâfirlere ve münafıklara karşı cihat et ve onlara karşı çetin ol!"*¹⁰

2 – *"... 'Allah'ın ayetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, başka bir söze geçmedikleri müddetçe, onlarla oturmayın, aksi hâlde siz de onlar gibi olursunuz'..."*¹¹

⁵ Bakara, 23

⁶ Yusuf, 91-92

⁷ Maide, 28

⁸ Enam, 91 – Hicr, 3

⁹ Maide, 42 – Nisa, 63 ve 81

¹⁰ Tevbe, 73

¹¹ Nisa, 140

3 – “Ey inananlar! Yahudi ve Hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdır...”¹²

4 – “Lanetlenmiş olarak, nerede bulunurlarsa yakalanır ve hem de öldürülürler.”¹³

Bazen de onların düşmanlıkları ellerine silah alarak savaşma şeklindedir. Kur'an'ı Kerim bu hususta şöyle buyurur: “Hürmetli ay, hürmetli aya mukabildir, hürmetler karşılıklıdır; o halde, size tecavüz edene (saldırana), size saldırdıkları gibi saldırın...”¹⁴

Kimileri Şura suresinin 40. ayeti olan “Bir kötülüğün karşılığı, onun gibi bir kötülüktür.” ayeti için şöyle demişlerdir: Bu ayette kastedilen şudur: eğer bir kimsenin kötülüğüne kötülük ile yanıt verirsiniz, siz de onun gibi biri olursunuz. Bununla birlikte aynı surenin 43. ayetinde şöyle buyrulur: “Her kim de sabreder ve bağışlarsa, işte bu elbette azmedilecek işlerdendir.”

¹² Maide, 51

¹³ Ahzab, 61

¹⁴ Bakara, 194

Rızık ve Geçim

﴿لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

“Göklerin ve yerin kilitleri O’nundur. Dilediğine rızık yayar ve isterse kı-sar, bir ölçüye göre verir. Doğrusu O her şeyi bilendir.”

Şura, 12

‘Makalid’ kapatmak ve açmak için kullanılan anahtar anlamına ge-len ‘maklid’ kelimesinin çoğuludur. Her kim yeryüzünün ve gökyüzü-nün anahtarına sahipse, rızık hazinelerini bir kimseye açabilir ya da ka-patabilir.

Varlık anahtarları kimi zaman feyzin ulaşmasına vesile olan maddi etkenlerdir. Yağmurun toprak ve yeryüzünün canlanmasına neden ol-ması örneğindeki gibi. “Allah’ın gökten indirip de ölü haldeki toprağı can-landırdığı suda...”¹

Kimi zaman da Allah’ın güzel isimleri anahtar olarak tanıtılmıştır. ‘Semat’ duasında şöyle geçer: “Allah’ım! Seni o güzel isimlerinle çağırıyo-rum ki; eğer gökyüzünün kapalı kapılarına o isimler okunsa senin rah-metinle açılırlar...”

Rızıkın genişlemesi ya da daralması ilahi kahrın ya da muhabbetin bir nişanesi değildir. Çünkü Kur’an şöyle buyurur: “Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Allah, bununla ancak onlara dünya hayatında azap etmeyi ve canlarının kâfir olarak çıkmasını istiyor.”²

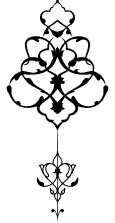
Her ne kadar rızık artması ya da daralması Allah’ın elinde de olsa, insan rızıkını ele geçirmek için çabalamayı, koşuşturmayı bırakmamalıdır. Kur’an şöyle emreder: “...Allah’ın lütfundan nasibinizi arayın...”³

Rızık her zaman maddi değildir. Zira duada şöyle deniliyor: “Allah’ım bana sana hakkıyla kulluk etme ve günahlardan kaçınma muvaffakiyet rızıkını bağışla...”

¹ Bakara, 164

² Tevbe, 55

³ Cuma, 10

Kur'an'ı Kerim, rızkın arttırılma anahtarlarını da bizlere öğretmiştir:

- › “Hani Rabbiniz şöyle duyurmuştu: ‘And olsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi arttırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir!’”⁴
- › “Ey kavmim! Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O’na tövbe edin ki, üzerinize bol bol yağmur göndersin ve gücünüze güç katsın. Günahkârlar olarak yüz çevirmeyin.”⁵
- › “...Allah, kendisine karşı gelmekten sakınan kimseye kurtuluş yolu sağlar, ona beklemediği yerden rızık verir. Allah’a güvenen kimseye O yeter. Allah, buyruğunu yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü var etmiştir.”⁶

⁴ İbrahim, 7

⁵ Hud, 52

⁶ Talak, 2-3

105. Şura ve Meşveret

﴿وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾

“Onlar, Rablerinin davetini kabul ederler ve namazı dosdoğru kılarlar. Onların işleri de kendi aralarında bir istişare iledir. Kendilerine verdiği-
miz rızıktan onlar Allah yolunda harcarlar.”

Şura, 38

Talha ve Zübeyr, Hz. Emiru'l Müminin Ali'ye (a.s) şöyle dediler: “Bizimle her konuda meşveret etmen şartıyla seninle birlikte hareket edebiliriz. Çünkü bizim hesabımız başkalarının hesabından farklı olmalıdır.” Hz. Ali (a.s) onlara şöyle buyurdu: “Ben Allah'ın Kitabı ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sünnetine bakar ve ona göre amel ederim. Sizin ve diğerlerin rey ve meşveretinize ihtiyacım yok. Ancak Allah'ın Kitabı ve Hz. Peygamber'in (s.a.a) sünnetine göre bir delil bulamazsam meşveret etmem gerekecek ki, işte o zaman sizinle meşveret edebilirim.”

38. ayet-i kerimde toplum işlerinin idaresi için şura sisteminin gerekliliği ve bunun tekidi üzerinde durulmuştur. Bu yüzden bu sureye Şura suresi ismi verilmiştir. Biz de bu münasebetle bazı rivayetleri meşveret ve şura bölümünde zikredeceğiz.¹

‘Hür ve özgür bilginlerle meşveret yapınız.’

‘Meşveret edeceğin kimse Allah'tan korkuyor olmalıdır.’

‘Kıyamet gününü dünya hayatına tercih eden takvalı kimselerle meşveret etmelisin’

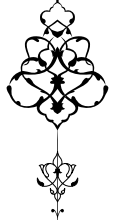
‘İlim ve tecrübeye sahip akıl kimselerle meşveret etmelisin.’

‘Cimri, korkak ve ihtiras sahibi kimselerle meşveret etme.’

‘Meşveret ettiğin kimsenin tercihi onun tecrübesinin miktarı kadardır.’

‘Öyle kimselerle meşveret et ki; doğru sözlü ve hür iradeli kimseler olsunlar. İşte böyle kimseyi sırrından haberdar et ki sana geniş ve doğru bir bilgi sunumu yapabilsin.’

¹ Biharu'l Envar, c.72, s.105

‘Akıl sahibi ve senin hayrını isteyen kimseyle yapılan meşveret, berekettir, olgunlaşmadır ve ilahi muvaffakiyettir.’

‘İşlerinde şu beş özelliğe sahip olan kimselerle istişarede bulun: akıl, ilim, tecrübe, hayrını istemesi ve takva.’

Soru: Nehcu’l Belağa’nın 31. mektubunda kadınlarla istişare etmek niçin yasaklanmıştır?

Cevap: Meşveret ve istişare cinsiyete tabi değil, kıstaslara bağlı bir durumdur. Kadın hissiyatı kuvvetli ve duyguları yoğun olduğundan onun görüşü genellikle herhangi bir delile dayanmaz. Bir diğer hadiste ise şöyle buyrulur: ‘Akıl ve kemal tecrübelerine sahip bir kadına ne zaman rastlarsanız, onunla istişare edin.’ Öyleyse kadınlarla istişare etmenin yasaklandığına dair delil, yetersiz kimseler içindir denilir. Yukarıda söylenilen sıfatlara bir erkek sahip olsa, onunla istişare etmekten de kaçınılmalıdır.

Soru: Kur’an’ı Kerim’in ‘insanların çoğu akıl etmez’, ‘insanların çoğu bilmez’, ‘insanların çoğu fasıktır’, ‘insanların çoğu hakkın karşısında teslim olmaz.’ cümlelerinden sonra meşveret ve istişare etmek neden tavsiye edilmiştir?

Cevap: Kur’an’ı Kerim insanların çoğunun şirke, fesada ve heveslerine uyduğunu söylerken kastettiği dikkat edileceği üzere asla ‘muttaki ve müminlerin çoğunluğu’ değildir.

Meşveretin Faydaları ve Etkileri

Akıl sahibi kimselerle meşveret etmenin birçok etkisi ve faydası vardır. Onlardan bazıları şöyledir;

- › Hata yapma ihtimalini azaltır.
- › Yetenekleri ortaya çıkartır.
- › Despotluk ve zorbalığa mani olur.
- › Birilerinin haset etmesine engel olur. Eğer meşveret etmenin neticesinde başarılı olunursa, kimileri yaşanan rüşd ve olgunluğu kendileriyle yapılan meşverete bağlı olduğunu düşünür. Bundan ötürü meşveret eden kimseye haset edilmeyecektir. Olgunlaşan ve rüşd eden bir evlada babasının asla haset etmediği gibi. Zira onun olgunluğunu kendi olgunluğunun bir parıltısı olarak görmektedir.

- › İlahi yardımları beraberinde getirir. Dini kültürümüzde şöyle denir: ‘Allah’ın eli cemaatin üzerindedir.’
- › Başkalarının fikirlerinden istifade etmek gerçekleştirilmek istenilen programı daha da olgunlaştırır ve genişletir. ‘Her kim insanlarla istişare ederse, onların aklına ortak olur.’
- › İstişare ve meşveret etmek, insanlara gösterilen bir tür saygı ve hürmettir. Yapılan istişareler sonucunda beklenen yeni bir söz duyulmamış olabilir ancak bu eylem insanların kişiliklerine gösterilen saygıya işarettir.
- › İnsanları tanımanın etkin bir yoludur. Şairin de dediği gibi;
*İnsan bir söz söylememişse
Ayıp ve maharetleri gizlide kalmıştır.*
- › İstişare ederek, insanların ilmi ve fikri dereceleri ile sözlerine ne kadar uydukları tanınmış olur.

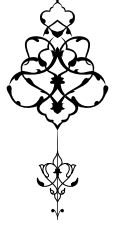
Soru: Acaba Hz. Peygamber’in (s.a.a) insanlarla istişare etmesinin zahiri bir yönü olduğu söylenebilir mi?

Cevap: Asla. Çünkü Hz. Peygamber’in (s.a.a) istişare ettiği hususlarda çıkan sonucun tersine bir uygulaması olmamıştır. Hz. Peygamber (s.a.a) istişare ettikten sonra çıkan sonuçtan sonra farklı şekilde davranıyordu hem ümmetine hürmet etmemiş hem de bir şekilde ümmetinin ruh halini yaralamış olacaktı.

Hz. Peygamber (s.a.a) Bedir, Uhud, Hendek, Hudeybiye, Ben-i Kurayza ve Ben-i Nadir boylarıyla yapılan savaşlarda ve Mekke’nin fethinde, Tebüük muharebesinde Müslümanlarla istişarede bulunmuştur.

- › Meşveret insanları ilgilendiren konularda olmalıdır. Ancak Allah’ın emirleri ve dini hükümleri hususunda; biset, imamet, ibadet gibi konularda meşveret edilemez. Namaz, Allah’ın bir ahdidir. Allah’ın ahidini yerine getirmek gerekir ve bu gibi konularda da istişareye yer yoktur.

Ümmetin rehberliği ve imamet hususu da Allah’ın bir ahdidir. Bu yüzden Hz. İbrahim (a.s), Allah’tan zürriyetini de toplumun rehberi olarak seçmesini istediğinde Allah kendisine şöyle buyurmuştur: “Zalimler ahidime erişemezler.” Rehberlik ve imamet, Allah’ın bir ahdidir. Bu makamın verilmesi Hz. İbrahim’in duasından ve isteğinden öte Allah’ın seçimiyle

olur. Eğer bir şahıs (Allah’a, kendisine veya başkasına) zulüm ederse, o rehberliğe layık kimse değildir demektir.

“Ve İbrâhîm’i Rabbi kelimelerle imtihan etmişti. Nihayet (imtihan) tamamlanınca da (Allah şöyle) buyurdu: ‘Muhakkak ki Ben, seni insanlara imam kılacağım.’ (İbrâhîm a.s): ‘Benim zürriyetimden de (imamlar kıl).’ de-yince; (Allah): ‘Benim ahdime (imamlık ve önderlik rahmetime, senin zürriyetinden olan) zâlimler nail olamaz.’ buyurdu.”²

Öyleyse ümmetin rehberliğinde, seçilen kimseye koşulsuz uymamız gerekir. Kur’an’da buyrulduğu üzere; “...Ben seni insanlara imam kılacağım...”³ İmamet ancak Allah’ın seçimiyle gerçekleşir.

› İslam kâmil ve câmi bir dindir.

- İtikadi meselelerde: “Bu mükâfat iman edenler ve Rablerine dayanıp güvenenler içindir.”⁴
- Ahlaki meselelerde: “Ufak tefek kusurları dışında, büyük günahlardan ve edepsizliklerden kaçınanlara gelince...”⁵
- Toplumsal meselelerde: “...Onların işleri de kendi aralarında bir istişare ile dir...”⁶
- İbadetle ilgili meselelerde: “Onlar öyle kimselerdir ki, şayet kendilerine yeryüzünde imkân ve iktidar versek, namazı ikame eder, zekâtı verir, iyiliği emreder ve kötülüğü yasaklarlar...”⁷
- Ekonomik meselelerde: “Yine sana Allah yolunda ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: ‘İhtiyaçtan arta kalanı.’...”⁸
- Siyasi ve askeri meselelerde: “Bir haksızlığa uğradıkları zaman, yardımlaşırlar.”⁹

Dikkat edileceği üzere ‘yardımlaşırlar’ ifadesi geniş zaman kalıbıyla gelmiştir ki bu durum sürekliliğe işaret eder.

² Bakara, 124

³ Bakara, 124

⁴ Şura, 36

⁵ Necm, 32

⁶ Şura, 38

⁷ Hac, 41

⁸ Bakara, 219

⁹ Şura, 39

Karşılık ve Yanıt Verme Esası

﴿وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾

“Bir kötülüğün cezası, ona denk bir kötülüktür. Kim bağışlar ve barışı sağlarsa, onun mükâfatı Allah’a aittir. Doğrusu O, zalimleri sevmez.”

Şura, 40

İslam’da karşılık verme kanunları: İslam’ın kanunları akıl, fıtrat ve adalet üzerine inşa edildiği için kimi olaylar karşılıklılık esası üzerine açıklanmıştır. Biz bunlardan bazı örnekleri beyan edeceğiz.

- › “Hürmetli ay, hürmetli aya mukabildir, hürmetler karşılıklıdır; o halde, size tecavüz edene (saldırana), size saldırdıkları gibi saldırın...”¹
- › “...Erkeklerin kadınlar üzerindeki hakları gibi, kadınların da erkekler üzerinde belli hakları vardır...”²
- › “...İçinizden kim onu kasten öldürürse öldürdüğü hayvanın dengi (ona) cezadır. (Buna) Kâbe’ye varacak bir kurban olmak üzere içinizden adalet sahibi iki kişi hükmeder (öldürülen avın dengini takdir eder). Yahut (avlanmanın cezası), fakirleri doyurmaktan ibaret bir kefarettir...”³
- › “Eğer ceza verecekseniz, size yapılan işkencenin misliyle ceza verin. Ama sabrederseniz, elbette o, sabredenler için daha hayırlıdır.”⁴

İlahi sünnette karşılık vermeye örnekler:

- › “(Yahudiler) tuzak kurdular; Allah da onların tuzaklarını bozdu. Allah, tuzak kuranların hayırlısıdır.”⁵
- › “Şüphesiz münafıklar Allah’ı kandırmaya kalkışıyorlar; hâlbuki Allah onları kandırmaktadır.”⁶

¹ Bakara, 194

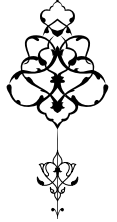
² Bakara, 228

³ Maide, 95

⁴ Nahl, 126

⁵ Al’i İmran, 54

⁶ Nisa, 142

- › “...Şeytanları ile baş başa kaldıklarında ise: Biz sizinle beraberiz, biz onlarla (müminlerle) sadece alay ediyoruz, derler. Gerçekte, Allah onlarla istihza (alay) eder de azgınlıklarında onlara fırsat verir, bu yüzden onlar bir müddet başıboş dolaşırlar.”⁷
- › “Allah’ı unutan ve bu yüzden Allah’ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar yoldan çıkan kimselerdir.”⁸
- › “...Onlar yoldan sapınca, Allah da kalplerini saptırmıştı...”⁹
- › “Belki Rabbiniz size merhamet eder; fakat siz eğer yine dönerseniz, biz de geri döneriz (cezalandırırız)...”¹⁰
- › “Güzel davrananlara daha güzel karşılık, bir de fazlası vardır...”¹¹
- › “...Allah onlardan razı olmuştur, onlar da O’ndan razı olmuşlardır...”¹²

Onlar dünyada şöyle derlerdi: “Onlar şöyle dediler: Sen öğüt ver sen de, vermesen de bizce birdir (bizim için fark etmez).”¹³ Kıyamette ise şöyle derler: “...Allah bizi hidayete erdirseydi biz de sizi doğru yola iletirdik. Şimdi sızlansak da sabretsek de birdir. Çünkü bizim için sığınacak bir yer yoktur.”¹⁴

- › “Bu dünyada kör olan kimse ahirette de kördür; üstelik iyice yolunu şaşırmıştır.”¹⁵
- › “Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki, ben de sizi anayım...”¹⁶
- › Eğer Allah bize Hz. Peygamber (s.a.a)’e salavat göndermeyi emrediyorsa: “...Ey müminler! Siz de ona salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin.”¹⁷ Bu emrin karşısında Hz. Peygamber (s.a.a)’e de şöyle bir emir vermektedir: “Onların mallarından sadaka al; bununla onları (günahlarından) temizlersin, onları arıtip yüceltirsin. Ve onlar için dua et...”¹⁸

⁷ Bakara, 14 – 15

⁸ Haşr, 19

⁹ Saff, 5

¹⁰ İsra, 8

¹¹ Yunus, 26

¹² Maide, 119

¹³ Şuara, 136

¹⁴ İbrahim, 21

¹⁵ İsra, 72

¹⁶ Bakara, 152

¹⁷ Ahzab, 56

¹⁸ Tevbe, 103

Mümin ve Kâfirin Mukayesesi

﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾

“Yoksa kötülük işleyenler ölümlerinde ve sağlıklarında kendilerini, inanıp iyi ameller isleyen kimseler ile bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar!”

Casiye, 21

Kâfir ile müminin mukayesesinde görüyoruz ki mümin Allah'ı hatırlamakla huzur bulur, Allah'ın verdiği razı olur, gelecekte ümitlidir, yolu açıktır. Ölümü ise büyük bir eve geçmek olarak telakki eder. Ancak kâfir her gün isyan dairesinde dönmekte ve her an ya kendi ya da başkalarının heveslerine mahkûm olmaktadır. Geleceği karanlık ve ölümü yok olmak gibi görür. Kur'an bu yüzden konunun daha iyi anlaşılması için mukayese yöntemlerini açıklamıştır. Böylelikle her ne düzeyde olursa olsun tüm vicdanlar meseleyi derk edecektir.

Müminlerin imanı artacaktır... “O’nun ayetleri kendilerine okunduğu zaman (bu) onların imanlarını artırır...”¹ Ancak kâfirlerin ancak küfürleri artar. “İnandıktan sonra inkâr edip, inkârda aşırı gidenler var ya...”²

Müminlerin velisi Allah'tır. “Allah inananların velisidir...”³. Ancak başkalarının velisi tağutlar ve müstekbirlerdir. “...İnkâr edenlerin velileri ise tağuttur.”⁴

Allah müminin kalbine sükûnet nazil eder. “Allah, inananların kalplerine huzur ve güven indirir...”⁵ Ancak kâfirlerin kalbinde korku ve vahşet yaratır. “Ben kâfirlerin kalplerine korku salacağım”⁶

¹ Enfal, 2

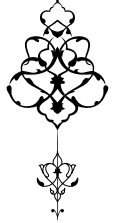
² Al'i İmran, 90

³ Bakara, 257

⁴ Bakara, 257

⁵ Fetih, 4

⁶ Enfal, 12

İman sahibi kimseler hakka tabidirler. “İnananların Rablerinden gelen gerçeğe uymalarından dolayı...”⁷ Ancak kâfirler batıla tabi olmuşlardır. “...inkâr edenlerin batıla uyarlar...”⁸

Müminin geleceğinde neşe ve sevinç vardır. “İnanıp salih ameller işleyenler için Rahmân, (gönüllere) bir sevgi koyacaktır.”⁹ Ancak kâfirlerin geleceğinde hakaret ve zillet vardır. “...onları bir zillet kaplayacaktır.”¹⁰

İman ehli, can verdiğinde karşılarında kendilerine selam diyen melekleri bulur. “Melekler, onların canlarını iyi kimseler olarak alırken, ‘Selâm size! Yapmış olduğunuz iyi işlere karşılık girin cennete’ derler.”¹¹ Ancak zalimler meleklerin acımasız işkenceleriyle karşı karşıyadır. “Melekler kendilerine yazık etmiş kimselerin canlarını alırken: ‘Biz hiçbir kötülük yapmıyorduk’ diyerek teslim olurlar. Hayır; öyle değil; doğrusu Allah onların yaptıklarını bilmektedir.”¹²

İman ehlinin cihadı ve savaşı, Allah yolundadır. “İman edenler, Allah yolunda savaşır. İnkâr edenler de tâğût yolunda savaşır.”¹³

İman edenlerin mükâfatı Allah yanında mahfuzdur. “Gerçek şu ki, iman edip iyi işler yapanlara gelince, elbette biz iyi iş yapanların ecrini zayi etmeyiz.”¹⁴ Ancak inkâr edenlerin karşılıkları yoktur. “...Öylelerin bütün yapıp ettikleri dünyada da, ahirette de boşa gitmiştir...”¹⁵

Mümin, sahip olduğu imkânların Allah’tan olduğuna inanır: “... Bu Rabbimin bana bir lütfudur.”¹⁶ Ancak kâfir sahip olduğu imkânları ilmine, hünerine ve emeğine bağlar.

“Karun, ‘Bunlar bana bendeki bilgi ve beceriden dolayı verilmiştir’ dedi...”¹⁷

⁷ Muhammed, 3

⁸ Muhammed, 3

⁹ Meryem, 96

¹⁰ Yunus, 27

¹¹ Nahl, 32

¹² Nahl, 28

¹³ Nisa, 76

¹⁴ Kehf, 30

¹⁵ Bakara, 217

¹⁶ Neml, 40

¹⁷ Kasas, 78

Müminlerin işleri kalıcıdır. “...Allah onların amellerini asla boşa çıkarmayacaktır.”¹⁸ “İnkâr edenler ve Allah yolundan alıkoyanlar var ya; işte, Allah onların bütün amellerini boşa çıkarmıştır.”¹⁹

Mümin, hiç kimseden korkmaz. “...Allah’tan başka kimseden korkmazlar.”²⁰ Ancak kâfirler korku içindedirler. “...Bir kısmı; insanlardan, Allah’tan korkar gibi, hatta daha çok korkarlar...”²¹

Müminlere melekler nazil olur. “...Dosdoğru olanlar var ya, onların üzerine akın akın melekler iner...”²² Ancak mümin olmayanlara şeytanlar gelir. “Şeytanların ise kime ineceğini size haber vereyim mi?”²³

İman ehli kimseler ümitlidirler. “...Erdemli davranan müminleri büyük bir ödülle müjdeler.”²⁴ Ancak kâfirler meyus ve ümitsizdirler. “...Başlarına bir fenalık gelse hemen ümitsizliğe düşüverirler.”²⁵

Hak yolu bir kelime ile ifade edilse, en iyi yoldur denir. “Allah’ın sözü ise en yücedir.” Kâfirlerin yolu ise en aşağıdır. “Kâfir olanların sözünü alçalttı...”²⁶

Kur’an’ın bize verdiği bu şeffaf delillere rağmen acaba şüphe edilecek bir şey kalmış mıdır? Dinde şüpheyi yer yoktur. “Bu, doğruluğu şüphe götürmeyen bir kitaptır...”²⁷ Ancak onlar kendi kendilerine vesvese yapıp, şüpheyi düşerler. “...Kalpleri şüpheyi düşüp kendileri de o şüphelerinin içinde bocalayan kimseler...”²⁸

¹⁸ Muhammed, 4

¹⁹ Muhammed, 1

²⁰ Ahzab, 39

²¹ Nisa, 77

²² Fussilet, 30

²³ Şuara, 221

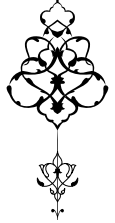
²⁴ İsra, 9

²⁵ Rum, 36

²⁶ Tevbe, 40

²⁷ Bakara, 2

²⁸ Tevbe, 45

Allah'a Bağlılık ve Diğer Bağlılıklar Arasındaki Farklar

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ وَهُمْ عَنْ
دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾

“Kim, Allah'ı bırakıp da, kıyamet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek şeylere tapandan daha sapıktır? Oysa onlar, bunların tapınmalarından habersizdirler. İnsanlar (kıyamet günü) toplandığında, o taptıkları kendilerine düşman oluverir, onların ibadetlerini de inkâr ederler.”

Ahkaf, 5 – 6

› Yaşamda Allah'a ve başka güçlere bağlanmanın sonuçları farklıdır

A – Allah'ın bağlanmanın insan hayatındaki izleri

1 – İnsanın yaratıcısıdır. “Allah, insanı yarattı.”¹

2 – İnsanın Rabbi âlemlerin de Rabbidir. “Hamd, Âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.”²

3 – İnsanı çok sevmektedir. “...Doğrusu Allah insanlara şefkat gösterir, merhamet eder.”³

4 – İnsanın duasını işitir. “...Şüphesiz sen duayı hakkıyla işitensin”⁴

5 – İnsanın feryat ve haykırışlarına cevap verir. “Yoksa darda kalana, kendisine yakardığı zaman karşılık veren...”⁵

6 – İnsanı en güzel yollara hidayet eder. “Ama bizim uğrumuzda üstün gayret gösterenleri, elbette bize varan yollara eristireceğiz...”⁶

¹ Rahman, 3

² Hamd (Fatıha), 2

³ Bakara, 143

⁴ Al'i İmran, 38

⁵ Neml, 62

⁶ Ankebut, 69

7 – İnsanı himaye eder ve velayetinde tutar. “...O, bütün salihlere velilik eder.”⁷

8 – İnsanı rüşd ve kemale erdirir. “O (Kur’an), doğru yola iletiyor, biz de ona iman ettik...”⁸

9 – İnsana sükûnet ve huzur bağışlar. “Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.”⁹

10 – İnsana öğretir. “O, kalemle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir.”¹⁰

11 – İnsanın nimetlerini arttırır, genişlik verir. “Rabbimiz: ‘Şükrederseniz ant olsun ki, size

karşılığını arttıracam...”¹¹

12 – Hastalarına şifa verir: “Hastalandığımda da O bana şifa verir.”¹²

13 – İnsanın gelecekteki umududur: “O, hesap gününde, hatalarımı bağışlayacağını umduğumdur.”¹³

B – Diğerlerinin etkisi

1 – Yaratma kudretine sahip değillerdir. “Sizlerin Allah’ı bırakıp tap-tıklarınız bir araya gelseler, bir sinek bile yaratamayacaklardır...”¹⁴

2 – İnsanın istek ve hacetlerinden habersizdirler: “Çünkü, yalvardıkları şeyler yalvarışlarından habersizdirler.”¹⁵

3 – İnsanın dualarını işitmezler: “Eğer onları çağırırsanız, çağrınızı duymazlar...”¹⁶

⁷ A’raf, 196

⁸ Cin, 2

⁹ Ra’d, 28

¹⁰ Alak, 4 – 5

¹¹ İbrahim, 7

¹² Şuara, 80

¹³ Şuara, 82

¹⁴ Hac, 73

¹⁵ Ahkaf, 5

¹⁶ Fâtır, 14

4 – İnsanların ihtiyaçlarını karşılayabilecek kudretleri yoktur: “Allah’ı bırakıp da, kıyamet gününe kadar cevap veremeyecek şeylere yalvarandan daha sapık kimdir?”¹⁷

5 – İnsanın düşmanlarıdır. “...O taptıkları kendilerine düşman olur verir...”¹⁸

6 – Hadiseler karşısında yetersizdirler: “...Sizin bir sıkıntınızı gidermeye ve onu değiştirmeye güçleri yetmez.”¹⁹

7 – Ne fayda verebilirler, ne de bir gelecek bir zararı önleyebilirler: “...Hâlbuki onlar, Allah’ın izni olmadıkça o sihirle hiç kimseye zarar veremezlerdi. (Onlar böyle yaparak) kendilerine zarar veren, fayda getirmeyen şeyleri öğreniyorlardı...”²⁰

Hız. Yusufun (a.s) da buyurduğu gibi konu şu ayetle en güzel şekilde özetleniyor: “Ey zindan arkadaşlarım! Ayrı ayrı ilâhlar mı daha iyidir, yoksa mutlak hâkimiyet sahibi olan tek Allah mı?”²¹

¹⁷ Ahkaf, 5

¹⁸ Ahkaf, 6

¹⁹ İsra, 56

²⁰ Bakara, 102

²¹ Yusuf, 39

Hudeybiye Anlaşması

﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ

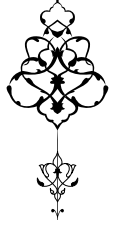
عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيمًا﴾

“Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik. Ta ki Allah, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlasın, sana olan nimetini tamamlasın, seni doğru yola iletsin ve Allah sana, şanlı bir zaferle yardım etsin.”

Fetih, 1 – 3

Hiz. Resul-i Ekrem (s.a.a) Hicri 6. yılın Zilkade ayında hac yapmak kastıyla Mekke'ye doğru hareket eder. Müslümanları da bu seferde kendisine eşlik etmesi için teşvik etmesiyle birlikte bin dört yüz kişilik bir gurupla ihram elbiselerini giyerek Mekke'ye doğru yola çıkarlar. Bu haber Mekke müşriklerine ulaştığında, Mekke'ye yakın olan (Hudeybiye köyünde) yolu Müslümanlara kapatıp, Mekke'ye girmelerine engel oldular. Bu macerada, iki taraftan da seçilen elçiler bir diğerine mesajları iletmek için yoğun çaba sarf ediyorlardı. Müşriklerin elçisi, Müslümanların Hiz. Peygamber'in (s.a.a) abdest suyunu bile teberrüken kullanacak kadar kendisine hayran olduklarını gördükten sonra müşriklere şöyle der: “İnsanların Muhammed'e (s.a.a) böylesine aşk ve ilgi duymasından sonra kimseyi O'ndan ayıramazsınız.”

Osman, Müslümanlar adına elçi olarak müzakare etmek için Mekke'ye gider. Ancak onun Mekke'de katledildiği haberleri uydurulur. Hiz. Peygamber (s.a.a), kendisine inananların herşeye hazır olmaları için bir ağacın altında Müslümanlardan yeniden biat aldı. İşte bu alınan biat, 'ridvan biati' olarak adlandırılmıştır. Osman, birkaç gün sonra sağ şekilde döndükten sonra iki tarafın da elçileri eşliğinde birkaç maddeden oluşan bir anlaşma metni Hiz. Ali (a.s) tarafından hazırlanıp her iki tarafa sunulur. Müslümanlar ve müşrikler şu birkaç madde hususunda anlaşmaya vardılar. On yıl içerisinde aralarında bir savaş olmayacak. Müslümanlar tekrar geri dönecekler ve bir sonraki yıl üç günlük umre hacı için Mekke'ye girebilecekler.

Hız. Peygamber (s.a.a) emriyle hac için getirilen develerin orada kurban edilmesini emreder. Ve oracıkta develeri kurban edip, saçlarını traş ettiler. Böylelikle ihramdan çıkarak Medine'ye geri dönerler. Müslümanlar gerçi hacca gidemediler ancak bu anlaşma sayesinde on yıl boyunca savaş yapılmayacak ve umre ziyareti serbest olacaktır. Görüldüğü üzere bu Müslümanlar için gerçek bir zaferdi. Çünkü müşriklerin gösterdikleri düşmanlıklar zahiren de olsa son bulacak ve dinin tebliğı için yollar açılacak ve bu durum Müslümanların yeniden kuvvetlenmesini sağlayacak ve Mekke'nin fethi için zemine hazırlayacaktı.

Hudeybiye barış hadisesinde Hz. Ali (a.s), Hz. Peygamber'in (s.a.a) emriyle antlaşma metnini 'Bismillahirrahmanirrahim' ile başlayarak yazdı. Müşrikler: 'Biz bu metni kabul etmeyiz' diye itiraz ettiler. Bu itirazdan sonra ifade 'Bismike Allahumme' olarak değiştirildi. Daha sonra müşrikler 'Resulullah' ifadesine itiraz ederek kaldırılmasını istediler. Hz. Resulullah (s.a.a) onların bu isteklerini de sakinlikle kabul ederek isminin önündeki 'Resulullah' ifadesini kaldırdı. Burada müşriklerin amaçlarının ne olduğunu ve Hz. Resulullah (s.a.a) ve müminlere birlikte sekinenin nazil olduğu örneğini görmekteyiz.

Hicri 6. yılda Hz. Peygamber (s.a.a) rüyasında Müslümanların saçları tıraşlı ve sükûnet içerisinde Mescidu'l Haram'a girdiklerini ve umre ziyaretlerini yaptıklarını görür. Bu rüyadan sonra Hz. Peygamber (s.a.a) umre ziyaretini yerine getirmek için binlerce Müslümanın da eşlik etmesiyle Hudeybiye denilen bölgeye geldiler. Kâfirler durumdan haberdar olunca Mekke yolunu kapattılar ve Müslümanları öldürmek için karar aldılar. Hz. Resulullah (s.a.a) da Müslümanlardan biatlerine vefalı olmaları hususunda bir kez daha söz aldı. Bu gelişmelerin akabinde Allah, Müslümanlara barış ve antlaşma nasip etti. Mekke'de ikamet eden ve kimliklerini gizleyen bazı Müslümanlar haksız yere öldürölüyor, kendilerinden zorla haraç alınıyor ve kâfirlerin hakaretlerine maruz kalıyorlardı. Onlardan birçoğu kâfirlerin yakmış olduğu fitne ateşinde işkence görüyordu. Bu barışın vesilesiyle müşriklerden birçok kimse, İslam dininin haklılığını derk edip, Müslüman olmuştur.

Ancak kimi Müslümanlar Hz. Peygamber'in (s.a.a) rüyasının gerçekleşmemiş olmasından dolayı endişe ediyorlardı. Hz. Peygamber (s.a.a) ise onlara rüyasının gerçekleşmesinin illa da bu sene olacağını söylemediğini belirtti.

Müslümanlar o sene Medine'ye geri döndüler. Ve anlaşma metnine göre bir sonraki sene üç gün boşaltılmış Mekke şehrine güvenli bir şekilde girerek coşkulu bir şekilde umre ibaretlerini yerine getirdiler. Ancak kâfirler antlaşmayı bozdular ve Müslümanlar bunun üzerine hicri 8. yılda Mekke'yi kan dökmeden fethettiler.

İslam'da Mukaddesat

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ
كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾

“Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber’in sesinin üstüne yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi, Peygamber’e yüksek sesle bağırmayın; yoksa siz farkına varmadan amelleriniz boşa giderir.”

Hucurat, 2

Dünyada yer alan çeşitli akide ve ideolojiler, kendi inanç büyüklüklerine özel saygı gösterirler. Şehir ve caddelere, üniversitelere, okullara ve kuruluşlara büyüklerinin isimlerini verirler. İslam dininde de kimi şahıslar hatta bitkiler ve otlar kutlu olarak kabul edilmiştir. Pek tabii ki; İslam dininde kerametli ve kutlu olarak görülen her şey, Allah’ın zatının kudsiyetine râcidir ve bu varlıkların Allah ile bağlılığı her ne kadar fazla ise, kutsallıkları da o orantıda artar. Bize düşen ise bu özel saygıyı korumaktır. İslam’daki bu mukaddes varlıklara gelince;

1 – Allah kutsallığın kaynağıdır. Müşrikler Allah’ı başkalarıyla aynı gördüklerinden kıyamet sahnesinde kendi sapkınlıklarını ikrar edecekler ve hayali ilahlarına şunları söyleyecekler: “Bizim perişanlığımızın nedeni, sizi âlemlerin Rabbiyle bir gördüğümüz içindir.” “Çünkü biz sizi âlemlerin Rabbi ile eşit tutuyorduk.”¹

Kur’an’da Allah’ın tesbih ve tenzih edilmesi hakkında birçok ayet nazil olmuştur. Yani Allah’ı O’nun için hiçbir kusur tasavvur etmeyecek biçimde yüceltmeliyiz. Allah’ın sadece zatı değil, isimleri de tenzih edilmelidir. “Yüce Rabbinin adını tesbih et.”²

2 – Allah’ın Kitabına da özel bir hürmet ve saygı gösterilmelidir. Allah, Kitab’ını *azim*³ olarak adlandırdığına göre biz de Kitabullah’a ta-

¹ Şuara, 98

² A’la, 1

³ bkz. Hicr, 87

zim etmeliyiz. Allah, Kitab'ını *kerim*⁴ olarak kabul ediyorsa öyleyse biz de Kitabullah'ı kerametli görmeliyiz. Allah Kitab'ını *mecid*⁵ olarak tanımlıyorsa öyleyse bizim de Kitabullah'ı temcid etmemiz (övmemiz) gerekir.

3 – İlahi rehberler olan peygamberler ve onların hak vasileri, özellikle peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.a) ve O'nun Ehl-i Bey'ti (a.s) özel bir makama sahiptir. Bu surede Hz. Peygamber'e (s.a.a) gösterilmesi gereken edep ve davranış şekli beyan edilmiştir. Onların önüne geçmeyelim, onların sesinden daha yüksek bir sesle konuşmayalım. Bir başka ayette Hz. Peygamber'e (s.a.a) salavat gönderilme emri verilmiştir. “Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salât ederler. Ey müminler! Siz de ona salât ve selam getirin.”⁶ Hz. Peygamber'in (s.a.a) vefatından sonra da O'nun ziyaretine⁷, O'nun vasisinin ziyaretine, zürriyetine ve Hz. Peygamber (s.a.a) ile bir şekilde bağı olan herkese saygı gösterilmesi gerektiğine de dikkat edilmelidir. Özellikle rabbani âlimler, adil fakihler ve taklid mercileri, rivayetlerin buyruğuna göre Hz. Peygamber'in (s.a.a) varisleridir ve onlara saygı ve hürmet göstermek görevlerimiz arasındadır. Şu hadiste de buna işaret ediliyor: “Her kim adil fakihi reddederse Hz. Peygamber'in (s.a.a) Ehl-i Bey'tinin (a.s) sözünü reddetmiş gibidir. Ve her kim Hz. Peygamber (s.a.a) ve Ehl-i Bey'ti (a.s) reddetse Allah'ın sözünü reddetmiş gibidir.”⁸

Sadece Hz. Peygamber'in (s.a.a) kendisi değil, O'na ait ve O'nunla ilgili olan her şey kutsaldır. Hz. Musa'nın (a.s) yeni doğduğunda içine koyulduğu ve suya bırakıldığı sandık daha sonra Hz. Musa (a.s) ve sülalesi tarafından bir hatıra olarak saklanmıştır. Bu sandık öyle bir kutsallığa sahipti ki, melekler tarafından taşınırdı ve düşmanlara karşı yapılan savaşılar götüürülerek bu vesileyle zaferler kazanılırdı.⁹

⁴ bkz. Vakıa, 77

⁵ bkz. Kaf, 1

⁶ Ahzab, 56

⁷ Çeşitli kitaplarda -örneğin Ayetullah Ahmedi Meyanici'nin kaleme aldığı 'Teberruku's Sahabe'- sahabelerin Hz. Peygamber (s.a.a) ve Ehl-i Bey'tine (a.s) hayatlarında ve vefatlarından sonra yaptıkları yüzlerce hürmet ve saygının örnekleri nakledilmiştir.

⁸ Biharu'l Envar, c.27, s.238

⁹ bkz. Bakara, 248

4 – İslam dininde ebeveyne özel bir saygı göstermek ve onları tazim etmek hususunda emirler verilmiştir. Kur'an'da beş ayrı yerde tevhide ve anne babaya ihsan edilmesi hususunda ayetler bulunmaktadır.¹⁰ Bir başka yerde ise, ebeveyne teşekkür edilmesi, Allah'a olan şükür ile birlikte zikredilmiştir.¹¹

Ebeveyne gösterilmesi gereken hürmet babında, onlara muhabbet ile bakmak bile ibadettir denilmiştir. Bizlere onların seslerinden daha yüksek bir ses tonu ile cevap verilmemesi hususunda tavsiyede bulunulmuştur. Onların üzülmesine neden olacak bir yolculuk yapmak haramdır. Ve böyle bir yolculukta namazlar tam olarak kılınmalıdır.

5 – İslam'da kimi vakitler -Kadir Gecesi gibi-, kimi mekânlar -camiler gibi-, kimi taşlar -Haceru'l Esved gibi-, kimi sular -zemzem-, kimi topraklar -İmam Hüseyin'in (a.s) Kerbela türbeti gibi- ve kimi elbiseler -ihram elbisesi- kutsal kabul edilmiştir ve özel hürmete tabidirler.

Kur'an'da şöyle buyrulur: (Hz. Musa (a.s) mukaddes vadiye geldiğinde hürmeten çarıklarını çıkarmıştır.) *"Hemen çarıklarını çıkar! Çünkü sen kutsal vadi Tuva'dasın."*¹²

Mescidu'l Haram, müşriklerin girişine izin verilmeyen mukaddes bir mekândır. *"Ey iman edenler! Müşrikler ancak necistirler. Onun için bu yıllarından sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar..."*¹³

İbadet yerleri ve mescitler mukaddestir. Mescitlere gidildiği zaman, temiz ve süslü gidiniz. *"...Her secde edişinizde güzel elbiselerinizi giyin..."*¹⁴ Cenabet vb. durumlara maruz olup temizliği olmayanın mescitte durmaya dahi hakkı yoktur. *"Ey iman edenler! Siz sarhoş ve cünüp iken de gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayın..."*¹⁵

Mescit o denli aziz ve kıymetlidir ki Hz. İbrahim (a.s), Hz. İsmail (a.s), Hz. Zekeriya (a.s) ve Hz. Meryem (s.a) Allah'ın evlerini temizlemekle görevlendirilmiştir. *"...İbrahim ve İsmail'e: 'Tavaf edenler, ibadete*

¹⁰ bkz. Bakara, 83 – Nisa, 38 – Enam, 151 – İsra, 23 – Ahkaf, 15

¹¹ bkz. Lokman, 14

¹² Taha, 12

¹³ Tevbe, 28

¹⁴ A'raf, 31

¹⁵ Nisa, 43

kapananlar, rûkû ve secde edenler için evimi temiz tutun' diye emretmiştik.”¹⁶
Hatta Hz. Meryem'in (s.a) annesi evladının erkek olacağını düşünmüş ve Mescidu'l Aksa'ya hizmet etsin diye adakta bulunmuştu. “İmran'ın karısı söyle demişti: 'Rabbim! Karnımdakini azatlı bir kul olarak sırf sana adadım. Adağımı kabul buyur. Şüphesiz (niyazımı) hakkıyla işiten ve (niyetimi) bilen sensin.’”¹⁷

6 – İmanı olan insan da keramete ve kutsallığa sahiptir. Müminin yüzünün suyu ve izzeti, Kâbe'nin izzetinden daha büyüktür denilir. Mümin kimsenin gıybeti haram, hakkını savunmak vaciptir. Hatta ölümünden sonra kabrine yapılacak saygısızlık da haramdır.

¹⁶ Bakara, 125

¹⁷ Al'i İmran,35

111.

Araştırma Yapmak, Toplumsal Dertlerin İlacıdır

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾

“Ey iman edenler! Eğer bir fasık size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa kötülük edersiniz de sonra yaptığınıza pişman olursunuz.”

Hucurat, 6

Tarih boyunca peygamberler çeşitli toplumsal ve ahlaki hastalıklara müptela olmuş birey ve kitlelerle karşı karşıya gelmiştir. Öyle ki; bugün insan hayatında bu denli önemli ilerleme ve gelişim yaşanırken dahi bu ruhsal hastalıklar tüm direnciyle insanlık içinde kalmıştır. Bu hastalıklardan bazıları şöyledir;

– İyi olduğu kabul edilen kimseleri körü körüne taklit etmek ve hurafi adet ve geleneklere sıkı sıkıya bağlanmak.

– Hayallere, söylentilere, iftiralara ve gerçeği olmayan rüyalara tabi olmak.

– İlme sahip olmadan birşeyi desteklemek ve hakemlik yapmak. Herhangi bir bilgiye sahip olmadan onun hakkında konuşmak, övmek yahut eleştirmek.

İşte tüm bu hastalıkları iyileştirecek ilaç, bu ayette de beyan edilmiş olan araştırma ve irdelemedir. Eğer toplumlar her konuya dikkat etseler, bunları araştırıp inceleseler kitleler üzerindeki tüm bela ve afetler bir defada düzeltilmiş olacaktır.

Bu ayetin bir benzeri Nisa suresinin 94. ayetinde gelmiştir. Şöyle buyrulur: “Ey iman edenler! Allah yolunda savaşa çıktığınız zaman iyi anlayıp dinleyin. Size selam verene, dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek ‘Sen mümin değilsin’ demeyin. Çünkü Allah’ın nezdinde sayısız gani-

metler vardır. Önceden siz de böyle iken Allah size lütfetti; o halde iyi anlayıp dinleyin. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.”¹

Tarih kitaplarında şöyle nakledilmiştir: Hayber savaşından sonra Hz. Peygamber (s.a.a), Usame bin Zeyd'i yanında bir grup Müslümanla birlikte 'Fedek' topraklarında yerleşik Yahudi köylerine, onları İslam dinine girmeye ya da cizye vergisi vermeye davet etmeleri için gönderdi. Mirdas isimli bir Yahudi kendisine ulaşan bu haberin ardından ailesi ve eşyalarıyla birlikte bir dağa yerleşti. Mirdas, kendilerine doğru gelen Müslümanları 'La ilahe illallah Muhammed Resullah' nidalarıyla karşıladı. Usame, Mirdas'ın korkusundan İslam'ı seçtiğini ve haliyle gerçek Müslümanlardan olmayacağını zannederek onu öldürdü. Hz. Resulullah (s.a.a) kendisine bu haber iletildikten sona çok rahatsız oldu ve hemen akabinde de yukarıdaki ayet nazil oldu.

İslam'da Haber

İslam, sözün ne şekilde söyleneceği ve haberin ne şekilde nakledilmesi gerektiği meselesini oldukça önemsemiştir. Örneğin;

1 – Kur'an, duyduğu her haberi tartmadan yayan kimseyi şiddetle eleştirmiştir ve şöyle buyurmuştur: *“Onlara güven veya korkuya dair bir haber gelince hemen onu yayarlar; hâlbuki onu, Resul'e veya aralarında yetki sahibi kimselere götürselerdi, onların arasından işin içyüzünü anlayanlar, onun ne olduğunu bilirlerdi...”*²

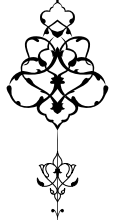
2 – Kur'an yalan haberleri yayarak toplumu gereksiz yere meşgul eden ve endişeye sevk eden kimseler için çok çetin cezaların belirlendiğini buyurmuştur. *“...şehirden kötü haber yayanlar (bu hallerinden) vazgeçmezlerse, seni onlara musallat ederiz (onlarla savaşmanı ve onları şehirden sürüp çıkarmanı sana emrederiz); sonra orada, senin yanında ancak az bir zaman kalabilirler...”*³

3 – Hz. Peygamber (s.a.a) mübarek ömrünün sonunda yaptığı hac yolculuğunda insanlara şöyle seslendi: “Benim adıma yalan nakleden

¹ Nisa, 94

² Nisa, 83

³ Ahzab, 60

kimseler oldukça fazlalar. Gelecekte sayıları daha da artacak. Her kim bilerek ve bilinçli olarak bana yalan nispetinde bulunursa yeri cehennemdir. Benim adıma nakledilenleri Kur'an ve Sünnet'e sunun. Eğer Kur'an ve Sünnet'e uygun iseler kabul edin, değilse reddedin.”⁴

4 – İmam Cafer Sadık (a.s), babası İmam Muhammed Bakır'a (a.s)'a yalan rivayetler nispet eden kimseye lanet etmiştir ve şöyle buyurmuştur: “Bizden rivayet edilen sözleri Kur'an'ın şahitliğine ve diğer sözlerimize uygun olursa kabul edin aksi takdirde reddedin.”

5 – İmam Rıza (a.s) şöyle buyurdular: “Bizim sözlerimizin senedi Kur'an ve Hz. Peygamber'in (s.a.a) sünnetidir.”

6 – İslam ilimlerinin içinde önemli bir yeri olan ilimlerden biri de *rical*'dir. Bu ilimde doğru haber yanlış haberden ayırt edilir ve hadis nakleden kimselerin doğrulukları araştırılır.

⁴ Biharul Envar, c.2, s.225

Maskara ve Alay Etmek

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُوا قَوْمٍ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

“Ey müminler! Bir topluluk diğer bir topluluğu alaya almasın. Belki de onlar, kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da kadınları alaya almasınlar. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kendi kendinizi ayıplamayın, birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir isimdir! Kim de tövbe etmezse işte onlar zalimlerdir.”

Hucurat, 11

Alay etmek görünürde bir günah olarak görülse de gerçekte ve batınında birkaç günahı barındırmaktadır. Maskara etmenin içinde tahkir etme, ayıpların aşikâr edilmesi, ihtilaf yaratmak, gybet, nefret, fitne, tahrik, intikamcılık ve başkalarını taan etmek gibi günahlar gizlidir.

Alay etmenin kökleri:

1 – Alay, kimi zaman zenginlikten kaynaklanır. Kur’an şöyle buyurur: “Mal toplayıp onu tekrar tekrar sayan, insanları arkadan çekiştirip, kaş göz hareketleriyle alay edenlerin (hümeze ve lümezenin) vay haline!”¹

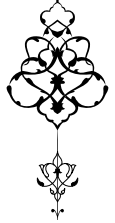
2 – Kimi zaman alay etmenin kökü, ilim ve sahip olunan kariyerdir. Kur’an bu hususta da şöyle buyurur: “Peygamberleri onlara belgelerle gelince, kendilerinde olan bilgiden gururlandılar da, alaya aldıkları şey kendilerini sarıverdi.”²

3 – Kimi zaman da alay etmenin nedeni kuvvetli ve güzel bir bedene sahip olmaktır: “Âd kavmi ise yeryüzünde haksız olarak büyüklük taslamış, ‘Bizden daha güçlü kim var?’ demişlerdi.”³

¹ Hümeze, 1 – 2

² Mümin, 83

³ Fussilet, 15

4 – Başkalarıyla alay etmenin bir nedeni de, bazı kimselerin özelliklerini insanların diline düşürmektir. Kâfirler, peygamberlerin getirdikleri dine uyan fakir kimseleri tahkir ediyorlar ve onlara şöyle sesleniyorlardı: “...Bizden, basit görüşle hareket eden alt tabakamızdan başkasının sana uyduğunu görmüyoruz...”⁴

5 – Bazen de başkalarını eğlendirmek ve güldürmek için de birileri alay konusu olabilir.

6 – Kimi zaman da mal ve makama olan tamahtan ötürü, birileri alay konusu yapılarak eleştirilir. Bir grup, Hz. Peygamber'i (s.a.a) zekât konusunda ayıplıyordu. Kur'an bu hususta şöyle buyurdu. “Onlardan sadakaların (taksimi) hususunda seni ayıplayanlar da vardır. Sadakalardan onlara da (bir pay) verilirse razı olurlar, şayet onlara sadakalardan verilmezse hemen kızarlar.”⁵

7 – Alay etmenin bir nedeni de cehalet ve bilgisizliktir. “Mûsâ kavmine: ‘Allah size bir sığır kesmenizi emrediyor’ dedi. Onlar: ‘Sen bizi alay konusu haline mi getireceksin?’ dediler. O da: ‘Cahillerden olmaktan Allah’a sığınırım’ demişti”⁶ Yani, alay etmek cehaletten kaynaklanır ve ben de cahil değilim diye cevap vermiştir...

Hz. Peygamber'in (s.a.a) yaptığı mübarek işlerden biri de insanların ve bölgelerin çirkin isimlerini değiştirmek olmuştur.⁷ Çünkü kötü isim, alay ve tahkir edilme nedenidir.

Hz. Ali (a.s)'ın ağabeyi olan Akil, Muaviye'nin yanına vardığında, Muaviye Akil'i tahkir etme amacıyla şöyle seslendi: ‘Allah'ın lanetlediği kimsesi amcası olan kişiye selam olsun’ ve ‘Ebi Leheb'in elleri kurusun’ ayetini okudu. Akil ise kendisine şöyle cevap verdi: ‘Allah'ın lanetlediği kimse halası olan kişiye selam olsun.’ (Ebu Leheb'in karısı, Muaviye'nin halasının kızı idi.)⁸

⁴ Hud, 27

⁵ Tevbe, 58

⁶ Bakara, 67

⁷ Usdu'l Ğabe, c.3, s.76 ve c.4, s.362

⁸ Biharu'l Envar, c.42, s.112, el-Ğarat, c.2, s.38

Suizan ve Önyargının Kısımları

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴾

“Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkasından çekıştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. O halde Allah’tan korkun. Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul edendir, çok esirgeyicidir.”

Hucurat, 12

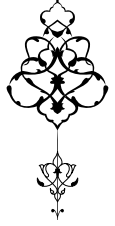
Kimi beğenilen, kimi beğenilmeyen iki tür su-i zan ve önyargı bulunur.

1 – Allah’a olan su-i zan ve önyargı. Bir hadiste şöyle geçer: “Kim geçim korkusu nedeniyle evlenmekten kaçırıyorsa gerçekte Allah’a karşı su-i zan etmiştir.” Böyle kimse eğer tek yaşarsa Allah geçimini karşılayacağını kadir olduğu hayalindedir. Bu düşünceye göre eğer eşi olursa – haşa – Allah onun yaşamını devam ettirecek rızkı vermeyecek kudrettedir ki, bu Allah’a karşı yapılmış bir su-i zandır ve yasaklanmıştır.

2 – Ele aldığımız ayette yasaklanmış olan insanlara karşı yapılan önyargı ve suizan.

3 – İnsanın kendisine karşı suizanda bulunması ise övülmüştür. Zira insanın kendisine karşı suizanını olması gerekir. Yaptığı işleri kusurlu görmelidir. Hz. Ali (a.s) muttakilerin sıfatlarını açıkladığı ‘Hammam’ hutbesinde şöyle buyurur: “Takvalı kimselerin üstünlüğü, kendilerine karşı suizanda bulunmalarındır.”

Evet, kendisini kusursuz gören kimselerin hakikatte iman ve ilim nurları azdır. Az nur ile de insan bir şey göremez. Eğer siz az bir ışık ile büyük bir sahneye girseniz, sahnede bulunan büyük eşyalardan başka bir şey göremezsiniz. Ancak projektör gibi daha fazla ışığı olan bir lamba

ile sahneye girseniz, bir sigara ya da bir kibrit parçası da olsa fark edebilirsiniz.

İman nurları az olan kimseler sadece büyük günahlarını dikkate aldıklarından şöyle derler: ‘Adam mı öldürdük? Hırsızlık mı yaptık?’ Onlar günahları bu tür şeyleri yapmakla sınırlı görmektedirler. Ancak iman nuru fazla olan kimseler, küçük büyük tüm yaptıkları yanlışlıkları görürler ve Allah’dan istiğfar ve af dilerler.

Eğer bireyin kendisine karşı hüsnü zannı olursa, asla bir gelişim içinde olamaz. Böyle bir kimse daima arkasında bıraktığı yollara bakıp da gururlanan kimse gibidir. Eğer önüne bakmış olsa, henüz katetmediği yolları görürdü. Bu durumda ulaşamadığı yolların, aştığı yollardan ya daha fazla ya da eşit olduğunu anlayacaktır.

Hüsnü zan ifadesi, saflık, çabuk inanmak ve şeytanın hilelerinden gaflette olmak anlamında değildir. İslam ümmeti asla yersiz hüsnü zan ile gaflete ve avcılarının eline düşürülmemelidir.

Gıybet Nedir?

Gıybet, bir kimsenin gıyabında, insanların bilmediği ve paylaşılmasından rahatsızlık duyduğu herhangi bir şeyi söylemektir.¹

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ölülerin üzerinden elerinizi çekin. Ölülerin kötülüklerini açmayın. Ölen kimsenin iyiliklerini anlatın.”²

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gıybet edenler şayet tövbe ederlerse cennete en son girecek kimselerden olurlar. Eğer tövbe etmezlerse cehenneme ilk götürülecek kimselerdir.”³

İmam Rıza (a.s), İmam Seccad’dan (a.s) nakleder: “Her kim bir Müslümanın izzetini korursa, Allah da kıyamet günü onun yapmış olduğu yanlışları görmezden gelir.”⁴

¹ Vesail, c.8, s.600 – 604

² Nehcu’l Fesahe, H.264

³ Müstedrek, c.9, s.117

⁴ Biharu’l Envar, c.72, s.256

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim bir kadın ya da erkeğin gıybetini yaparsa, kırk gün kıldığı namaz ve tuttuğu oruç kabul edilmez.”⁵

Hz. Peygamber buyurdular: “Kıyamet gününde insanın amelleri eline verildiğinde bir grup şöyle der: ‘Bizim yaptığımız güzel ameller neden bu-
raya kaydedilmemiş?’ Onlara şöyle seslenilir: ‘Allah ne bir şeyi azaltır ne de unuttur. Yapmış olduğunuz gıybet neticesinde amelleriniz berheva ol-
muştur.’ Bunun karşısında amel defterlerinde pek çok güzel amel oldu-
ğunu görenler bu defterlerin kendilerine ait olmadığını sanırlar. Onlara
da şöyle seslenilir: ‘Gıybetiniz yapılması nedeniyle bu gıybeti yapan kim-
senin güzel amelleri sizin için kaydedilmiştir.’”⁶

Hz. Peygamber’in (s.a.a) en son yolculuğunda Mekke’de şöyle bu-
yurmuşlardır: “Zilhicce ayı ve hac günleri nasıl muhterem ise; Müslü-
manların kanı, malı ve izzeti de öyle muhteremdir.”⁷

› Rivayetlerde gıybet eden kimsenin ismi sürekli şarap içen kimse ile bir-
likte zikredilmektedir. ‘Her kim gıybet edip şarap içiyorsa, cennetten
mahrum kalır.’⁸

› Rivayetlere göre; her kim din kardeşinin ayıplarını bir başkasına açarsa
Allah da onun kötülüklerini aşikâr eder.⁹

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Bir dirhem faiz, otuz altı
zinadan daha kötüdür.

Faizin en büyüğü Müslümanların onuruyla ticaret yapmaktır.”¹⁰

Bir hadiste şöyle geçer: “Cemaat namazının kılınması için mescitte
beklemek ibadettir. Elbette başkalarının gıybetini yapmadıkça...”¹¹

Hz. Peygamber (s.a.a) Medine’deki en son hutbesinde şöyle buyur-
dular: “Eğer bir kimse gıybet ederse onun orucu batıldır...”¹² Yani, oruç
tutmasıyla edindiği bereket ve manevi etkiden mahrum kalır.

⁵ Biharu’l Envar, c.72, s.258

⁶ Biharu’l Envar, c.72, s.259

⁷ Şerh’u Nehcu’l Belağa, İbn-u Ebi’l Hadid, .c9, s.62

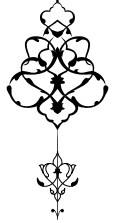
⁸ Biharu’l Envar, .c72, s.260

⁹ Muhaccetu’l Beyda, .c.5, s.252

¹⁰ İbn Ebu Davud, .c2, s.568

¹¹ Biharu’l Envar, c.72, s.222

¹² Usul’u Kâfi, c.2, s.357

Gıybetin Telifisi

Geçmişte yapmış olduğumuz gıybetin telifisi için eğer gıybeti yapılan kimse vefat etmişse öncelikle tövbe edilmelidir. Allah'ın huzurunda yapılan bu çirkin eylem nedeniyle özür dilenmelidir. Allah pek tabi tövbeyi kabul edendir. Ancak gıybeti yapılan kimsenin hayatta olması durumunda bu kişiye 'ben senin gıybetini yaptım' denilirse rahatsız olması çok doğaldır. Bu yüzden bazı müçtehitler gıybeti yapılan kimseye bunun söylenmemesi gerektiğini söylerler.¹³ İnsan Allah'ın huzurunda tövbe etmelidir. Eğer gıybeti işiten kimselere ulaşabilirse onlara bu kimsenin hayrından ve iyiliğinden bahsederek şahsın tahkir edilmesini bu şekilde telafi edebilir. Ve eğer gıybeti yapılan kimse bundan haberdar olursa kendisinden o zaman helallik alınmalıdır.

Şeyh Tusi 'Şerh-i Tecrid' kitabında Hz. Peygamber'den (s.a.a) şöyle bir hadis nakleder: "Eğer gıybeti yapılan kimse, gıybetten haberdar olursa bunun telifisi şöyle olmalıdır. Bu kimsenin yanına gidilerek özür dilenmeli ve helallik alınmalıdır. Ancak kendisinin gıybetini yapıldığından haberdar değilse onun için sürekli istiğfar etmemiz gerekir."¹⁴

Gıybetin Caiz Olduğu Koşullar

Bazı şart ve durumlarda gıybet etmek caiz olabilir. Şimdi bu şart ve koşullara değinelim:

1 – Önemli işlerde meşveret edildiğinde caiz olur. Yani bir kimse şahsın biri hakkında istişare etmek istediğinde biz o kimsenin kusurlarını bize danışan kimseye söyleyebiliriz.

2 – Kimi şahısların batıl inanç ve sözlerini reddetmek adına onların bu itikatlarından, sözlerinden ve bu yöndeki kusurlarından bahsetmek caizdir. Böylelikle insanların onlara yönelmesine ve peşlerinden gidilmesine engel olunacaktır.

¹³ Büyük taklit mercii merhum Ayetullah Gulpeygani'ye sordum: 'Acaba birisine senin gıybetini yaptım hakkını bana helal eder misin diye sormak gerekir mi?' Şöyle cevap verdiler: 'Hayır. Çünkü onu bu durumdan haberdar etmekle onu rahatsız etmiş olursunuz ki, bir Müslümanı rahatsız etmek de başka bir günahdır.' Öyleyse gıybetin telifisi, istiğfar ve af dilemektir. Helallik almanın her koşulda lüzumu yoktur.

¹⁴ Vesail'u Şia, .c8,s. 605

3 – Hâkimin yanında şahitlik için çıkıldığında gıybet de olsa hakikati gizlememek gerekir.

4 – Mazlumluğun izharı için zalimin zulmünden bahsetmenin bir sakıncası yoktur.

5 – Her kim açıkça ve hayâ etmeden günah yapıyorsa, gıybeti caizdir.

6 – Saçma ve ahlaksız iddiaları savmak için gıybet etmenin bir sakıncası yoktur. ‘Ben müçtehidim’, ‘doktorum’, ‘Peygamber evladım’ diyor da ve biz de onun böyle bir sığata sahip olmadığını biliyorsak, insanların kandırılmasına engel olmak için böyle bir şahsın hakkında bilgi paylaşımı yapmak caizdir.

Yapılan Gıybeti Dinlemek

Gıybeti işiten kimsenin vazifesi, gıybeti kulak vermemek ve mümin kimseyi savunmaktır. Hadiste şöyle geçer: “Her kim gıybeti işitir de susar ise, gıybeti yapan kimsenin günahına ortakır.”¹⁵

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Her kim bir gıybeti dinler ve onu reddetmezse, Allah onun için dünyada ve ahirette olan bin şer kapısını yüzüne açar. Böyle bir kimse yapılan gıybeti susar dinlerse, gıybeti yapan kimsenin günahı onun için de yazılır. Eğer gıybeti yapılan kimseyi savunabilecekken savunmazsa dünya ve ahirette zelil olur.”¹⁶

Elimize ulaşan bir rivayette ise gıybet etmek küfür, gıybeti dinlemek ve – durumdan – razı olmak ise şirk olarak kabul edilmiştir.¹⁷

İsra suresinin 36. ayetinde şöyle buyrulur: “*Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.*” Buna göre biz söylenilen her sözü dinlemek hakkına sahip değiliz.

¹⁵ Gururu'l Hikem

¹⁶ Vesail'u Şia, c.8, s.606

¹⁷ Biharu'l Envar, c.72, s.226

Misafirlik Adap ve Görgüsü

﴿هَلْ أَتَيْكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ فَرَأَى إِلَى أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ﴾

“İbrahim’in ağırlanan misafirlerinin haberi sana geldi mi? Onlar, İbrahim’in yanına girip: ‘Selam sana’ demişlerdi, İbrahim de: ‘Selam size’ demişti; içinden de, onların ‘tanınmamış bir topluluk’ olduğunu geçirmişti. Hemen ailesine giderek semiz bir buzağı getirmiş, onların önüne sürüp: ‘Yemez misiniz?’ demişti.”

Zariyât, 24 – 27

Ele aldığımız ayet misafirlik adap ve görgüsü hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

1 – Misafir, muhterem ve saygıdeğerdir: “...ağırlanan misafirleri...”

2 – Misafir, içeri girdiğinde selam vermelidir. “Selam sana...”

3 – Misafirin selamını yanıtlamak gerekir. “...İbrahim de: ‘Selam size’ demişti.”

4 – Ev sahibi, misafirin göremeyeceği bir yerde yemek hazırlamalıdır. “...ailesine giderek...”

5 – Yemeği evde hazırlamalıyız. “Hemen ailesine giderek...”

6 – Yemek sunumu hızlı yapılmalıdır. (Arapça orijinal halinde gelen ‘feca’ kelimesindeki ‘fe’ harfi kısa zamanda ve süratle yapıldığına işaret eder) “Hemen...”

7 – En güzel yemekler hazırlanmalıdır. “...semiz bir buzağı”

8 – Misafirler açılan sofraya götürüleceğine, sofraya misafirlere getirilmelidir. “...onların önüne sürüp”

9 – Misafirlere ‘yemek yer miydiniz’ diye sorulmamalıdır. (Hz. İbrahim (a.s) misafirlere bir soru sormadan yemek hazırlamaya gitmiştir) “Hemen ailesine giderek semiz bir buzağı getirmiş...”

10 – Misafirleri bizzat kendimiz ağırlamalı ve hizmet etmeliyiz. (Hz. İbrahim'in (a.s) kendisi yemek hazırlamıştır) *"Hemen ailesine giderek sizimiz bir buzağı getirmiş..."*

11 – Yemek, misafirlerin elinin ulaşabileceği mesafede olmalıdır. *"... onların önüne sürüp"*

12 – Misafirler kendilerine sunulan yemeği kabul etmeli ve yemelidirler ki, ev sahibinin bir kuruntu ve gocunması olmasın. *"...Yemez misiniz?"*

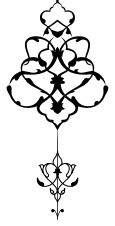
13 – Önce yemek sunumu sonra sohbet yapılmalıdır. *"...İbrahim: 'Ey Elçiler! Göreviniz nedir?' dedi."*¹

14 – Eğer misafirin müjdeli ya da acı bir haberi var ise; önce müjdeli haberi sonra acı haberi söylemelidir. (Önce Hz. İbrahim'e (a.s)'a bir erkek evlat müjdesi sonra ilahi dine karşı çıkanlara azabın geleceğinin haber verilmesi...) *"Onlar, 'korkma' dediler ve onu bilgin bir oğul ile müjdediler."*² *"Onlar şöyle dediler: "Biz suçlu bir kavme, üzerlerine çamurdan, pişirilmiş ve Rabbinin katında haddi aşanlar için belirlenmiş taşlar yağdırmak için gönderildik."*³

¹ Zariyat, 31

² Zariyat, 28

³ Zariyat, 32-34

Ayet ve Rivayetlerde Arzu

﴿أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّى فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مَن بَعْدَ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَن يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ﴾

“Yoksa her umduğu şey (temenni ettiği) insanın mıdır? Hayatın ilki de sonu da Allah’ındır. Allah, dilediğine ve hoşnut olduğuna izin vermedikçe, göklerde bulunan nice meleklerin şefaati bir şeye yaramaz.”

Necm, 24 – 26

Ayet ve rivayetlerde arzu (temenna) konusuna genel bir bakış;

- *Arzunun Değeri*

Arzu, harekete geçmenin ve rüşd etmenin nedeni ve dürtüsüdür. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurur: “Eğer arzu olmasaydı, ne anne ne bebeğine süt verir, ne de çiftçi bir ağaç dikerdi.”⁴ Hz. İsa (a.s) eline bir bel almış ve ağacın altını belleyen yaşlı bir adamı görünce şöyle buyurdu: “Allah’ım! Bunun bu arzusunu elinden al.” Hemen akabinde yaşlı adam beli ağacın yanına bırakıp bir köşede uyumaya başlar. Hz. İsa (a.s), Allah’tan ona tekrar arzusunu geri vermesini isteyince, bir müddet sonra adamın uykudan uyanarak yarım bıraktığı işine devam ettiğini görür.⁵

- *Arzulara Boyun Eğdirmek*

Arzular imkân, yetenek, koşullar ve kapasite çerçevesinde olmalıdır. Aksi takdirde sahipleri belirsizlik ve müphemiyete duçar olur. İmam Ali (a.s) şöyle buyurur. “Size yönelik en büyük korkum; heveslerinize uymanız ve uzun arzulara dalmanızdır.”⁶

- *Olumsuz Arzular*

Kur’an’da bazı arzular tenkit edilmiş ve yasaklanmıştır. Karun’un serveti gibi zenginliğine sahip olma arzusunu taşıyan kimsenin durumunda olduğu gibi. Onlar şöyle diyorlardı: “Karun’a verildiği gibi bizim de olsa; doğrusu o büyük bir varlık sahibidir.”⁷

⁴ Biharu’l Envar, c.77, s.137

⁵ Biharu’l Envar, c.14, s.329

⁶ Nehcu’l Belağa, 28. Hutbe

⁷ Kasas, 79

Kimileri de gereksiz övgü arzusundadırlar: “Ettiklerine sevinen ve yapmadıklarıyla övülmekten hoşlananların, sakın onların azaptan kurtulacaklarını sanma.”⁸

Bazıları da birilerine üstün gelme arzusuyla yanıp tutuşurlar: “Bu ahiret yurdunu, yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu istemeyen kimselere veririz...”⁹

Allah “Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin...”¹⁰ ve “Sakın onlardan bazı sınıflara verdiğimiz dünya malına göz dikme”¹¹ ayetleriyle müminleri zenginlere ve refah içinde olanlara imrenerek bakmasınlar diye defalarca uyarmıştır.

- Ulaşılamayan Arzular

Kıyamet gününde cezalandırılacaklar ‘ya leyteni’ (keşke) ifadesini kullanacaklardır.

“Ya leyteni kuntu tûraba”¹²(Keşke toprak olsaydım!) (Toprak, bir tohum tanesini alır ve onu yarararak başak vermesini sağlar. Toprak, atık suyu içine alarak suyu duru hale çevirir ve insanoğluna geri sunar. Ancak bazı insanlar fesattan başka bir şey yapmamaktadır.)

“...Ne olurdu ben de peygamberle beraber aynı yolu tutsaydım!”¹³

“Kitabım keşke bana verilmeseydi; keşke hesabımın ne olduğunu bilmeseydim...”¹⁴

“Keşke bu hayatım için önceden bir şey yapsaymışım...”¹⁵

“...Ne olurdu dünyaya döndürülseydik, Rabbimizin ayetlerini yalanlamasaydık da müminlerden olsaydık.”¹⁶

⁸ Al'i İmran, 188

⁹ Kasas, 83

¹⁰ Tevbe, 55, 85

¹¹ Hicr, 88 ve Taha, 131

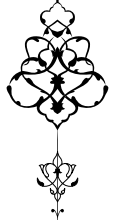
¹² Nebe, 40

¹³ Furkan, 27

¹⁴ Hakka, 25-26

¹⁵ Fecr, 24

¹⁶ Enam, 27

Günahın Çeşitleri ve Etkileri

﴿الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى﴾

“Onlar, ufak tefek kusurları dışında, büyük günahlardan ve çirkin işlerden uzak duran kimselerdir. Şüphesiz Rabbin, bağışlaması çok geniş olandır. Sizi, topraktan yarattığında da ve analarınızın karnında ceninler iken de, en iyi bilendir. Bunun için kendinizi temize çıkarmayın. Çünkü O, Allah’a karşı gelmekten sakınanları en iyi bilendir.”

Necm, 32

Her insanın kıymet ve değeri, günah karşısında mukavemet ettiği kadarıyladır. Eğer bir gram altın için günah işlersek, kıymetimiz de bir gramlık olacaktır. Eğer uğruna günah işlediğimiz altın yüz gram olursa, kıymetimiz de yüz gram olacaktır. Hz. İmam Ali (a.s) şöyle buyurur: “Eğer karıncanın ağzındaki buğday kabuğunu almak suretiyle bile olsa günah işlemem karşılığında dünyayı bana verseler, biliniz ki ben böyle bir şeyi asla yapmazdım.”¹

• Hiçbir Günahı Küçük Görmeyelim

İmam Ali (a.s) şöyle buyururlar: “En kötü günah, insanın bir günahı küçük ve hafif görmesidir.”²

• Yakınlığın Ölçütü Günahıdan Takvadır

Rivayetlerde şöyle geçer: “Peygamberin dostu, Allah’a itaat eden kimsedir, her ne kadar nesebi yakınlığı olmasa da. Peygamberin düşmanı da Allah’ın emirlerini yerine getirmeyen kimsedir, isterse yakınlığından olsun.”³

¹ Nehcu’l Belağa, 224. Hutbe

² Nehcu’l Belağa, 477. Hikmet

³ Vesail’u Şia, c.15, s.238

• Küçük Günahların Büyük Günahlara Dönüşmesi

Bazı etkenler küçük günahların büyük günahlara tebdil olmasını sağlar. Bu etkenlerden başlıcaları; küçük günahta ısrarcı olmak, günahı hafife almak, günah yaparken mutlu olmak, tuğyan ve asi olarak günah yapmak, Allah'ın verdiği mühlete güvenmek, günahı aşikâr yapmak ve günahın büyük ve önemli şahsiyetlerce işlenmesidir.

• Günahın Etkisi

Kalbin katılaşması, nimetin kesilmesi, duaların reddedilmesi, rızkın değişmesi, gece namazı gibi bazı ibadetlerden mahrum kalınması, ansızın gelen belalar, yağmurun kesilmesi, evlerin viraneye dönüşmesi, rezillik, ömrün kısalması, depresyon, fakirlik ve düşkünlük, sıkıntı ve hastalık, şerir kimselerin musallat olması şeklindeki afetler günahın etkilerine örnek olarak ayet ve rivayetlerde zikredilmiştir.

Günahı Telfi Etmenin Yolları

1 – Namaz: “Gecenin gündüze yakın zamanlarında namaz kıl. Doğrusu iyilikler kötülükleri giderir.”⁴

2 – İstiğfar: “Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileseler, Resul de onlar için istiğfar etseydi Allah'ı ziyadesiyle affedici, esirgeyici bulurlardı.”⁵

3 – İnfak: “Gizli verilen sadaka, hataları örter.”⁶

4 – İnsanların sıkıntılarını gidermek: “Kim büyük günahlarının kefaretiyi gidermek isterse insanların sıkıntılarını gidersin.”⁷

5 – Güzel eylem ve işler: “İman edip salih amel işleyenlerin kötülüklerini elbette örteceğiz. Onları işlediklerinin daha güzeliyle mükâfatlandıracağız.”⁸

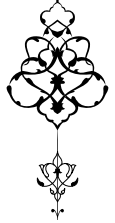
⁴ Hud, 114

⁵ Nisa, 64

⁶ Gurur'u'l Hikem

⁷ Vesail'u Şia, c.16, s.373

⁸ Ankebut, 7

6 – Büyük günahlardan kaçınma: “Size yasak edilen büyük günahlardan kaçınırsanız, kusurlarınızı örter ve sizi şerefli bir yere yerleştiririz.”⁹

7 – İman ve salih amel: “Ancak tövbe edip de inanan ve salih amel işleyenler başka. Allah işte onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”¹⁰

8 – Savaş ve mücadele içine girmek: “Hicret edenler, yurtlarından çıkarılanlar, yolumda eziyet görenler, savaşanlar ve öldürülenlerin de and olsun, günahlarını elbette örteceğim...”¹¹

9 – Selam vermek, yemek yedirmek ve gece namazı: “Üç şey kefalettendir. Selam vermek, yemek yedirmek ve insanlar uykudayken gece namazı kılmak.”¹²

› Tezkiye-i nefis ile kendini övmenin hesabı, Allah'ın nimetlerinin hesap edilmesinden ayrı tutulmuştur. Allah, konumuz olan ayette şöyle buyurur: “Bunun için kendinizi temize çıkarmayın.”¹³ Bir başka ayetinde ise şöyle buyurur: “Ve Rabbinin nimetini minnet ve şükranla an.”¹⁴

⁹ Nisa, 31

¹⁰ Furkan, 70

¹¹ Al'i İmran, 195

¹² Vesail'u Şia, .c. 12, s.59

¹³ Necm, 32

¹⁴ Duha, 11

117. İnsanın Yaratılması

﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ﴾

“İnsanı yarattı.” Rahman, 3

İnsanın yaratılması değişik açılardan dikkate alınmalıdır;

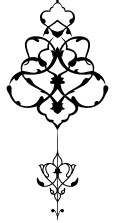
Tekâmül seyri açısından cansız bir toprak, insan adında şuurlu bir canlıya nasıl dönüşmektedir?

Maddi ihtiyaçların temini açısından tabiat âlemi nasıl insanın tasarrufu altına girmektedir?

Kur'an insanın pozitif ya da negatif eğilimlerinin bazılarını işaret etmiştir:

- Çok çabuk ümitsizliğe düşer.¹
- Sıkıntıya düştüğünde feryat eder.²
- Çok azgınlık eder.³
- Hırslı ve ihtiraslıdır.⁴
- Ziyankârdır.⁵
- Zalimdir.⁶
- Cahildir.⁷
- Nankördür.⁸
- Acelecidir.⁹
- Kadirbilmez.¹⁰

¹ Hud, 9
² Mearic, 20
³ Alak, 6
⁴ Mearic, 19
⁵ Asr, 2
⁶ Ahzab, 72
⁷ Ahzab, 72
⁸ İsra, 67
⁹ İsra, 11
¹⁰ Adiyat, 6

Diğer Kur'an ayetleri insanın olumlu yönlerini şöyle beyan etmektedir: Mesuliyeti kabul, özgürlük, seçebilme kudreti, zamanla yöntem değiştirebilme, iç dünyasında tövbe ve inkılap yapabilirlilik, çeşitli yeteneklere ve iç dünyasında büyük bir kapasitesiteye sahip olma, sonsuzluğa ulaşma isteği, yeryüzünde Allah'ın halifesi olmak, meleklerin secdegâhlığı, taklid ve etkiyi açık olma, örneklik arzede bilme, akıl ve fıtratın karşısında yer alan dürtü ve şehvet gibi zıt kuvvetleri birlikte barındırabilme, tefekkür edebilme, icad yeteneği ve hayal gücü.

﴿وَالْأَرْضُ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ
وَالرَّيْحَانُ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ﴾

“Allah, yeri yaratıklar için var etti. Orada meyveler, salkımlı hurma ağaçları, kabuklu taneler, güzel kokulu otlar vardır. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?”

Rahman, 10 – 13

Müspet Meselenin Tekrarı

Bir kültürün oluşması için meselelerin tekrarı önemli ve zaruridir.

Hız. Peygamber (s.a.a) defalarca şöyle buyurmuştur: “Ben sizin aranızda iki değerli emanet bırakıyorum. Büyük emanet Allah'ın Kitabı ve diğeri Ehl-i Beyt'im.” Bu söz defalarca beyan edilerek insanların Kur'an ile Ehl-i Beyt'e (a.s) olan bağlılığı kuvvetlendirilmek istenmiştir.

“Ailene namazı emret...”¹ ayeti nazil olduktan sonra Hız. Peygamber (s.a.a) sabah namazı vaktinde kızı Hız. Fatuma'nın (s.a) evine gider 'es-Salah, es-Salah'² (namaz, namaz) diye seslenirdi. Böylece insanlara “Benim Ehl-i Beytim ve ailem, evde bulunan Ali, Fatuma ve evlatlarıdır” sözünü fiili olarak göstermekteydi.

Bir hadiste ise şöyle geçer: “Ezanda 'Allah-u Ekber' sözünün dört defa söylenmesinin nedeni, insanları gafletten uyandırmak içindir.”³ Zira dinleyici diğcr sözlerin ikişer defa tekrar edildiğini görecektir.

Kimi zaman Hız. Emiru'l Müminin Ali (a.s), insanlarda duyarlılığı artırmak için bazı sözcükleri tekrar ederdi. Hız. Emiru'l Müminin Ali'nin (a.s) evlatlarına vasiyetinde buyurduğu gibi; 'Allah Allah fi eytam, Allah Allah fi ceyranikum, Allah Allah fi salah, Allah Allah fi'l Kuran...' (Yetimlere, komşulara, namaza, Kuran'a dikkat edin...) Görüldüğü üzere 'Allah' lafzı tekrar edilmiştir.

¹ Taha, 132

² Biharu'l Envar, .c35, s.207

³ İleli-ş Şerai, c.1, s.259

Namazın sabah akşam tekrar edilmesi, her gün bir adım daha Allah'a yakın olmamız içindir. Yüksekçe bir yerin merdiven basamaklarına adımlarını koyup yukarılara çıkan kimsenin ayakları görünürde hep aynı şeyi yapar. Ancak gerçekte her hareket bir adım ileriye ve daha yukarılara varmak içindir. Elindeki kazmayla sürekli aynı yere vuran kimse gerçekte aynı işin tekrarını yapmaktadır. Ancak her hareketiyle kaazdığı çukurun genişliği daha da artmaktadır. İnsan kıldığı her namaz, söylediği her zikir, okuduğu her ayet ile bir adım daha Allah'a yakın olur. Hz. Peygamber'in (s.a.a) hakkında ayette şöyle geçer: "...O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu."⁴

Her hafta Cuma namazının hutbelerinde takvaya davetin tekrarı, insanların dini yönlerini terbiye etmede tekrarın etkisini göstermektedir.

Esasında yaşamın devamı nefes alabilmenin tekrarına bağlıdır. Mükemmellik ve olgunluk, güzel amellerin ancak tekrar edilmesiyle elde edilir. Bir defa yapılacak infak ve fedakârlıkla, insanda cömertlik ve cesaret meydana gelmez. Aynı şekilde kötülük ve çirkinlikler de tekrar edilmek suretiyle insan ruhunda kalıcı olur.

Kur'an'da Tekrarın Delilleri

Tekrar etmek, kimi zaman çeşitli nimetlerin hatırlatılması içindir. Şu ayet-i kerimede olduğu gibi; "*O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?*"⁵

Tekrar, kimi yerde muhaliflere gözdağı vermek ve tehdit etmek için tekrar kullanılır. Şu ayet-i kerime'deki gibi; "*O gün (Peygamber'i ve ahireti) yalan sayanların vay haline!*"⁶ Kimi yerde İslam kültürünü oluşturmak içindir, mesela her surenin başındaki "Bismillahirrahmanirrahim" ayeti ...

Hüccetin tamamlanması için de ifadeler tekrar edilir. "*And olsun biz Kur'an'ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık. (Ondan) öğüt alan yok mu?*"⁷

⁴ Necm, 9

⁵ Rahman Suresi

⁶ Mürselat, 15

⁷ Kamer, 17

Bazen temayülü ve kalıcılığı arttırmak içindir. “*Ey inananlar! Allah’ı çokça zikredin.*”⁸

Bazen yeni emirlerin geldiğinin haberini vermek amacıyla. “*Ey iman edenler...*”

Bazen de bir konuyu kesin bir surette tamamlamak amacıyla. Kur’an her peygamberin yaptığı işlerin sonunda “*Kuşkusuz senin rabbin aziz ve rahimdir.*” der.⁹

Kimi zaman tekrar, bir tek hedef ve yönleme vurgu yapmak için kullanılır. Şuara suresinde defalarca “*Allah’tan korkun ve itaat edin*” cümlesi çeşitli peygamberlerden nakledilerek tekrar edilmiştir. Böylelikle tüm peygamberlerin hedef ve sözlerinin aynı olduğunu görebilmekteyiz.

⁸ Ahzab, 41

⁹ Şuara, 140

119.

Bazı Hükümlerin Delilleri

﴿هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

“Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kuluna apaçık ayetler indiren O’dur. Şüphesiz Allah, size karşı çok şefkatli, çok merhametlidir.”

Hadid, 9

Tüm ilahi programlar hikmet ve delil üzerinedir. Örneğin;

- › Nübüvvetin ve peygamberliğin amacı, insanların kurtuluşu içindir. “O, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için size merhamet eden; melekleri de sizin için bağışlanma dileyendir. Allah, müminlere çok merhamet edendir.”¹
- › Namazın amacı, Allah’ın yâd edilmesi ve teşekkür edilmesidir. “Şüphesiz Ben Allah’ım, Benden başka tanrı yoktur; Bana kulluk et; Beni anmak için namaz kıl.”²
- › Orucun hedefi, takvadır. “Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı.”³
- › Haccın hikmeti, faydalı ve yararlı işlere iştirak etmektir. “Ta ki kendi menfaatlerine şahit olsunlar...”⁴
- › Cihat etmenin amacı, fitnenin ortadan kaldırılması ve dinin korunmasıdır. “Hiçbir zulüm ve baskı kalmayınca ve din yalnız Allah’ın olunca kadar onlarla savaşın. Onlar savaşmaya son verecek olurlarsa, artık düşmanlık yalnız zalimlere karşıdır.”⁵
- › Kısas etmenin hedefi, şerefli bir yaşam sürdürmektir. “Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Umulur ki suç işlemekten sakınırsınız.”⁶

¹ Ahzab, 43

² Taha, 14

³ Bakara, 183

⁴ Hac, 28

⁵ Bakara, 193

⁶ Bakara, 179

- › Hicab, kalplerin arındırılması ve temizlenmesi içindir. “Bu sayede sizin gönülleriniz de, onların gönülleri de daha temiz kalır.”⁷
- › Zekât, arınmak içindir. “Onların mallarından, onları kendisiyle arındıracağı ve temizleyeceği bir sadaka (zekât) al ve onlara dua et...”⁸
- › Şarap ve kumarın yasaklanmasının sebebi, Allah yoluna engel teşkil etmesidir. “Şeytan, içki ve kumarla, ancak aranızda düşmanlık ve kin sokmak; sizi Allah’ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister.”⁹

⁷ Ahzab, 53

⁸ Tevbe, 103

⁹ Maide, 91

Müminlerin Emirnamesi

﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ﴾

“İman edenlerin Allah’ı zikretmekten ve inen Hakk’tan dolayı kalplerinin saygı ile ürpermesinin zamanı gelmedi mi? Daha önce kendilerine kitap verilip de, üzerinden uzun zaman geçen, böylece kalpleri katılaşırlar gibi olmasınlar. Onlardan birçoğu fasık kimselerdir.”

Hadid, 16

Bu ayette olduğu gibi bazı Kur’an ayetlerinde Allah, müminlerin diğer gruplar gibi olmamasını istemektedir. Bazı ayetlerde ise şu şekilde örnek kimselerden olun diye tavsiyelerde bulunmuştur. Şimdi genel olarak bu iki grup ayetlerden örnekler sunacağız:

1 – Doğrularla birlikte olun: “Ey inananlar! Allah’tan sakının ve doğrularla beraber olun.”¹

2 – Salihlerle birlikte olun: “Benim canımı Müslüman olarak al ve beni salihlere kat.”² ve “...Rabbim! Beni yakın bir süreye kadar ertelesen de, sadaka versem, salihlerden olsam...”³

3 – İyilerden olun: “Ey Rabbimiz! Artık günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve canımızı iyilerle beraber al.”⁴

4 – Sabırlı kimselerle birlikte olun: “Nice peygamberler var ki, kendileriyle beraber birçok Allah dostu çarpıştı da bunlar Allah yolunda başlarına gelenlerden yılmadılar, zaafa düşmediler, boyun eğmediler. Allah, sabredenleri sever.”⁵

¹ Tevbe, 119

² Yusuf, 101

³ Münafıkun, 10

⁴ Al’i İmran, 193

⁵ Al’i İmran, 146

5 – Peygamberle birlikte ve O'nun gerçek yaranlarından olun: “And olsun, Allah'ın Resulünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.”⁶ ve “İbrahim'de ve onunla beraber olanlarda, sizin için gerçekten güzel bir örnek vardır.”⁷

6 – Nimetlere şükredenlerden olun: “(Allah:) ‘Ey Mûsâ! Risaletlerimle ve kelimamla seni insanlar üzerine seçkin kıldım. Öyleyse sana verdiğimi al ve şükredenlerden ol’ dedi.”⁸

7 – İbadet ehli ve kul olun: “O hâlde, Rabbini hamd ile tesbih et ve secde edenlerden ol.”⁹

8 – Allah'ın emirlerini yerine getiren kimseler olun: “Allah'ın kendisine Kitap'ı, hükmü, peygamberliği verdiği insanoğluna: ‘Allah'ı bırakıp bana kulluk edin’ demek yaraşmaz, fakat: ‘Kitabı öğrettiğinize, okuduğunuza göre Rabbe kul olun’ demek yaraşır.”¹⁰

9 – Allah karşısında teslim olun: “Ben ancak, bu şehrin Rabbine kulluk etmekle emir olundum. Her şey de zaten O'na aittir. Bana Müslümanlardan olmam’ emredildi.”¹¹

10 – İman ehli olun: “De ki: ‘Ey insanlar, eğer benim dinimden herhangi bir şüphede iseniz, bilin ki ben, Allah'ı bırakıp da sizin taptıklarınıza tapmam, fakat sizin canınızı alacak olan Allah'a kulluk ederim. Bana müminlerden olmam emir olundu.”¹²

11 – Adalet ve hakkaniyeti icra edenlerden olun: “Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendini, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun.”¹³

12 – Allah'ın emirlerini icra edenlerden olun: “Ey İnananlar! Allah için adaleti ayakta tutup gözeten şahitler olun.”¹⁴

⁶ Ahzab, 21

⁷ Mümtehhine, 4

⁸ A'raf, 144

⁹ Hicr, 98

¹⁰ Al'i İmran, 79

¹¹ Neml, 91

¹² Yunus, 104

¹³ Nisa, 135

¹⁴ Maide, 8

13 – Allah'ın dinine yardım edenlerden olun: *“Ey iman edenler! Allah'ın yardımcısı olun.”*¹⁵

14 – Münafık sıfatlılardan olmayın: *“İşitmedikleri hâlde, ‘işittik’ diyenler gibi de olmayın.”*¹⁶

15 – Riyakâr olmayın: *“Yurtlarından böbürlenerek, insanlara gösteriş yaparak çıkan ve Allah yolundan men edenler gibi olmayın.”*¹⁷

16 – Antlaşmaları bozanlardan olmayın: *“Bir topluluk diğer bir topluluktan daha (güçlü ve) çoktur diye yeminlerinizi aranızda bir hile ve fesat sebebi yaparak, ipliğini iyice eğirip bükükten sonra (tekrar) çözüp bozan kadın gibi olmayın.”*¹⁸

17 – Peygambere eziyet edip rahatsız edenlerden olmayın: *“Ey iman edenler! Siz de Musa'ya eziyet edenler gibi olmayın.”*¹⁹

18 – Allah'ı unutanlardan olmayın: *“Allah'ı unutup da, Allah'ın da kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın.”*²⁰

19 – Ümitsiz olmayın: *“Biz sana gerçeği müjdeledik. Sakın ümitsizlerden olma.”*²¹

20 – Nankör ve kâfir olmayın: *“Ey İnananlar! Yolculuğa çıkan veya savaşa giden kardeşleri hakkında: ‘Onlar yanımızda olsalardı ölmezler ve öldürülmezlerdi’ diyen inkarcılar gibi olmayın.”*²²

21 – Suçluların yardımcısı olmayın: *“Rabbim! ‘Bana verdiğin nimetle asla suçlulara arka çıkmayacağım’ dedi.”*²³

22 – Şüpheli ve iki gönüllü olmayın: *“Hak Rabbindendir. O hâlde, sakın şüphe edenlerden olma.”*²⁴

¹⁵ Saf, 14

¹⁶ Enfal, 21

¹⁷ Enfal, 47

¹⁸ Nahl, 92

¹⁹ Ahzab, 69

²⁰ Haşr, 19

²¹ Hicr, 55

²² Al'i İmran, 156

²³ Kasas, 17

²⁴ Al'i İmran, 60

23 – Hak ve hakikat karşısında düşmanlık etmeyin: “...*hakkı gözet, hainlerden taraf olma.*”²⁵

24 – Gafiller ve cahillerden olmayın: “*Yüksek olmayan bir sesle sabah akşam zikret ve gafillerden olma.*”²⁶ “*O hâlde, sakın cahillerden olma!*”²⁷

25 – Ayetleri ve ilahi nişaneleri yalan saymayın: “*Sakın Allah’ın ayetlerini yalanlayanlardan da olma!*”²⁸

26 – Kâfir ve dinsizlerin arkalarında durmayın: “*O halde sakın inkârcılara arka çıkma!*”²⁹

27 – Muamelelerde eksik ve pahalı satanlardan olmayın: “*Ölçüyü tam yapın. Eksik verenlerden olmayın.*”³⁰

28 – Tefrika ve ihtilaf yaratmayın: “*Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın.*”³¹

²⁵ Nisa, 105

²⁶ A’raf, 205

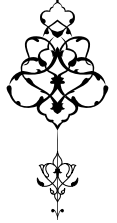
²⁷ Enam, 35

²⁸ Yunus, 95

²⁹ Kasas, 86

³⁰ Şuara, 181

³¹ Al’i İmran, 105

İmam Ali'nin (a.s) Tavsiyenamesi

﴿الَّذِينَ يَخْلَوْنَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾

“Bunlar cimrilik ederler ve insanlara da cimrilik yapmalarını söylerler. Allah'ın buyruğundan kim yüz çevirirse bilsin ki, Allah şüphesiz müstağni ve övülmeğe layık olandır.”

Hadid, 24

Hz. Emiru'l Müminin Ali (a.s), Nehcu'l Belağa'nın 183. hutbesinde şöyle buyurur:

“Ey yaşlılığa mağlup düşmüş ihtiyar! Boyun kemiklerine ateş tasmaları yapıştığı, pazı etlerini yiyen zincirler geçirilip sarıldığı zaman sen ne yapacaksın? Ey kullar topluluğu! Hastalanmadan önce sıhhatte, darlıktan önce genişlikte Allah'tan korkun, Allah'tan! Özgürlük kapıları yüzünüze kapanmadan özgürlüğünüz için çalışın. Gözlerinizi geceleri ayık tutun. Karınlarınızı zayıflatın. Ayaklarınızı kullanmaya çalışın. Mallarınızdan infak edin, cesetlerinizden alıp cömertçe ruhlarınıza verin. Bu alışverişte sakın cimrilik etmeyin. Çünkü münezzeh olan Allah buyurmuştur ki: “Eğer Allah'a yardım ederseniz Allah da size yardım eder ve ayaklarınız sağlamlaştırır.”¹ ve yine buyuruyor ki: “Kim Allah'a karşı güzel bir borç verirse Allah, onun için kat kat artırır ve onun için şerefli bir mükâfat da vardır.”² Allah sizden, zilletten dolayı yardım, azlıktan dolayı borç istemez. Göklerde ve yerde O'nun orduları olduğu, güçlü ve hikmet sahibi olduğu halde sizden yardım istemektedir. Göklerin ve yerin hazineleri O'nun olduğu, Gani ve Hamid olduğu halde sizden borç istemiştir. Böylece Allah “Hanginiz daha güzel amel işleyecek diye sizi imtihan etmeyi istemiştir.”³ O halde ahirette Allah'ın komşusu, peygamberlerin arkadaşı, meleklerin ziyaret ettiği, kulakları cehennem sesini duymaktan uzak kıldığı ve bedenleri de yorgunluk ve kedere düşmekten kurtardığı makama erişmek için amel işlemeye koyulun. “Bu Allah'ın dilediğine verdiği bir lütfudur. Allah, büyük lütf sahibidir.”⁴ İşittiklerinizi söylüyorum, Allah, bana ve size yardım edicidir! O bize yeter, O ne güzel vekildir!”

¹ Muhammed, 7

² Bakara, 245

³ Hud, 7

⁴ Hadid, 21

Nasihat ve Çeşitleri

﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكَمْ تُوعِظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

“Eşlerinden zihar yaparak ayrılıp sonra da söylediklerinden dönecek olanlar, eşleriyle birbirlerine dokunmadan önce, bir köle azat etmelidirler. İşte bu hüküm ile size öğüt veriliyor. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.”

Mücadele, 3

‘Mevize’, nasihat ve gözdağı vermek, hatırlatmak ve nimet anlamlandırır. İslam dininde muhatabın kalbinin yumuşaması ve hakkı kabul etmesi için yapılan nasihatın özel bir konumu vardır.

Allah nasihat etmektedir: “...Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor!”¹

Peygamber, nasihat etmekle görevlendirilmiştir: “...Kendilerine öğüt ver ve onlara, kendileri hakkında tesirli söz söyle.”²

Kur’an nasihattir: “Bu (Kur’an), bütün insanlığa bir açıklamadır; takva sahipleri için de bir hidayet ve bir öğüttür.”³

Nasihatler çeşitlidir;

1 – Lokman Hekim’in oğluna verdiği sözlü nasihat: “Lokman, oğluna öğüt vererek: ‘Yavrucuğum! Allah’a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür’ demişti.”⁴

2 – Davranış yoluyla yapılan nasihat. Rivayetlere göre insanlar sadece sözle değil amel ile de hayra davet edilmelidir: “İnsanları sözleriniz dışında davet edin...”⁵

¹ Nisa, 58

² Nisa, 63

³ Al’i İmran, 138

⁴ Lokman, 13

⁵ Biharu’l Envar, c.67, s.309

3 – Tembih ederek ve cezalandırarak nasihat etmek. Bir köleyi özgürlüğüne kavuşturmak vesilesiyle nasihat edilmektedir: “...bir köle azat etmelidirler. İşte bu hüküm ile size öğüt veriliyor”⁶

› Kur'an'ın aile meseleleri için ettiği nasihatlere özel bir teveccühü olmuştur:

1 – Erkeklerle nasihat etmeleri emrediliyor: “Başkaldırmasından endişe ettiğiniz kadınlara öğüt verin...”⁷

2 – Boşanma hakkında şöyle buyurur: “...İçinizden adalet sahibi iki kişiyi de şahit tutun. Şahitliği Allah için yapın. İşte bu, Allah’a ve ahiret gününe inananlara verilen öğüttür.”⁸

3 – Zihar meselesinde de Allah erkeklerle nasihat etmektedir: “...bir köle azat etmelidirler. İşte bu hüküm ile size öğüt veriliyor”⁹

4 – Ebeveynin evlatlarına olan davranışları nasihatle birlikte olmalıdır: “Lokman, oğluna öğüt vererek: ‘Yavrucuğum! Allah’a ortak koşma! Doğrusu sirk, büyük bir zulümdür’ demişti.”¹⁰

⁶ Mücadele, 3

⁷ Nisa, 34

⁸ Talak, 2

⁹ Mücadele, 3

¹⁰ Lokman, 13

Tevella ve Teberra (Allah'ın Dostuyla Dost, Düşmanıyla Düşman Olmak)

﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

“Allah’a ve ahiret gününe inanan bir toplumun -babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa- Allah’a ve Resulüne düşman olanlarla dostluk ettiğini göremezsin. İşte onların kalbine Allah, iman yazmış ve katından bir ruh ile onları desteklemiştir. Onları içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokacak, orada ebedi kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah’tan hoşnut olmuşlardır. İşte onlar, Allah’ın tarafında olanlardır. İyi bilin ki, kurtuluşa erecekler de sadece Allah’ın tarafında olanlardır.”

Mücadele, 22

Allah’ın dostlarıyla dost, düşmanlarıyla düşman olmanın önemini vurgulamak için *Mücadele* suresinde defalarca ‘tevella’ ve ‘teberra’ meselesi konu edilmiştir. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dinin kemali, bizim velayetimizi kabul etmek ve düşmanlarımızdan uzak olmaktır.”

İmam Cafer Sadık’a (a.s) şöyle denildi: “Filan şahıs size karşı muhabbeti olsa da düşmanlarınızdan uzaklaşma hususunda zayıflık göstermektedir.” İmam Cafer Sadık (a.s) buyurdular: “Yalan söylüyor! Kim bize muhabbet iddiasında bulunuyorsa, düşmanlarımızdan uzaklaşır.”¹

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Allah Teâlâ, Peygamberine şöyle vahiy etti: Müminlere de ki: ‘Benim düşmanlarım gibi giyinmeyin, düşmanlarım gibi yemek yemeyin, hayat tarzınız düşmanlarımlıki gibi olmasın. Çünkü bu durumda düşmanlarıma benzeyen bu kullarım da düşmanlarımdan sayılırlar. Acaba din sevgi ve nefretten başka birşey midir ki?’”²

¹ Biharu'l Envar, c.27, s.58

² Biharu'l Envar, c.65, s.63

Mağfiret ve İstiğfar

﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾

“Bunların arkasından gelenler şöyle derler: ‘Rabbimiz! Bizi ve bizden önce gelip geçmiş imanlı kardeşlerimizi bağışla; kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin bırakma! Rabbimiz! Şüphesiz ki sen çok şefkatli, çok merhametlisin!’”

Haşr, 10

Kur’an’da iki yüzden fazla defa ‘mağfiret’ (bağışlanma) konusu ele alınmıştır. Hem kendimiz istiğfar etmeli hem de Allah’ın evliyalarından bizlere istiğfar etmelerini istemeliyiz. “(Oğulları) dediler ki: ‘Ey babamız! (Allah’tan) bizim günahlarımızın affını dile!’...”¹ Pek tabiidir ki; istiğfarın müşriklere ve münafıklara bir tesiri olamaz: “Onlara mağfiret dilesen de, dilemesen de birdir. Allah onları kesinlikle bağışlamayacaktır.”² “Cehennem ehli oldukları onlara açıkça belli olduktan sonra, akraba dahi olsalar, (Allah’a) ortak kosanlar için af dilemek ne peygambere yaraşır ne de inananlara.”³

Buna karşın melekler müminler için istiğfar dilemektedirler: “Arş’ı yüklenen ve bir de onun çevresinde bulunanlar (melekler), Rablerini hamd ile tesbih ederler, O’na iman ederler. Müminlerin de bağışlanmasını isterler: ‘Ey Rabbimiz! Senin rahmet ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O halde tövbe eden ve senin yoluna gidenleri bağışla, onları cehennem azabından koru!’ (derler).”⁴

İlahi bağışlanma için başlıca etkenler şöyledir;

1 – Allah’ın gönderdiği rehberlere itaat: “De ki: ‘Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.’”⁵

¹ Yusuf, 97

² Münafıkun, 6

³ Tevbe, 113

⁴ Mümin, 7

⁵ Al’i İmran, 31

2 – Takva: “Ey iman edenler! Eğer Allah’tan korkarsanız O, size iyi ile kötüyü ayırt edecek bir anlayış verir, suçlarınızı örter ve sizi bağışlar. Çünkü Allah büyük lütuf sahibidir.”⁶

3 – İnsanların affını kabul etmek: “İçinizden faziletli ve servet sahibi kimseler akrabaya, yoksullara, Allah yolunda göç edenlere (mallarından) vermeyeceklerine yemin etmesinler; bağışlasınlar; feragat göstersinler. Allah’ın sizi bağışlamasını arzulamaz mısınız? Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.”⁷

4 – Doğru ve delilli konuşmak: “Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin. (Böyle davranırsanız) Allah islerinizi düzeltir ve günahlarınızı bağışlar. Kim Allah ve Resulüne itaat ederse büyük bir kurtuluşu ermiş olur.”⁸

5 – İhtiyacı olanlara borç vermek (karzu’l hasane): “Eğer Allah’a ödünç verirsiniz, Allah onu sizin için kat kat arttırır ve sizi bağışlar.”⁹

6 – Tövbe: “Kim bir kötülük yapar yahut nefsine zulmeder de sonra Allah’tan mağfiret dilerse, Allah’ı çok yarlıgayıcı ve esirgeyici bulacaktır.”¹⁰

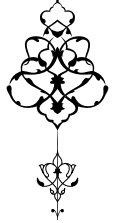
⁶ Enfal, 29

⁷ Nur, 22

⁸ Ahzab, 70 – 71

⁹ Teğabun, 17

¹⁰ Nisa, 110

Düşman Tanıma

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾

“Ey iman edenler! Eğer benim yolumda savaşmak ve rızamı kazanmak için çıkmışsanız, benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanlara sevgi göstererek, gizli muhabbet besleyerek onları dost edinmeyin. Oysa onlar, size gelen gerçeği inkâr etmişlerdir. Rabbiniz Allah’a inandığınızdan dolayı Peygamber’i de sizi de yurdunuzdan çıkarıyorlar. Ben, sizin saklı tuttuğunuzu da, açığa vurduğunuzu da en iyi bilirim. Sizden kim bunu yaparsa (onları dost edinirse) doğru yoldan sapmış olur.”

Mümtehone, 1

Kur’an çeşitli ayetlerde düşmanın entrikaları ve programları hakkında haber vermiş ve Müslümanların bunlara karşı vazifelerine değinmiştir.

A – Düşmanın arzu ve düşüncesi

1 – “İnsanlar içerisinde iman edenlere düşmanlık bakımından en şiddetli olarak Yahudiler ile şirk koşanları bulacaksınız”¹

2 – “Ehl-i Kitaptan kâfirler ve putperestler de Rabbinizden size bir hayır indirilmesini istemezler...”²

3 – “Onlar isterler ki, sen yumuşak davranasın da onlar da sana yumuşak davransınlar.”³

¹ Maide, 82

² Bakara, 105

³ Kalem, 9

4 – “Ey iman edenler! Kendi dışınızdakileri sırdaş edinmeyin. Çünkü onlar size fenalık etmekten asla geri durmazlar, hep sıkıntıya düşmenizi isterler...”⁴

5 – “O kâfirler arzu ederler ki siz silahlarınızdan ve eşyanızdan gafil olsanız da üstünüze birden baskın yapsalar.”⁵

B – Düşmanın Entrikaları

1 – “Onlar bir tuzak kurarlar.”⁶

2 – “Küfür yoluna sapıp peygamberi dinlemeyenler o gün yerin dibine batırılmayı temenni ederler ve Allah’tan hiçbir haberi gizleyemezler.”⁷

C – Düşmanın Davranışları

1 – “Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman kâfirlerin size kötülük etmelerinden endişe ederseniz, namazı kısaltmanızda size bir günah yoktur. Şüphesiz kâfirler, sizin apaçık düşmanınızdır.”⁸

2 – “Onlar (kendi akıllarınca) güya Allah’ı ve müminleri aldatırlar. Hâlbuki onlar ancak kendilerini aldatırlar ve bunun farkında değildirler.”⁹

3 – “Şayet onlar sizi ele geçirirlerse, size düşman kesilecekler, size ellerini ve dillerini kötülükle uzatacaklardır. Zaten inkâr edivermenizi istemektedirler.”¹⁰

4 – “Ehl-i kitaptan bir gurup şöyle dedi: ‘Müminlere indirilmiş olana sabahleyin (görünüşte) inanıp akşamleyin inkâr edin. Belki onlar (böylece dinlerinden) dönerler.’”¹¹

5 – “Onları gördüğün zaman kalıpları hoşuna gider, konuşurlarsa sözlerini dinlersin. Onlar sanki duvara dayanmış kütükler gibidir. Her gürül-

⁴ Al’i İmran, 118

⁵ Nisa, 102

⁶ Tarık, 15

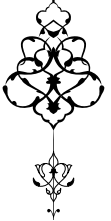
⁷ Nisa, 42

⁸ Nisa, 101

⁹ Bakara, 9

¹⁰ Mümtehine, 2

¹¹ Al’i İmran, 72

tüyü kendi aleyhlerine sanırlar. Düşman onlardır. Onlardan sakın. Allah onların canlarını alsın. Nasıl bu hale geliyorlar?”¹²

6 – “Onlara (düşmanlara) karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve cihat için bağlanıp beslenen atlar hazırlayın, onunla Allah’ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve onlardan başka sizin bilmediğiniz, Allah’ın bildiği (düşman) kimseleri korkutursunuz. Allah yolunda ne harcarsanız size eksiksiz ödenir, siz asla haksızlığa uğratılmazsınız.”¹³

7 – “İşte siz öyle kimselersiniz ki, onlar sizi sevmedikleri halde siz onları seversiniz. Siz, bütün kitaplara inanırsınız; onlar ise, sizinle karşılaştıklarında ‘İnandık’ derler; kendi başlarına kaldıklarında da, size olan kinlerinden dolayı parmaklarının uçlarını ısırlar. De ki: ‘Kininizden (kahrolup) ölün!’ Şüphesiz Allah kalplerin içindekini hakkıyla bilmektedir.”¹⁴

¹² Münafıkun, 4

¹³ Enfal, 60

¹⁴ Al’i İmran, 119

Yahudilerin Siması

﴿مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْبَةَ ثُمَّ لَمْ يُحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْجِمَارِ يَخْمَلُ أَشْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

“Tevrat’la yükümlü tutulup da onunla amel etmeyenlerin durumu, ciltlerce kitap taşıyan merkebin durumu gibidir. Allah’ın ayetlerini yalanlamış olan kavmin durumu ne kötüdür! Allah, zalimler topluluğunu doğru yola iletmez.”

Cuma, 5

Bu ayet-i kerimede Tevrat’ı yüklenenler, merkebe benzetilmiştir. Bununla beraber Kur’an’ın Yahudilerin düşünce ve davranışlarını tenkit ettiği başka ayetleri de bulunmaktadır. Bunlardan bazıları;

1 – Müreffeh yaşamı şiddetle isterler: “Ey Musa! Bir tek yemekle yetinemeyiz...”¹

2 – Onlar günah ve isyanda boğulmuşlardır. Arınma yetileri kalmamıştır. “Onlar, Allah’ın kalplerini temizlemek istemediği kimselerdir...”²

3 – Yeryüzünde fesat çıkarırlar: “Onlar yeryüzünde bozgunculuğa koşarlar.”³

4 – Allah’a dahi iftira atarlar ve haşa Allah’ın eli kapalıdır derler: “Yahudiler, ‘Allah’ın eli sıkıdır’ dediler; dediklerinden ötürü elleri bağlandı lanetlendiler.”⁴

5 – İlahi kitaplarda oynama yaparlar: “Yahudilerden öyleleri var ki, (kelimeleri yerlerinden kaydırıp) tahrif ederek onları anlamlarından uzaklaştırırlar.”⁵

6 – Vahiylerde istedikleri gibi olmayan bölümler için kibirlenirler: “Size herhangi bir peygamber hoşunuza gitmeyen bir şey getirdikçe, kibirlenip (onların) bir kısmını yalanlayıp bir kısmını da öldürmediniz mi?”⁶

¹ Bakara, 61

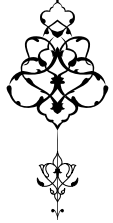
² Maide, 41

³ Maide, 64

⁴ Maide, 64

⁵ Nisa, 46

⁶ Bakara, 87

7 – Daha çok iman ehline karşı kinleri vardır: “İnananlara en şiddetli düşman olarak, insanlardan Yahudileri ve Allah’a eş koşanları bulursun...”⁷

8 – Bazı peygamberleri öldürdüler, bazılarını yalanladılar: “Fakat her ne zaman bir Peygamber, onlara nefislerinin hoşlanmadığı bir hükmü getir-diye; onlardan bir kısmını yalanladılar, bir kısmını da öldürdüler.”⁸

9 – Allah’ın gazap edeceği kimselerdir: “Bu yüzden gazap üstüne gazaba uğradılar.”⁹

10 – Onlardan bazıları Hz. İsa (a.s) ve Hz. Davud (a.s) tarafından lanetlenmiştir: “İsrail oğullarından inkâr edenler, Davud ve Meryem oğlu İsa diliyle lânetlendi.”¹⁰

⁷ Maide, 82

⁸ Maide, 70

⁹ Bakara, 90

¹⁰ Maide, 78

Cuma Günü'nün Önemi

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾

“Ey iman edenler! Cuma günü namaz için ezan okunduğu zaman Allah’ı anmaya koşun; alım satımı bırakın; bilerseniz, bu sizin için daha iyidir.”

Cuma, 9

İslam’da günler arasında Cuma gününe özel bir ihtimam verilmektedir. Bu yönde oldukça birçok rivayet nakledilmiştir. Bunlardan bazılarına burada değineceğiz:

- › Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Cuma, haftanın günlerinin efendisidir ve Allah katında en büyük mertebeye sahiptir.”¹
- › Cuma günü mahrum ve fakirlere yardım etme günüdür. Bir hadiste şöyle geçer: “Sadaka ve infaklarınızı Cuma günü veriniz.”²
- › Cuma, Müslümanların bayramıdır.³
- › Cuma, İmam Zaman’ın (a.f) gaybetinin bittiği ve zuhur ettiği gündür.⁴
- › Cuma günlerinde kulların amelleri yukarıya çıkabilmesi için gökyüzünün kapıları açılır.⁵
- › Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurur: “Cuma gününde Allah güzel işlerin karşılığında mislinden daha fazla kötü amelleri siler. Müminlerin derecelerini arttırır, dualarına icabet eder. Belaları onlardan uzak tutar, hacetlerini kabul eder.”⁶
- › Her kim Cuma günü anne ve babası ya da onlardan birinin kabrini ziyaret ederse günahları affedilir ve ismi iyi kimselerden yazılır.⁷

¹ Vesail’u Şia, c.5, s.17

² Vesail’u Şia, c.5, s.67

³ Vesail’u Şia, c.5, s.66

⁴ Kemalu’d-Din, s.164

⁵ Vesail’u Şia, c.5, s.325

⁶ Vesailu’ş Şia, c.5, s.63

⁷ Salatu’l Cuma, s.245

- › Cuma gününde, İslam Peygamberinin sünneti olan Cuma guslünü terk etmeyiniz. Güzel kokulardan istifade ediniz ve en iyi elbiselerinizi giyiniz.⁸
- › Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Size kimin cennet ehli olduklarını haber vereyim mi? Cuma günü amellerini hararetle sıcaklarda ve şiddetli soğuklarda dahi terk etmeyen kimsedir.”⁹
- › Cuma gününde yapabildiğiniz kadar hayırlı ve güzel ameller yapınız.¹⁰
- › Her kim Cuma gününde kişisel temizliğini yapar, tırnak, sakal ve saçını kısaltır, dişini fırçalar ve Cuma namazı için yola çıkarsa yetmiş bin melek onu karşılamaya gider ve onun için istiğfar ve şefaât dilerler.¹¹

Cuma Namazının Konumu

Hz. Peygamber’in (s.a.a) Medine’ye hicretinden sonra yaptığı ilk girişimi, Cuma namazının ikamesi olmuştur. Cuma namazına davet “Ey iman edenler...” cümlesiyle başlamıştır. “...Cuma günü namaz için ezan okunduğu zaman Allah’ı anmaya koşun” diye devam eden ayetle insanlar Cuma namazının ikamesine daha fazla rağbet gösterdiler.

Cuma namazı ticaretin ve alışverişin bırakılmasını emreder.

Cuma namazı Hac ibadetinin muadili kabul edilmiştir. “Cuma namazı kuşkusuz fakirlerin haccıdır.”¹²

Cuma namazı hutbelerinden sonra okunan dualar kabul olunur.¹³

Cuma namazı Cuma imamının silah tutarak namazı ikame etmesiyle kılınır.

Cuma namazını hafife almak nifakın alametlerinden sayılmıştır.

Cuma namazında Cuma imamı insanları takvaya davet etmelidir.

⁸ Usul’u Kâfi, c.3, s.417

⁹ Kenzu’l Ummal, H. 21085

¹⁰ Vesailu’s Şia, c.5, s.78

¹¹ Müstedrek, c.6, s.46

¹² Tehzib, c.3, s.237

¹³ Vesailu’s Şia, c.5, s.46

Cuma namazında insanlar dünya meseleleri hakkında haberdar edilir.

Cuma namazı cemaat ile kılınmalıdır ve ferdi kılınmasına izin verilmemiştir.

Cuma namazında mali nedenlerle zindana düşecek olan kimselere imkânlar yaratılır.¹⁴

Cuma namazı nedeniyle o gün yapılacak bir sefer ertelenebilir. Hz. Emiru'l Müminin Ali (a.s), Haris Hamedani'ye mektubunda şöyle buyurur: "Cuma günü yolculuk yapma ki Cuma namazına iştirak edebilesin. Ancak yolculuğun Allah rızasını kazanmak ya da yapmaya mazur olacağın iş için olursa başka."¹⁵

Cuma namazına katılım için insanın kendisini bir gün önceden hazırlanması istenmiştir. Hz. Ali (a.s), Perşembe günü (beden zayıflığı yaratan) ilaçları kullanmak Cuma namazına katılmaya engel oluyorsa, bu ilaçları yasaklıyordu.¹⁶ İmam Muhammed Bakır (a.s), Hz. Peygamber'in (s.a.a) sahabelerinin vasfı hakkında şöyle buyurmuştur: "Onlar Cuma namazı için kendilerini Perşembe gününden hazırlarlardı."¹⁷

Cuma namazına misafirlerin katılımı o şehirde ikamet eden insanların katılımından daha fazla sevaptır.¹⁸

Rivayetlerde Cumanın bir önceki gününün akşam namazında Cuma suresinin okunması tavsiye edilmiştir. Böylelikle Cuma namazı için bir hatırlatma ve düşündürmeye sevk olunur.

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: "Müminin Cuma namazı için atacağı her adım için Allah da kıyamet gününde onun için korku ve ürküntüyü azaltacaktır."¹⁹

Cuma namazı insanın hafta içerisinde yaptığı günahların kefaretidir. Elbette bu durum büyük günahlardan uzaklaşmasıyla olur.²⁰

¹⁴ Vesailu's Şia, c.5, s.36

¹⁵ Nehcu'l Belağa, 69. Mektup

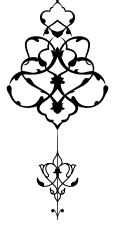
¹⁶ Biharul Envar, c.89, s. 197

¹⁷ Vesailu's Şia, c.5, s.46

¹⁸ Vesailu's Şia, c.5, s.36

¹⁹ Müstedreku'l Vesail, c.6, s.42

²⁰ Biharul Envar, c.89, s.256

Her kim bir ücretli çalışanın Cuma namazına gitmesine mani olursa günah işlemiş olur.²¹

Her kim övrü olmadan birbiri ardına üç Cuma namazına gitmez ise onun ismi münafık olarak kaydedilir.²²

Bir diğér rivayette ise hastalık gibi önemli gerekçesi olmadan üç Cuma namazına katılmayan kimsenin Allah tarafından kalbinin mühürlendiğı söylenmiştir.²³

Her kim Cuma namazına katılamıyorsa bir miktar sadaka versin (böylelikle Cuma namazına katılamamanın kefareti yerine getirsin).²⁴

İslam Peygamberi şöyle buyurmuştur: “Her kim benim hayatımda ya da benim vefatımdan sonra Cuma namazını inkâr, hafife alma veya önemsememek suretiyle terk ederse Allah da tövbe etmedikçe işlerini toparlamaz. İşlerinde bereket görmez, hac ibadetleri ve sadakası kabul olmaz.”²⁵

Cuma imamı hutbe okumak için ayakta durduğunda, insanların sessizliğı koruması ve susması gerekir.²⁶ Böyle anda namaz kılınmamalı²⁷ ve hüsnühal içinde²⁸ oturulmalıdır.

²¹ Müstedreku'l Vesail, c.6, s.7

²² Müstedreku'l Vesail, c.8, s.407

²³ Kenzu'l Ummal, H. 21147

²⁴ Kenzu'l Ummal, H. 21139

²⁵ Müstedreku'l Vesail, c.6, s.10

²⁶ Biharul Envar, c.89, s.256

²⁷ Müstedreku'l Vesail, c.5, s.39

²⁸ Kenzu'l Ummal, c.7, s.746

Mümin ve Münafığın Mukayesesi

﴿إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ﴾

“Münafıklar sana gelince: ‘Senin şüphesiz Allah’ın Peygamberi olduğuna şahadet ederiz’ derler. Allah, senin kendisinin peygamberi olduğunu bilir; bunun yanında Allah, münafıkların yalancı olduklarını da bilir.”

Münafıkun, 1

Müminlerin ve münafıkların sıfat ve özelliklerinin mukayesesi şöyledir;

1 – Yalan söylerler: “münafıkların yalancı olduklarını...”¹ Müminler doğru sözlüdürler: “İman edenler ancak... Onlar doğru kimselerin ta kendileridir.”²

2 – Hedefsiz ve başboşurlar: “Münafıklar küfür ile iman arasında bocalayıp dururlar. Ne bunlara (mü’minlere) ne de şunlara (kâfirlere) bağlanırlar.”³ Müminlerin ilahi hedefleri vardır: “Müminler ancak o kimselerdir ki, Allah’a ve Peygamberine iman etmişlerdir; sonra (imanlarında) şüpheye düşmemişler...”⁴

3 – Derin meseleleri kavrayamazlar: “...ama münafıklar bu gerçeği anlamazlar.”⁵ Ancak müminler idrak ederler: “...aklıselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır.”⁶

4 – Münafıklar eğilip bükülmez ölçüde serttirler: “...Onlar sanki elbise giydirilmiş kereste gibidirler.”⁷ Müminler ise Allah’tan korkan ve olumlu yönde etkilenmeyi kabul ederler “Müminler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen...”⁸

¹ Münafıkun, 1

² Hucurat, 15

³ Nisa, 143

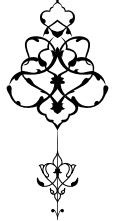
⁴ Hucurat, 15

⁵ Münafıkun, 7

⁶ Al’i İmran, 190

⁷ Münafıkun, 4

⁸ Enfal, 2

5 – Namaza karşı isteksizdirler: “Münafıklar namaza kalktıkları zaman üşenerek kalkarlar...”⁹ Müminler namaza karşı isteklidirler ve huşu ile kırlarlar: “Onlar ki, namazlarında huşu içindedirler.”¹⁰ “Onlar, namazlarına devam eden kimselerdir.”¹¹ “Ahirete inananlar buna inanırlar, namazlarına da devam ederler.”¹²

6 – Kötü ve acı söz söylerler: “...mala düşkünlük göstererek sizi sivri dilleri ile incitirler”¹³ Müminler ise kıbar ve naziktirler: “Allah’ın elçisinin huzurunda seslerini kısanlar, şüphesiz Allah’ın kalplerini takva ile imtihan ettiği kimselerdir.”¹⁴

7 – Yalan yere yemin ederler: “Yeminlerini kalkan yaptılar da insanları Allah’ın yolundan çevirdiler.”¹⁵ Ancak müminler vaatlerine sadakat gösterirler: “Müminlerden öyle adamlar vardır ki, Allah’a verdikleri söze sadık kaldılar.”¹⁶

8 – Allah’ın insanlara gönderdiği masum önderlerin rehberliğine gereksiz eleştirileri: “İçlerinden sadakalar konusunda sana dil uzatanlar da var. Kendilerine ondan bir pay verilirse, hoşnut olurlar; eğer kendilerine ondan bir pay verilmezse, hemen kızarlar.”¹⁷ Müminler ilahi rehberlere itaat eden mutilerdir: “Eğer onlar Allah ve Resulünün kendilerine verdiği razı olup, ‘Bize Allah yeter. Lütuf ve ihsanıyla Allah ve Resulü ileride bize yine verir. Biz yalnız Allah’a rağbet ederiz’ deselerdi, kendileri için daha hayırlı olurdu.”¹⁸

9 – Mücahitlerin morallerini bozmak ve bahanelere sığınmak: “Allah’ın Resulüne muhalefet etmek için geri kalanlar (sefere çıkmayıp) oturmaları ile sevindiler; mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihat etmeyi çirkin gördüler; ‘bu sıcakta sefere çıkmayın’ dediler.”¹⁹ Müminler meydana geldiklerinde adımları sabittir: “Kendileri savaşta yara aldıktan sonra Allah ve

⁹ Nisa, 142

¹⁰ Muminun, 2

¹¹ Mearic, 23

¹² Enam, 92

¹³ Ahzab, 19

¹⁴ Hucurat, 3

¹⁵ Münafikun, 2

¹⁶ Ahzab, 23

¹⁷ Tövbe, 58

¹⁸ Tövbe, 59

¹⁹ Tövbe, 81

Peygamberin çağrısına koşanlara, hele onlardan iyilik edip sakınanlara büyük ecir vardır.”²⁰

10 – İbadet yerlerini bile entrika merkezine çevirirler: “Allah ve Resulüne karşı savaşınlara üs olsun diye bir mescit yapanlar vardır.”²¹ Ancak müminler takva ve tezkiye merkezleri inşası düşüncesindedirler: “İlk günden takva üzerine kurulan mescit içinde namaz kılman elbette daha doğrudur.”²²

11 – Sözlerinde durmazlar: “Aralarında: ‘Allah bize bol nimetinden verecek olursa, and olsun ki sadaka vereceğiz ve iyilerden olacağız’ diye O’na and verenler vardır. Fakat Allah, lütuf ve kereminden onlara verince, onda cimrilik ettiler ve yüz çevirerek dönüp gittiler.”²³ Ancak müminler her koşulda sözlerine vefalıdır: “Sabreden, dürüst olan, huzurda boyun büken, hayra harcayan ve seher vaktinde Allah’tan bağış dileyenler (içindir).”²⁴

12 – Müslümanları tahkir ederler: “Onlara, ‘İnsanların inandıkları gibi siz de inanın’ denildiğinde ise, ‘Biz de akılsızlar gibi iman mı edelim?’ derler”²⁵ Ancak müminler Müslümanların yüz aklardır: “Allah’tan lütuf ve rıza isterler.”²⁶

13 – Müminler için ekonomik sıkıntılar yaratırlar: “Onlar, ‘Allah Resulünün yanında bulunanlara (muhacirlere) bir şey vermeyin ki dağılıp gitsinler’ diyenlerdir.”²⁷ Ancak müminler birbirlerinin yardımcılarındırlar: “Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler.”²⁸

14 – Hileci ve düzenbaz kimselerdir: “Bunlar Allah’ı ve müminleri aldatmaya çalışırlar.”²⁹ Müminler sadık ve hakikatli kimselerdir: “Onlar, sabredenlerdir, doğru sözlülerdir...”³⁰

15 – Paylaşım ve infakta cimrilik ederler: “Yine de ki: ‘İster gönüllü, ister gönülsüz olarak harcayın, sizden asla kabul olunmayacaktır’...”³¹ Mü-

²⁰ Al’i İmran, 172

²¹ Tevbe, 107

²² Tevbe, 108

²³ Tevbe, 75 – 76

²⁴ Al’i İmran, 17

²⁵ Bakara, 13

²⁶ Feth, 29

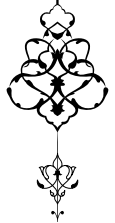
²⁷ Münafikun, 7

²⁸ Haşr, 9

²⁹ Bakara, 9

³⁰ Al’i İmran, 17

³¹ Tevbe, 53

minler candan, kalpten yardım, infak ederler: “Rablerine dönecekleri için verdiklerini kalpleri ürpererek verenler...”³²

16 – Kötülükleri emreder, iyilikleri yasaklarlar: “Münafık erkeklerle münafık kadınlar, birbirine benzerler. Onlar, kötülüğü emrederler, iyilikten alıkoymaya çalışırlar.”³³ Müminler iyiliği emreder, kötülükleri yasaklarlar: “Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır.”³⁴

17 – Savaş ve mücadele ortamından hızlı bir şekilde kaçmak: “Allah’ın Peygamberinin hilafına geri kalanlar, oturup kalmalarına sevindiler. Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad hoşlarına gitmedi. ‘Sıcakta savaşa çıkmayın’ dediler...”³⁵ Müminler Allah yolunda savaşmak için can atarlar ve savaşa katılamadıklarında da üzürlüler: “Binek vermen için sana geldiklerinde, ‘Size binek bulamıyorum’ dediğin zaman, sarf edecek bir şey bulamadıkları için üzüntüden gözyaşı dökerek geri dönenlere de sorumluluk yoktur.”³⁶

18 – Araştırmadan yalan haberler çıkarırlar: “Onlara güven veya korkuya dair bir haber gelince hemen onu yayarlar”³⁷ Müminler dikkat ve tahkik ehlidir: “...hâlbuki onu, Resul’e veya aralarında yetki sahibi kimselelere götürselerdi, onların arasından işin içyüzünü anlayanlar, onun ne olduğunu bilirlerdi.”³⁸

19 – Allah’ı çok az yâd ederler: “...insanlara gösteriş yaparlar ve Allah’ı pek az anarlar.”³⁹ Ancak müminler Allah’ı çok zikrederler. “Ancak inanıp yararlı iş işleyenler, Allah’ı çok çok ananlar...”⁴⁰

Münafıkların tehlikesi çok olduğundan özellikleri de Kur’an’ın çeşitli surelerinde konu edilmiştir. Münafıklara açıkça işaret edilmemiş Medine’de inen çok az sure vardır.⁴¹

³² Muminun, 60

³³ Tevbe, 67

³⁴ Al’i İmran, 104

³⁵ Tevbe, 81

³⁶ Tevbe, 92

³⁷ Nisa, 83

³⁸ Nisa, 83

³⁹ Nisa, 142

⁴⁰ Şuara, 227

⁴¹ Tefsiru fi Zilali’l Kur’an

Nifak, yalanın eyleme dönüşmüş halidir. Yani, küfrün gizlenmesi ve imanın zahir olmasıdır. Kuşkusuz her gizleme, fakirliğin ve ibadetin gizlenmesinde olduğu gibi kötü değildir.

Münafıklar iki gruptur: Birinci grup İslam dininin güçlenmesinden sonra kalplerinde olmamasına rağmen zahiren iman edenler. İkinci grup ilk başta iman eden, ancak yavaş yavaş dünyaya meyledip imanlarını kaybedenler. Bu kimseler de zahirde iman etmiş kimselerdi. İslam ümmeti bu iki gruptan da telafisi olmayan büyük yaralar almıştır.

Hz. Peygamber (s.a.a) zamanında münafıklar hakkında çok söz söylendi, ancak Hz. Peygamber'in (s.a.a) vefatından sonra bu mesele bir şekilde kapandı. İşte burada birkaç soru sormamız icap eder:

1 – Nifak grubu haşa Hz. Peygamber'in (s.a.a) hayatta olması nedeniyle mi ortaya çıkmıştı ki vefatından sonra her biri gerçek mümine dönüşmüş olsunlar?

2 – Acaba münafıklar –haşa- Hz. Ali (a.s)'ın etrafını saracak kadar azınlıkta mıydılar? Salman, Ebuzer, Mikdad gibi onlarca büyük şahsiyetin hiçbiri münafık olarak tanınmamıştır. Yahut da münafıkların hedefleri çoğunluk içinde kabul gördü de mi sessiz kalmayı mı tercih ettiler?

Münafıklar hem dünyevi meselelerde yalancılardır: *“Kuşkusuz münafıklar yalancılardır.”*⁴², hem de uhrevi meseleler de yalan söylerler. Allah onları uhrevi konularda da yalancı olarak tanıtmaktadır: *“Allah, onların hepsini tekrar dirilttiği gün, size yemin ettikleri gibi O'na yemin ederler; kendilerine bir yarar sağlayacağını sanırlar. Dikkat edin; onlar şüphesiz yalancılardır.”*⁴³

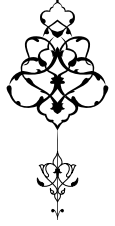
Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Ben mümin ve kâfirden değil, münafıktan korkarım.”⁴⁴ Diğer bir yerde şöyle buyurmuştur: “Ben ümmetimin fakirliğinden değil, onların tedbirsizliklerinden korkarım”⁴⁵ Evet, düzenbaz münafıklar tedbirsiz cahil grubu ellerine düşürdüklerinde haliyle Siffin savaşı ve Kerbela vakiası vuku bulacaktır.

⁴² Münafikun, 1

⁴³ Mücadele, 18

⁴⁴ Nehcu'l Belağ, 27. Mektup

⁴⁵ Avali'l Lali, c.4, s.39

Allah'ın Zikrinden Gafil Olmanın Etkenleri

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾

“Ey iman edenler! Mallarınız ve evlatlarınız sizi, Allah'ı zikretmekten alıkoymasın. Her kim bunu yaparsa, işte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.”

Münafikun, 9

Allah'ın zikrinden alıkoyan etkenler oldukça çoktur. Onlardan bazıları şöyledir;

1 – İnsanın mal ve evlatları: “Mallarınız ve evlatlarınız sizi, Allah'ı zikretmekten alıkoymasın.” Asıl tehlike Allah'ın zikrini unutup gaflete dalmaktır. Ayette mal ve evladın zikredilişi, gaflete neden olan en kuvvetli etkenler oldukları içindir.

2 – Şarap ve kumar: “Şeytan, içki ve kumarla, ancak aranızda düşmanlık ve kin sokmak; sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister.”¹

3 – Ticaret ve alışveriş: Zira Kur'an, ticaretin Allah'ın zikrine engel teşkil etmediği kimseleri övmüştür: “Bunları ne ticaret ve ne de alışveriş Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoymaz.”²

4 – Coğunluk olma ve çok kazanma arzusu: “Coğunluk olmak iddianız sizi o kadar meşgul etti ki...”³

5 – Uzun arzular: “Bırak onları yesinler, yararlanınsınlar; emelleri onları oyalayadursun. İleride (gerçeği) bilecekler.”⁴

6 – Refah, huzur ve dünyayı çokça arzulamak: “Fakat sen onlara ve atalarına o kadar bol nimet verdin ki, sonunda seni anmayı unuttular ve helâke giden bir toplum oldular.”⁵

¹ Maide, 91

² Nur, 37

³ Tekasür, 1

⁴ Hicr, 3

⁵ Furkan, 18

Muhakkak ki dünya, ahiretin bir mukaddimesi olarak görülmediğinde ve bütün işler onu elde etmek hedefiyle yapıldığında, dünya sevgisi de sakıncalı bir durum halini alır “Öyle ise bizim zikrimizden yüz çeviren ve dünya hayatından başka bir şey istemeyen kimselerden yüz çevir.”⁶

Eğer dünya hayatı, vazifelerin yerine getirilmesine engel teşkil etmiyorsa artık burada tenkide yer yoktur.

Allah'ın zikrinden gaflette olmak, şeytan ile birlikte olma nedenidir. Kur'an şöyle buyurur: “Kim, Rahman'ı anmayı görmezden gelirse, biz onun başına bir şeytan sararız. Artık o, onun ayrılmaz dostudur.”⁷ Beri taraftan şiddetli ve sürekli artan bir azaba duçar edileceklerdir: “Kim Rabbini anmaktan yüz çevirirse, Rabbi onu gittikçe artan bir azaba uğratar.”⁸

⁶ Necm, 29

⁷ Zuhruf, 36

⁸ Cin, 17

Aileye Karşı Görev ve Mesuliyetler

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾

“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. O ateşin başında gayet katı, çetin, Allah’ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır.”

Tahrim, 6

Kur’an’ın çeşitli ayetlerinde insanın ailesine karşı olan görev ve mesuliyetlerine değinilmiştir. Bu ayetlerden bazıları şöyledir;

1 – “Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun.”¹

2 – “Ehline namaz kılmalarını emret, kendin de onda devamlı ol.”²

3 – “En yakın akrabayı uyar.”³

4 – “Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına, dışarı çıkarken üstlerine örtü almalarını söyle...”⁴

5 – “Şüphesiz hüsrana uğrayanlar, kıyamet gününde kendilerini ve ailelerini hüsrana sokanlardır. İyi bilin ki bu, apaçık hüsranın ta kendisidir.”⁵

6 – “Derler ki: “Şüphesiz daha önce biz, ailemiz içinde yaşarken (Allah’a isyandan) korkardık.”⁶

7 – “Ailesine namaz ve zekâtı emrederdi. Rabbinin katında da hoşnutluğa ulaşmıştı.”⁷

¹ Tahrim, 6

² Tâhâ, 132

³ Şuara, 214

⁴ Ahzab, 59

⁵ Zümer, 15

⁶ Tur, 26

⁷ Meryem, 55

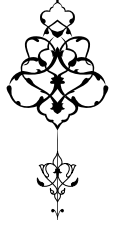
Rivayetlerde de ailenin yetiştirilmesi hususu pek çok defa konu edilmiştir. Biz de bu rivayetlerden birkaç numune zikredeceğiz;

Emiru'l Müminin Ali (a.s) şöyle buyururlar: “Kendinize ve ailenize hayır yapmayı öğretin. Onları edep ile terbiye edin.”⁸

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Hepiniz elinizin altında bulunan kimselere karşı mesulsünüz. Erkek ailesinden, kadın ise kocasından ve çocuklarından mesuldür.”⁹

⁸ Tefsir'u Meraği

⁹ Mecmue-i Verram, c.1, s.6

131.

Örnek Kadın

﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي

الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾

“Allah, iman edenlere ise, Firavun’un karısını örnek gösterdi. Hani o, ‘Rab-bim! Bana katında, cennette bir ev yap. Beni Firavun’dan ve onun yaptığı işlerden koru ve beni zalimler topluluğundan kurtar!’ demişti.”

Tahrir, 11

Bu bölümde Firavun’un eşinin düşünce ve davranışlarına işaret edecegiz:

1 – Firavun’un eşini bulunduğu ortam değiştirmemiş ve şahsiyetinin şekillenmesinde etkili olmamıştı. O, mantığıyla bozguncu bir rejimin karşısında yer almıştı.

2 – Sahip olduğu imkânlar kendisini sınırlayıp şaşırtmamış üstelik hepsine sırtını dönebilmişti. Saraydan ve müreffeh yaşamdan, maddiyattan geçebilmişti.

3 – Sessizlik ve baskı ortamını dağıtmıştı.

4 – İşkence altında canını verip şehid olacak kadar sabırlı idi. Tüm işkencelere rağmen inandığı yoldan geri dönmedi.

5 – Kendi zamanında masum ilahi rehberi Hz. Musa (a.s) idi.

6 – Himmeti yüksek idi. Allah’a yakın olmak ve cenneti kazanmaktan başka bir şey onu kani etmezdi.

7 – Firavun’un tehditleri kendisinde etki etmeyecek kadar yürekli ve korkusuz idi.

8 – Allah’ın rızasını, insanların rızasına tercih etmişti.

9 – Mantığını, aklını ve vahyi ailevi meselelerinin önüne geçirdi.

10 – Kötülükten sakındırmak adına Firavun'a şöyle dedi: “*Firavun’un karısı şöyle dedi: ‘Bana da, sana da göz aydınlığı (bir çocuk)! Sakın onu öldürmeyin. Belki bize faydası dokunur, ya da onu evlat ediniriz’...*”¹

Firavun’un hanımı zaman içerisinde insanların kültürü olarak şekillenmiş birçok gelenek ve söylemin yanlış olduğunu ve değiştirilmesi gerektiğini anladı. Örneğin;

1 – Rezil olmak istemezsen, cemiyetin rengini almalısın. Ancak o, ‘ben ne cemiyetin rengini alır ne de rüsva olurum’ dedi.

2 – İnsanlar tek bir elin ses çıkaramayacağını, etkin olamayacağını söylerdi. Ancak o tek başına büyük bir ses yaratabilirdi.

3 – İnsanlar, kadının özgür ve tek başına bir şahsiyeti olamaz şeklinde bir düşünceye sahipken o, bir kadının seçiminde özgür ve hür olduğunu kanıtlamıştır.

4 – Tek bir bileğin gücüyle savaşa gidilmez denirken, o hakk olanın kalıcı olduğuna inanmıştır. Evet, bir yumruk demir üzerinde etkisi olamaz ancak tarih boyunca insanlığın düşüncesinde güçlü bir etki yaratır.

5 – Bir çiçek ile bahar gelmez diye düşünülürken o, Allah’ın bir tek çiçek ile baharı getirebileceğini kanıtlamıştır.

6 – İnsan kendisine sunulan imkânlar karşısında boyun eğerek düşünülürken, o Firavun’un ekmeğini yemiş de olsa onun akidesinden nefret etmiş ve şöyle demiştir: “Allah’ım beni Firavun’un elinden kurtar.”

¹ Kasas, 9

132.

İslam'da Ahlak

﴿وَأَنْتَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

“Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.”

Kalem, 4

Kur'an, Hz. Peygamber'in (s.a.a) özellikleri ve vasıfları arasında güzel ahlakına dikkat çekmiş ve kendisini üstün ahlak sahibi olarak tanıtmıştır. Bu münasebetle *Mizanu'l Hikme*'de ahlak hususunda din önderlerimizden nakledilen rivayetleri sunalım:

- › Hz. Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Pek çok aziz ve izzet sahibi, kötü ahlakları yüzünden zelim oldu ve pek çok düşük kimse de güzel ahlakları sebebiyle aziz oldular.”
- › İmam Hasan Mücteba (a.s) şöyle buyurdu: “Güzel ahlak, tüm iyi amellerin başıdır.”
- › Hz. Peygamber (s.a.a) buyurdular: “Güzel ahlak şudur: Eğer dünyayı elde edersen razı ol, eğer edemezsen kızgın olma.”
- › Hz. Emire'l Mümin Ali (a.s) şöyle buyurdu: “İnsan, güzel ahlakı sebebiyle namaz kılan ve oruç tutan kimselerin derecesine ulaşır.”
- › İmam Cafer Sadık (a.s) buyurdu: “Mekarimu'l ahlak on şeydir: Yakın, kanaat, sabır, şükür, halimlik, güzel davranış, cömertlik, gayret, cesaret ve mertlik.”
- › Hz. Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Mekarimu'l ahlak, herkes seninle irtibatını kestiğinde senin bağ kurmandır. Eğer seni yoksun bıraksalar, sen bağışlamalısın (vermelisin). Eğer sana zulüm etseler, sen affetmelisin.”
- › İmam Cafer Sadık (a.s) buyurdu: “Güzel ahlak, güneşin pislikleri yok ettiği gibi günahların yok olmasını sağlar.”
- › Bir başka hadiste ise şöyle buyurmuştur: “Güzel ahlak, sevgiyi sağlamlaştırır, güçlendirir.”
- › Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “İki özellik iman etmiş bir kimse bulunmaz: Cimrilik ve kötü ahlak.”

- › Hz. Peygamber'e (s.a.a) şöyle söylendi: "Fılan kadın ibadet ehli olmasına rağmen kötü ahlaklı bir kimse. O kadının dilinden komşuları incinmekteler." Hz. Peygamber (s.a.a) onlara şöyle buyurdu: "O kadın, cehennem ehlidir."
- › Rivayetlerde şöyle gelmiştir: Hz. Peygamber (s.a.a) Sa'd b. Muaz'ı defnettğinde onun evinde kötü ahlaklı olmasından dolayı şiddetli bir ka-bir sıkıştırmasına duçar olduğunu buyurmuştur.

En Üstün Ahlaka Sahip İnsan Hz. Peygamber

﴿وَأَنَّكَ لَـٰعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

“Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.”

Kalem, 4

Arapça ayetin orijinal halinde geçen *hulk* sözcüğü insanın huy ve tabiatına dönüşmüş sığata denir, sürekli olmayan ve arada sırada yapılan davranışlara denmez. Ayette geçen üstün ahlak ifadesi için çeşitli yorumlar yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir;

- › Ayşe şöyle der: “Hz. Peygamber’in (s.a.a)’ın ahlakı *Muminun* suresinin ilk on ayetinde açıklandığı gibidir. Bu ifadelerden daha yüksek bir met-hetme yoktur.”
- › Kastedilen, İslam ahlakıyla ahlaklanmadır.
- › Kastedilen, hakka sabretmek ve işleri aklın gereğince yürütmektir.
- › Bazı lügat kitaplarında, *hulk* kavramı din olarak açıklanmıştır. İmam Muhammed Bakır (a.s) bununla ilgili şöyle buyurmuştur: “En üstün ahlaktan kastedilen, İslam dinidir.”¹
- › Kastedilen, muhaliflere karşı yücelikle davranmaktır denmiştir. Zira Allah, Hz. Peygamber’i (s.a.a) bu tarzla görevlendirmiştir: “*Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.*”²
- › Kastedilen, mekarimu’l ahlakıdır. Hz. Peygamber’in (s.a.a) de şu rivayetinde işaret edildiği üzere: “Allah beni mekarimu’l ahlakı tamamlamak için gönderdi.” Ve bir başka hadisinde ise: “Rabbim beni terbiye etti. Ne de güzel terbiye etti.”³
- › Ayşe, Hz. Peygamber’in (s.a.a) ahlakı için şöyle demiştir: ‘O’nun ahlakı, Kur’an’ın tecessümü idi.”⁴

¹ Tefsir’u Nuru’l Sakaleyn

² A’raf, 199

³ Tefsir’u Mecmau’l beyan

⁴ Sunenu’n Nebi, Allame Tabatabai, s.56

Merhum Allame Tabatabai, el-Mizan tefsirinin 6. cildinin 183. sayfasında (yaklaşık 27 sayfa boyunca) Hz. Peygamber'in (s.a.a) güzel ahlakı, görgüsü ve sünnetleri hakkında rivayet nakletmiştir. Onlardan bazılarına fihrist şeklinde burada değineceğiz.

1 – Hz. Peygamber (s.a.a) ayakkabılarını kendisi dikerdi.

2 – Elbisesini kendisi yamardı.

3 – Koyunu kendisi sağardı.

4 – Kölelerle birlikte yemek yedi.

5 – Yere otururdu.

6 – Merkebe binerdi.

7 – Pazardan ihtiyaçlarını kendisinin karşılamasından hicap duymazdı.

8 – Fakir, fukaraya el uzatır ve onlar ellerini çekmeden kendisi de elini çekmezdi.

9 – Karşılaştığı küçük büyük herkese selam verirdi.

10 – Eğer herhangi bir şey kendisine ikram edilseydi kurumuş bir tek hurma tanesi de olsa küçük görmezdi.

11 – Az harcama yapardı. Tabiatı kerim ve cömertti. Geçinmesi çok güzeldi.

12 – Kahkaha atmak yerine her zaman tebessüm ederek gülerdi.

13 – Üzüntülü olduğu zamanlarda asla yüzünde yıkılmış ve bitmiş ifadesi yer almazdı.

14 – Sürekli mütevazı olmasına rağmen kendisini asla düşük göstermezdi.

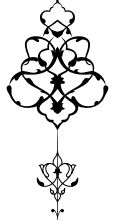
15 – Cömert olmasına rağmen asla israf etmezdi.

16 – Kalbi çok yumuşak ve şefkatliydi.

17 – Hırslı olarak asla elini bir şeye uzatmamıştı.

18 – Evden dışarı çıkacağı zaman kendisine aynada bakar, saçlarını tarardı. Kendisine çekidüzen vermeyi bazen suyun karşısında bile yapmaktaydı.

19 – Hiçbir zaman başkalarının karşısında ayaklarını uzatmamıştı.

20 – Ne zaman iki iş arasında kalsa, yapılması en zor olanı tercih ederdi.

21 – Hiçbir zaman kendisine yapılan zulme intikam alma kastıyla yaklaşmamıştır. Ancak Allah'ın haram kıldıklarına karşı bir hürmetsizlik olduğunda, haramların çiğnenmesi karşısında gazaplanırdı.

22 – Hiçbir zaman yaslanarak yemek yemezdi.

23 – Bir şahıstan hayır cevabı duymamak için hiçbir şey istememişti ve kendisine gelen beklentileri de reddetmezdi.

24 – Namazı tam anlamıyla kâmil, hutbeleri kısa ve öz tutardı.

25 – İnsanlar kendilerine uzaktan gelen Hz. Peygamber'i (s.a.a) kokusu ile tanırlardı.

26 – Evinde misafiri olduğunda yemeğe ilk başlayan ve en son bırakan kimseydi. Böylelikle misafir dilediğince sıkılmadan yemek yerdı.

27 – Yemek yerken her zaman kendi önünde olana uzanırdı.

28 – Suyu üç yudumda içerdi.

29 – Sadece sağ elini kullanarak bir şey verir, alır ve yemek yerdı.

30 – Dua ettiği zaman üç defa ederdi. Konuştuğunda ise kelimada tekrar olmazdı.

31 – İnsanların evine girmek için izin isteyişini üç defa tekrarlardı.

32 – Sözleri her işitenin duyabileceği kadar açık ve anlaşılırdı.

33 – Bakışlarını huzurunda olan kimselere eşit paylaştırırdı.

34 – İnsanlarla konuştuğu zaman tebessüm ederdi.

134. İnsan, İhtiraslı Bir Varlıktır

﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا﴾

“Şüphesiz insan çok hırslı ve sabırsız olarak yaratılmıştır.”

Mearic, 19

Rivayetlerde hırs hakkında oldukça fazla hadis nakledilmiştir. Bu rivayetlerden bazıları şöyledir:

Hırs, rızkı fazlalaştırmaz.

Her kimin hırsı fazla ise, zelil ve düşkün olur.

Pek çok hırslı insan, hırsı yüzünden ölmüştür.

Hırs sahibinin ihtiyaçları asla bitmez.

Hırs sahibi, mürüvvetini ve mertliğini kaybeder.

Hırs sahibi dünya malına ulaşmak için iffet ve hayâsını bir kenara bırakır.

Hırs, sıkıntıların yatağıdır.

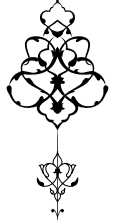
Hırs sahibi, esirdir.

Hırs, fakirliğin nişanesidir.

Hırs, ilahi mukadderata olan kesin inancı bozar.

Hırs, insanı birçok ayıbın içerisine sokar.

Hırs sahibi insanın rahatlığı ve huzuru yoktur.

135.

Mescide Dair

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾

“Şüphesiz mescitler, Allah’ındır. O hâlde, Allah ile birlikte hiç kimseye kulluk etmeyin.”

Cin, 18

1 – Yeryüzünde yapılan ilk bina mescit idi: “Şüphesiz, insanlar için kurulan ilk ibadet evi, elbette Mekke’de, âlemlere rahmet ve hidayet kaynağı olarak kurulan Kâbe’dir.”¹

2 – Mescidin konumu en özel kutsiyete sahip olmalıdır: “...Nitekim halk, bunların hakkında çekişip duruyor: ‘Onların mağaralarının çevresine bir bina kurun’ diyorlardı. Oysa Rableri onları çok iyi bilir. Tartışmayı kazananlar: ‘Onların mağaralarının çevresinde mutlaka bir mescit kuracağız’ dediler.”²

3 – Hz. Peygamber’in (s.a.a) Medine’de yaptığı ilk şey, bir mescit kurulmasıydı: “...İlk gününden beri Allah’a karşı gelmekten sakınmak için kurulan mescitte bulunman daha uygundur.”³

4 – Kur’an’da ondan fazla kez Mescidu’l Haram ibaresi geçmiştir.

5 – Allah, mescidi evi kabul edip böyle tanıtmıştır. İnsanların en iyilerinden olan Hz. İbrahim (a.s) ve Hz. İsmail’i (a.s) mescidin hizmetçisi olarak tanıtmıştır: “Evimi ziyaret edenler, kendini ibadete verenler, rükû ve secde edenler için temiz tutun diye İbrahim ve İsmail’e ahd verdik.”⁴

6 – Mescitte bulunmak için süslenilmesi tavsiye edilmiştir: “Ey Âdemoğulları! Her mescide güzel elbiselerinizi giyinerek gidin...”⁵

7 – Eğer mescidin inşa edilmesi takva esasına göre olmaz da tefrika neden oluyorsa yıkılması gerekir: “Bir de zararlı faaliyetlerde bulunmak, küfre yardım etmek, müminler arasına ayrılık sokmak için ve öteden

¹ Al’i İmran, 96

² Kehf, 21

³ Tevbe, 108

⁴ Bakara, 125

⁵ A’raf, 31

beri Allah ve Resulüne karşı savaşınlara üs olsun diye bir mescit yapanlar vardır. Bunlar, 'Bizim iyilikten başka hiçbir kastımız yok' diye de mutlaka yemin ederler. Ama Allah şahitlik eder ki bunlar mutlaka yalancılardır."⁶

8 – Mescidin inşa ve tamir edilmesi için herkese hak tanınmamış olması, mescidin kutsiyetinin anlaşılması için yeterlidir: "Müşriklerin kendileri inkârcı olduklarını itiraf edip dururken Allah'ın mescitlerini onarmaları gerekmez."⁷ Bu fiil sadece Allah'tan başka kimseden çekinmeyen korkusuz muttaki müminler içindir: "Allah'ın mescitlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar eder."⁸

9 – Mescit Hristiyan ve Yahudilerin ibadet ettiği kilise ve sinagog kadar kıymetlidir ki; gerektiğinde korunması için kan bile dökülür: "Allah insanların bir kısmını diğeriyle savmasaydı, manastırlar, kiliseler, havralar ve içinde Allah'ın adı çok anılan camiler yıkılıp giderdi."⁹ Eğer Allah korkusuz ve güçlü kimseleri bozgunculara musallat etmeseydi, semavi dinlerin ibadet yerleri de yıkılır ve ortadan kaldırılırdı.

10 – Mescidde uyulması gereken bazı âdâb kuralları vardır. Mesela mescitte yüksek ses ile konuşmak, batıl konular açmak, alışveriş ve ticaret sohbetleri yapmak, boş ve gereksiz lakırdılar etmek uzak durulması gereken şeylerdendir.

11 – Mescide gitmek için atılan her adımda sevap vardır.

12 – Mescitte oturmanın ve namazı beklemenin sevabı vardır.

13 – İçinde namaz kılınmayan mescit bu durumu Allah'a şikâyet eder.

14 – Eğer mescidin komşuları namazlarını mescitte kılmıyorlarsa, bu kimselerin kıymeti yoktur.

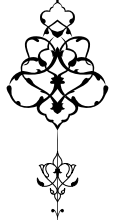
15 – Allah mescit ehlinin haturına, diğerlerinden azabı kaldırır. (Onuncudan onbeşincisine kadar olan rivayetler Mizanu'l Hikme kitabının mescit babından nakledilmiştir.)

⁶ Tevbe, 107

⁷ Tevbe, 17

⁸ Tevbe, 18

⁹ Hacc, 40

136.

Gece Namazının Önemi

﴿إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئًا وَأَقْوَمُ قِيلًا﴾

“Şüphesiz gece kalkışı, (kalp ve uzuvlar arasında) tam bir uyuma ve sağlam bir kıraate daha elverişlidir.”

Müzzemmil, 6

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Sizlerin en iyisi; sözlerin en güzelini söyleyen, açlarınızı doyuran ve insanlar uykudayken gece namazı kılanınızdır.”¹

Hız. Peygamber (s.a.a), Hız. Emiru'l Müminin Ali'ye (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gece namazı üzerine olsun. Gece namazı üzerine olsun. Gece namazı üzerine olsun.”²

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Müminin şerefi, gece namazındadır.”

Bir başka rivayette ise: “Müminin süsü ve iftiharı, gece namazı kılmamasındadır.”

Bir şahıs İmam Ali'ye (a.s) şöyle seslendi: “Ben gece namazını kılmaktan mahrum kaldım.” İmam ona şöyle cevap verdi: “Günahların seni mahrum bırakmış.”³

Allah, Hız. Musa'ya (a.s) şöyle buyurdu: “Ey Musa! Geceye vardığında benimle konuşmayı bırakıp uykuyu tercih eden kimsenin sevgisi yalandır ve beni sevdiğini sanmaktadır.”⁴

Hız. Peygamber (s.a.a) buyurdular: “Gecenin orta vaktinde kılınan iki rekât namaz, dünyadan ve içinde bulunanlardan daha sevimlidir.”⁵

Rivayetlerde gece namazının rızkın artmasını, dinin edasını, sıkıntı ve üzüntülerin giderilmesini ve gözün aydınlanmasını sağladığı söylenmiştir.⁶

¹ Biharul' Envar, c.87, s.142

² Vesail'u Şia, c.5, s.268

³ Biharul' Envar, c.8, s.128

⁴ İlamu'd Din, s.263

⁵ İlelu's Şerai, s.363

⁶ Sefinetu'l Bihar, c.2, s.46

Bir diğerk nakledilen rivayete göre gece namazı, o günün günahlarının affedilmesini sağlamaktadır.⁷

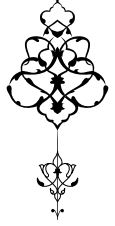
Gece namazı bedenın afiyeti ve ilahi rahmeti kazanmaya nedendir denilmiştir.⁸

Allah Teâla Kur'an'da bazı amellerin sevabını beyan buyurmuştur. Ancak gece namazı için şöyle buyurur: “Yaptıklarına karşılık onlar için saklanan müjdeyi kimse bilmez.”⁹

⁷ Furu'u Kâfi, c.3, s.366

⁸ Biharul' Envar, c.84, s.144

⁹ Secde, 17

Haktan Yüz Çevirmenin Cezası

﴿ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ﴾

“Sonra da sırt çevirip büyüklük tasladı.”

Müddessir, 23

Kur'an, tam anlamıyla hakkı tanımalarına rağmen küfre yönelen ve sırtlarını dönen kimselerin çeşitli azaplara duçar olacaklarını buyurmuştur. İşte düşecekleri sıkıntı ve azaptan numuneler;

1 – Yaşamlarında hedef ve amaçlarını yitirecekler: “... Şeytanların saptırıp şaşkın olarak çöle düşürmek istedikleri...”¹

2 – Allah bu kimselerin göğsüne sıkıntı ve darlık verir: “... Kimi de saptırmak isterse göğsü çıkıyormuş gibi kalbini iyice daraltır.”²

3 – Gergin ve buhranlı sosyal ilişkilerin içine atılırlar: “Birbirinize düşman olarak hepiniz oradan (cennetten) inin!”³

4 – Bedbahtlık ve üzüntü böyle bir kimseye musallat olur: “Şüphesiz bugün rezillik ve kötülük kâfirleredir.”⁴

5 – Allah'ın dosdoğru yolunda ilahi nimetlerden istifade etmekten mahrum kalırlar. Kur'an şöyle buyurur: “Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Onların gözlerine de bir çeşit perde gerilmiştir ve onlar için (dünya ve ahirette) büyük bir azap vardır.”⁵

6 – Bu kimselerin amelleri çölde görülen ve esasında hiçbir şey olmayan serap gibidir: “İnkâr edenlere gelince, onların amelleri, ıssız çöllerdeki serap gibidir...”⁶ Bir diğer ifadeye göre onların amelleri fırtınalı havalarda uçuşan kül taneleri gibidir: “Rablerini inkâr edenlerin durumu

¹ Enam, 71

² Enam, 125

³ Taha, 123

⁴ Nahl, 27

⁵ Bakara, 7

⁶ Nur, 39

(şudur): Onların amelleri fırtınalı bir günde rüzgârın, şiddetle savurduğu küle benzer.”⁷

7 – Onların her anında, ziyanları daha da artmaktadır: “Kâfirlerin küfrü, Rableri katında kendileri için ancak gazabı arttırır.”⁸

8 – Zaman içerisinde hak yolundan daha da uzaklaşırlar: “İnkâr eden ve (başkalarını da) Allah yolundan alıkoyanlar şüphesiz doğru yoldan çok uzaklaşmışlardır.”⁹

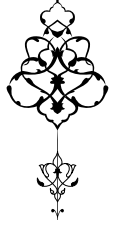
9 – Sırtını hakka dönenlerin cehennemden başka gidecek yolları da yoktur: “Ancak orada ebedî kalmak üzere cehennem onları yoluna (iletecektir).”¹⁰

⁷ İbrahim, 18

⁸ Fâtır, 39

⁹ Nisa, 167

¹⁰ Nisa, 169

138.

Kadir Gecesi

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾

“Biz onu (Kur’an’ı) Kadir gecesinde indirdik.”

Kadr, 1

Allah, Kadir gecesinde bütün hareketlerin, amellerin ve işlerin takdirini belirler. Kur’an’ı Kerim’in şu ayetinde de bu hususa işaret edilmiştir: “Her hikmetli işe o gecede hükmedilir.”¹ O gecede her önemli iş tayin ve takdir edilir. Öyleyse Kadir gecesi Kur’an’ın nüzul olduğu ve sadece Hz. Peygamber’in (s.a.a) zamanında olan bir gece değildir. Doğrusu her Ramazan ayında Kadir gecesi bulunmaktadır ve ertesi yılın bir sonraki Kadir gecesine kadar işlerin ölçüsü ve mukadderatı onda belirlenmektedir.

Kadir gecesini uyumamak, dua, namaz, Kur’an ile ihya etmek hususunda Hz. Peygamber (s.a.a) ve pak Ehl-i Beyt’inin (a.s) tavsiyeleri olmuştur. Kadir gecesi olduklarına ihtimal verilen üç geceden özellikle yirmi üçüncü gece üzerinde oldukça durulmuş ve bu gece daha fazla vurgulanmıştır. Hz. Peygamber’den (s.a.a) soruldu: “Evimiz, Medine’den uzak olduğu için bize bir gece tayin et ve biz o gece Medine’ye gelelim.” Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Yirmi üçüncü gece Medine’ye geliniz.”²

İmam Cafer Sadık (a.s) hasta oldukları halde Ramazan ayının yirmi üçüncü günü kendisinin mescide götürülmesini istemiştir.³ Hz. Zehra (a.s) bu gecede çocuklar uyumasın ve uykuları kaçsın diye yüzlerine su serperdi.⁴

Rivayetlerde Hz. Peygamber’in (s.a.a) Ramazan ayının son on gününde uyku düzenini değiştirdiği ve son on geceyi ihya ettiği nakledilmiştir.⁵

¹ Duhan, 5

² Vesail, c.3, s.307

³ Biharu’l Envar, c.95, s.169

⁴ Biharu’l Envar, c.94, s.10

⁵ Tefsiru’l Mecmau’l Beyan

Hız. Peygamber'den (s.a.a) nakledilen uzun bir rivayette şöyle geçer: "Hz. Musa (a.s) Allah'a şöyle arz etti: 'Allah'ım sana olan yakınlık makamını istiyorum.' Kendisine hitap edildi: 'Bana olan yakınlık, Kadir gecesinde uyanık olmaktır.' "

Hız. Musa (a.s): 'Allah'ım senin rahmetini istiyorum' dediğinde şöyle cevap verildi: 'Rahmetim, Kadir gecesinde miskinlere rahmet etmektedir.'

Hız. Musa (a.s): 'Allah'ım, sırat köprüsünden geçme izni istiyorum' dediğinde yanıt şöyle geldi: 'Sırat köprüsünden geçme sırrı, Kadir gecesinde verilen sadakadadır.'

Hız. Musa (a.s): 'Cennetini ve nimetlerini talep ediyorum.' dediğinde 'Cennet ve nimetlerim Kadir gecesinde tesbih edilmeye bağlandı' diye yanıt aldı.

Hız. Musa (a.s): 'Allah'ım! Cehennem azabından kurtuluş istiyorum' dediğinde ise şöyle cevap verildi: 'Cehennem azabından kurtulmanın sırrı, Kadir gecesinde istiğfar etmektir.'

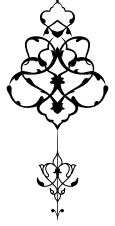
Hız. Musa (a.s): 'Allah'ım rızamı kazanmayı istiyorum.' dedi ve 'Her kim benim rızamı kazanmak istiyorsa, Kadir gecesinde namaz kılsın' yanıtını aldı.

Tarihin ilginç olaylarından biri de Hız. Ali'nin (a.s)'ın Kadir gecesinde ibadet mihrabında namaz ikame ederken şehid olacağı darbeyi almasıdır. Evet, en şerefli insan, en şerefli mekânda, en şerefli zamanda ve en şerefli bir hâlde şehid düşmüştür.⁶

Kadir gecesinin uzunluğu, bir dünya gecesinin tamamı olan 24 saattir. Ne sadece Mekke gibi özel mekânlar ve ne de o bölgelerin ortalama 8 saat süren akşamlarıdır. Ramazan bayramından maksat nasıl dünyanın bir tam günü ve dünyanın tüm bölge ve kesimini kapsıyorsa Kadir gecesi de öyledir.

Kur'an'ın nüzul olduğu geceyle ve insanın her şeyinin takdir edildiği gecenin aynı oluşu insanoğlunun kaderinin Kur'an'a bağlı olması gerektiğinin remzi olabilir. Eğer beşeriyet Kur'an'a tabi olursa kaderi kurtuluş ve mutluluk, eğer uzak olursa perişanlık ve bedbahtlık olacaktır.

⁶ Tefsir'u Mecmau'l Beyan

Ebuzer şöyle diyor: “Hz. Peygamber’e (s.a.a) arz ettim: ‘Acaba Kadir gecesi geçmiş peygamberlerin de ahdinde var mıydı? Allah onlara da emri vahyeyiyor muydu? Onlar dünyadan göçtükten sonra acaba emrin o gece vahyolması artık bitiyor muydu?’ Hz. Peygamber (s.a.a) cevap buyurdular: ‘Kadir gecesi kıyamete kadar varolacaktır.’”⁷

Kadir gecesinin gizlenmiş olmasının sırrı insanların çeşitli gecelerde ibadetle meşgul olması için olabilir. Bu durum, muhtemelen, her kim Kadir gecesini idrak edip o geceyi ihya ederek geçirirse mağrurlanmasın ve her kim Kadir gecesini idrak edemeyip ihya edemezse, diğer gecelerden ümitsizliğe düşmesin diyerdir.

Rivayetlerde şöyle gelmiştir: “Kadir gecesinde yapılan güzel işler, Kadir gecesi olmayan bin ayda yapılan hayırlı ve güzel işlerden daha iyidir.”⁸ “*Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.*”⁹

⁷ Tefsir’i Burhan

⁸ Men La Yehzeru’l Fakih, c.2, s.158

⁹ Kadir

139. Çokluğun Anlamı

﴿الْهَيْكُمُ التَّكَاثُرُ﴾

“Çokluk kuruntusu sizi o derece oyaladı.”

Tekasür, 1

İslam’da çokluk ve ekseriyete bakış açısı şöyledir;

Çokluk düşüncesinin itikat ve şirkteki görünümü: “Ey zindan arkadaşlarım! Çeşitli ilahlar mı daha iyi, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı?”¹

Yemeklerde çokluk: “Hani siz (verilen nimetlere karşılık): ‘Ey Musa! Bir tek yemekle yetinemeyiz. Bizim için Rabbine dua et de yerin bitirdiği şeylerden; sebzesinden, hıyarından, sarımsağından, mercimeğinden, soğanından bize çıkarsın, dediniz. ...’”²

Ömürde çokluk: “O ki, toplamış ve onu sayıp durmuştur.”³

Meskende çokluk: Kur’an kimilerine serzeniş ederken şöyle buyurur: “Siz her yüksek yere bir alâmet dikerek eğleniyor musunuz? Temelli kalacağınızı umarak sağlam yapılar mı ediniyorsunuz?”⁴

Şehvette çokluk: “İslam cinsellik meselesinden evliliği uygun görmüştür ve eşlerin birbirlerinden bu yöndeki istifadesini de kınamamıştır. “Ve onlar ki, iffetlerini korurlar; Ancak eşleri ve ellerinin sahip olduğu (cariye-leri) hariç. (Bunlarla ilişkilerden dolayı) kınanmış degillerdir.”⁵ Bunların dışındaki birliktelikler ise haddi aşma olarak kabul edilmiştir: “Şu halde, kim bunun ötesine gitmek isterse, işte bunlar, haddi aşan kimselerdir.”⁶

Çokluk sadece cemiyetin çoğunluğu ile ilgili sayımlarda olmaz. Kimi zaman zenginlik ve evlat için de çokluk gündeme getirilir: “Bilin ki dünya

¹ Yusuf, 39

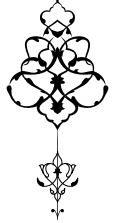
² Bakara, 61

³ Hümeze, 2

⁴ Şuara, 128

⁵ Muminun, 5-6

⁶ Muminun, 7

hayati ancak bir oyun, eğlence, bir süs, aranızda bir övünme ve daha çok mal ve evlât sahibi olma isteğinden ibarettir... ”⁷ Bundan dolayı Kur’an malı ve evlatları nedeniyle dünyaya dalmaması hususunda insanı uyarmıştır: “Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah’ı anmaktan alıkoymasın. Kim bunu yaparsa iste onlar ziyana uğrayanlardır.”⁸

Hz. Peygamber (s.a.a) *Tekasür* suresini okuduktan sonra şöyle buyurmuştur: “Meşru olmayan yollardan mal yığıp toplamak, o malda birikmiş olan vacip hakları ödememek ve kasalarda saklamak tekasürdür.”

⁷ Hadid, 20

⁸ Münafikun, 9

140. Dünya Pazarı

﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾

“Kuşkusuz insan hüsrandır.” Asr, 2

Kur'an'ı genel bir bakışta incelediğimizde dünyanın bir pazar olduğunu ve tüm insanların bu pazara ömür ve yeteneklerini arz ettiklerini görmekteyiz. Bu pazarda satış yapmak zorunludur. Hz. Ali (a.s) şöyle buyurur: “Alınan her nefes ölüme atılan bir adımdır.” Öyleyse insan istesin yahut istemesin her an ömür sermayesinden harcamaktadır ve ömrün bitmemesi hususunda yapacak bir şey de yoktur. Biz istesek de istemesek de zaman su gibi avuçlarımızdan akıp gitmektedir. Bundan dolayı böyle bir pazarda sunduğumuz ürünler için müşteriye doğru seçmemiz gerekmektedir.

Allah ile muamele eden her ne kadar satıcı varsa ihlas yolundan geçmiştir ve O'nun yolunda, O'nun rızası için adım atmaktadır. Bu kimse-ler fani ömürlerini baki kılmış, dünya karşılığında cenneti ve ilahi rızayı satın almışlardır. Bunlar Allah'ın gerçek kullarıdır. Çünkü evvela her şeyin sahibi olan Allah onların sattıklarının alıcısı olmuştur.

İkinci olarak; Allah kıymeti olmayan şeyleri de satın alır: “Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür.”¹

Üçüncü olara; alıcı olarak Allah, çok pahalıya alır ve karşılığında ebedi bir cennet verir: “De ki: Size bunlardan daha iyisini bildireyim mi? Takva sahipleri için Rableri yanında, içinden ırmaklar akan, ebediyen kalacakları cennetler, tertemiz eşler ve (hepsinin üstünde) Allah'ın hoşnutluğu vardır. Allah kullarını çok iyi görür.”²

Dördüncü olarak; hayırlı bir iş yapmak istenip de gerçekleştirilemese de Allah karşılığını verir. Çünkü insan bu ameli yapabilmek için elinden geleni yapmıştır. Sevap ve karşılık verme esası, o amelin gerçekleşmesi esasına değil yapabilme ciddiyetine bağlıdır. “Bilsin ki insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.”³

¹ Zilzal, 7

² Al'i İmran, 15

³ Necm, 39

Beşinci olarak; karşılığı kat kat fazlasıyla vermektedir: “...Kat kat arttırılmış olarak...”⁴ Kur’an 700 misliyle karşılık vereceğini ifade buyurmaktadır. Tavsiye edilen infakın sevabı, yedi başak bitiren ve her başağında yüz dane bulunan bir tohumu benzetilmiştir. Ancak ömürlerini nefislerinin ya da başkalarının heveslerine satan kimseler, Allah’ın rızasını kazanma arzusunda olmayanlar ağır bir ziyan içindedirler. Kur’an bu kimseler için şu tabirleri kullanmaktadır:

Ticaretlerini kötü yapmışlardır: “Allah’ın kullarından dilediğine peygamberlik ihsan etmesini kışkırdıkları için Allah’ın indirdiğini (Kur’an’ı) inkâr ederek kendilerini harcamaları ne kötü bir şeydir!”⁵

Ticaretleri kendilerine bir kâr getirmemiştir: “İşte onlar, hidayete karşılık dalâleti satın alanlardır. Ancak onların bu ticareti kazançlı olmamış ve kendileri de doğru yola girememişlerdir.”⁶

Ziyan etmişlerdir: “Onlar cidden kendilerine yazık ettiler ve uydurdıkları şeyler (putlar) da kendilerinden kaybolup gitti.”⁷

Çok belli ve zahir olan bir ziyan içindedirler: “Kim Allah’ı bırakır da şeytanı dost edinirse elbette apaçık bir ziyana düşmüştür.”⁸

Ziyanda boğulmuşlardır: “Kuşkusuz insan ziyandadır.”⁹

Bu kimselerin görüş ve düşüncelerine göre, zeki kimse her ne iş ve hangi yöntemle olursa olsun, hangi yöntemle olursa olsun müreffeh ve rahat bir yaşam tarzına sahip kimsedir. Şöhretin ve unvanların önemli olduğu toplumlarda bir makam ya da madalyaya sahip olmak onlar için çok önemlidir. Aksi durumda, eğer bir unvanı yoksa kendisini ezilmiş ve zavallı o görür. Ancak İslam kültüründe zeki kimse, kendi nefisini hesaba çeker ve bu durumdan asla vazgeçmez. Ebedi bir hayat için çalışır ve her geçen günü bir önceki gününden daha iyidir. Ölümden gafil olmaz. Kötülük, ihtiras ve zulme doğru değil takva, kanaat ve adalete yönelir.

İmam Hadi (a.s) şöyle buyurur: “Dünya kimilerinin kâr, kimilerinin de zarar ettiği bir pazardır.”¹⁰

⁴ Al’i İmran, 130

⁵ Bakara, 90

⁶ Bakara, 16

⁷ A’raf, 53

⁸ Nisa, 119

⁹ Asr, 2

¹⁰ Tuhafu’l Ukul, İmam Hadi’nin (a.s) Özlü Sözleri

141. Kevser Nedir?

﴿إِنَّا أَغْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ﴾

“(Resulüm!) Kuşkusuz biz sana Kevser’i verdik.”

Kevser, 1

Kevser suresinin sonundaki ayetten: “Asıl soyu kesik olan, şüphesiz sana kin besleyendir.”¹ anlaşılacağı üzere Kevser, soyu kesik olmanın karşısında olan bir şeydir. Araplar, soyu, nesli kesik olup erkek çocuğu olmayan erkelere, eserleri bu dünyada kalmayacağı için *ebter* derler. Kevser için en güzel ve kabul edilen mısdağ, Hz. Fatıma’nın (s.a) neslinden gelen Masum İmamlardır ki onlar Hz. Peygamber’in (s.a.a) zürriyetidir. Elbette genel bir anlamı da vardır ve her fazla olan hayır da bu ıstılah için kullanılmaktadır.

Eğer Kevser’den kasıt ilim ise, Hz. Peygamber (s.a.a) onu istemekle memur kılınmıştı: “De ki: ‘Rabbim benim ilmimi artır...’”²

Eğer Kevser’den kastedilen güzel ahlak ise Hz. Peygamber (s.a.a) en yüce ahlaka sahip idi. “Ve sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.”³

Eğer Kevser’den kastedilen ibadet ise, Hz. Peygamber (s.a.a) o denli ibadet ederdi ki; hakkında şu ayet nazil olmuştur: “Biz, Kur’an’ı sana, güçlük çekesin diye değil, ancak Allah’tan korkanlara bir öğüt olsun diye indirdik...”⁴

Eğer Kevser’den kastedilen neslin çok olması ise, bugün dünyada en çok onun nesli bulunmaktadır.

Eğer Kevser’den kastedilen ümmetin çokluğu ise, ilahi vade gereği İslam tüm dünyaya hakim olacaktır. “Allah, müşrikler hoşlanmasalar da

¹ Kevser, 3

² Tâhâ, 114

³ Kalem, 4

⁴ Taha, 2-3

dinini bütün dinlere üstün kılmak için Resulünü hidayet ve hak din ile gönderendir.”⁵

Eğer Kevser’den kastedilen şefaattir ise, Hz. Peygamber (s.a.a) razı olana kadar ümmetinden insanlar bağışlanacaktır: “Şüphesiz, Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın.”⁶

Kevser, dünyevi bir şey değildir; Yiyip içmeden, ünden, makamdan ve dünyevi değerlerden daha geniş bir anlamı vardır. Çünkü Kur’an dünyayı az⁷ ve fani⁸ olarak adlandırmıştır.

Her fazla olan şey de Kevser değildir. Kur’an şöyle buyurur: “Artık onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Allah bunlarla, onlara dünya hayatında azap etmek ve canlarının inkârcı olarak çıkmasını ister.”⁹

Kur’an’da bir Kevser adında ve bir de Tekasür adında sure bulunur. Kevser kıymetliken, tekasür değersiz olarak addedilmiştir. Zira Kevser için ilahi bir bağışlamadır denilir ki ayette şöyle geçer: “Biz sana Kevser’i verdik öyleyse namaz kıl...”¹⁰

Tekasür için ise sonucunda Allah’tan gafil olunan rekabettir denir: “Mal ve evlat çoğaltma yarışı sizi oyaladı.”¹¹

Kevser bizi namaz kılmak için mescide yönlendirirken “Öyleyse Rabbin için namaz kıl...” Tekasür ise bizi ölümlerin sayılması için mezarlığa götürür: “Ta ki, kabirleri ziyaret ediverdiniz.”¹²

Kevser’in bağışlanması müjdedir. “Biz sana Kevser’i bağışladık.”

Tekasürde ise birbirini ardını izleyen tehditler vardır. “Hayır! Yakında bileceksiniz. Elbette, yakında bileceksiniz.”¹³

⁵ Tevbe, 33

⁶ Duha, 5

⁷ bkz. Al’i İmran, 197

⁸ bkz. Enfal, 67

⁹ Tevbe, 55

¹⁰ Kevser, 1-2

¹¹ Tekasür, 1

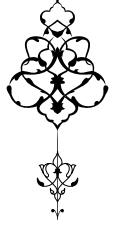
¹² Tekasür, 2

¹³ Tekasür, 3

Kevser, Allah'ın en küçük surede bahşettiği en büyük hediyedir. Şeref ve büyüklüğün sahibi Allah'ın en şerefli kuluna bahşettiği şey ancak Kevser gibi bir hediye olabilirdi. *“Biz sana Kevser'i bağışladık...”*

Mekke'nin fethi macerasında müşrikler akın akın İslam'a yönelmeye başladılar. Allah bu durumda sadece tesbih edin emrini vermiştir: *“Ve insanların bölük Allah'ın dinine girmekte olduklarını gördüğün vakit, Rabbine hamd ederek O'nu tesbih et ve O'ndan mağfiret dile.”*¹⁴ Ancak Hz. Peygamber'e (s.a.a) Kevser bağışlandığında namaz kılması istenmektedir. Kevser'in bağışlanmasının müşriklerin Müslüman olmasından daha önemli olduğu bu şekilde anlatılmıştır.

¹⁴ Nasr, 1 – 2

142.

Kıskançlık

﴿وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ﴾

“Ve haset ettiği zaman hasetçinin şerrinden Rabbim sana sığınırım.”

Felak, 5

Mükemmelliğe ve kemal sıfatlara sahip olmak için çaba göstermek değerli bir ameldir. Bununla birlikte, başka kimselerin üstün sıfatlarını yok etmeye çalışmak, bunu arzu etmek ise kıskançlıktır. Hasetçilik, yeteneğin azlığının ve dar görüşlü olmanın nişanesidir.

Hadiste şöyle geçer: “Ateşin ırayı yaktığı gibi haset de imanı yakar.”¹

Kur'an'ın Nisa suresinin 54. ayetinde şöyle buyrulur: “Yoksa onlar, Allah'ın lütfundan verdiği şeyler için insanlara haset mi ediyorlar? Oysa İbrahim soyuna kitabı ve hikmeti verdik ve onlara büyük bir hükümlerlik bahsettik.”

Haset ve kıskançlık tüm çirkin sıfatların en kötüsüdür. Çünkü haset eden hedefine ulaşabilmek için planlar kurup hileler yaparak başka kötülüklere de bulaşır.

Hz. Emiru'l Müminin Ali (a.s) şöyle buyurur: “Haset, haset edilenin ölümü ve hasetçinin helak olmasından başka birşeyle son bulmayan tehlikeli bir hastalıktır.”²

Hasetçi kişi gerçekte “ona verdi bana vermedi” diyerek aslında Allah'ın hikmetine ve iradesine itiraz etmektedir.

Haset eden kimse asla hayır istemez ve nasihat etmez.

Kur'an birçok günahının kökünü kıskançlık manasına gelen ‘bağıyya’ olarak açıklamıştır. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Küfrün

¹ Usul'u Kâfi, c.2, s.306

² Nehcu'l Belâğ, 493. Hikmet

kökü hasettir”³ Peygamberlere karşı kâfirler şöyle demişlerdi: “... ‘Bir beşer mi bizi doğru yola götürecekmış?’ dediler”⁴

Haset eden kimse, tevazu ve şükür ehli değildir. Asla bir başkasının üstün sıfatlarına şahitlik etmez ve haliyle hakkı gizleme günahına duçar olur.

Hasetçi genellikle münafıktır da. Hz. Ali (a.s) şöyle buyurur: “Haset eden kimse zahirdeki sözleriyle sevgi gösterir, ancak amellerinde düşmanlığını gizler.”⁵

Kıskançlık ve Çekememezliğin Nedeni

İnsanlar arasında gereksiz ayrımcılıkların yaratılması, onlar arasında haset ortaya çıkarır. Örneğin bir baba ya da anne evlatlarından bir tanesine daha fazla ilgi gösterdiğinde ebeveynin bu davranışları diğer çocuklarının haset etmelerine neden olur.

Kimi zaman insanlar cahilliklerinden şartların aynı olduğunu zannederler. Başkalarının üstünlüklerini ve imtiyazlarını gördüklerinde haset ederler. Eğer farklılıkların hikmet ve delilini bilselerdi huzur bulurlardı.

Hasetçilik kimi zaman peygamberlerin evinde dahi görülmüştür. Hz. Yakub’un (a.s) evinde yaşanan haset gibi. Hz. Yakub’un (a.s) çocukları kardeşlerini bir kuyuya atacak kadar hasede duçar olmuşlardı.

Hasedin çerçevesi sadece maddi nimetlerle de sınırlı değildir. Kimi zaman iman ehline karşı da haset edilmiştir. Haset edenler, iman ehlini küfre döndürmeyi istemişlerdir: “Ehl-i kitaptan çoğu, hakikat kendilerine apaçık belli olduktan sonra, sırf içlerindeki kıskançlıktan ötürü, sizi imanınızdan vazgeçirip küfre döndürmek istediler.”⁶

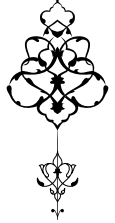
Açıkça görülmektedir ki haset başkalarının sahip olduğu nimetlerin yok olmasını arzulamaktır. Aksi takdirde Allah’tan nimet talebinde bulunmak haset etmek değildir. Hz. Süleyman’ın (a.s) Allah’tan azim bir hü-

³ Usul’u Kâfi, c.8, s.7

⁴ Teğabun, 6

⁵ Gureru’l Hikem

⁶ Bakara, 109

kümet talebinde bulunmuş olmasındaki gibi: “Süleyman: ‘Rabbim! Beni bağışla, bana benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümlerlik ver. Sen şüphesiz, daima bağışta bulunansın’ dedi.”⁷ Hz. Ali (a.s) Kumeyl duasında Allah’tan nasibinin daha fazla olmasını, O’na daha yakın olmayı istemiştir: “Allah’ım! Ben sana zikrinle yaklaşmak istiyorum ve seninle senden şefaati diliyorum ve cömertliğin hakkına beni kendine yaklaştırmamı ve şükürünü eda etmeyi bana nasip kılmanı ve zikrini bana ilham etmeni diliyorum.”⁸

Hasedin tedavisi için şöyle düşünölmelidir:

- › Dünya oldukça kısa ve küçüktür. Haliyle dünya için üzülmeyin de bir değeri yoktur.
- › Biz de başkalarının sahip olmadığı nimetlere sahibiz.
- › Nimetler, her ne kadar bizler içyüzünü kavrayıp anlayamasak da hikmet esası üzerine taksim edilmektedir. Her kimin nimeti fazla ise, sorumluluğu da fazladır.

Hasedin iyi bir neticesi olmadığını görmemiz gerekir. Allah kulunun nimetlerini görememesinden dolayı yine de lütfunu de o şahıstan kesmektedir. Hased ederek sadece kendimizi sıkıntıya sokmaktayız.

⁷ Sad, 35

⁸ Kumeyl Duası

Selim Kalbin Özellikleri

﴿حَتَّمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةً وَلَهُمْ عَذَابٌ

عَظِيمٌ﴾

“Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözleri üzerinde de bir perde vardır. Onlar için büyük bir azap vardır.”

Bakara, 7

- 1- Kalbinde Allah’tan başka bir şey yoktur.¹
- 2 - Hakkın yönlendirmesine bağlıdır, günahlarından tövbekâr ve hakka teslimdir.²
- 3 - Dünya sevgisinden korunmuş kalptir.³
- 4 - Allah’ı hatırlayarak sakinleşir, huzur bulur.⁴
- 5 - Allah’ın karşısında huşu içerisinde.⁵

Kuşkusuz müminin kalbi Allah’ın zikriyle hem sükûnet bulur, hem de O’nun kahrından korkar.

“Müminler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah’ın ayetleri okunduğunda imanlarını artıran ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir.”⁶

Tıpkı bir çocuğun, anne ve babasının yanında hem dingin hem de çekingen oluşu gibi.

Maraz –Hasta- Kalbin Özellikleri

1 – Allah’tan gafil olan bir kalbe itaat edilmesi yasaklanmıştır: “Kal-bini bizi anmaktan gafil kıldığımız, boş arzularına uymuş ve işi hep aşırılık olmuş kimselere boyun eğme.”⁷

¹ Nuru’l Sakaleyn, c.4, s.57

² Nehcu’l Belağa, 214. Hutbe

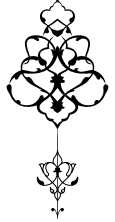
³ Tefsir’u Safi

⁴ Fetih, 4

⁵ Hadid, 16

⁶ Enfal, 2

⁷ Kehf, 28

2 – Fitnenin peşinde olan ve şüphelere duçar olmuş kalp: “Kalplerinde eğrilik olan kimseler, fitne çıkarmak, kendilerine göre yorumlamak için onların çeşitli anlamlı olanlarına uyarlar.”⁸

3 – Kalpleri karanlık olanlar: “İşte, verdikleri sözlerini bozmaları sebebiyledir ki onları lânetledik, kalplerini de kaskatı kıldık.”⁹

4 – Paslanmış olan kalpler: “Hayır, hayır; onların kazandıkları kalplerini paslandırıp köreltmıştır.”¹⁰

5 – Mühürlenmiş kalpler: “Kalplerimiz perdelidir” demelerinden ötürü Allah, evet, inkârlarına karşılık onların kalplerini mühürledi, onun için bunların ancak pek azı inanır.”¹¹

⁸ Al'i İmran, 7

⁹ Maide, 13

¹⁰ Mütaffifin, 14

¹¹ Nisa, 155

Neden İbadet Etmeliyiz?

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

“Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz. Umulur ki, böylece korunmuş (Allah’ın azabından kendinizi kurtarmış) olursunuz.”

Bakara, 21

Soru: Neden Allah’a ibadet etmeliyiz?

Cevap: Kur’an’ı Kerim’in birkaç ayetinde bu soruya şöyle cevap gelmiştir:

- › Çünkü Allah hem yaratıcıdır hem terbiye edendir (Rab): “Sizi yaratan Rabbinize kulluk edin...” Müşrikler Allah’ın yaratıcılığını kabul ederken ‘Rububiyet’ini inkâr etmektedirler. Allah bu ayet-i kerimede hem ‘Rab-bekum’ (Rabbiniz) hem de ‘Halakakum’ kelimelerini birlikte kullanarak ‘Rabbiniz, yaratıcınızdır’ anlamını zihinlere nakşetmiştir.
- › Çünkü Allah hem rızkın teminini hem de emniyeti sağlayandır. “Kendilerini besleyip açlıklarını gideren ve onları korkudan emin kılan bu evin (Kâbe’nin) Rabbine kulluk etsin.”¹²
- › Çünkü bütün âlem, O’nu tesbih ederek şükretmektedir: “Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar Allah’ı tespih ederler. Her şey O’nu hamd ile tesbih eder.”¹³
- › Çünkü O’ndan başka bir ilah daha yoktur: “Şüphe yok ki ben Allah’ım. Benden başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl.”¹⁴

Nasıl İbadet Etmeliyiz?

Ayet ve rivayetler, ibadet için gerekli şartları ve yöntemleri beyan etmiştir. Yeri geldiğinde bunlar açıklanacaktır. Ancak bu ayeti, Kur’an’da

¹² Kureyş, 2 – 4

¹³ İsra, 44

¹⁴ Taha, 14

insana hitap eden ilk ilahi emir olması nedeniyle bu bölümde de ana başlıklar halinde açıklayacağız. Böylelikle ibadetin nasıl yapılması gerektiği aydınlatılmış olacak.

1 – Kişinin kendisini memur gibi hissederek yaptığı ibadet; azaltma, artırma ve hurafelere uymadan.

2 – Bilinçli ibadet: Muhatap ve ilahımızın kim olduğunu bilerek yapılan ibadet: “Ey İnananlar! Sarhoşken, ne dediğinizi bilene kadar, cünüben, yolcu olan müstesna, gusledene kadar namaza yaklaşmayın. ...”¹⁵

3 – İhlasla yapılan ibadet: “...Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın.”¹⁶

4 – Huşu ile yapılan ibadet: “Onlar ki, namazlarında huşu içindedirler.”¹⁷

5 – Gizli yapılan ibadet; Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: “En büyük sevabı olan ibadet, gizlilikle yapılandır.”¹⁸

6 – Şevkle yapılan ibadet; Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “İnsanların en üstünü ibadetini aşkla yapandır.”¹⁹

Öyleyse konunun özeti şöyle yapılabilir. İbadet için üç çeşit şart vardır:

1 - Sıhhat şartı: Taharet ve kible şartında olduğu gibi.

2 - Kabul şartı: Takva şartı gibi.

3 - Kemal şartı: İbadetlerin; bilinç, huşu, gizlilik ve şevk ile yerine getirilmesi gibi.²⁰

¹⁵ Nisa, 43

¹⁶ Kehf, 110

¹⁷ Muminun, 2

¹⁸ Biharu'l Envar, c.70, s.251

¹⁹ Biharu'l Envar, c.70, s.253

²⁰ Bu hususta daha fazla açıklama için yazarın ‘Namazın Sırlarından Bölümler’ ve ‘N - mazın Tefsiri’ adlı eserlerine müracaat edilebilir.

Allah'ın Zikrinin Etki ve Manileri

﴿فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ﴾

“Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin!”

Bakara, 152

Allah'ın zikrine engel olan unsurlar:

1 – Şeytan: “Şeytan onları etkisi altına aldı da kendilerine Allah'ı anmayı unutturdu.”¹

2 – Çokluk arzusu ve rekabet: “Çokluk kuruntusu sizi o derece oyaladı ki...”²

3 – Arzular ve hayalperestlik: “Onları bırak; yesinler, eğlensinler ve boş ümit onları oyalaya dursun. (Kötü sonucu) yakında bilecekler!”³

Allah'ı Anmanın Etkileri:

1 – Allah'ın nimetlerini anmak, O'nu tanıma ve şükrünü yerine getirmek için gerekli koşulları hazırlar.

2 – Allah'ın sonsuz kudretini anmak, tevekkül edebilme koşulunu hazırlar.

3 – Allah'ın ilim ve sonsuz bilgisini anmak, hayâ ve takva koşullarını hazırlar.

4 – Allah'ın lütfunu anmak, O'na olan muhabbet koşulunu hazırlar.

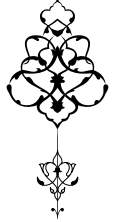
5 – Allah'ın adaletini anmak, O'ndan korkma koşulunu hazırlar.

6 – Allah'ın yardımlarını anmak, umutlu olma koşulunu hazırlar.

¹ Mücadele, 19

² Tekasür, 1

³ Hicr, 3

146.

Allah'ın Sabredenlere İnayeti

﴿وَلْتَبْلُوْنَكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ
وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ﴾

“And olsun ki sizi biraz korku ve açlık; mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azaltma (fakirlik) ile deneriz. (Ey Peygamber!) Sabredenleri müjdele!”

Bakara, 155

Allah'ın sabredenlere özel inayeti vardır. Çeşitli ayetlerde sabredenler övülmüş ve sabrettikleri için bazı imtiyazlara sahip oldukları açıklanmıştır. Bu ayetlerden bazıları şöyledir;

1 – Sabredenler Allah'ın sevdikleridir: “Allah sabredenleri sever.”¹

2 – Allah'ın himayesi altındadırlar: “Allah sabredenlerle beraberdir.”²

3 – Kurtuluşa erenler ve müjdelenenler sabredenlerdir: “...Sabredenleri müjdele...”

4 – Onlara cennet ve nimetleri sunulacaktır: “İşte onlara, sabretmelerine karşılık cennetin en yüksek makamı verilecek, orada hürmet ve selamla karşılanacaklardır.”³

5 – Kendilerine hesap edilemeyecek sevap ve karşılık verilir: “Yalnız sabredenlere, mükâfatları hesapsız ödenecektir.”⁴

Zorluklara Galip Gelmenin Yolları

İlahi imtihanlarda başarılı olmanın yolları birkaç maddede açıklanabilir;

¹ Al'i İmran, 146

² Bakara, 153

³ Furkan, 75

⁴ Zümer, 10

1 – Sabır ve mukavemet

2 – Tarih süreci içerisinde geçmişte yaşamış kimselerin zorlukları nasıl aştıklarına teveccüh etmek.

3 – Yaşadığımız zorlukların Allah'ın bilgisi dahilinde olduğuna, haliyle her şeyin bir hesabı olduğuna teveccüh etmek. İmam Hüseyin (a.s) Kerbela'da kundaktaki bebeği kollarında oklanarak şehit düştüğünde şöyle buyurmuştu: “Bu yaşadığım zor ve çetin hadise Allah tarafından görüldüğü için artık benim için sabredilebilir bir hâl almıştır.”⁵

⁵ Biharul Envar, c.45, s.46

İnsanlar ve Zorluklar

﴿الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾

“O sabredenler, kendilerine bir belâ geldiği zaman: ‘Biz Allah’ın kullarıyız ve biz O’na döneceğiz’ derler.”

Bakara, 156

İnsanlar musibetler ve zorluklar karşısında birkaç gruptan oluşur:

1 – Olumsuzluklar karşısında feryat figan eden kimseler: “Kendisine kötülük dokunduğu zaman sızlanır.”¹

2 – Sabır ve tahammül gösteren kimseler: “And olsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele.”²

3 – Yaşadıkları olumsuzluklara karşı sabrın yanında şükredenler. Ziyaret-i Aşura’nın son bölümünde secdede şu cümleleri zikrederiz: “Allah’ım onların musibetine karşı bana, şükredenlerin hamdı gibi hamd etmeyi nasip eyle.”³

Bu davranış şekillerinin her biri, insanların musibet ve zorluklar karşısındaki marifetini göstermektedir.

¹ Mearic, 20

² Bakara, 155

³ Aşura Ziyareti

Öğürecek Kadar Yemek Yasak

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

“Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerin helâl ve temiz olanlarından yiyin! Şeytanın izinden yürümeyin. Çünkü o sizin için apaçık bir düşmandır.”

Bakara, 168

Genellikle Kur'an harcama izninin yanında bazı şartları da ayrıca beyan etmiştir. Örneğin;

1 – Helal ve temiz olan şeylerden istifade edilsin: “...helâl ve temiz olanlarından yiyin.”

2 – Yiyin ancak fesat çıkarmayın: “Allah'ın rızkından yiyin, için. Yalnız, yeryüzünde bozgunculuk yaparak fesat çıkarmayın”¹

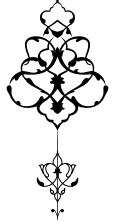
3 – Nimetlerden istifade edin ancak israf etmeyin: “...yiyin için fakat israf etmeyin, çünkü Allah müsrifleri sevmez.”²

4 – Hem kendiniz istifade ediniz, hem başkalarına yediriniz: “Artık ondan hem kendiniz yiyin, hem de yoksula, fakire yedin.”³

¹ Bakara, 60

² A'raf, 31

³ Hac, 28

Kur'an'da Duanın Şartları

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾

“Kullarım sana Beni sorarlarsa, bilsinler ki Ben, şüphesiz onlara yakı-
nım. Benden isteyenin, dua ettiğinde duasımı kabul ederim. Artık on-
lar da davetimi kabul edip Bana inansınlar ki doğru yolda yürüyenler-
den olsunlar.”

Bakara, 186

Kur'an'ın dua hakkında bir takım tavsiyeleri olmuştur. Şöyle ki;

1 – Dua ve talepte bulunmak, ihlasla olmalıdır: “... Siz dini Allah’a
has kılarak O’na ibadet edin.”¹

2 – Korku ve ümit birlikte olmalıdır: “Allah’a korkarak ve umutla
yalvarın.”²

3 – Şevkle, beklentiyle ve korku ile yerine getirilmelidir: “... Korkarak
ve umarak Bize yalvarıyorlardı. Bize karşı gönülden saygı duyuyorlardı.”³

4 - Gizlilikle ve tevazu ile yapılmalıdır: “Rabbimize alçak gönüllüce ve
gizlice dua edin. Çünkü O, haddi aşanları sevmez.”⁴

5 – Yalvararak sessizce yapılmalıdır: “Hani o, Rabbine gizli bir sesle
yalvarmıştı.”⁵

¹ Mümin, 14

² A’raf, 56

³ Enbiya, 90

⁴ A’raf, 55

⁵ Meryem, 3

150.

Farklı Düşünce ve Gruplarla Barışık Yaşamak

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ

عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

“Ey İman edenler! Hep birden barışa girin, şeytana ayak uydurmayın, o sizin apaçık düşmanınızdır.”

Bakara, 208

Kur'an farklı güruhlarla barışık yaşamak hususunu ele almıştır. Şöyle ki;

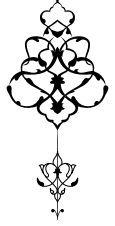
1 – Diğer Müslümanlarla: “Ey İman edenler! Hep birden barışa girin...”

2 – Kitap ehliyle: “De ki: “Ey kitap ehli! Bizimle sizin aranızda ortak bir söze gelin: Yalnız Allah’a ibadet edelim. O’na hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Allah’ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilâh edinmesin.”¹

3 – Eziyet etmeyen müşriklerle: “Allah, sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara âdil davranmaktan men etmez. Şüphesiz Allah, âdil davrananları sever.”²

¹ Al’i İmran, 64

² Mümtehine, 8

151.

Ümitli Olma Koşulları

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

“İnananlar, hicret edenler ve Allah yolunda cihad edenler Allah’ın rahmetini umarlar. Allah bağışlar ve merhamet eder.”

Bakara, 218

İslam ilahi lütfı karşı ümitvar olmak ve yeise düşmemek için bir takım zeminler hazırlamıştır. Şöyle ki;

- 1 – Yeis ve ümitsizlik büyük günahlardandır sayılmıştır. ¹
- 2 – Allah şöyle buyurur: “Ben mümin kulumun zannı üzereyim... Eğer hakkımda iyi zan beslerse ben de ona iyilik veririm.” ²
- 3 – Peygamberler ve melekler, müminler için dua ederler, onların bağışlanması için istiğfar ederler. ³
- 4 – İlahi karşılık yapılan şeyin mislinden çok daha fazladır. ⁴
- 5 – Tövbe yolu açıktır. ⁵
- 6 – Müminin sıkıntıları, günahların kefareti olarak hesap edilir. ⁶
- 7 – Allah tövbeleri kabul ederek, kötülükleri güzelliklere dönüştürür. ⁷

¹ Zümer, 53

² Usul’u Kâfi, c.2, s.72

³ bkz. Mümin, 7 – İbrahim, 41

⁴ bkz. Bakara, 261

⁵ bkz. Zümer, 53

⁶ Biharu’l Envar, c.81, s.176

⁷ bkz.Furkan, 70

İnsan Kalbinin Hâlleri

﴿لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاِنْ تُبْدُوْا مَا فِيْ اَنْفُسِكُمْ اَوْ تُخْفُوْهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهٖ اللّٰهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ﴾

“Göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah’ındır. İçinizdekini açığa vursanız da, gizleseniz de Allah sizi, onunla sorguya çeker de dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Allah’ın gücü her şeye hakkıyla yeter.”

Bakara, 284

Allame Tabatabai, Tefsiru’l Mizan’da şöyle buyurur: “İnsan kalbinin haleti iki çeşittir. Kimi zaman sürekli bir akışa maruzdur. İstemedi de olsa zihnine sürekli bir şeyler gelir ve insanın bu yönde hiçbir etkisi olmaz. Bu halet insan için günah değildir. Çünkü bu duruma mani olmak elimizde değildir. Ancak insanın kötü amellerinden kaynaklanan ruh haleti ruhumuzun derinliklerinde yerleşmiş bir durumdur ve bu haletten dolayı insan sorguya çekilecektir.”

İnsanın batını haletinden dolayı cezalandırılacağı yönündeki ayetten kastedilenin, zati olarak içsel yönü olan ve kalbin ameli sayılan günahlar olması muhtemeldir. Örneğin; kâfirlik, hakkın gizlenmesi gibi, yoksa dışsal günahların girizgahı olan niyetler değil.

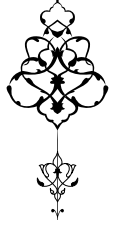
Fikir ve Dürtülerde Sorumluluk

İnsan; ruhiyesinden, haletlerinden ve hedeflerinden sorumludur ve bu konu Kur’an’da mükerrer olarak açıklanmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir;

- › “Allah sizi rastgele yeminlerinizden dolayı değil, fakat kalplerinizin kastettiği yeminlerden dolayı sorumlu tutar.”¹
- › “Şüphesiz onun kalbi günahkârdır.”²

¹ Bakara, 225

² Bakara, 283

-
- › “Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.”³
 - › “İnananlar arasında hayâsızlığın yayılmasını arzu eden kimseler var ya; onlar için dünya ve ahirette elem dolu bir azap vardır.”⁴
 - › Hz. Emiru’l Müminin Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanlar fikir ve niyetleri esasına göre cezalandırılırlar.”⁵

³ İsra, 36

⁴ Nur, 19

⁵ Nehcu’l Belâğa, 75. Hutbe

Dünyanın Çekiciliği

﴿زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ
وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ
حُسْنُ الْمَأْبِ﴾

“Kadınlara, oğullara, kantar kantar altın ve gümüşe, nişanlı atlar ve develere, ekinlere karşı aşırı sevgi beslemek insanlara güzel gösterilmiştir. Bunlar dünya hayatının nimetleridir, oysa gidilecek yerin güzeli Allah katındadır.”

Al'i İmran, 14

İnsanoğlu dünyayı çeşitli yönlerden çekici bulur. Kimi zaman bu durum hayalleri ve şahsi evhamından kaynaklıdır: “İyi işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir.”¹ “...onu güzel gören kimse...”² Kimi zaman da şeytan yaptıklarını güzel gösterir: “...şeytan da yaptıklarını onlara güzel gösterdi.”³ Bazen de etrafındaki dal-kavuk kimseler yaptıklarını ona güzel gösterir: “böylece Firavun’a yaptığı kötü iş süslü gösterildi ve doğru yoldan saptırıldı.”⁴

Dünyanın çekiciliğinin mısdaqları bahsi geçen ayette zikredilmiştir. Bu ayetin nüzul zamanına dikkat edildiğinde her döneme mahsus yeni bir mısdağın olabileceği söylenebilir. Altın ve gümüş servet toplamanın, at ise ulaşım ve nakliye aracının kinayesidir.

Soru: Allah mal ve çocukların ziynet olduklarını kabul etmesine rağmen -“Mallar ve evlatlar, dünya hayatının süsüdür”-⁵ neden bu ayet-i kerimede eleştirmekte ve yermektedir?

Cevap: Bir şeyin ziynet olması, ona gönül bağlanmasından farklı bir mana içerir. Bu ayet-i kerime gönül bağlama hususundadır ve bu durumu “aşırı sevgi beslemek” ifadesiyle yermektedir.

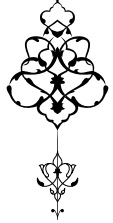
¹ Kehf, 104

² Fatur, 8

³ Enam, 43

⁴ Mümin, 37

⁵ Kehf, 46

Takva Sahiplerinin Özellikleri

﴿الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ﴾

“Onlar, sabredenlerdir, doğru sözlülerdir, gönülden teslim olanlardır, insanlara yardım edenler ve şehirlerde bağışlanma dileyenlerdir.”

Alî İmran, 17

Takva sahibi olan kimseler bir takım niteliklere sahiptirler:

- 1 – Zorluklara, günahların terk edilmesine ve vaciplerin yerine getirilmesinde sabır.
- 2 – Söylem ve eylemde sadakat.
- 3 – Emirleri, gururdan uzak bir şekilde, kendini üstün görmeden tevazu ve alçak gönüllülük ile yaparlar.
- 4 – Allah'ın kendilerine verdiği her rızktan infak ederler.
- 5 – Şehir vaktinde Allah'ın günahlarını affetmesi için yakarıшта bulunurlar. Evet! Şehir vakti dua için en uygun vakittir.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Şehirde istiğfar etmekten kasıt, o vakitte kılınan namazdır.”¹

Bazı rivayetlerde şöyle denmiştir: “Eğer bir kimse bir yıl boyunca gece namazının kunutunda yetmiş defa istiğfar ederse bu ayet onun hakkında olmuş olur.”

Ebu Basir, İmam Cafer Sadık'dan (a.s) ayette geçen “...şehirlerde bağışlanma dileyenlerdir” ayetini sorduğunda şu yanıtı alır: “Hz. Peygamber (s.a.a) vitr namazında yetmiş defa istiğfar ederdi.”²

Mufazzal bin Ömer şöyle der: “İmam Cafer Sadık'a (a.s) arz ettim: ‘Acaba gece namazını eda edemezsem sabah namazından sonra kazasını kılabilir miyim?’ İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurdular: ‘Sorun olmaz. Ancak ailene bunu belli etme. Çünkü bu durumda onu sünnet zannederler ve Allah'ın ‘şehirlerde bağışlanma dileyenlerdir’ ayetine değer verilmemiş olur.’³

¹ Tefsiru'l Mecmau'l Beyan

² Tehzibu'l Ahkam, c.2, s.120

³ Müstedrek, H. 3259

Terbiye Etmekte Müessir Yöntemler

﴿فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

“Rabbi onu güzel bir kabulle karşıladı, güzel bir bitki gibi yetiştirdi; onu Zekeriya’nın himayesine bıraktı. Zekeriya mabette onun yanına her girişinde, yanında bir yiyecek bulurdu. ‘Ey Meryem! Bu sana nereden geldi?’ demiş, o da: ‘Bu, Allah’ın katındandır’ cevabını vermişti. Doğrusu Allah dilediğini hesapsız rızıklandırır.”

Al’i İmran, 37

Her kim Allah’ın yolunda adım atarsa, onun dünyası da temin edilir. Hz. Meryem’in (s.a) annesi evladını Allah için nezir etmişti. Allah bu hususta şöyle buyuruyor: ‘Hem onun bedenini olgunlaştırdık hem de onun sorumluluğunu Zekeriya gibi bir kimseye bıraktık. Diğer taraftan gökyüzünden ona bir maide (sofra) nazil ettik.

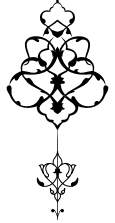
Hesapsız rızık, hiç hesap kitabın yapılmayacağı anlamına gelmez. Gerçekte kastedilen ise genel hesabın dışında olmuş olmasıdır. “...Allah, dilediğine hesapsız rızık verir.”¹

Hz. Meryem (s.a) gibi bir anneyi, Hz. Zekeriya (a.s) gibi bir peygamber mescit gibi bir mekânda yetiştirmiş, akabinde kendisine hem cennet yemekleri sunulmuş hem de Hz. İsa (a.s) gibi bir erkek evlat verilmiştir.

Terbiyede etkin yöntemler şöyledir:

- › Annenin temiz ruhu: “Rabbi onu güzel bir kabulle karşıladı...”
- › Sağlıklı beden: “güzel bir bitki gibi yetiştirdi.”
- › İlahi öğretisi ve terbiye: “onu Zekeriya’nın himayesine bıraktı.”
- › Helal yemek: “Zekeriya mabette onun yanına her girişinde yanında bir yiyecek bulurdu.”

¹ Bakara, 212

156.

Ahde Vefanın Zorunluluğu

﴿بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾

“Hayır, öyle değil; ahdini yerine getiren ve günahattan sakınan bilsin ki, Allah sakınanları şüphesiz sever.”

Alî İmran, 76

Aşağıda belirtilen tüm koşullarda ahde vefa etmek gerekir.

1 - Allah'ın insanlardan ya fitrat ya da peygamberler yoluyla aldığı söz ve ahit. “Ey Âdemoğulları! ‘Şeytana tapmayın, o size apaçık bir düşmandır ve bana kulluk edin, doğru yol budur’ diye size and vermedim mi?”¹

2 - İnsanın Allah’a verdiği söz. “Aralarında: ‘Allah bize bol nimetinden verecek olursa, and olsun ki sadaka vereceğiz ve iyilerden olacağız’ diye O’na and verenler vardır.”²

3 - İnsanın başkalarıyla yapmış olduğu anlaşma ve sözleşmeler. “antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin”³

4 - Rehberin ümmetine ve ümmetin rehberlerine verdiği söz. “onlar, kendileriyle antlaşma yaptığın, sonra da her defasında antlaşmalarını hiç çekinmeden bozan kimselerdir.”⁴

¹ Yasin, 60 – 61

² Tevbe, 75

³ Bakara, 177

⁴ Enfal, 56

Bilgin ve Âlimlerin Günahı

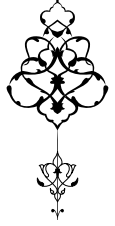
﴿وَأَنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُونُ السِّتْرَهُم بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾

“Onlardan bir takımı, kitapta olmadığı halde kitaptan zannedesiniz diye dillerini eğip бүkerler. O, Allah katından olmadığı halde: ‘Allah katındandır’ derler, bile bile Allah’a karşı yalan söylerler.”

Al’i İmran, 78

Takvasız ulemanın günahlarının cezası birkaç misli olacaktır. Zira;

- 1 - İnsanları yanlış yönlendirirler: “...kitapta olmadığı halde kitaptan zannedesiniz diye”
- 2 - Allah’a yalan nispet ederler: “...‘Allah katındandır’ derler”
- 3 - Onların davranışları bilinçlidir. “...bile bile Allah’a karşı yalan söylerler.”

158.

Allah'ın Velileri Hususunda Aşırıılık ve Ėuluv

﴿ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِينَ بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ ﴾

“Allah'ın kendisine Kitap'ı, hüküm, peygamberliği verdiği insanoğluna: ‘Allah'ı bırakıp bana kulluk edin’ demek yaraşmaz, fakat: ‘Kitabı öğrettiğinize, okuduğunuza göre Rabbe kul olun’ demek yaraşır.”

Al'i İmran, 79

Hiz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdular: “İki grup benim hakkımda helak olacaklardır: Biri; hakkımda ifrat eden Ėuruh ki benim beşer olma haddinden daha da yukarıya çıkaranlar. Diğeriye bana insafsızca düşmanlık edenler. Onlar peygamberliğimi kabul etmediler ve ben bu iki gruptan da rencide oldum.”

Resulullah (s.a.a) şu sözünde de bu hususa işaret etmektedir: “Beni olduğum yerden daha fazla yukarıya çıkarmayın. Allah beni peygamber olarak göndermeden önce beni kulu olarak yaratmıştır.” Daha sonra bahsi geçen ayet-i kerimeyi tilavet buyurdular.¹

Hiz. İsa (a.s) da bu tür uyarıları kendisine tabi olanlara duyurmuştu. Benzer ifadelerin Nehcu'l Belağ'a'da Hiz. Ali'den (a.s) de nakledildiğine şahidiz.

¹ Tefsir'u Nuru'l Sakaleyn

159.

Moral Veren Etkenler

﴿إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾

“Size bir sıkıntı dokunduysa, düşman topluluğa da benzeri bir sıkıntı dokunmuştur. Böyle günleri, halkın arasında döndürüp duruyoruz ki Allah gerçek inananları ayırsın ve sizden bazılarını şahitler edinsin. Allah zalimleri sevmez.”

Al'i İmran, 140

Müslümanlar aşağıda zikredilecek hususlara teveccüh ederek moral-lerini daha da güçlendirmelidirler.

- 1 - “...mutlaka siz en üstünsünüzdür.”¹
- 2 - “düşman topluluğa da benzeri bir sıkıntı dokunmuştur.”
- 3 - “...böyle günleri, halkın arasında döndürüp duruyoruz.”
- 4 - “...Allah gerçek inananları ayırsın.”
- 5 - “...sizden bazılarını şahitler edinsin.”
- 6 - “...Allah zalimleri sevmez.”

İmam Cafer Sadık (a.s) bu ayet hakkında şöyle buyurmuştur: “Allah, Hz. Âdem'i (a.s) yarattığı o günde, ilahi kudret ve saltanat ile şeytanın hilesi ve entrikası karşı karşıya gelmişti. Mükemmel ilahi devlet ise İmam Mehdi'nin (a.c) zuhuruyla tahakkuk bulacaktır.”²

¹ Al'i İmran, 139

² Tefsir

160.

İlahi Mühlet; Nimet veya Azap

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّما نُمَلِّى لَهُمْ خَيْرٌ لِّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّى لَهُمْ لِيُزِدُوا
إِنَّمَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾

“İnkâr edenler, kendilerine vermiş olduğumuz mühletin, sakın kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Biz, onlara ancak günahları artsın diye mühlet veriyoruz. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır.”

Alî İmran, 178

Hız. Emiru'l Müminin Ali (a.s) “Biz, onlara ancak günahları artsın diye mühlet veriyoruz” ayeti için şöyle buyurmuştur: “Nice kimseler vardır ki Allah tarafından onlara verilen ihsan gerçekte istidraçtır ve pek çok kimse günahlarının ve ayıplarının örtülmesinden ötürü mağrur olmuştur. Pek çok kimseye de güzel sözleri yüzünden meftun olunmuştur. Allah'ın kimseyi mühlet vermek gibisiyle mübtela etmemiştir.”¹

¹ Tuhafu'l Ukul, s.203

161. Övgü Beklemek

﴿ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا آتَوْا وَيُجِبُونَ أَنَّ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبْنَهُمْ بِمَقَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾

“Ettiklerine sevinen ve yapmadıkları şeylerle övülmeyi seven kimselerin, sakın azaptan kurtulacaklarını sanma. Onlar için elem dolu bir azap vardır.”

Al'i İmran, 188

İnsanlar üç gruptur:

1 – Yaptığı işlerin karşılığında insanlardan bir teşekkür ve karşılık beklentisinde olmayanlar: “Size sırf Allah rızası için yemek yediriyoruz. Sizden ne bir karşılık, ne de bir teşekkür bekliyoruz.”¹

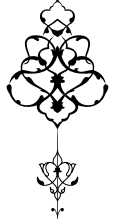
2 – Yaptığı işlerden insanların haberdar olmasını isteyen ve övgü bekleyenler: “...gösteriş için...”²

3 – Herhangi bir iş yapmadan insanlardan övgü bekleyenler: “yapmadıkları şeylerle övülmeyi seven...”

Salahiyeti olmamasına rağmen bir makama talip olan ve bir konuda uzmanlığı olduğunu söyleyen kimsenin gıybeti caiz kabul edilmiştir. Zira “Yapmadıkları şeylerle övülmeyi seven kimseler”in yolaçacağı durum kör edilmek istenmiştir. İslam dini her türlü dalkavukluğu ve bunun beklentisi içinde olmayı yasaklamıştır.

¹ İnsan, 9

² Nisa, 38

162.

Sabrın Kısımları

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

“Ey iman edenler! Sabredin. Sabır yarışında düşmanlarınızı geçin. Hazırlıklı ve uyanık olun ve Allah’a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.”

Al’i İmran, 200

Bu ayet-i kerime birkaç merhalede çeşitli zorluklara karşı sabrı tavsiye ediyor:

1 - Şahsi olumsuzluklar ve heveslere karşı sabırlı olun: “...*sabırlı olun.*”(isbiru)

2 - Kâfirlerin yarattığı sıkıntılar ve zorluklara karşı daha fazla mukavemet gösterin: “...*sabırlı olun.*”(sabiru)

3 - Düşmanın ülke sınırlarına karşı ve itikadî ve fikri sınırlara karşı yaptığı saldırılarda, ilmi mesele yoluyla gönlün sınırlarına karşı yapılan hücumda ve vesvese taarruzlarında sabrı kuşanın: “...*hazırlıklı ve uyanık olun.*”

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Vacip emirleri yerine getirme hususunda sabırlı olun.”, “Zorluklara karşı sabırlı olun.”, “Rehberlerinizi savunun.”¹

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular: “Gündelik namazlarınız hususunda sabırlı olun ve düşmana karşı cihatta faal ve Allah yolunda bir-birinizle uyum içerisinde olun ki kurtuluşa eresiniz.”²

¹ Usul’u Kâfi, c.2, s.81

² Durru’l Mensur, c.2, s.418

163. Sırların İfşası

﴿وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولَى الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا﴾

“Kendilerine güven veya korku hususunda bir haber geldiğinde onu yayarlar; hâlbuki o haberi Peygamber’e veya kendilerinden buyruk sahibi olanlara götürselerdi, onlardan sonuç çıkarmaya kadir olanlar onu bilirdi. Allah’ın size bol nimeti ve rahmeti olmasaydı, pek azınız bir yana, şeytana uyardınız.”

Nisa, 83

Mahrem haberlerin ve uydurma bilgilerin yayılması Müslümanlara her zaman zarar vermiştir. Böyle haberlerin yayılması genellikle saflıktan, intikam almaktan, zarar vermek istenmesinden, başkalarının emellerine alet olmaktan, maddiyata olan bağılıktan ve böbürlenmekten kaynaklanır.

İslam toplumsal yöne sahip olmasından dolayı bu meseleyi önemsemiştir. Bu ayette askeri sırların ifşa edilmesi, zafer ya da yenilginin toplum önderlerinden önce duyurulması, gereksiz bir gurura ya da düşmandan yersiz bir korkuya neden olduğundan yasaklanmıştır. Eğer ilahi uyarılar ve inayetler olmasaydı, Müslümanlar bu şeytani yolda (sırların yayılması) daha çok yer alacaklardı.

164.

Şeytanın Kandırma Yolları

﴿يَعِدُّهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُّهُمْ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا﴾

“Şeytan onlara vadediyor, onları kuruntulara düşürüyor, ancak aldatmak için vaatte bulunuyor.”

Nisa, 120

Allah'ın günahları affedeceğine dair Âli İmran suresinin 135. ayeti nazil olduğunda İblis acı bir feryatla tüm yardımcılarını topladı ve onlara şöyle seslendi: “İnsan tövbe ederek tüm zahmetlerimizi boşa çıkarıyor.” Her biri birşey söyledi, şeytanlardan biri öne çıkarak kendi topluluğuna şöyle seslendi: “İnsanlardan her kim tövbe etme kararı alırsa, ona arzu ve uzun vadelere duçar ederek tövbe etmeyi ertelemesini sağlayacağım.” İblis buna razı oldu.¹

Hem Allah hem de Şeytan vaatte bulunmuştur. Ancak ilahi vaad gerçektir: “*Hâlbuki Allah, asla vaadinden caymaz.*”² Şeytanın vaadı ise yalan ve kandırmadan başka bir şey değildir: “*Şeytan, ancak aldatmak için vaatte bulunuyor...*”³

¹ Tefsir'u Safi

² Hac, 47

³ Nisa, 120

165.

İmanın Amel İle Birlikte Olduğundaki Değeri

﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا﴾

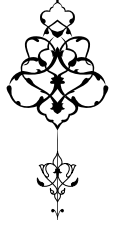
“Mümin olarak, erkek veya kadın, her kim salih ameller işlerse, işte onlar cennete girerler ve zerre kadar haksızlığa uğratılmazlar.”

Nisa, 124

Cennete girebilme sebebi, iman ve salih ameldir. Cennet için yapılan ne iddianın, ne boş arzunun ve ne de ırkın önemi vardır. Zira Allah'ın lütfundan istifade etmekte tüm ırk, renk ve milletler birdir: “...her kim salih ameller...”

Yaptığımız salih amellerle cennete girebileceğinizi ümit edin. Çünkü kadın ve erkek manevi kemale ulaşmada birdir. “...erkek veya kadın...”

İman, amellerin kabul şartıdır ve imanı olmayan kimselerin yaptıkları güzel işler bu dünyada karşılık bulacak ve yaptıklarından ahirette nasipleri olmayacaktır. Ancak salih amel işleyen müminlerin mükâfatı cennettir.

Abdestin Felsefesi

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيَسِمَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

“Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın. Başınızı ve ayaklarınızı, ayak çıkıntısına kadar, meshedin. Eğer cünüp iseniz, boy abdesti alın. Hasta yahut yolculuk halinde bulunursanız yahut biriniz tuvaletten gelirse yahut da kadınlara dokunmuşsanız ve bu hallerde su bulamamışsanız temiz toprakla teyemmüm edin de yüzünüzü ve (dirseklere kadar) ellerinizi onunla mesh edin. Allah size herhangi bir güçlük çıkarmak istemez; fakat sizi tertemiz kılmaq ve size nimetini tamamlamak ister; umulur ki şükredersiniz.”

Maide, 6

İmam Rıza (a.s) abdestin felsefesi için şöyle buyurur: “Allah’ın huzurunda durulduğunda temizlenmek için bir önkoşuldur.”

“Kulluğun ve itaatin bir nişanesidir.”

“Her türlü pislik ve necasetten uzak durmayı sağlar.”

“Kötü rüyalardan ve bezginlikten uzak tutar.”

“Ruhun namaz için olgunlaşmasını sağlar.”¹

¹ Vesail’u Şia, c.1, s.367

167.

Allah, En İyi Kanun Koyucu

﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾

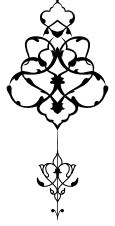
“Yoksa onlar cahiliye idaresini mi arıyorlar? İyi anlayan bir topluma göre, hükümranlığı Allah’tan daha güzel kim vardır?”

Maide, 50

En iyi hüküm sahibi ve kanun koyucu şu şartlara sahip olmalıdır:

- › Tüm varlık ve insan âleminin sırlarına vakıf, an ve gelecekte haber-
dar olmak,
- › Herhangi bir menfaat gözetmemek,
- › Bilerek ya da bilmeyerek hiçbir hataya sahip olmamak,
- › Herkesin hayrını isteyebilmek.

Bu şartlar sadece Allah Teâla’da bulunmaktadır. Zira ayette şöyle bu-
yurur: “Yoksa onlar cahiliye idaresini mi arıyorlar...” (çünkü ilahi olma-
yan kanunlar heves, arzu, korku, hırs, cehalet, hata, hayal ve sınırlı bil-
gilerden doğarlar.)

168.

Kur'an'da Beslenme

﴿وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ﴾

“Allah’ın size helâl ve temiz olarak verdiği rızıklardan yiyin ve kendisine iman etmiş olduğunuz Allah’tan korkun.”

Maide, 88

Genellikle Kur'an'da 'yiyiniz' emri farklı emirlerle birlikte gelmiştir:

- › “Yiyiniz...ve şükrediniz...”¹
- › “Yiyiniz...ve tuğyan etmeyiniz...”²
- › “Yiyiniz...ve güzel işler yapınız...”³
- › “Yiyiniz...ve yediriniz...”⁴
- › “Yiyiniz...ve israf etmeyiniz...”⁵
- › “Yiyiniz ve şeytanın ardına düşmeyiniz...”⁶

Bir hadiste şöyle geçer: “Allah Teâla, insanın rızıkını helal olarak belirlemiştir. Her kim yüzünü haram rızka döndürürse, ona ait helal rızık miktarı azalır.”⁷

¹ Bakara, 172

² Taha, 81

³ Muminun, 51

⁴ Hac, 28

⁵ A'raf, 31

⁶ Enam, 142

⁷ Tefsiru'l Etibu'l Beyan

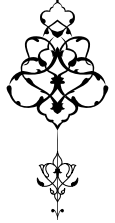
﴿جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَذْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

“Allah, hürmetli ev Kâbe’yi, hürmetli ayı, kurbanı, boynu tasmalı kurbanlıkları insanların faydası için ortaya koydu. Bu, Allah’ın göklerde ve yerde olanları bildiğini ve Allah’ın şüphesiz her şeyi bilen olduğunu bilmeniz içindir.”

Maide, 97

Milyonlarca Müslümanın teşrifattan, ayrıcalıklardan, tartışma ve itiş kakışmadan uzak bir şekilde, mukaddes bir mekân Mekke’de bir araya gelmesi İslam dininin ayrıcalıklarındandır. Hac merasimiyle birlikte çeşitli menfaatler elde edilir. Şöyle ki;

Hac yolculuğuna çıkmadan önce helallik istenir, hacı adaylarının ziyaretlerine gelinir, hums ve zekât ödenir, İslami bilgiler ve geçmiş ümmetlerle aşına olunur. En eski tevhit merkezinde yer alınmış olur, peygamberlerin haykırışları dile getirilir, onların ayak bastığı yerlere ayak basılır. Arafat sahrasında tövbe edilir, kıyamet hatırlanır, siyasi toplantılar yapılır ve kâfirlerden beri olduğu duyurulur. İşte bütün bu bereketleri göz önüne aldığımızda hac programının Allah’ın sonsuz ilminden ve tüm varlık âlemini kaplayan bilgisinden kaynaklandığını anlarız. Sınırlı bir bilgi asla böylesine bir kapsamlılık ve cezzabiyete sahip olan bir emri veremez.

Cevap Verilmemesi Gereken Sorular

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِن تُبَدَّ لَكُمْ تَسْأَلُونَ وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبَدَّ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ﴾

“Ey iman edenler! Açıklanırsa hoşunuza gitmeyecek olan şeyleri sormayın. Eğer Kur'an indirilirken onları sorarsanız size açıklanır. Allah onları affetmiştir. Allah çok bağışlayıcıdır, aceleci değildir.”

Maide, 101

- › Sorumluların sahip oldukları bazı hassas konuları insanların bilgisine sunmamaları gerekir. Ekonomik sorunlardan olan buğdayın azlığında olduğu gibi...
- › Sadakat önemlidir ancak bilgi paylaşımı her zaman faydalı olmayabilir.
- › Haber ve rapor sunumu, hiyerarşik ve rütbe sınıfına göre yapılmalıdır: (Cabir Cufi, İmam Muhammed Bakır'dan (a.s) binlerce hadis öğrenmişti ancak bunların hepsini insanlarla paylaşma hakkına sahip değildi.¹)
- › Bazı özel haberler haber ajanslarına servis edilmemelidir. Zira bu durum halkın zararına sonuçlanabilir. (Kimi zaman da akıllıca sessizliği korumak ve haberi paylaşmamak gerekir) “hoşunuza gitmeyecek olan şeyleri...”
- › Bilginler ve entelektüellerin, dinleyicilerin algılama kapasitelerini hesap etmeleri gerekir.
- › Bazı durumlarda takiiye yöntemini seçerek inanç gizlenmeli ve kimi zaman da sorulara yanıt verilmemelidir: “hoşunuza gitmeyecek olan şeyleri...”
- › Halkın ve ordunun sırlarını ifşa etme hakkına hiçkimse sahip değildir.

¹ Mucem Ricalu'l Hadis, c.4, s.22

Kur'an'da Ecel ve Ölüm Çeşitleri

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ﴾

“Sizi bir çamurdan yaratan, sonra ölüm zamanını takdir eden ancak O’dur. Bir de O’nun katında muayyen bir ecel vardır. Siz hâlâ şüphe ediyorsunuz.”

Enam, 2

Allah, insan ömrü için iki tür vakit tayin etmiştir. Birincisi tüm koşulların olağan bir şekilde devam etmesiyle son bulacak (bir gaz lambasının olağan şekilde sönmesi) olan kesin ecel (ecel-i müsemma) ve diğeri de davranışlarımıza bağlı olarak değişen kesin olmayan ecel; bir gaz lambasının, yakıtı olmasına rağmen bir esinti tarafından sönmesindeki gibi.

İmam Muhammed Bakır (a.s) ayyette geçen “kesin ve kesin olmayan ecel” hakkında şöyle buyurmuştur: “Bu iki türlü eceldir. Biri kesin-dir (mehtum), diğeryse şartlara bağlanmıştır (mevkuf).”¹

İbn Abbas’tan nakledildiğine göre; Allah insan için iki türlü ecel belirlemiştir. Birincisi doğumundan ölümüne kadar, diğeri de ölümünden kıyamete kadar olan eceldir. İnsan bazen amelleriyle bunlardan birini eksiltip diğerine ekleyebilir. Ama ecelin sonu hiçkimse için değiştirilebilir değildir. “Bir canlıya ömür verilmesi de, onun ömründen azaltılması da mutlaka bir kitaptadır.”²

¹ Usul’u Kâfi, c.1, s.147

² Fâtır, 11

Kur'an'da Rahmet Örnekleri

﴿قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ لِيَجْمَعَ كُفْرَكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾

“Göklerde ve yerde olanlar kimindir diye sor. ‘Allah’ındır’ de. O, merhamet etmeyi kendi zatına farz kıldı. Sizi, varlığında şüphe olmayan kıyamet gününde elbette toplayacaktır. Kendilerini ziyana sokanlar var ya iste onlar inanmazlar.”

Enam, 12

Kur'an, ilahi rahmetin her şeyi kapsadığını beyan etmiştir: “...rahmetim ise her şeyi kuşatır...”¹

Bu rahmetin misalleri oldukça fazladır. Şöyle ki;

- › Yağmur: “O, (insanlar) umutlarını kestikten sonra, yağmuru indiren, rahmetini her tarafa yayandır...”²
- › Rüzgâr: “Rüzgârları rahmetinin önünde müjde olarak gönderen O’dur...”³
- › Gece ve gündüz: “Rahmetinden ötürü Allah, geceyi ve gündüzü yarattı ki geceleyin dinlenesiniz...”⁴
- › Peygamber: “Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.”⁵
- › Kur'an: “Bu (Kur'an), insanlar için basiret nurları, kesin olarak inanan bir toplum için hidayet ve rahmettir.”⁶
- › Tevrat: “...bir imam ve bir rahmet olarak Musa'nın Kitabı...”⁷
- › Özgürlük: “...onu ve onunla beraber olanları rahmetimizle kurtardık...”⁸

¹ A'raf, 156

² Şura, 28

³ A'raf, 57

⁴ Kasas, 73

⁵ Enbiya, 107

⁶ Casiye, 20

⁷ Hüd, 17

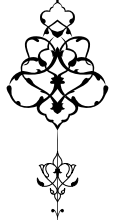
⁸ A'raf, 72

- › Eşe bağıllık ve temayül: “...kaynaşmanız için size kendinizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve rahmet peyda etmesi de O’nun (varlığının) delillerindendir.”⁹
- › Bitkiler ve meyveler: “Allah’ın rahmetinin eserlerine bir bak: Arzı, ölümünün ardından nasıl diriltiyor.”¹⁰
- › Tövbenin kabulü: “Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar...”¹¹

⁹ Rum, 21

¹⁰ Rum, 50

¹¹ Zümer, 53

173.

İnsanın Alinyazısı Eylemlerine İpoteklidir

﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا

عَلَيْكُمْ بِحَفِيزٍ﴾

“Size Rabbiniz tarafından basiretler verilmiştir. Artık kim hakkı görürse faydası kendisine, kim de kör olursa zararı kendinedir. Ben üzerinize bekçi değilim.”

Enam, 104

Bu ayetin benzerleri Kur'an'ı Kerim'de oldukça fazla yer bulmuştur. Bu tarz ayetlerde insanın iman ve küfrünün, iyilik ve kötülüğün, görüyor ya da kör oluşunun neticesinin yine insana döneceği beyan edilmektedir. Şu ayetlerde olduğu gibi;

- › “Herkesin kazandığı (hayır) kendine, yapacağı (şer) de kendinedir...”¹
- › “Kim yararlı iş işlerse kendi lehinedir; kim de kötülük işlerse kendi aleyhinedir. Rabbin, kullara karşı zalim değildir.”²
- › “İyilik ederseniz kendinize iyilik etmiş olursunuz. Kötülük ederseniz o da kendinizdir.”³

¹ Bakara, 286

² Fussilet, 46

³ İsra, 7

Duanın Adab ve Şartları

﴿وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ

اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ﴾

“Düzeltilmişken, yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Allah’a korkarak ve umutla yalvarın. Doğrusu Allah’ın rahmeti iyi davrananlara yakındır.”

A’raf, 56

Ele alınan ayet ve önceki ayette yer alan ‘dua edin’ emirlerinin arasındaki ‘yeryüzünde bozgunculuk yapmayın’ cümlesi dikkat çekicidir. Buna göre; dua eden kimsenin davranışları fesat değil, daima toplumu ıslah etme gayreti ve isteği içerisinde olmalıdır.

Bu ve bir önceki ayet; en uygun duayı ve bunun adabını, duanın kabul olma şartlarını beyan etmiştir. Şöyle ki;

1 - Dua daima alçak gönüllülikle edilmelidir: “...içtenlikle yalvarın.”¹

2 - Dua gizlice ve riyadan uzak edilmelidir: “...gizlice yalvarın.”²

3 - Dua, hak sınırlarını aşmadan edilmelidir: “...doğrusu O, haddi aşanları sevmez.”³

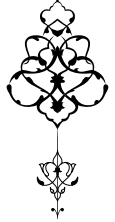
4 - Dua, bozgunculuk yapmadan edilmelidir: “...yeryüzünde bozgunculuk yapmayın...”

5 - Dua, iyilik ve hayırla birlikte edilmelidir: “...doğrusu Allah’ın rahmeti iyi davrananlara yakındır.”

¹ A’raf, 55

² A’raf, 55

³ A’raf, 55

Kırk (Erbain) Sayısının Sırları

﴿وَوَعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا بِعَشْرِ فِتْنَةٍ مِيقَاتٍ رَبِّهِ أَزْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ

مُوسَى لِأَخِيهِ هُزُونَ أَخْلُقْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ﴾

“Musa’ya otuz gece vade verip sonra buna on gece daha kattık; böylece Rabbinin tayin ettiği müddet kırk geceye tamamlandı. Musa, kardeşi Harun’a, ‘Kavmim içinde benim yerime geç, onları ıslah et, bozguncuların yoluna gitme’ dedi.”

A'raf, 142

Kırk (erbain) sayısında bir takım esrarlar gizlenmiştir. Bu sayının aşağıda vereceğimiz örneklerde olduğu üzere, dinlerin kültüründe ve İslami rivayetlerde özel bir konumu vardır.

- › Hz. Nuh (a.s) zamanında kâfirlerin azabı için kırk gün yağmur yağdırıldı.
- › Hz. Musa’nın (a.s) kavmi kırk yıl boyunca çöllerde başıboş dolaşmıştır.
- › Hz. Peygamber (s.a.a), kırk gün boyunca gökyüzünden kendisine cennet yemeği sunulsun diye itikâfa girerek Hz. Hatice’den (s.a) ayrı kalmıştır. Böylelikle Hz. Fatıma’nın (s.a) doğumu için hazırlık yapılmıştır.
- › Hz. Peygamber (s.a.a), 40 yaşındayken insanlara peygamberliği ilan edilmiştir.
- › İnsanın şartları kırk yaşına kadar ruhi ve manevi kemali elde etmeye müsaittir. Kırk yaşından sonraysa bunu elde etmek insan için daha güçtür
- › Kırk gün boyunca ihlasla yapılacak ameller neticesinde hikmet çeşmesi insanın kalbinden diline dökülür.
- › Kimi sıkıntıların bertaraf edilmesi ve kurtuluşa ermek için bazı sure ve duaların kırk defa okunması tavsiye edilmiştir.
- › Bazı günahların neticesinde kırk gün boyunca namaz gibi ameller kabul edilmez.
- › Kırk mümin eğer bir ölünün iyi olduğuna şahitlik yaparsa, Allah böyle bir kişiyi affeder.¹
- › Bazı kitaplar da bu sayıyı eksen edinerek yazılmışlardır, “Kırk Hadis”ler gibi.²

¹ Sefinetu’l Bihar, c.1, s.504 – 505

² Tefsir-u Furkan ve Erbain der Ferhengi İslami, Seyid Rıza Takavi

176.

Sapmanın Etkenleri

﴿وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَغْدِهِ مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ﴾

“Musa’nın ardından kavmi, ziynet takımlarından, canlıymış gibi böğüren bir buzağı heykeli yaparak onu tanrı edindiler. O buzağının kendileriyle konuşmadığını ve yol da göstermediğini görmediler mi? Onu tanrı olarak benimseyip kendilerine yazık ettiler.”

A’raf, 148

Sapmanın etkenleri şu birkaç şeydir:

- 1 – Rehberin yokluğu ya da gaybete çekilmesi.
- 2 – İnsanların cehaleti ve bilgisizliği.
- 3 – Sapkın âlim ve sanatçıların ilim ve sanatlarını kötü yönde kullanmaları.
- 4 – Güzellik ve zahiri parlıtları
- 5 – Uydurma propagandaların gürültüsü.

Tahrifin Çeşitleri

﴿فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِنْ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ﴾

“Onların zulmedenleri, kendilerine söylenen sözü başkasıyla değiştirdiler. Biz de, o zalimlere, zulümlerinden ötürü gökten azap indirdik.”

A'raf, 162

Kur'an ilahi kanunda üç çeşit tahrife işaret etmiştir:

1 – Terim ve istilahların değiştirilmesi: İsrailoğullarının af dileme ve bağışlanma talebi için kullanılan 'hitta' kelimesinin yerine buğday anlamına gelen 'hinta' kelimesini kullanmaları gibi.

2 – Zamanın değiştirilmesi: İsrailoğullarının Cumartesi günleri balık tutmaları haram edildiğinden onlar denizde yaptıkları küçük havuzlarda balıkları topluyor ve Pazar günü avlanmalarının kendileri için güya bir sorun teşkil etmediğini düşünerek 'Biz Cumartesi-tatil günü avlanmadık' diyorlardı. Bunun karşılığındaysa şunu buldular: “İçinizden cumartesi günü azgınlık edip de, bu yüzden kendilerine: ‘aşagılık maymunlar olun!’ dediklerimizi elbette bilmektesiniz.”¹

3 – Doğal takvimi güya aydın görüşlülükle değiştirmeleri: Zira Cahiliye dönemindeki savaşmanın haram olduğu ayları, savaşı uzatabilmek adına ileriye taşımaktaydılar. Savaşmanın haram olduğu bu dört ayda çatışmaya ara vermek istemiyorlardı. Onlar hakkında şu ayet nazil olmuştur: “Sapıtmak için hürmetli ayların yerlerini değiştirip geciktirmek, küfürde gerçekten ileri gitmektir...”²

¹ Bakara, 65

² Tevbe, 37

178.

Şeytanın Vesvese Yolları

﴿وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ﴾

“Şeytanın kardeşleri onları azgınlığa sürüklerler ve bundan hiç geri durmazlar.”

A'raf, 202

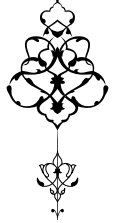
Şeytanın vesveseleri kimi zaman uzaklardan gelir: “Derken Şeytan ona uzaktan vesvese verdi...”¹ Kimi zaman da insanın ruh ve canına nüfuz ederek vesvese verir: “O ki, insanların göğüslerine vesveseler fısıldar.”² Bazen yanında oturarak “Kim, Rahman’ın zikrini görmezlikten gelirse, biz onun başına bir şeytan sararız. Artık o, onun ayrılmaz dostudur.”³, bazen de temas kurarak vesvese verir: “Onlara şeytan tarafından bir vesvese dokunduğunda...”⁴

¹ Taha, 120

² Nas, 5

³ Zuhruf, 36

⁴ A'raf, 201

179.

Kur'an Karilerinin Çeşitleri

﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

“Kur'an okunduğu zaman ona kulak verip dinleyin ve susun ki size merhamet edilsin.”

A'raf, 204

İmam Muhammed Bakır (a.s) Kur'an karilerinin -okuyucularının- üç grup olduğunu buyurmuştur: Birinci grup okudukları Kur'an'ı meslek addeden ve kendilerini insanların sırtına yükleyen kariler. İkinci grup Kur'an sadece dillerinde olup ilahi ahkâmına riayet etmeyen karilerdir. Üçüncü grup Kur'an'ı dertlerinin devası görür ve her zaman Kur'an ile yakın bir bağ kurarlar. Allah bu kimselerin hürmetine insanlara gelecek azabı def eder. Ve onların hürmeti hakkına yağmur yağdırır ki bu kimseler gerçekten de oldukça azdır.¹

¹ Usul'u Kâfi, c.2, s.627

180.

Kur'an'ın, Hakkı Kabul Etmeyenler için Yaptığı Benzetmeler

﴿إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الضُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ﴾

“Allah katında, yeryüzündeki canlıların en kötüsü gerçeği akletmeyen sağırlar ve dilsizlerdir.”

Enfal, 22

Kur'an ifadesine göre, peygamberlerin ilahi terbiyesini kabul etmeyip, kalplerini hakka teslim etmeyen kimseler hakkında şu benzetmeler yapılmıştır:

1 – Kimi zaman ölümlere benzetilirler: “Çünkü sen ölümlere işittiremezsin. O daveti, arkalarını dönmüş giderlerken sağırlara da duyuramazsın.”¹

2 – Kimi zaman dört ayaklılara teşbih edilirler: “İşte onlar hayvanlar gibidir”², “Durakları ateş olduğu halde kâfirler, zevklenirler ve hayvanlar gibi yerler.”³

3 – Kimi zaman dört ayaklılardan daha kötüsüne benzetilmişlerdir: “Arkalarını dönüp giderlerken sağırlara o daveti işittiremezsin.”⁴

4 – Bazen de canlıların en kötüsüne benzetilirler: “...canlıların en kötüsü”⁵

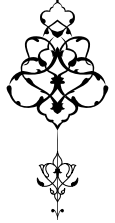
¹ Rum, 52

² A'raf, 179

³ Muhammed, 12

⁴ A'raf, 179

⁵ Enfal, 22

181.

Hakkı Tanımanın Ölçüsü

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾

“Ey inananlar! Allah’tan sakınırsanız, O size iyiyi kötüden ayırt edecek bir anlayış verir, kötülüklerinizi örter, sizi bağışlar. Allah büyük, bol nimet sahibidir.”

Enfal, 29

Hakkı batıldan ayırt ederek tanımanın ölçü ve vesileleri çeşitlidir. Şöyle ki;

1 - Peygamberler ve evliyalar. Hz. Peygamber’in (s.a.a) ‘Faruk’ (hakkı batıldan ayırt eden) olarak adlandırıldığı gibi.¹ Bu hususta nakledilen bir hadis de şöyledir: “Her kim Ali’yi (a.s) terk ederse gerçekte Allah’ı terk etmiştir.”²

2 - Meseleler İlahi Kitab’a sunulduğu zaman hak batıldan teşhis edilebilir

3 - Takva. İnsanın içinde taşıdığı arzu tufanı ve kimi saplantılar, takvasızlık ile birlikte olduğunda bazı hakikatlerin idrak edilmesine engel olur.

4 - Akıl ve basiret. Bunların olmamasıyla insan vahye bile ilgi duyamayabilir.

¹ Tefsir-u Furkan

² Mulhakat-i Ahkaku'l Hak, c.4, s.26

Allah Velilerinin Varlığının Bereketi

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾

“Oysa sen onların içinde iken, Allah onlara azap edecek değildi. Bağışlanma dilerlerken de Allah onlara azap edecek değildir.”

Enfal, 33

Hadislerde, bazı temiz ve rabbani âlimlerin hürmetine, Allah'ın insanlara gelecek azabı ve zorlukları kaldırıcağı geçer. Hz. İbrahim'in (a.s), kendisine gelen meleklerin, Hz. Lut (a.s) kavminin yaptığı kötü işlerden dolayı onlara azap etmekle görevlendirildiğini anladığında söylediği şu cümlede olduğu gibi: “İbrahim: ‘Ama orada Lût var’ dedi...”¹ Acaba rabbani bir adam varken siz onun olduğu şehri yok mu edeceksiniz? Melekler şöyle dediler: “Onlar, ‘Orada kimin bulunduğu biz daha iyi biliriz. Biz, onu ve ailesini elbette kurtaracağız’...”²

Hz. Emiru'l Müminin Ali (a.s), Hz. Peygamber'in (s.a.a) vefatından sonra şöyle buyurmuştur: “Aramızdaki iki güvenceden biri artık bizlerle değil. İkincisi olan istiğfar etmeyi sakın ihmal etmeyin.”³

Bir rivayette İmam Rıza'nın (a.s) Zekeriya bin Âdem'e şöyle buyurduğu geçer: “Kum şehrinde kal. İmam Musa Kâzım'ın (a.s) hürmetine Bağdat ehlinde nasıl bela ve azap kaldırıldıysa, senin varlığının hürmetine de bu şehirden belalar kaldırılacaktır.”⁴

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Benim yaşamım ve ölümüm sizin için hayırdır. Hayatım boyunca Allah size azap göndermeyecektir. Vefatımdan sonra da amellerinizin sunumu esnasında hakkınızda yapacağım affedilme talebi ve istiğfar neticesinde hayır üzerine olacaksınız.”⁵

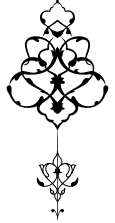
¹ Ankebut, 32

² Ankebut, 32

³ Nehcu'l Belağa, 88. Hikmet

⁴ Biharul Envar, c.57, s.217

⁵ Tefsiru'l Nuru'l Sakaleyn

183.

Komploculara Karşı Yaklaşım Yöntemleri

﴿وَأِنْ نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعْنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ﴾

“Eğer antlaşmalarından sonra yeminlerini bozup dininize dil uzatırlarsa, küfrün elebaşlarıyla savaşın. Çünkü onlar yeminlerine riayet etmeyen kimselerdir. Umulur ki, vazgeçerler.”

Tevbe, 12

Hız. Emiru'l Müminin Ali'ye (a.s) sordular: “Cemel savaşından kaçan düşmanlarınızı takip etmemenize karşın neden Sıffin savaşından kaçan düşmanlarınızı takip ettiniz?” Hız. Emiru'l Müminin Ali (a.s): “Sıffin'da küfrün önderi hayatta idi ve meydandan kaçan düşman askerleri onun etrafından toplanıyorlar ve yeniden hamle yapabilmek için organize oluyorlardı. Ancak Cemel'de düşmanın önderleri öldürülmüştü. Ve savaş meydanından kaçanların yeniden bir saldırı düzenine girecek durumları yok idi.”

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurdular: “Her kim dininize hakaret ederse, kuşkusuz kâfir olmuştur.” Daha sonra şu ayet-i kerimeyi tilavet buyurdular: “Eğer antlaşmalarından sonra yeminlerini bozup dininize dil uzatırlarsa, küfrün elebaşlarıyla savaşın.”¹

Savaşta öncelikli olarak fitnenin başı, komuta merkezi ve düşman teşkilatları yok edilmelidir.

¹ Nuru'l Sakaleyn

Seyr-i Süluk Merhaleleri

﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

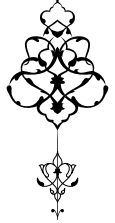
﴿وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ﴾

“Eğer onlar, Allah ve Peygamberinin kendilerine vermiş oldukları şeylere razı olsalar ve ‘Allah bize yeter, O ve Peygamberi bol nimetinden bize verecektir; doğrusu biz Allah’a gönül bağlayanlarız’ deselerdi daha hayırlı olurdu.”

Tevbe, 59

Bu ayet-i kerimede dört merhale konu edilmiştir:

- 1 – İlâhi kadere razı ve teslim olmak: “Allah ve Peygamberinin kendilerine vermiş oldukları şeylere razı olsalar...”
- 2 – Razı olunduğunun beyanı: “Allah bize yeter...”
- 3 – İlâhi kerem ve lütfu ümit etmek: “O ve Peygamberi, bize bol nimetinden verecektir.”
- 4 – Allah’a olan rağbet ve dünyaya olan ilgisizlik: “...doğrusu biz Allah’a gönül bağlayanlarız.”

Hız. Peygamber'e (s.a.a) Eziyet ve Cefa

﴿مِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أَدْءُ قُلْ أَدْءُ خَيْرٌ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَيُؤْمِنُ
لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

“Münafıkların içinde ‘O her şeye kulak kesiliyor’ diyerek Peygamberi incitenler vardır. De ki: ‘O kulak, Allah’a inanan ve müminlere inanan, sizin için hayırlı olan, içinizden inanan kimselere rahmet olan bir kulaktır.’ Allah’ın Peygamberini incitenlere can yakıcı azap vardır.”

Tevbe, 61

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim benim Ehl-i Beyt’ime eziyet ederse, Allah’ın laneti onun üzerine olsun.” Hız. Fatıma (s.a) için ise şöyle buyurmuştur: “Her kim Fatıma’ya eziyet ederse, bana eziyet etmiştir.”¹

Bilinçli bir rehberin sıfatlarından bazıları şöyledir; büyük bir sabır kapasitesi, tüm grupların sözünü dinlemek, insanlara muhabbet ile yaklaşmak, ayıpları örtmek, tövbe ve özür yolunu insanlar için açık tutmak. Elbette, her sözün dinlenmesi her zaman razı olunacağı anlamına gelmez.

Eziyet ve cefa görmüş kimseyi himaye etmek gerekir. Allah, düşmanların Hız. Peygamber (s.a.a) için söylediği ‘O her şeye kulak kesiliyor’ cümlesinin akabinde Hız. Peygamber (s.a.a) için dört değeri beyan ediyor: “...sizin için hayırlı olan kulaktır”, “Allah’a inanan”, “...müminlere inanan”, “...rahmet olan bir kulaktır.”

¹ Mulhikatu Ahkaku’l Hak, c.18, s.439 – 458

﴿الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

“İkiyüzlü erkek ve kadınlar da birbirlerindenidir: Kötülüğü emreder, iyiliğe engel olurlar; elleri de sıkıdır; Allah'ı unuttular, bu yüzden Allah da onları unuttu. Doğrusu ikiyüzlüler fasıktırlar.”

Tevbe, 67

Soru: Allah'ın unutmaması yoktur. “Rabbin unutkan değildir”¹ ancak ele alınan ayetteki ‘Allah onları unuttu’ cümlesinin açıklaması nedir?

Cevap: Allah’a isnat edilen ‘unutkanlık’ mecaz anlamdadır. Yani Allah onlara unutulmuş kimseler olarak mukabele edecektir (yoksa gerçekten unutulmuş olmayacaklar)

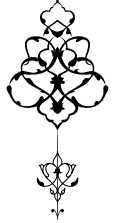
İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: ‘Allah’ı ve kıyamet gününü unutan kimseye verilecek ceza, şahsın kendisini unutmamasıdır.’² Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: ‘Allah’ın unutmaması, onları hayırdan mahrum bırakmasıdır.’³

Fesadın yayılması, kötülüklere davet, iyiliklerin yasaklanması, nifak belirtileri, iyiliğin emredilmesinin, kötülüğün engellenmesinin ve Allah yolunda harcamanın yasaklanması Allah’ın insanları unutmamasının nişaneleridir.

¹ Meryem, 64

² Tefsir-u Nuru'l Sakaleyn

³ Tefsir-u Burhan

İman Ehli ve Nifak Ehli

﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِينَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَذْنٍ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

“Allah mümin erkeklere ve mümin kadınlara, temelli kalacakları, içlerinden ırmaklar akan cennetler, Adn cennetlerinde hoş meskenler vadetmiştir. Allah’ın hoşnut olması en büyük şeydir. İşte büyük kurtuluş budur.”

Tevbe, 72

Tevbe suresinin 67 ve 68. ayetleri ile 71 ve 72. ayetlerinin karşılaştırılmasında müminler ile münafıkların hâleti ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki;

1 – Nifak ehli: “...münafık erkek ve kadınlar da birbirlerindendir.” İman ehli: “...mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin velileridir.”

2 – Nifak ehli: “...kötülüğü emreder, iyiliğe engel olurlar.” İman ehli: “...iyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar.”

3 – Nifak ehli: “...onlar Allah’ı unuttular” İman ehli: “...namazı ikame ederler”

4 – Nifak ehli: “...elleri sıkıdır” İman ehli: “...zekât verirler”

5 – Nifak ehli: “...fasıktırlar” İman ehli: “...Allah’a itaat ederler”

6 – Allah nifak ehline “cehennem ateşi”ni, iman ehline ise “Adn cennetlerinde güzel meskenler vadetti.”

7 – Nifak ehline “...Allah onlara lanet etmiştir”, iman ehline ise “...Allah’ın rızası ise hepsinden büyüktür” müjdesi verilmiştir.

8 – Nifak ehli için “kalıcı azap”, iman ehli için “büyük kurtuluş” vadi verilmiştir.

Daha Fazla İstemenin Yıkımları

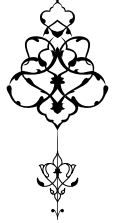
﴿وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ لَئِنْ آتَيْنَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ فَلَمَّا آتَاهُمْ مِنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ﴾

“İçlerinden, ‘Eğer Allah bize lütuf ve kereminden verirse, mutlaka bol bol sadaka veririz ve mutlaka salihlerden oluruz’ diye Allah’a söz verenler de vardır. Fakat Allah, lütuf ve kereminden onlara verince, onda cimrilik ettiler ve yüz çevirerek dönüp gittiler.”

Tevbe, 75 – 76

Medine’nin fakirlerinden olan Salebe bin Hatib, Hz. Peygamber’den (s.a.a) kendisinin zengin olması için Allah’a dua etmesini istedi. Hz. Peygamber (s.a.a) ona şöyle buyurdu: “Şükrünü yerine getirdiğin az mal, şükrünü edemediğin ve sorumluluğunu taşıyamadığın fazla maldan daha iyidir.” Salebe ise buna karşılık şöyle dedi: “Eğer Allah bana lütfundan bağışlarsa ben de vermem gereken tüm vacip ödemeleri yerine getireceğim.” Hz. Peygamber (s.a.a) onun için dua etti ve serveti fazlalasmaya başladı. Öyle ki artık Cuma ve cemaat namazlarına katılamaz oldu. Zekât toplamak için gelen memura ise şöyle dedi: “Biz cizye -Müslüman olmayanlardan alınan vergiyi- vermemek için Müslüman olduk.”¹ Fahrurrazi şöyle der: “Salebe, söylediklerinden ve yaptıklarından rahatsızlık duyarak zekâtını ödemek için Hz. Peygamber’in (s.a.a) yanına geldi ancak Hz. Peygamber (s.a.a) onun zekâtını kabul etmedi.”

¹ Tefsir-u Nuru’l Sakaleyn

189.

Fakirin Eli Allah'ın Elidir

﴿أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ

التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

“Onlar, kullarının tövbesini kabul edenin ve sadakaları alanın Allah olduğunu; tövbeyi çok kabul edenin, çok merhametli olanın Allah olduğunu bilmediler mi?”

Tevbe, 104

Hız. Peygamber'in (s.a.a) Allah'ın emriyle zekât alması, esasında Allah'ın zekât almasıdır. Bu biat alma ayetinde işaret edildiği gibidir: “Şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler (biat edenler), Allah'a baş eğip el vermiş sayılırlar.”¹

Kimileri Tebük savaşında emre itaatsizlik edip savaşmayınca, savaş-tan sonra Hız. Peygamber'in (s.a.a) yanına pişman olarak gelip tövbeleri-nin kabul edilmesini istediler. Akabinde bahsi geçen bu ayet nazil oldu: “Onlar, kullarının tövbesini kabul edenin ve sadakaları alanın Allah olduğunu; tövbeyi çok kabul edenin, çok merhametli olanın Allah olduğunu bil-mediler mi?”

Evet, Allah'ın peygamberinin dahi tövbeyi kabul etme hakkı yok-ken kiliselerdeki papazların ve keşişlerin tövbe kabul etme hakkı na-sıl olabilir?

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Sadaka Allah'ın eline ulaş-madan fakirin eline ulaşmaz.” Daha sonra konu edilen ayeti tilavet bu-yurdular. Sadakayı alan gerçekte Allah olduğu için biz de sadakayı içten bir şekilde, en güzel cinsinden ve en güzel üslupla verelim.

¹ Fetih, 10

Zararın Her Çeşidi Yasaklanmıştır

﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِزْوَادًا
لِّمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَخْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ
يَسْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾

“Bir de zararlı faaliyetlerde bulunmak, küfre yardım etmek, müminler arasına ayrılık sokmak için ve öteden beri Allah ve Resulüne karşı sa-
vaşanlara üs olsun diye bir mescit yapanlar vardır. Bunlar, ‘Bizim iyilik-
ten başka hiçbir kastımız yok’ diye de mutlaka yemin ederler. Ama Al-
lah şahitlik eder ki bunlar mutlaka yalancılardır.”

Tevbe, 107

İslam’da her türlü zarar yasaklanmıştır: “zarara uğramak ve zarar ver-
mek İslam’da yoktur.”¹ Örneğin;

1 - Cana gelecek zararlar: “Hasta veya yolculukta olan, tutamadığı
günlerin sayısınca diğer günlerde tutsun...”²

2 - İnsanlara verilecek zararlar: “Sizi Mescid-i Haram’dan menettiği
için bir topluluğa olan kininiz, aşırı gitmenize sebep olmasın...”³

3 - Eşe verilecek zararlar: “Eşlerinizi sıkıntıya sokmak için kendile-
rine zarar vermeye kalkışmayın.”⁴

4 - Evlada verilecek zararlar: “Ana çocuğundan, çocuk kendisinin olan
baba da çocuğundan dolayı zarara sokulmasın.”⁵

5 - Varislere verilecek zararlar: “(Bu paylaşırma varislere) zarar ver-
meksizin yapılan vasiyetin yerine getirilmesinden yahut borcun ödenmesin-
den sonra yapılır.”⁶

¹ Vesail’u Şia, c.26, s.14

² Bakara, 185

³ Maide, 2

⁴ Talak, 6

⁵ Bakara, 233

⁶ Nisa, 12

6 - Zararlı eğitimler: “Kendilerine zarar veren, fayda getirmeyen şeyleri öğreniyorlardı.”⁷

7 - Sözleşmelerde ve borçlulukta zararlar: “Alışveriş yaptığınızda ta-nıklarınız bulunsun. Yazana da tanığa da zarar verilmesin.”⁸

8 - Vahdete ve dine verilen zararlar: “Allah ve Resulüne karşı sava-şanlara üs olsun diye bir mescit yapanlar vardır.”

⁷ Bakara, 102

⁸ Bakara, 282

191. Değer Ölçütü Takvadır

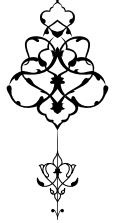
﴿ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لِمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى الثُّبُوى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ
رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ ﴾

“O mescide hiç girme! İlk gününden beri Allah’a karşı gelmekten sakınmak için kurulan mescitte bulunman daha uygundur. Orada, arınmak isteyen insanlar vardır. Allah, arınmak isteyenleri sever.”

Tevbe, 108

- › Başlangıçta takva temellerinin üzerine kurularak yapılan mescit ‘Kuba mescidi’dir. Hicret zamanında Medine’de inşa edilmiştir.
- › Fahrurrazi şöyle der: ‘Bir mescidin geçmişinde takvanın olması o mescide değer kazandırıyorsa, insanın da takva ve imanda öne geçmiş olması o insana daha fazla değer kazandıracaktır. Hz. Ali ilk günden mümin olduğundan dolayı, yıllar yılı şirkle kirlenip Müslüman olan kimselerden daha üstündür.’¹
- › İbadet, siyasetten ayrı değildir. Öyle ki namaz ile dahi bâtılı takviye etmemek gerekir. İslam düşmanlarının bir karargâh gibi kullandıkları mescitte namaz için bile durmamalıyız.
- › Her şeyin kıymeti, kurulma niyetine ve hedefine bağlıdır. Mekânların değeri ise, oraya gelip gidenlere bağlıdır. Bir mescidin değeri, kubbesinden ve süslemesinden değil, orada namaz ikame eden kimselerden ötürüdür.

¹ Tefsir-u Kebir, Fahrurrazi

Rahmet Resulü

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ
رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

“And olsun size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir.”

Tevbe, 128

Allah, kendi isimlerinden iki tanesini Hz. Peygamber'den (s.a.a) başka hiçbir peygamber için kullanmamıştır. “rauf-u rahim” (çok şefkatli ve merhametlidir)

› Bu ayet-i kerimede ilahi rehberlerin sıfatları konu edilmiştir. Onlarla başka sıfatlara sahip olan insanlığın önder kabul ettiği kimseler arasında mukayese yapıldığında, Allah'ın beşeriyete olan lütfunu ve ilahi rehberlere mutlak itaatin lazım olduğunun işaretlerini göreceğiz.

1 – Resulullah (s.a.a) insanların içinden çıkmıştır, onlardan biridir: “Size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir.”

2 – Hz. Resulullah (s.a.a) ümmetinin derdini dert edinmektedir: “... sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir.”

3 – İslami önderler insanların sıkıntı ve zorluklarıyla hemdert olmalıdır: “...sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir.”

4 – Allah'ın Resulü, insanların hidayet ve irşadı meselesini hafife almaz. “O, size çok düşkündür.”

5 – Diğerlerine sözün etki edebilmesi için, onlar için yürekten hayır istenmeli, şefkatli olunmalı, karşılık beklenmemeli ve mütevazı olunmalıdır.

6 – İslami önderler herkese değil sadece müminlere çok şefkatli ve merhametlidir. Düşmanlara ise şeditirler.

193.

Cehennemlik Olmanın Nedenleri

﴿أُولَٰئِكَ مَاوِيَهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

“İşte bunların, elde ettikleri kötü ameller sebebiyle varacakları yer, cehennem ateşidir.”

Yunus, 8

Cehennemlik olmaya neden olan şeyler şunlardır:

1 - Meadın ve uhrevi karşılığın inkârı: “Öldükten sonra huzurumuzda hesap vereceklerini ummayanlar.”¹

2 - Çarçabuk geçen dünyaya razı olmak: “...dünya hayatına razı...”²

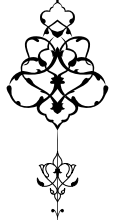
3 - İlahi ayetlerden gaflet etmek: “...ayetlerimizden gafil olanlar...”³

4 - Çirkin davranışların yapılması: “...kötü ameller sebebiyle...”

¹ Yunus, 7

² Yunus, 7

³ Yunus, 7

194.

İki Büyük Ders

﴿بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ كَذَّابَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ﴾

“Onlar, ilmini kavrayamadıkları ve henüz yorumu da kendilerine bildirilmemiş olan şeyi yalanladılar. Onlardan öncekiler de böylece yalanlamışlardı. Zalimlerin sonunun nasıl olduğuna bir bak.”

Yunus, 39

İmam Cafer Sadık (a.s) buyurdular: “Kur’an’ın iki ayetinden iki büyük ders alınız:

1- Bilgimiz olmadan herhangi bir açıklama yapmayız: “Allah hakkında, gerçek dışında bir şey söylemeyeceklerine dair onlardan Kitap’ta söz alınmamış mıydı? Onun içindekileri okumamışlar mıydı?”¹

2- Bilgimiz olmadan herhangi bir sözü reddetmeyelim: “Onlar, ilmini kavrayamadıkları ve henüz yorumu da kendilerine bildirilmemiş olan şeyi yalanladılar.”

¹ A’raf, 169

Peygamber ve İmamların Takipçileri

﴿قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ
عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾

“Allah, ‘Ey Nuh! O, asla senin ailenden değildir. Onun yaptığı, iyi olmayan bir iştir. O hâlde, hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi benden isteme. Ben, sana cahillerden olmamanı öğütlerim’ dedi.”

Hud, 46

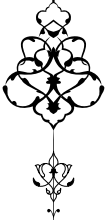
Hz. Peygamber (s.a.a) ve Ehl-i Beyt’inden (a.s) ‘bizden değildir’ ifadesini içeren pekçok rivayet nakledilmiştir. Onlardan bazılarına işaret edeceğiz.¹

Hz. Peygamber (s.a.a) buyurdular: “Her kim bir Müslümana ihanette bulunursa, bizden değildir.” , “İnsanların korkusundan dolayı hürmet ettiği kimse bizden değildir.” Bir başka hadiste ise şöyle buyurmuştur: “Her kim sabah uyandığında Müslümanlara hizmet etme niyeti taşımıyorsa, Müslüman değildir.”

Soru: Tahrim suresinin 10. ayetinde Hz. Nuh (a.s) ve Hz. Lut’un (a.s) eşleri için *‘hiyanet ettiler’* cümlesi geçmektedir. Burada ise şöyle buyuruyor: “Ey Nuh! Oğlun, asla senin ailenden değildir.” Bu iki ayetten Hz. Nuh’un (a.s) oğlunun zinadan olduğu neticesini çıkarmak mümkün müdür?

Cevap: Öncelikle Hz. Nuh’un (a.s) eşinin ihanetinden kastedilen sırların ifşa edilmesi ve kâfirlere yaptığı yardım idi, başka bir şey değil. İkinci olarak Hz. Nuh’un (a.s) oğlunun kendi ehlinden olmaması, salih amelinin olmaması yüzündendir. Bu durum başka bir nedene dayanmaktadır.

¹ Bu rivayetler genellikle ‘Sefinetu’l Bihar’ kitabının 2. cildinin 318 ve 691. sayfalarında yer almıştır.

196.

Kur'an'ın Bakiyyetullahı (Allah'ın Geride Bıraktığı)

﴿بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ﴾

“Eğer inanan kimselerseniz Allah'ın geride bıraktığı daha hayırlıdır. Ben sizin başınızda bir bekçi değilim.”

Hud, 86

Bu ayette ‘bakiyyetullah’ (Allah'ın geride bıraktığı) kâr ve elde edilen kazanç anlamındadır. Helal bir sermayeden Allah'ın razı olduğu şekilde insan için geride kalan kazanca denir. Ancak rivayetlerde Allah'ın irade-siyle insanlığa bırakılmış her varlığa ‘bakiyyetullah’ dendiğini görüyoruz. Örneğin savaş meydanından ilahi irade ile baki kalarak zaferle döndük-lerinden dolayı mümin savaşçılara ‘bakiyyetullah’ denmiştir. İmam Mehdi (Allah onun zuhurunu acil eylesin) için de ‘bakiyyetullah’ ifadesi kullanı-lır.¹ Çünkü Allah'ın iradesiyle o Hazret, insanların hidayeti için geride bırakılmış ve saklanmıştır.

Rivayetlerde Hz. İmam Mehdi'nin (Allah zuhurunu acil eylesin) mü-barek isimlerinden birinin ‘Bakiyyetullah’ olduğu belirtilmektedir. Biz de o Hazret'i bu isimle çağırır ve selamlarız: “Selam olsun sana, ki sen Allah'ın yeryüzünde geride bıraktığısın (Bakiyyetullah'sın)”

Hz. İmam Mehdi (Allah zuhurunu acil eylesin) Mekke'de zuhur edeceği zaman bu ayeti okuyacak ve şöyle diyecektir: “Ben o Bakiyyetullah'ım.”

Diğer Masum İmamlarımız için de ‘Bakiyyetullah’ lakabı kullanılmış-tır.²

¹ Biharul Envar, c.46, s.259

² Tefsir'u Kenzu'l Dakaik

197.

İyiliği Emredip Kötülüğe Engel Olan Kimselere Bir Tavsiye

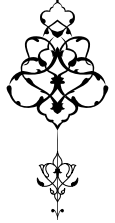
﴿قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُمْ عَلَىٰ بَيْتَةٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقْنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَن أَمْلِكُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَيْكُمْ عَنْهُ إِن أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾

“(Hz. Şuayb): ‘Ey kavmim! Rabbinden benim apaçık bir delilim olduğu ve bana güzel bir rızık da verdiği halde, O’na karşı gelebilir miyim? Söylesenize! Size yasak ettiğim şeylerde, aykırı hareket etmek istemem; gücümün yettiği kadar ıslah etmekten başka bir dileğim yoktur. Başarım ancak Allah’tandır, O’na güvendim; O’na yöneliyorum’ dedi.”

Hud, 88

Bu ayette iyiliği emredip kötülükten alıkoyan kimseler için bazı tavsiyelerde bulunulmuştur. Şöyle ki;

- 1 - Kendisi de söyledikleriyle amel etmelidir: “...size yasak ettiğim şeylerde, aykırı hareket etmek istemem.”
- 2 - Hedefi toplumun ıslahı olmalıdır: “...gücümün yettiği kadar ıslah etmekten başka bir dileğim yoktur.”
- 3 - Muvaffakiyet ve başarısının Allah’tan olduğunu bilmelidir: “...başarım ancak Allah’tandır.”
- 4 - Her daim Allah’a tevekkül etmelidir: “...O’na güvendim.”
- 5 - Sıkıntılarda Allah’a sığınmalıdır: “...O’na yöneliyorum.”

Yaratılış Felsefesi

﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾

“Ancak Rabbinin merhamet ettikleri müstesnadır. Zaten Rabbin onları bunun için yarattı. Rabbinin, ‘And olsun ki cehennemi tümüyle insanlar ve cinlerle dolduracağım’ sözü yerini buldu.”

Hud, 119

Yaratılışın hedefi, Kur’an-ı Kerim’de değişik şekillerde belirtilmiştir. Bir yerde şöyle buyrulur: “Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”¹ Bir başka yerde ise şöyle: “O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır.”² Yukarıdaki ayetten ise insanların yaratılış hedefinin ilahi rahmete şamil olmak olduğu anlaşılmaktadır.

Böylece Kur’an’a göre insanın yaratılış felsefesi üç farklı başlıkta incelenebilir. İbadet, sınama (imtihan) ve rahmet. Ancak biraz dikkatlice baktığımızda üç başlığın da aslında bir noktada ortak olduğunu görebiliriz. O da kuşkusuz insanın manevi ve ruhi tekâmülüdür.

› Bir önceki ayette insanın özgür olduğu beyan edilirken, son ayette ise “And olsun ki cehennemi tümüyle insanlar ve cinlerle dolduracağım” buyrulmuştur. Bu iki ayetin ceminden şöyle bir netice çıkarabiliriz: ‘İnsan seçim yolunda özgürdür. Ancak batıl yolu kabul etmesi yüzünden cehennemlik olmaktadır.’

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: “Allah insanı ilahi rahmetini hak edecek davranışları göstereceğini diye yaratmıştır.”³

¹ Zariyat, 56

² Mülk, 2

³ Tefsir-u Nuru'l Sakaleyn, Tevhid'u Saduk, s.403

199. Ağlama Çeşitleri

﴿وَجَاؤُ آبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ﴾

“(Kardeşleri Yusufu kuyuya bırakıp) akşamleyin ağlayarak babalarına geldiler.”

Yusuf, 16

Kur'an'da dört çeşit ağlama ve gözyaşı dökme olduğunu görürüz:

1 – Gönülden ağlamak: Hristiyanlardan kimi Kur'an ayetlerini duydukları anda içtenlikle ağlıyorlardı: “Peygambere indirilen Kuran'ı işittiklerinde, gerçeği öğrenmelerinden gözlerinin yaşla dolarak, ‘Rabbimiz! İnan-dık, bizi de şahidlerden yaz’ derler”¹

2 – Hüzün ve hasret ile ağlamak: Aşık müslümanlar, Hz. Peygamber'in (s.a.a) savaşa katılmaya durumu olmayanlara izin vermediği anda candan hüzünlenip ağlıyorlardı: “Binek vermen için sana geldiklerinde, ‘Size binek bulamıyorum’ dediğin zaman, sarfedecek bir şey bulamadıkları için üzüntü-den gözyaşı dökerek geri dönenlere de sorumluluk yoktur.”²

3 – Korkudan ağlamak: Allah'ın evliyası ayetler okunduğu zaman ağ-layarak secdeye kapanırlardı: “Rahman'ın ayetleri onlara okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı.”³, “Onlar ağlayarak yüzüstü yere kapa-nırlar. Bu da onların derin saygısını artırır.”⁴

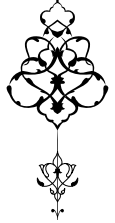
4 – Sahte ve yapmacık bir şekilde ağlamak: Hz. Yusuf'un (a.s) kar-deşleri, babaları Hz. Yakub'un (a.s) yanına ‘kardeşimizi kurt yedi’ deyip sahte gözyaşları dökmüşlerdi. “ağlayarak babalarına geldiler.”

¹ Maide, 83

² Tevbe, 92

³ Meryem, 58

⁴ İsra, 109

200.

Küçük Memurların Büyük İşleri

﴿فَلَمَّا رَأَىٰ قَمِيصَهُ قَدْ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ﴾

“Kadının kocası Yusuf’un gömleğinin arkadan yırtıldığını görünce, dedi ki: ‘Şüphesiz bu, siz kadınların tuzağıdır. Şüphesiz sizin tuzağınız çok büyüktür.’”

Yusuf, 28

Allah kimi zaman büyük işleri çok küçük vesilelerle yerine getirir.

Ebrehe’nin ordusunu ‘ebabil’ kuşları ile dağıtmasındaki örnek gibi,

Hiz. Peygamber’in (s.a.a) canını silahlı müşriklerden bir örümceğin ağı ile korumasındaki gibi...

Karganın Kabil’e defnetmeyi öğretmesinde olduğu gibi...

Yahudilerin attığı iftiralara karşılık Hiz. Meryem’in (s.a) iffet ve temizliğini, dünyaya yeni gelmiş oğlu Hiz. İsa’nın (a.s) insanlara anlatmasında olduğu gibi...

Hiz. Yusuf’un (a.s) suçsuzluğunun ispatının, gömleğinin arkadan parçalanmış oluşu gibi...

Bir ülkenin iman etmesinin bir Hudhud kuşunun seferine bağlanması gibi...

Ashab-ı Kehf’in insanlar tarafından kim olduklarının anlaşılmasına, küçük bir madeni paranın sebep olmasındaki gibi...

Yetkin İdareciliğin Şartları

﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعَ شِدَادٍ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَخَصِمُونَ﴾

﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَخْصَرُونَ﴾

“Sonra bunun ardından yedi kurak yıl gelecek, saklayacağımız az bir miktar hariç bu yıllar için biriktirdiklerinizi yiyip bitirecek. Sonra da bunun ardından insanların yağmura kavuşacağı bir yıl gelecek. O zaman (bol rızka kavuşup) sıra ve yağ sıkacaklar.”

Yusuf, 48 – 49

İdarecilerin toplumda başarılı olma koşulları şöyledir:

1 – İnsanların güveni: “Bize bunu yorumla; senin iyi bir kimse olduğunu görüyoruz”¹

2 – Sadakat: “Ey doğru sözlü Yusuf”²

3 – İlim: “Bu, bana Rabbimin öğrettiklerindendir”³

4 – Doğru önseziş: “Yiyeceğiniz az bir miktar hariç, biçtiklerinizi başağında bırakın”⁴

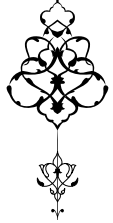
5 – İnsanların itaati: Zira insanlar Hz. Yusuf’un (a.s) programına harfiyen uyuyorlardı.

¹ Yusuf, 36

² Yusuf, 46

³ Yusuf, 37

⁴ Yusuf, 47

Seçim ve Tercihle Ölçüt

﴿قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلَيْم﴾

“Yusuf: ‘Beni ülkenin hazinelerine bakmakla görevlendir. Çünkü ben iyi koruyucu ve bilgili bir kişiyim’ dedi.”

Yusuf, 55

Kur’an bireylerin seçiminde bir takım ölçüler beyan buyurmuştur. Şöyle ki;

1 – İman: “Hiç inanan kimse, yoldan çıkan kimse gibi olur mu? Elbette bunlar bir olmaz”¹

2 – Geçmiş hali: “(İman ve amelde) öne geçenler ise (Ahirette de) öne geçenlerdir. İşte onlar (Allah’a) yaklaştırılmış kimselerdir.”²

3 – Hicret: “Doğrusu inanıp hicret edenler, Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihad edenler ve muhacirleri barındırıp onlara yardım edenler, işte bunlar birbirinin velisidirler”³

4 – İlmi ve bedensel yeterlilik: “Doğrusu Allah size onu seçti, bilgice ve vücutça gücünü artırdı.”⁴

5 – Aile asaleti: “Ey Harun’un kız kardeşi! Senin baban kötü bir insan değildi; annen de iffetsiz değildi.”⁵

6 – Cihad ve mücadele: “Allah, mallarıyla, canlarıyla cihad edenleri, derece itibarıyla, cihattan geri kalanlardan üstün kılmıştır.”⁶

¹ Secde, 18

² Vakıa, 10 – 11

³ Enfal, 72

⁴ Bakara, 247

⁵ Meryem, 28

⁶ Nisa, 95

203.

Kur'an, Allah'ın Zikridir

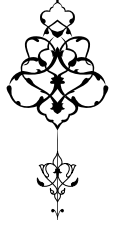
﴿وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ﴾

“Oysa sen buna karşılık onlardan bir ücret de istemiyorsun. Kuran, âlemler için sadece bir öğüttür.”

Yusuf, 104

Kur'an, zikirdir (hatırlatmadır). Çünkü;

- 1 – İlâhi sıfatları ve nimetleri hatırlatan ayetleri vardır.
- 2 – İnsanın geçmişini ve geleceğini hatırlatır.
- 3 – Toplumlara güç ve zillet nedenlerini hatırlatır.
- 4 – Kıyamet sahnelerini hatırlatır.
- 5 – Tarihte iz bırakmış şahsiyetlerin hayat ve hadiselerini hatırlatır.

Yaratılış Düzenindeki Zevciyyet (Eşlik, Çift Olma)

﴿وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغِشَّى اللَّيْلُ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾

“Yeri düzleyen, orada dağlar, nehirler var eden, her türlü üründen çift çift yetiştiren, gündüzü geceyle bürüyen de O’dur. Doğrusu bunlarda, düşünen kimseler için ibretler vardır.”

R’ad, 3

Yaratılış düzeni eşlilik üzerine kurulmuştur:

- 1 - Bitkilerdeki eşlik durumu: “Her güzel bitkiden çift çift yetiştirir.”¹
- 2 - Hayvanlardaki eşlik durumu: “Göklerin ve yerin yaratana, size içinizden eşler, çift çift hayvanlar var etmiştir.”²
- 3 - İnsandaki eşlik durumu: “Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de O’nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir.”³
- 4 - Her şeyde hakim olan zevciyyet: “Ve Biz, her şeyi iki çift yarat-tık. Umulur ki, öğüt alıp-düşünürsünüz.”⁴

¹ Hac, 5

² Şura, 11

³ Rum, 21

⁴ Zariyat, 49

Batıl, Köpük Gibidir

﴿أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حُلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُهُ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ﴾

“Allah gökten su indirir, dereler onunla dolar taşar. Sel, üste çıkan köpüğü alır götürür. Süslenmek veya faydalanmak için ateşte erittiklerini-
zin üzerinde de buna benzer bir köpük vardır. Allah, hak ve batıl için
şöyle misal verir: Köpük uçup gider, insanlara fayda veren ise yerde ka-
lır. Allah bunun gibi daha nice misaller verir.”

Ra'd, 17

› Ayette batılın tanınması için iki örnek verilmiştir. Suyun üzerinde be-
liren köpük ve madenlerin eridiği anda üzerlerini kaplayan köpük mi-
salleri

› Batıl, suyun üzerindeki köpük gibidir. Zira;

1 – Kalıcı değil, gidicidir,

2 – Ancak hakkın gölgesinde kendisini gösterebilir,

3 – Hakkın üzerini örter.

4 – Görünüşte cazip olsa da bir kıymeti yoktur. Çünkü ne susuzun
susuzluğunu giderir ne de bir bitkinin yetişmesini sağlar.

5 – Koşullar sakinleştiğinde ortadan kaybolur.

6 – Çağlayarak gürül gürül gelir ancak içi boş ve muhtevassızdır.

Başka ayetlerde de bu hususlara değinilmiş. Şöyle ki;

“Bilakis biz, hakkı batılın tepesine bindiririz de o, batılın işini bitirir.”¹

“Ve Allah bâtılı yok eder; sözleriyle hakkı ortaya koyar.”²

“De ki: Hak geldi; artık batıl ne bir seyi ortaya çıkarabilir ne de geri
getirebilir.”³

“Yine de ki: ‘Hak geldi; batıl yıkılıp gitti. Zaten batıl yıkılmaya
mahkûmdur.’”⁴

¹ Enbiya, 18

² Şura, 24

³ Sebe, 29

⁴ İsra, 81

İnfakın Dereceleri

﴿وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرُؤْنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ﴾

“Yine onlar, Rablerinin rızasını isteyerek sabreden, namazı dosdoğru kılan, kendilerine verdiğimiz rızıklardan gizli ve açık olarak (Allah yolunda) harcayan ve kötülüğü iyilikle savan kimselerdir. İşte onlar var ya, dünya yurdunun (güzel) sonu sadece onlarındır.”

Ra'd, 22

İnfakın dereceleri vardır:

1. adım; Allah'ın fazlından, bolca verdiğinden bağışlamak: “...size verdiğimiz rızıktan hayır yolunda harcayın.”¹
2. adım; helal kazançtan ve güçlkle elde edilenden vermek: “Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan hayra harcayın”²
3. adım; değer verilen ve sevilen şeylerden bağışlamak: “Sevdiğiniz şeylerden (Allah yolunda) harcamadıkça ‘iyiliğe’ eremezsiniz.”³
4. adım; isâr, başkasını kendine tercih etmek: “Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler.”⁴

¹ Bakara, 254

² Bakara, 267

³ Al'i İmran, 92

⁴ Haşr, 9

Allah'ı Zikretmenin Bereket ve Etkileri

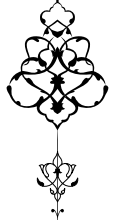
﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

“Bunlar, iman edenler ve gönülleri Allah'ın zikriyle sükûnete erenlerdir. Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.”

Ra'd, 28

Allah'ı hatırlamanın birçok bereketi bulunur:

- 1 – Allah'ın verdiği nimetleri hatırlamak, O'na şükretmeye sebep olur.
- 2 – Allah'ın kudretini hatırlamak, O'na tevekkül etmeye neden olur.
- 3 – Allah'ın lütfunu hatırlamak, O'na sevgi duymaya sebep olur.
- 4 – Allah'ın kahrını ve gazabını hatırlamak, O'ndan korkmayı sağlar.
- 5 – Allah'ın azametini ve büyüklüğünü hatırlamak, O'nun karşısında insanın kendisini küçük görmesine yol açar.
- 6 – Allah'ın gizlide ve açıkta her şeyi kuşatan ilmini hatırlamak, haya ve iffetli olmaya nedendir.
- 7 – Allah'ın kerem ve affını hatırlamak, ümitlenmeye ve tövbe etmeye sebeptir.
- 8 – Allah'ın adaletini hatırlamak, takvalı ve sakınan kimselerden olmaya nedendir.

208.

İnsanların Kısımları

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ وَحُسْنُ مَا بَ﴾

“İman edip iyi isler yapanlara ne mutlu! Varılacak güzel yurt da onlar içindir.”

Ra'd, 29

İnsanlar dört kısımdan oluşur;

- 1 – Müminler; hem iman etmiş hem de salih amel yapan kimselerdir.
- 2 – Kâfirler; ne iman etmiş ne de güzel amelleri olan kimselerdir.
- 3 – Fasıklar; iman etmiş ancak salih amel yapmayan kimselerdir.
- 4 – Münafıklar; iman etmemiş ancak zahirde amellerini güzel gösteren kimselerdir.

209.

Ahret Azabı

﴿لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ﴾

“Dünya hayatında onlara sadece bir azap vardır. Ahiret azabı ise daha şiddetlidir. Onları Allah’tan (onun azabından) koruyacak kimse de yoktur.”

Ra’d, 34

Ahiret azabı bilinen bütün azaplardan çok daha elim ve acıdır:

1 - Kıyamette vesileler ve sebepler yok olacaktır: “İşte o zaman (görecekler ki) kendilerine uyulup arkalarından gidilenler, uyanlardan hızla uzaklaşırlar ve (o anda her iki taraf da) azabı görmüş, nihayet aralarındaki bağlar kopup parçalanmıştır.”¹

2 - Aile ve soy sopun artık bir faydası olmayacaktır: “Sura üflendiği zaman artık aralarında akrabalık bağları kalmamıştır; birbirlerini de arayıp sormazlar.”²

3 - Fidyeye kabul edilmeyecektir: “Birbirlerine gösterilirler (fakat herkes kendi derdindedir). Günahkâr kimse ister ki, o günün azabından (kurtuluş için), oğullarını, karısını ve kardeşini, kendisini koruyup barındıran tüm ailesini ve yeryüzünde kim varsa hepsini fidyeye olarak versin de, tek kendini kurtarsın.”³

4 - Özür dilemenin de bir faydası olmayacaktır: “O gün zalimlere, özür dilemeleri hiçbir fayda sağlamaz.”⁴

5 - Dostlar birbirlerini terkedeceklerdir: “Dost, dostu sormaz.”⁵

6 - Devamlı ve ebedidir: “Onlar ebediyen lânet içinde kalırlar.”⁶

7 - Bir indirim ve azaltma söz konusu değildir: “Artık ne azapları hafifletilir ne de onların yüzlerine bakılır.”⁷

8 - Azap hem ruhsal hem de bedenseldir: “Tat bakalım. Hani sen kendince üstündün, şerefliydin!”⁸

¹ Bakara, 166

² Muminun, 101

³ Mearic, 11 – 14

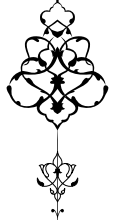
⁴ Mümin, 52

⁵ Mearic, 10

⁶ Bakara, 162

⁷ Bakara, 162

⁸ Duhan, 49

210.

Kâfirlerin Sapkınlık Merhaleleri

﴿الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ﴾

“Dünya hayatını ahirete tercih edenler, Allah yolundan alıkoyanlar ve başkalarının eğriliğini isteyenler var ya, işte onlar (haktan) uzak bir sapıklık içindedirler.”

İbrahim, 3

Kâfirler üç aşamayı geride bırakırlar: Birinci olarak dünyaya aldarak haktan sapmaya başlarlar. “Dünya hayatını ahirete tercih edenler”. İkinci olarak davranışlarıyla başkalarına da engel olurlar “Allah yolundan alıkoyanlar” Ve üçüncü aşamada ise tüm güçleriyle hak yolunda olanları saptırmak isterler: “...başkalarının eğriliğini isteyenler var ya...”

211. Şükürün Aşamaları

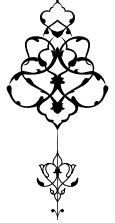
﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾

“Hatırlayın ki Rabbiniz size: ‘Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) artıracam ve eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir!’ diye bildirmişti.”

İbrahim, 7

Nimete yapılan şükürün aşamaları vardır:

- 1 - İnsanın tüm nimetlerin Allah’tan geldiğine inanarak kalple yaptığı şükür.
- 2 - ‘Elhamdulillah’ diyerek dille yapılan şükür.
- 3 - Ömrünü ve malını Allah rızasını kazanma adına harcama, insanlara hizmet ve ibadetle pratikte yapılan şükürdür.

Müminlerin Dünyaya Hâkim Olma Müjdesi

﴿وَلَنُشْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ﴾

“Ve (ey inananlar!) Onlardan sonra sizi mutlaka o yerde yerleştireceğiz. İşte bu, makamımdan korkan ve tehdidimden sakınan kimselere mahsustur.”

İbrahim, 14

Kur'an defalarca, yeryüzü son bulmadan Allah'ın velilerinin dünyaya hâkim olacağının ve düşmanlarının helak edileceğinin vaadini vermiştir. Bu bölümde üç unsuru beyan edeceğiz:

1 – “Bizim ordumuz şüphesiz üstün gelecektir.”¹

2 – “And olsun ki, Peygamber olan kullarımıza söz vermişizdir: Onlar mutlaka zafere ulaşacaklardır.”²

3 – “And olsun Zikir'den (Tevrat'dan) sonra Zebur'da da: ‘Yeryüzüne iyi kullarım vâris olacaktır’ diye yazmıştık.”³

Bahsedilen bu vaad henüz tam anlamıyla tahakkuk etmemiştir ve İmam-ı Zaman'ın (a.s) zuhuruyla gerçekleşecektir.

¹ Saffat, 173

² Saffat, 171 – 172

³ Enbiya, 105

Suçluların Bahanesi ve Şeytanın Kınaması

﴿وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُمُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُضِرِّحِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُضِرِّحِي إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

“(Hesapları görülüp) is bitirilince, şeytan diyecek ki: ‘Şüphesiz Allah size gerçek olanı vadetti, ben de size vadettim ama size yalancı çıktım. Zaten benim size karşı bir gücüm yoktu. Ben, sadece sizi (inkâra) çağırdım, siz de benim davetime hemen koştunuz. O halde beni yermeyin, kendinizi yerin. Artık ne ben sizi kurtarabilirim, ne de siz beni kurtarabilirsiniz! Kuşkusuz daha önce ben, beni (Allah’a) ortak koşmanızı reddettim.’ Şüphesiz zalimler için elem verici bir azap vardır.”

İbrahim, 22

Günahkârlar kıyamet gününde ellerine yüzlerine vurarak işledikleri suçlara ortak ararlar ve kendi sapkınlıklarını bir başkasına yüklemek isterler.

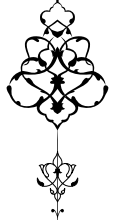
Günahkârlar kimi zaman şöyle derler: “Çünkü Kur’an bana gelmişken o, hakikaten beni ondan saptırdı...”¹

Bazen de şöyle derler: “Zayıf sayılanlar, büyüklük taslayanlara: ‘Siz olmasaydınız, elbette biz inanan insanlar olurduk’ derler.”²

Bir başka yerde günahkârların, kendilerinin sapkın olmalarına neden olduğu için şeytanı suçlayacakları ifade edilmiştir. Ancak şeytan onların bu yersiz eleştirilerine “ben size ancak vesvese vererek günaha davet ettim” diyecek ve sapkınlıklarının sorumluluğunun kendilerine ait olduğunu söyleyecektir.

¹ Furkan, 29

² Sebe, 31

214.

Nimetin Belaya ve Azaba Dönüşmesi

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ﴾

“Allah’ın nimetine nankörlükle karşılık veren ve sonunda kavimlerini helâk yurduna sürükleyenleri görmedin mi?”

İbrahim, 28

Kâfirler ve müşrikler büyük ilahi nimetleri küfre dönüştürürler.

- 1 - Tevhid gibi büyük bir nimeti, şirke tebdil ederler.
- 2 - Temiz fıtrat nimetini bırakıp, sapkınların yolunu takip ederler.
- 3 - Hurafeleri ilahi vahye tercih ederler.
- 4 - Allah’ın evliyası gibi büyük bir nimete tabi olmayı bırakıp nankörlük ederek tağutlara itaat ederler.
- 5 - Birçok rivayette şöyle bir ifade geçer: Ehl-i Beyt İmamları (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a and olsun ki insanların değiştirdiği nimetler biziz. İnsanlar bizleri terk ettiler ve başka rehberlere tabi oldular.”¹

¹ Mecmeu’l Beyan

215. İyi ve Kötü Arzular

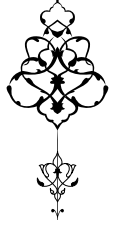
﴿ذُرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾

“Onları bırak; yesinler, eğleninler ve boş ümit onları oyalaya dursun. (Kötü sonucu) yakında bilecekler!”

Hicr, 3

İnsan arzularıyla yaşar ve insandan arzular alınırsa herhangi bir işi yapma gayreti içinde de olmayacaktır. İslam'ın kınadığı arzular aşağıdaki gibidir:

- 1 – Uzun arzular.
- 2 – Amelden fazla arzu.
- 3 – Herhangi bir eylem yapılmadan duyulan arzular.
- 4 – İnsanı gereksiz yere meşgul eden arzular.
- 5 – Kötü insanlardan beklenen iyi arzular.

216.

İsraf

﴿وَأْتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تَبْذِرْ تَبْذِيرًا إِنَّ الْمُبْذِرِينَ
كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾

“Akrobaya, yoksula ve yolda kalmışa haklarını ver! (Elindeki imkânları) gereksiz yere saçıp savurma! Çünkü saçıp savuranlar şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı nankörlük etmiştir.”

İsra, 26 -27

Ayette geçen ‘tebzir’ kelimesi, saçıp savurmak anlamına gelen ‘bezr’ sözcüğünden türetilmiştir. İki kişilik misafir için on kişilik hazırlık yapmak gibi...

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurdular: “Her kim Allah yolunun dışında harcama yaparsa müsriftir.” Ve yine İmam Cafer Sadık (a.s) kendisine sorulan ‘Acaba helal kazançta da israf olur mu?’ sorusuna şu yanıtı vermiştir: “Evet. Malını dağıtıp kendisine birşey bırakmayan, helal harcamada israf etmiştir.”

Saçıp savurmak anlamına gelen ‘tebzir’ genelde maddi konuları kapsasa da başka nimetler için de geçerlidir. Ömrün ve gençliğin heder edilmesi; düşünce, göz, kulak ve dili yanlış yolda kullanmak, salih olmayan insanlara mesuliyet verilmesi, liyakati olmadan gücünü aşan sorumlulukların altına girmek, faydasız ve zorunlu olmayan bilgilerin öğrenimi ve öğretimi bunlardan başlıcalarıdır.

217.

Konuşma Adabı

﴿وَأَمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمْ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا﴾

“Eğer Rabbinden umduğun bir rahmeti istemek için onlardan yüz çevirecek olursan, o zaman onlara yumuşak bir söz söyle.”

İsra, 28

Kur'an, insanlarla ne şekilde konuşulması gerektiği hususunda bir takım düsturlar beyan etmiştir. Bazıları şöyledir;

- 1 – Yumuşak söz söyleyin: “...yumuşak bir söz söyle.”
- 2 – Mülayim bir ifade ile anlatın: “...ona yumuşakça söz söyleyin.”¹
- 3 – Tatlı söz söyleyin: “...anne babaya tatlı ve güzel söz söyle.”²
- 4 – Doğru söz söyleyin: “Allah’tan sakınsınlar ve doğru söz söylesinler.”³
- 5 – Meşru sözler söyleyin: “...onlara meşru söz dışında söz söylemeyin...”⁴
- 6 – Etkili söz söyleyin: “kendilerine tesirli sözler söyle.”⁵

¹ Taha, 44

² İsra, 23

³ Nisa, 9

⁴ Bakara, 235

⁵ Nisa, 63

Kur'an'da Rızık ve Geçim

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا﴾

“Şüphesiz Rabbin, dilediğine rızık bol bol verir ve (dilediğine) kısar. Çünkü O, gerçekten kullarından haberdardır ve onları görmektedir.”

İsra, 30

Kur'an'da rızık ve geçim mevzusu oldukça geniş bir şekilde konu edilmiştir. Bu hususta ayetlerden elde edilen bazı noktalar şöyledir;

1 - Yaşayan tüm varlıkların rızık Allah'a aittir: “Yeryüzünde yaşayan bütün canlıların rızık ancak Allah'a aittir.”¹

2 - Geçimin kaynağı gökyüzüdür: “Gökte rızığınız ve size vaat olunan şeyler vardır.”²

3 - Eğer bütün insanların rızık geniş olursa bozgunculuk ve fesad da artar artıyor: “Allah, kullarına (tümüne birden) rızık bol bol verseydi, yeryüzünde mutlaka azgınlık ederlerdi.”³

4 - İnsanlar rızıklarının peşinde koşmalı ve elde etmek için gayret göstermelidirler: “Allah'ı bırakarak taptıklarınızın size hiçbir rızık vermeye güçleri yetmez. Öyle ise rızık Allah'ın katında arayın.”⁴

5 - Takva rızkın artmasına ve genişlemesine bir nedendir: “Allah, kendisine karşı gelmekten sakınan kimseye kurtuluş yolu sağlar, ona beklediği yerden rızık verir.”⁵

¹ Hud, 6

² Zariyat, 22

³ Şura, 27

⁴ Ankebut, 17

⁵ Talak, 3

Haksız Yere Cana Kıymanın Günahı

﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا﴾

“Allah’ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. Haksız yere öldürülenin velisine bir yetki tanımışsızdır. Artık o da öldürmekte aşırı gitmesin. Zira kendisi ne de olsa yardım görmüştür.”

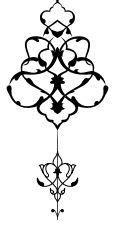
İsra, 33

Bir kimsenin canını almak ve insan öldürmek büyük günahlardandır. Her kim kısas dışında ve fesat yolla bir kimseyi öldürürse bütün insanları öldürmüş gibidir. “Bunun için İsrailoğullarına şöyle yazdık: ‘Kim bir kimseyi bir kimseye veya yeryüzünde bozgunculuğa karşılık olmadan öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur.’...”¹ Böyle bir günahın cezası ise ebedi cehennemdir. “Kim bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde temelli kalacağı cehennemdir.”² Bu ceza, silah çekerek ölümle tehdit eden ve müfsid ve muharib olarak tanınan kişi için de sabittir.³

¹ Maide, 32

² Nisa, 93

³ Maide, 33

220.

Yol Yürüme Adabı

﴿وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا
كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا﴾

“Yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü sen ne yeri yarabilirsin ne de boyca dağlara erişebilirsin. Bütün bunlar, Rabbinin katında hoşlanılmayan kötü şeylerdir.”

İsra, 37-38

İslam dini toplumlara itikadi, siyasi, askeri ve ekonomik meseleleri içerdği gibi, yolda yürüme adabı gibi cüzi meselelerde de düstur vermektedir. Şöyle ki;

- 1 - Yolda yürürken itidal üzerine ol: “Yürüyüşünde tabii ol.”¹
- 2 - Kibirle yol yürüme: “Yeryüzünde böbürlenerek yürüme...”²
- 3 - Yolda vakarlı ve mütevazı olarak yürü: “Rahman’ın kulları, yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir.”³
- 4 - Zengin bir şahıs olarak tanıtılan Karun’un çarşı ve pazarda kibirlice ve övünerek yürümesi eleştirilmiştir.⁴

¹ Lokman, 19

² Lokman, 18

³ Furkan, 63

⁴ bkz. Kasas,76

221. Kur'an'da İblis

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا﴾

“Hani meleklerle, ‘Âdem için secde edin’ demiştik, onlar da secde etmişlerdi. Yalnız İblis secde etmemiş, ‘Hiç ben, çamur hâlinde yarattığın kimse için secde eder miyim?’ demişti.”

İsra, 61

Kur'an'da İblis'in özellikleri:

- 1 – İblis, cin taifesindendir: “İblis cinlerdendi.”¹
- 2 – Orduları bulunmaktadır: “Ve İblis’in bütün orduları da...”²
- 3 – İblisin ordusu süvari ve piyade olarak insanları saptırmak için saldırır: “Onlardan gücünün yettiği kimseleri davetle şaşırt; süvarilerinle, yayalarınla onları yaygaraya boğ...”³
- 4 – İblisin Hz. Âdem’e (a.s) secde etmemesindeki neden ateş ve toprağı kıyaslamasıydı: “Ben Âdem’den hayırlıyım çünkü beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın.”⁴

Kur'an defalarca meleklerin secde edip şeytanın asilik yaptığını anlatmıştır.

¹ Kehf, 50

² Şuara, 95

³ İsra,64

⁴ A'raf, 12

Allah'ı Tanımanın Fitri Olması

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ فَلَمَّا نَجَّيْكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا﴾

“Denizde bir sıkıntıya düştüğünüz zaman, Allah’tan başka yalvardıklarınız kaybolup gider, fakat O sizi karaya çıkararak kurtarınca yüz çevirirsiniz. Zaten insan pek nankördür.”

İsra, 67

Tevhidin fitri olmasının delillerinden bir tanesi de insanın tüm maddi vesilelerden ümidini kestiği anda kendisini kurtarması için gönülden tek bir varlığa yönelmesidir.

Allah'ı reddeden bir şahıs İmam Cafer Sadık’tan (a.s) Allah'ı ispat edecek delili öğrenmek ister. İmam Cafer Sadık (a.s) bu şahsa: “Acaba gemide olduğun vakit hiç bir hadiseye duçar oldun mu?” diye sordu. İnanmayan şahıs cevap verdi: “Evet, gemimiz fırtına eseri sonucu alabora oldu ve ben bir parça tahtaya tutunarak hayatta kaldım.” İmam: “Bu hadiseyi yaşarken kalpten seni kurtarması için bir kudrete sığındığın mı?” deyince inanmayan şahıs ‘evet’ dedi. İmam: “İşte o sığındığın kudret, Allah’tır” buyurmuştur.

223. Kur'an'ın Özellikleri

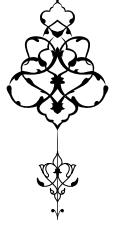
﴿قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ
وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا﴾

“De ki: ‘İnsanlar ve cinler, birbirine yardımcı olarak bu Kuran’ın bir benzerini ortaya koymak için bir araya gelseler, and olsun ki, yine de benzerini ortaya koyamazlar.’”

İsra, 88

Kur'an'ın eşsiz olması şu nedenlerden dolayıdır:

- 1 – Mucizedir.
- 2 – Akıcı ve çok boyutlu bir dil kullanır.
- 3 – Gelecekte haber verir.
- 4 – En iyi kıssaları ve hikâyeleri anlatır.
- 5 – En güzel davet yolunu kullanır.
- 6 – Dünyevi ve uhrevi bütün sahalardaki bireyseli, toplumsal, dünyevi ve uhrevi tüm meseleleri bütün zamanlar için açıklar.

‘İnşallah’ Kelimesini Söylemek

﴿وَلَا تَقُولَنَّ لِشَايٍ اِنِّى فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَدًا اِلَّا اَنْ يَّشَاءَ اللّٰهُ وَاذْكُرْ رَبَّكَ اِذَا نَسِيتَ

وَقُلْ عَسَى اَنْ يَّهْدِيَنِّىْ رَبِّىْ لَاۤ اَقْرَبُ مِنْ هٰذَا رَشَدًا﴾

“Herhangi bir şey için, Allah’ın dilemesi dışında: ‘Ben yarın onu yapacağım’ deme. Unuttuğun zaman Rabbini an ve şöyle de: ‘Umulur ki, Rab-bim beni doğruya daha yakın olana erdirtir.’”

Kehf, 23 – 24

‘İnşallah’ sözünü söylemek kişinin ilahi meşiyet ve kudrete olan itikadını yansıtır ve evliyaullahın dayanağıdır. Kur’an’ın Peygamberlerinin dilinden nakletmiş olduğu ayetler şöyledir:

- › Hz. Yakub (a.s) evladına şöyle seslenir: “Allah’ın izniyle güven içinde Mısır’a girin’ dedi.”¹
- › Hz. Musa (a.s), Hz. Hızır’a (a.s) şöyle söyler: “Musa: ‘İnşallah beni sabırlı bulacaksın ve senin hiçbir işine karşı gelmeyeceğim’ dedi.”²
- › Hz. Şuayb (a.s), Hz. Musa’ya (a.s) şöyle der: “...İnşallah beni iyi kimselerden bulacaksın.”³
- › Hz. İsmail (a.s), babası Hz. İbrahim’e (a.s)’a şöyle der: “... ‘Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulursun’ dedi.”⁴

Elbette ‘İnşallah’ ve ‘Euzubillah’ demek sadece dilde kalan bir söylem değil, hayatın tüm boyutlarını kuşatan bir bilincin ve kalbin kabulünün göstergesi olmalıdır.

¹ Yusuf, 99

² Kehf, 69

³ Kasas, 27

⁴ Saffat, 102

Secdenin Şekilleri

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا﴾

“Hani biz meleklerle, ‘Âdem için saygı ile eğilin’ demiştik de iblisten başka hepsi saygı ile eğilmişlerdi. İblis ise cinlerdendi de Rabbinin emri dışına çıktı. Şimdi siz, beni bırakıp da iblisi ve neslini, kendinize dostlar mı ediniyorsunuz? Hâlbuki onlar sizin için birer düşmandırlar. Bu, zalimler için ne kötü bir bedeldir!”

Kehf, 50

Secde üç çeşittir:

- 1 - Namaz secdesi gibi ibadet kastıyla yapılan, sadece Allah’a mahsus olan secde.
- 2 - Meleklerin Allah’ın emriyle Hz. Âdem’e (a.s)’a yaptıkları türden itaat secdesi.
- 3 - Hz. Yakub’un (a.s) Hz. Yusuf’un (a.s) akıbetini gördüğünde Allah’a yaptığı şükür secdesi.

226.

Kâmil ve Kuşatıcı Bir Ayet

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾

“De ki: ‘Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Bana, ‘Sizin ilâhınız ancak bir tek ilahdır’ diye vahyolunuyor.’ Kim Rabbine kavuşmayı ümit ediyorsa salih bir amel yapsın ve Rabbine ibadette kimseyi ortak koşmasın.”

Kehf, 110

Bu ayet-i kerimede hem tevhid -‘bir tek ilah’-, hem nübüvvet -‘bana vahyolunuyor’-, hem ahiret -‘Rabbine kavuşmayı’-, hem ilahi rahmete ümit -‘ümit ediyorsa’-, hem rahmete ulaşmak için gayret göstermek -‘salih bir amel yapsın’- ve hem de amelde ihlaslı olmak ‘kimseyi ortak koşmasın’ konuları birlikte zikredilmiştir. Bu yüzden Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Eğer ümmetime sadece ‘Kehf’ suresinin son ayeti nazil olsaydı, bu onlar için yeterli olurdu.”¹

¹ Tefsir-u Durru'l Mensur

Namaz Secdelerinin Rumuz ve Sırrı

﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى﴾

“Sizi yerden yarattık, oraya döndüreceğiz, sizi tekrar oradan çıkaracağız.”

Taha, 55

Emiru'l Müminin Ali (a.s), namaz secdesinin sırrı olarak bu ayet-i kerimeye işaret etmiş ve şöyle buyurmuştur: “İlk secdenin sırrı şudur: ‘Allah’ım! Ben ilk önce toprak idim’, ve secdeden başımı kaldırdığında ise şuna işaret eder: ‘sen beni topraktan yarattın’. İkinci secdeye varması ‘Allah’ım! Sen beni yeniden toprağa döndüreceksin’ ve secdeden yeniden kalkması da ‘beni kıyamet gününde topraktan yeniden yaratacaksın’ anlamındadır.”¹

¹ Biharul Envar, c.85, s.123

Peygamberlerin Af Talebinde Bulunması

﴿وَأَنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى﴾

“Şüphesiz ben, tövbe edip inanan ve salih ameller işleyen, sonra da doğru yol üzere devam eden kimse için son derece affedicim.”

Taha, 82

Peygamberler de Allah’tan mağfiret talebinde bulunmuşlardır:

Hız. Âdem (a.s): “Bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen biz kay-bedenlerden oluruz.”¹

Hız. Nuh (a.s): “Eğer beni bağışlamaz ve bana merhamet etmezsen, şüp-hesiz ziyana uğrayanlardan olurum.”²

Hız. İbrahim (a.s): “O, hesap gününde, hatalarımı bağışlayacağını um-duğumdur.”³

Hız. Musa (a.s): “Ey Rabbim! Beni ve kardeşimi bağışla!”⁴

Hız. İsa (a.s): “Eğer onları bağışlarsan, yine şüphesiz yok ki sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin.”⁵

Hız. Muhammed (a.s): “O’ndan bağışlama dile.”⁶

¹ A’raf, 23

² Hud, 47

³ Şuara, 82

⁴ A’raf, 151

⁵ Maide, 118

⁶ Nasr, 3

Kıyamet Görüntüsü

﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا﴾

“Kim de inanmış olarak salih ameller işlerse, o, ne zulme uğramaktan korkar, ne yoksun bırakılmaktan.”

Taha, 112

Taha suresinin son ayetlerinde genel olarak kıyametten sahnelere işaret edilmiştir:

- 1 - Sur'a üflenir ve ölümler dirilitilir: “Sur’a üflendiği gün...”¹
- 2 - Mücrimler yeniden haşredilir: “Suçluları gözleri korkudan göğermiş olarak haşrederiz.”²
- 3 - Dağlar un gibi savrulup dağıtılacak: “Rabbim onları ufalayıp savuracak.”³
- 4 - Tüm mevcudat Allah'ın davetine kulak kesilir: “O gün, hiçbir tarafa sapmadan davetçiye (Sur'a üfleyen çağrısına) uyarlar.”⁴
- 5 - Şefaât, Allah'ın izni olmadan gerçekleşmez: “O gün, Rahman'ın izin verdiği ve sözünden razı olduğu kimseden başkasının şefaati fayda vermez.”⁵
- 6 - Allah, ilminin kuşatıcılığıyla herkese hesap soracaktır: “Allah onların geçmişlerini de, geleceklerini de bilir. Onların hiçbirinin ilmi ise O'nu kuşatamaz.”⁶
- 7 - Her canlı Allah'ın hükmünün karşısında teslim olmuştur: “Bütün yüzler; diri, yaratıklarına hâkim ve onları koruyup gözeten Allah'a boyun eğmiştir.”⁷
- 8 - O gün zalimler ümitsizdirler: “Zulüm yüklenen, mutlaka hüsrana uğramıştır.”⁸
- 9 - Müminler ise sükûnet ve huzur içerisinde: “Kim de inanmış olarak salih ameller işlerse, o, ne zulme uğramaktan korkar, ne yoksun bırakılmaktan.”⁹

¹ Taha, 102

² Taha, 102

³ Taha, 105

⁴ Taha, 108

⁵ Taha, 109

⁶ Taha, 110

⁷ Taha, 111

⁸ Taha, 111

⁹ Taha, 112

Ölümün Siması

﴿وَمَا جَعَلْنَا لِيَشْرَ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِنْ مِتَّ فَهُمْ الْخَالِدُونَ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ بِالسَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾

“Biz, senden önce de hiçbir beşere ölümsüzlük vermedik. Şimdi sen ölürsen, onlar ebedi mi kalacaklar? Her nefis ölümü tadacaktır. Bir imtihan olarak size iyilik ve kötülük veririz. Sonunda Bize dönersiniz.”

Enbiya, 34-35

Kur'an ve rivayetlerde ölümün siması şu şekilde beyan edilmiştir:

1 – Ölüme hazırlanmak, Allah'ın velilerinin nişanelerindendir: “Allah'ın dostları olduğunu iddia ediyorsanız, (bunda da) samimi iseniz haydi ölümü isteyin!”¹

2 – “Ölüm insan için, genç kızın boynuna takılan gerdanlık gibidir.”²

3 – Ölüm yolun sonu değildir. İnsan hayatının ve yaşam şeklinin değişmesidir, tıpkı bir elbisenin yenilenmesi gibi.³

4 – Her nefis bu dünyadan göçüp gidecektir. Kimileri en zor şartlarda can verecektir, kimileri de bir gül koklar gibi...

5 – İnsanın ölümden korkması, tıpkı bir şoförün yakıtının az olmasından “Ah! Azığın azlığından ve yolun uzunluğundan!...”⁴, yüklemesi gereken yasaklı bir maddeyi (günahları) taşıması yüzünden ya da şoförlüğe hazır olmadığından korkması gibidir. Aksi takdirde ölümden niçin korkulsun ki?

¹ Cuma, 6

² Bu, İmam Hüseyin'in (a.s) Kerbela yolculuğu öncesinde yaptığı bir teşbihtir.

³ Biharu'l Envar, c.6, s.154

⁴ Nehcu'l Belaga, 77. Hikmetli Sözler

231. Hedefli Tüketim

﴿وَالْبُذْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

“İşte kurbanlık deve ve sığırları Allah’ın size olan nişanelerinden kıldık. Onlarda sizin için hayır vardır. Bağlı halde keserken üzerlerine Allah’ın adını anın. Yan üstü düşüp ölünce onlardan yiyin, isteyene de istemeyene de verin. Şükredersiniz diye onları böylece sizin buyruğunuza verdik.”

Hac, 36

İslam’da ne zaman ‘yemek’ meselesi konu edilse mutlaka yanında bir sorumluluk da zikredilir:

- › “yiyin için fakat israf etmeyin...”¹
- › “yiyin...itaat edin...”²
- › “yiyin...ve salih amel işleyin...”³
- › “yiyin...ve şükredin...”⁴

¹ A’raf, 31

² Hac, 36

³ Muminun, 51

⁴ Sebe, 15

Manevi Tekâmülün Aşamaları

﴿وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ﴾

“Rablerine dönecekleri için verdiklerini kalpleri ürpererek verirler.”

Muminun, 60

İnsanın manevi tekâmülü, ele alınan ayet-i kerimede de beyan edildiği üzere birkaç merhalede gerçekleşir:

- › Birinci merhale; kulun Allah’tan hasyet duymasına neden olan ilim ve bilinç: “Rablerinin azametinden korkup titreyenler.”¹
- › İkinci merhale; kulun derkettiği şeye sürekli ve derin bir iman duyması: “Rablerinin ayetlerine inananlar.”²
- › Üçüncü merhale; kulun her türlü aşikâr ve gizli şirkten uzak durması: “Rablerine ortak koşmayanlar.”³
- › Dördüncü merhale; kulun Allah’ın kendisine bahsetmiş olduklarından infak etmesi: “Rablerine dönecekleri için verdiklerini kalpleri ürpererek verirler.”

¹ Muminun, 57

² Muminun, 58

³ Muminun, 59

İdareciliğin Bazı Şartları

﴿وَلَا نَكْلِفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾

“Biz hiçbir kimseye gücünün yettiğinden fazla yük yüklemeyiz. Katımızda hakkı söyleyen bir kitap vardır. Onlar zulme, haksızlığa uğratılmazlar.”

Muminun, 62

İdareciliğin bazı koşulları aşağıdaki ayetlerde zikredilmiştir:

- 1 - İşin şahıslara bırakılması onların bilgileri ve yetenekleri miktarınca olmalıdır: “...gücünün yettiğinden fazla...”
- 2 - Bu kişilerin faaliyetlerine dakik bir şekilde nezaret etmelidirler: “...katımızda hakkı söyleyen bir kitap vardır.”
- 3 - Bireyleri tembih ve teşvik etmede adaletli olmalıdırlar: “...onlar zulme, haksızlığa uğratılmazlar.”

234.

﴿وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلْجُؤَ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾

“Biz onlara merhamet edip başlarına gelen zararı giderseydik, yine de azgınlıkları içinde bocalayıp kalırlardı.”

Muminun, 75

Tuğyan tarzı her insanda farklılık gösterir:

- › Âlimlerin tuğyanı, ilimleri nedeniyle böbürlenme ve gururlanmalarıdır.
- › Zenginlerin tuğyanı, sahip oldukları servetleri vesilesiyle cimrilik göstermeleridir.
- › Salihlerin tuğyanı, yaptıkları güzel amellerinin vesilesiyle   hret düşkünü ve riyak r olmalarıdır.
- › Heveslerine yenik düşenlerin tuğyanı,   hvetlerine uymalarında görünür.¹

¹ Tefsir-u Ruhu'l Beyan

235.

Azabın Ertelenmesinin Delilleri

﴿وَأَنَا عَلَىٰ أَنْ تُرِيكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ﴾

“Bizim onlara yönelttiğimiz tehditleri sana göstermeye elbette gücümüz yeter.”

Muminun, 95

Allah bu ayetle peygamberine kâfir ve sapkınlara azap edebileceğini bildirerek O’nu teselli etmiştir. Ancak bazı nedenlerden dolayı onların azabını ertelemektedir. Şöyle ki;

- 1 - Onlara tövbe etme fırsatı ve mühleti vermektedir,
- 2 - Onlara hücceti tamamlamaktadır,
- 3 - Hz. Peygamber’in (s.a.a) varlığı kâfirler için bile rahmet ve bereket nedenidir.

236. Ziyankârlar

﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ

الْكَافِرُونَ﴾

“Allah’la beraber, varlığına hiçbir delili olmadığı halde başka tanrıya tapanın hesabını Rabbi görecektir. Kâfirler elbette kurtuluşa erişemezler.”

Muminun, 117

Muminun suresinin ilk ayetlerinde geçen kurtuluşa erenler hakkında beyanatımız olmuştu. Şimdi bu surenin sonunda haklarında ‘kurtuluşa (felaha) erişemezler’ cümlesi kullanılan ziyankârlar hakkında verilen bilgilere geçelim:

- › Zalimler: “Zalimler felaha ulaşamazlar.”¹
- › Günahkârlar: “Günahkârlar kurtuluşa eremezler.”²
- › Sihir yapanlar: “Sihir yapanlar felaha ulaşamazlar.”³
- › Kâfirler: “Kâfirler kurtuluşa eremezler.”
- › Allah’a yalan isnat edenler: “Allah’a karşı yalan uyduranlar, kurtuluşa erişemezler.”⁴

¹ Enam, 135

² Yunus, 17

³ Yunus, 77

⁴ Yunus 69

237.

Dilin Fayda ve Afetleri

﴿إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّئًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ﴾

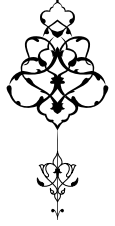
“Hani o iftirayı dilden dile dolaştırıyor; hakkında hiçbir bilginiz olmayan şeyleri ağızınıza alıp söylüyor ve bunu önemsiz bir iş sanıyordunuz. Hâlbuki bu, Allah katında büyük bir günahdır.”

Nur, 15

İnsanın ömrü boyunca hareket ettirmekten yorulmadığı ve ne de ağırdığına tanık olduğu tek uzvu dildir. Dilin hacmi küçük ancak günahı ve suçu büyüktür. Nice kafir iki cümleyle (şehadeteyn) Müslüman ve pak olmuş, nice Müslüman da küfür sözü ve dinin ahkâmını inkâr etmeleri yüzünden kâfir ve necis hale gelmiştir.

Dil; doğru konuşmakla, zikir, dua ve başkalarına nasihat etmekle safa bulur. Diğer taraftan ona buna acı söyleyip laf sokmak suretiyle de kasvete yol açabilir.

Dil, aklın kilidi ve ilmin meşalesidir. İlmi ve tecrübeleri nakletmede en ucuz ve en sade yol dildir.

Gaflet ve Aldırmazlığın Nedenleri

﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ
وَأَبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا﴾

“Onlar: ‘Haşa; Seni bırakıp başka dostlar edinmek bize yaraşmaz; fakat Sen onlara ve babalarına nimetler verdin de sonunda Seni anmayı unuttular ve helakı hak eden bir millet oldular’ derler.”

Furkan, 18

Kur’an’da gaflete neden olan bazı etkenler şu şekilde açıklanmıştır:

- 1 - Ele aldığımız ayet-i kerimede geçtiği üzere mal ve servet.
- 2 - Evlat ve aile: “Ey inananlar! Sizi, mallarınız ve çocuklarınız Allah’ı anmaktan alıkoymasın; böyle olanlar hüsrana uğrayanlardır.”¹
- 3 - Ticaret: “Bunları ne ticaret ve ne de alışveriş Allah’ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoyar.”²
- 4 - Şeytan, tefrika, kumar ve şarap: “Ey inananlar! İçki, kumar, putlar ve fal okları şüphesiz şeytan işi pisliklerdir, bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.”³

¹ Münafikun, 9

² Nur, 37

³ Maide, 90

Kur'an Okumada Tertil

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِيُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ

وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا﴾

“İnkâr edenler: ‘Kuran ona bir defada indirilmeliydi’ derler. Oysa Biz onu böylece senin kalbine yerleştirmek için azar azar indirir ve onu ağır ağır okuruz.”

Furkan, 32

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Tertil, Kur'an'ı açık bir beyan ile okumaktır (ne şiir, ne de nesir gibi). Kur'an'ın latif yerlerine geldiğiniz vakit durun. Ruh ve kalbinize safa verin. Okumadaki hedefiniz, surenin sonuna varmak olmasın.”¹

Hız. Emiru'l Müminin Ali şöyle (a.s) buyurdular: “Tertilden kasıt, Kur'an'da durulması gereken yerlere ve harflerin haklarına riayet etmektir.”²

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurdular: “Tertil; Kur'an'ı yavaş ve güzel okumaktır. Cehennem azabı ve ateşi hakkındaki ayetlere gelindiğinde durup Allah'a sığınmak, cennet ayetlerini okurken ise dua ederek Rahim olan Allah'tan cenneti dilemektir.”³

¹ Tefsiru'l Mecmau'l Beyan

² Tefsir'u Kenzu'l Dakaik ve Minhacu's-Sadıkın

³ Tefsir-i Numune

240.

Mutluluğa Yol Açan Etkenler

﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْجَفْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾

“Ey Rabbim! Bana bir hikmet bahşet ve beni salih kimseler arasına kat.”

Şuara, 83

Hız. İbrahim'in (a.s) duasında da işaret edildiği üzere insanın smutluluğu birkaç cümlede özetlenebilir:

- 1 - Allah'ı tanımak ve O'na olan deruni bir marifet: “Bana bir hikmet bahşet.”
- 2 - Salih bir toplumda yaşamak: “...beni salih kimseler arasına kat.”
- 3 - Tarihte güzel bir isim bırakmak: “Sonra gelecekler arasında beni doğrulukla anılanlardan kıl.”¹
- 4 - Ebedi cennete girmek: “Beni naim cennetinin varislerinden eyle.”²

¹ Şuara, 84

² Şuara, 85

241. Kur'an'ın Üstün Yönleri

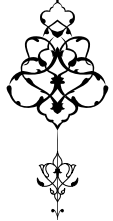
﴿نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ﴾

“Şüphesiz bu Kur'an, âlemlerin Rabbinin indirmesidir. Uyarıcılardan olası diye onu Ruhu'l Emin (Cebrail) senin kalbine apaçık Arapça bir dil ile indirmiştir. O, daha öncekilerin kitabında da zikredilmiştir.”

Şuara, 193 – 196

Kur'an'ı basit bir kitap gibi algılamamız gerekir. Çünkü

- 1 – Kaynağı 'Âlemlerin Rabbidir.'
- 2 – Vasıtası 'Ruhu'l-Emin'dir (Cebrail).
- 3 – Nazil olduğu yer, 'Hz. Peygamber'in (s.a.a) mukaddes kalbidir.
- 4 – Hedefi, insanların uyanışıdır. “*Uyarıcılardan olası diye...*”
- 5 – Dili, fasih ve kâmil olan apaçık Arapçadır.
- 6 – Müjdelenişi önceki semavi kitaplarda yapılmıştır: “...öcekilerin kitabında da zikredilmiştir.”

Duanın Kabul Olmama Nedenleri

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۗ إِنَّ إِلَهَ مَعِ

اللَّهُ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ﴾

“Yoksa darda kalana, kendisine yakardığı zaman karşılık veren, başındaki sıkıntıyı gideren ve sizi yeryüzünün sahipleri yapan mı? Allah’ın yanında başka bir ilah mı? Pek kıt düşünüyorsunuz.”

Neml, 62

Dualarımız eğer kabul olmuyorsa bu bazı sebeplerden dolayıdır:

1 - Dualarımız bizim sandığımız gibi bize hayır getirmeyeceğinden olabilir. (zaten dua hayır talebidir.)

2 - Dualarımız sıkıntılarımıza çözüm olacak ciddiyette ve kararlılıkta edilmemiş olabilir.

3 - Dua ederken ihlaslı olmayabiliriz. Yani Allah’ın huzurunda dua edip hacetlerimizi isterken, başka kimselere de ümit besliyor olabiliriz.

Kimi zaman dualarımızda istediklerimizin cevabında, Hekim olan Allah, birebir aynısını olmasa da bir benzerini bahşetmektedir. Kimi zaman da isteğimizin maslahatımıza uygun olmayışının Allah katında bilinmesinden dolayı, hacetimizi gidermek yerine bizi bulacak bir bela def edilir. Ve bazen de bu dünyada hacetimiz karşılanmayıp, ahirette telafisi yapılır. Bazen de dua eden şahsın kendisi yerine nesline lütufta bulunulur. Bu saydıklarımızın her biri rivayetlerde beyan edilmiştir.

Sükûnet ve Huzur Vesileleri

﴿أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾

“Size geceyi dinlenesiniz, karanlık ve gündüzü çalışmanız diye aydınlık olarak yarattığımızı görmediler mi? Doğrusu bunda, inanan millet için dersler vardır.”

Neml, 86

Kur'an'da bazı işler huzura ulaşma vesilesi olarak tanıtılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir:

1 – Allah'ı hatırlamak: “Onlar, inananlar ve kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşanlardır.”¹

2 – Gaybi yardımlar: “O, inananların imanlarını kat kat artırmaları için kalplerine huzur ve güven indirendir. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”²

3 – Mukaddes eşya ve eserler: “Peygamberleri onlara, ‘Onun hükümdarlığının alameti, size sandığın gelmesidir, onda Rabbinizden gelen gönül rahatlığı ve Musa ailesinin ve Harun ailesinin bıraktıklarından kalanlar var; onu melekler taşır, eğer inanmışsanız bunda sizin için delil vardır’ dedi”³

4 – Evliyaullahın teşvik ve duaları: “Mallarımın bir kısmını, kendilerini temizleyip artıracak sadaka olarak al, onlara dua et; senin duan onlar için bir güvendir. Allah iştir ve bilir.”⁴

5 – Evler: “Allah size evlerinizi dinlenme yeri kıldı.”⁵

6 – Eş: “İçinizden, kendileriyle huzura kavuşacağımız eşler yaratıp; aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi, O'nun varlığının belgelerindendir.”⁶

7 – Gece: “Size geceyi dinlenesiniz diye karanlık ve gündüzü çalışmanız diye aydınlık olarak yarattığımızı görmediler mi?”

¹ Ra'd, 28

² Fetih, 4

³ Bakara, 248

⁴ Tevbe, 103

⁵ Nahl, 80

⁶ Rum, 21

Minnet Duyulacak Nimetler

﴿وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾

“Biz ise, istiyorduk ki yeryüzünde ezilmekte olanlara lütufta bulunalım, onları önderler yapalım ve onları varisler kılalım.”

Kasas, 5

Kuşkusuz bütün nimetler Allah tarafından. Allah'ın her nimetine karşı kulların minnet duyması gerekirken bazı özel nimetler için 'minnet' ifadesinin kullanılmış olması dikkat çekicidir. Bu durum bu nimetlerin değerinin yüksekliğine işarettir. Ezcümle:

1 – İslam nimeti: “Allah size iyilikte bulundu, iyice araştırıp anlayın, Allah işlediklerinizden şüphesiz haberdardır.”¹

2 – Nübüvvet nimeti: “And olsun ki Allah, inananlara, ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara kitap ve hikmeti öğreten, kendilerinden bir peygamber göndermekle iyilikte bulunmuştur.”²

3 – Hidayet nimeti: “Müslüman oldular diye seni minnet altında bırakmak isterler. De ki; ‘Müslüman olmanızla beni minnet altında tutmayın, hayır; eğer doğru kimselerseniz, sizi imana eristirmekle Allah sizi minnet altında bırakır.’ ”³

4 – Müminlerin hâkimiyeti nimeti: “Biz ise, istiyorduk ki yeryüzünde ezilmekte olanlara lütufta bulunalım, onları önderler yapalım ve onları varisler kılalım”

¹ Nisa, 94

² Al'i İmran, 164

³ Hucurat, 17

245.

Manevi Düşmanlar

﴿ فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّهَا يُتَّبَعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ
بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾

“Eğer, sana cevap veremezlerse, onların sadece heveslerine uyduklarını bil. Allah’tan bir yol gösterici olmadan hevesine uyandan daha sapık kim vardır? Allah zalim milleti şüphesiz ki doğru yola erdirmez.”

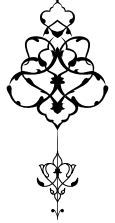
Kasas, 50

İnsan için üç manevi düşman sayılmıştır. Dünyevi cilveler, nefsanî temayüller ve şeytanın vesveseleri.

Bunlar içinde dünya ve dünyanın cilveleri bir kilit gibidir. Bu kilit bir yöne hareket ettirilerek kapıyı açar, aksi yönde de kapıyı kapatır. Yani hem bu durumdan güzelce yararlanılabilir hem de kötü yolda kullanılabilir.

Şeytanın vesveseleri de – her ne kadar tesirleri olsa da – insanı günaha mecbur bırakacak mahiyette değildir. Ayrıca şunu da belirtmeliyiz ki şeytanın Allah’ın velilerinin kalbine nüfuz ve tasallut etme kudreti yoktur. Ancak ikinci sırada yer alan düşman olan hevesler ve nefsanî temayüller; insan için diğerlerinden daha etkili ve daha tehlikeli bir düşman kabul edilir.¹

¹ Tefsiru’l Etibu’l Beyan

246.

Kıyamet Günü Soruları

﴿ قَالَ إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلَا يُسْئَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴾

“Karun: ‘Bu servet ancak, bende mevcut bir ilimden ötürü bana verilmiştir’ demişti. Allah’ın, önceleri, ondan daha güçlü ve topladığı şey daha fazla olan nice nesilleri yok ettiğini bilmez mi? Suçluların suçları kendilerinden sorulmaz.”

Kasas, 78

Soru: Birçok Kur’an ayetinde kıyamet günü sorularının herkesi: “And olsun ki, kendilerine peygamber gönderilenlere soracağız”¹, her şeyi: “İşlediklerinizden, and olsun ki, sorumlu tutulacaksınız.”², bütün hallerini: “İçinizdekini açıklasınız da gizleseniz de Allah sizi onunla hesaba çeker.”³ ve her yeri: “Ey oğulcuğum! İşlediğin şey, bir hardal tanesi ağırlığına olsa da, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa, Allah onu getirip meydana kor.”⁴ kapsadığı ifade edilmişken konu edilen ayette neden “Suçluların suçları kendilerinden sorulmaz” ifadesi yer almıştır?

Cevap: Soru sorulma hususundaki ayetler kıyamet günüyle ilgilidir ancak ele alınan ayet-i kerimedeki soru, Karun için dünyada vuku bulacak ilahi azabın nüzul zamanına işarettir. İlahi azabın indiği vakitte artık ne soru ve ne de cevap için mühlet verilmez.

¹ A’raf, 6

² Nahl, 93

³ Bakara, 284

⁴ Lokman, 16

İtaatin Çeşitleri

﴿وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

“Eğer, hakkında hiçbir bilgi sahibi olmadığın bir şeyi bana ortak koşman için seninle uğraşırlarsa, onlara itaat etme. Fakat dünyada onlarla iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Ben de size yapmakta olduğunuz şeyleri haber vereceğim.”

Lokman, 15

Kur'an'ı Kerim'de üç çeşit itaat bulunur:

1 – Allah'a, Peygamber'e ve emir sahiplerine -Ehl-i Beyt'e (a.s)- olan mutlak itaat: “Ey İman edenler! Allah'a itaat edin, Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin.”¹

2 – Kâfirlere, münafıklara, bozgunculara, günahkârlara, zalimlere... olan mutlak itaatsizlik: “...kâfir ve münafıklara itaat etme.”², “Onlardan hiçbir günahkâra ve hiçbir kâfire itaat etme.”³, “Nefis arzusuna uyma, yoksa seni Allah'ın yolundan saptırır.”⁴

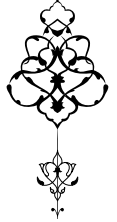
3 – Ebeveyne yapılan şartlı itaat. Yani eğer faydalı ya da mubah bir emir verilerse onlara itaat etmek gerekir. Ancak Allah yolundan başka bir yola davet ederlerse onlara itaat edilmemelidir.

¹ Nisa, 59

² Ahzab, 1

³ İnsan, 24

⁴ Sad, 26

Soru Sormanın Nedenleri

﴿يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُذِيرُكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا﴾

“İnsanlar senden kıyametin zamanını soruyorlar; de ki: ‘Onun bilgisi ancak Allah katındadır; ne bilirsin, belki de zamanı yakındır’.”

Ahzab, 63

Soru sorma nedenleri çeşitlilik gösterir:

- › Kimi zaman sınamak için soru sorulur. İmtihan sorularında olduğu gibi.
- › Kimi zaman istihza ve alay etmek için sorulur. Mütekebbir ve güçlü birinin zayıf kimseye sorduğu sorular gibi.
- › Bazen de şaşkınlıktan soru sorulur. Korkak bir kimsenin cesur birisine soru sorması gibi.
- › Kimi zaman muhatabı çıkmaz yola sokmak için soru sorulur. Sorgucuların suçluyu sorgulamalarında olduğu gibi.
- › Kimi zaman konuyu değiştirmek için soru sorulur. Öğretmenin böyle bir durumda öğrencilerine soruduğu sorular gibi.
- › Bazen de muhatabın şüpheye düşmesi için sorulur. Sapkın bir hocanın öğrencine sorduğu sorular bu türdendir.
- › Kimi zaman da kaygıyı gidermek için soru sorulur. Annenin evladına sorduğu sorular gibi.
- › Kimi zaman soru öğrenmek için sorulur. Cahilin âlime soru sorması gibi.
- › Kimi zaman da soru azarlamak için sorulur. Öğretmeninin öğrencinin tembelliği yüzünden sorduğu sorular gibi.

249. Uğursuzluk İnancı

﴿قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

“Dediler ki: ‘Şüphesiz biz sizin yüzünüzden uğursuzluğa uğradık. Eğer vazgeçmezseniz, sizi mutlaka taşlarız ve bizim tarafımızdan size elem dolu bir azap dokunur.’”

Yasin, 18

Uğursuzluk inancı eskiden beri mevcut olan hurafelerdendir. Bugün de dünyanın doğusunda da ve batısında da görülmektedir. Her hal-
kın ve coğrafyanın uğursuz kabul ettiği birşey vardır. İslam dini, bunu şirk olarak kabul etmiş ve ‘uğursuz kabul etme şirktir’¹ hükmü ile bu inancın üzerine butlan çizgisi çekmiştir. Uğursuzluk inancının telafisi ise ‘Allah’a tevekkül’ olarak açıklanmıştır: ‘Uğursuzluk inancının kefareti tevekküldür.’²

Uğursuzluk inancının olumsuz etkileri vardır; insanlara suizanda bulunmak, işlerde durgunluk, yenilgi telkininde bulunma, kendini küçük görme hissiyatı gibi. En kötü uğursuzluk inancı ise, Allah’ın velilerine ve mukaddesata duyulandır.

¹ Biharul Envar, c.55, s.322

² Usul’u Kâfi, c.8, s.198

250.

Bir Ayet ile Kur'an'ın Siması

﴿ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴾

“Bu Kur'an, ayetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.”

Sa'd, 29

Kur'an'ın siması adeta bu ayette resmedilmiştir:

- 1 - O'nun metni yazılmıştır: *'kitap'*
- 2 - Kaynağı vahiy ve Allah'ın sonsuz ilmidir. *'indirdiğimiz'*
- 3 - Vahyin nazil olduğu kişi masumdur: *'sana -Hz. Peygamber'e- (s.a.a)*
- 4 - Muhtevası çok bereketlidir: *'mübarek bir kitaptır'*
- 5 - Nazil olma hedefi, üzerinde düşünülmesidir: *'ayetlerini düşünsünler'*
- 6 - Maarif ve ilmi, manevi hareketin ve Allah'a yakınlığın mukaddimesidir: *'öğüt alsınlar diye'*
- 7 - Her kim bu muvaffakiyete sahip olursa, akıl sahiplerindendir: *'akıl sahipleri'*

251. Örnek Hükümet

فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِ رُحَاءِ حَيْثُ أَصَابَ وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ
وَأَخْرَيْنَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٦﴾

“Bunun üzerine biz rüzgârı onun emrine verdik. Onun emriyle istediği yere yumuşacık akardı. Bina kuran ve dalgıçlık yapan şeytanları da, demir halkalarla bağlı diğerlerini de (onun emrine verdik). ‘İşte Bizim bağışımız budur; ister ver, ister tut, hesapsızdır.’ dedik. Doğrusu onun katımızda yakınlığı ve güzel bir istikbali vardır.”

Sa'd, 36 – 40

Allah bu ayetinde Hz. Süleyman'a (a.s) lütfettiği nimetlere işaret etmiştir. Şöyle ki;

Rüzgâra hükmetme, cin tairesinin gücünden istifade etme, güçlü ordular seferber etme, , ilahi yakınlık makamı ve parlak bir gelecek. Bu nimetler Hz. Süleyman'ın (a.s) istediği örnek devletin nimetlerinden bazılarıdır.

Evet, örnek bir devlet şu özelliklere sahip olmalıdır;

1 - Yıkıcı güçlerden yana güvencede olmalıdır: “demir halkalarla bağlı diğerlerini de (Onun emrine verdik.)”

2 - Hızlı ulaşım ve nakliye sorunlarını halletmiş olması gerekir: “Bunun üzerine biz rüzgârı onun emrine verdik. Onun emriyle istediği yere yumuşacık akardı.”

3 - Uzmanlardan yararlanmalıdır: “Bina kuran ve dalgıçlık yapan şeytanları da(emrine verdik)”

4 - Karar alma yetkisine sahip olmalıdır: “İster ver, ister (elinde) tut”

5 - Gerçekleştirmek istenilen icraatlar için eli açık olmalıdır: “hesapsızdır”

6 - Manevi geleceği temin edilmiş olmalıdır: “Doğrusu onun, bizim katımızda büyük bir değeri ve güzel bir yeri vardır.”

252.

En Güzel Olmak ve En Güzeli İstemek

﴿وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ الْعَذَابُ بُعْتَةً وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾

“Size ansızın, farkına varmadan azap gelmeden önce Rabbinizden size indirilen en güzel söze, Kuran’a uyun.”

Zümer, 55

Allah’ın tüm işleri en güzel vecih ile ve en güzel şekilde gerçekleşmiştir.

– Her ne yaratılmış ise en güzel şekilde yaratılmıştır: “O ki, yarattığı her şeyi güzel yaptı.”¹ “Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir.”² “Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık.”³

– Allah’ın kıssaları en güzel kıssalardır. “Sana en güzel kıssaları anlatıyoruz.”⁴

– Allah’ın hükmü en güzel hükümdür: “Kimin hükmü Allah’ınkinden daha güzeldir?”⁵

Biz insanlardan da işlerimizi en güzel şekilde yapmamızı emretmiştir:

– En güzel söze tabi olalım: “Sözünü dinleyip de onun en güzeline uyanlar.”⁶

– En güzel sözü söyleyelim: “İnanan kullarıma söyle, en güzel şekilde konuşsunlar.”⁷

– Kötülüklere en güzel şekilde yanıt verelim: “İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav.”⁸

¹ Secde, 7

² Muminun, 14

³ Tin, 4

⁴ Yusuf, 3

⁵ Maide, 50

⁶ Zümer, 18

⁷ İsra, 53

⁸ Fussilet, 34

– İnsanların hürmetine en güzel şekilde yanıt verelim: “Size bir selam verildiği zaman, ondan daha iyisiyle selam verin.”⁹

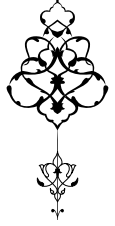
– Yetim malına karşı en güzel şekilde davranalım: “Yetimin malına ergin çağa ulaşana kadar en güzel şeklin dışında yaklaşmayın.”¹⁰

– İnsanlarla en güzel şekilde münakaşa edip, tartışalım: “Rabbinin yoluna, hikmetle, güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et.”¹¹

⁹ Nisa, 86

¹⁰ İsra, 34

¹¹ Nahl, 125

Kur'an'da Mağfiret Nedenleri

﴿غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطُّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾

“O, günahı bağışlayan, tövbeyi kabul eden, cezası şiddetli, lütfu bol olan-
dır. O’ndan başka tanrı yoktur, dönüş O’nadır.”

Mümin, 3

Kur'an'da bağışlanmak için bazı vesilelerden bahsedilmiştir: Örneğin;

1 – İman: “Bize, hatalarımızı ve senin bize zorla yaptırdığın büyüğü bağışlaması için Rabbimize iman ettik.”¹

2 – Takva: “Ey iman edenler! Eğer Allah’a karşı gelmekten sakınırsanız; O, size iyiyi kötüden ayırt edecek bir anlayış verir ve sizin kötülüklerinizi örter, sizi bağışlar.”²

3 – Peygamberlere itaat: “De ki: ‘Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın...’”³

4 – İnsanları affedip, bağışlamak: “Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar.”⁴

5 – Karzu’l Hasane ve insanlara borç vermek: “Eğer Allah’a güzel bir ödünç takdiminde bulunursanız, onu sizin için kat kat yapar ve sizi bağışlar.”⁵

6 – Cihad: “Allah’a ve Resulüne inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Eğer bilerseniz, bu sizin için daha hayırlıdır. Böyle yaparsanız, Allah günahlarınızı size bağışlar.”⁶

7 – İbadet: “Allah’a kulluk edin; O’ndan sakının ve bana itaat edin ki Allah günahlarınızı size bağışlasın.”⁷

¹ Taha, 73

² Enfal, 29

³ Al’i imran, 31

⁴ Nur, 22

⁵ Teğabun, 17

⁶ Saf, 11 – 12

⁷ Nuh, 3 – 4

8 – Büyük günahlardan kaçınma: “Size yasak edilen büyük günahlardan kaçınırsanız, kusurlarınızı örter ve sizi şerefli bir yere yerleştiririz.”⁸

9 – Dua, istiğfar ve bağışlanma dileme: “... ‘Beni affet’ dedi.”⁹

10 – Allah’ın velilerinin insan için dua etmesi: “...Ey babamız! Allah’tan suçlarımızın bağışlanmasını dile.”¹⁰

⁸ Nisa, 31

⁹ Kasas, 16

¹⁰ Yusuf, 97

İslam ve Sevinç

﴿ذَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ﴾

“Bu, sizin yeryüzünde haksız yere şımarmanızdan ve böbürlenmenizden ötürüdür.”

Mümin, 75

İslam fitrat dinidir ve insanın fitri isteklerinden olan mutlu ve şâd olmaya muhalefet etmez. Kınanan şey yersiz eğlenmedir ki Kur'an bunun çeşitli boyutlarını açıklamıştır. Örneğin;

- › Kimileri savaşa katılmadıklarından dolayı mutlu olurlar: “Allah'ın Resulüne karşı gelerek (sefere çıkmayıp) geri bırakılanlar, oturup kalmalarına sevindiler.”¹
- › Kimileri servete sahip olduklarından dolayı mutludurlar: “...Onlar ise dünya hayatı ile sevinmektedirler.”²
- › Müminlerin yaşadıkları zorluklardan dolayı mutlu olurlar: “Size bir iyilik dokunursa, bu onları üzer. Başınıza bir kötülük gelse, ona sevinirler.”³
- › Sahip olunan ilimle mutlu oldular: “Peygamberleri onlara apaçık deliller getirince, sahip oldukları bilgi ile şımdılar.”⁴

Ama mutluluk, hak ve ilahi lütuf esasına dayanırsa, insanlara hizmet etme, manevi mükemmelliğe ulaşma hususunda olursa kıymetlidir. “De ki: ‘Bunlar, Allah'ın bol nimeti ve rahmetiyledir.’ Buna sevininler.”⁵

¹ Tevbe, 81

² Ra'd, 26

³ Al'i İmran, 120

⁴ Mümin, 83

⁵ Yunus, 58

255.

Allah'ın Saptırmasının Anlamı

﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ﴾

“Allah, kimi saptırırsa artık bundan sonra onun hiçbir dostu yoktur. Azabı gördüklerinde zalimlerin, ‘Dünyaya dönmek için bir yol var mı?’ dediklerini görürsün.”

Şura, 44

Her ne kadar bazı Kur'an ayetleri, yoldan çıkmışların sapkınlıklarını Allah'a nispet ediyor olsa da diğer bazı ayetler de bu durumu tefsir edip açıklamaktadır:

- 1 – “İşte Allah, aşırı giden şüpheli kimseleri böyle saptırır.”¹
- 2 – “Onunla saptırdığı yalnız fasıklardır.”²
- 3 – “Allah, zalimleri saptırır.”³
- 4 – “Allah kâfirleri böyle şaşırtır.”⁴

Diğer bir ifadeyle insanların -hiçbir şey yapmadan- delaletle sürüklenmesi diye birşey yoktur. Sadece ceza israf, küfür ve fısklarının sonucu olarak sapıklık vadisine sürülenlere verilmiş ceza söz konusudur.

¹ Mümin, 34

² Bakara, 26

³ İbrahim, 27

⁴ Mümin, 74

Şeytanın Musallat Olma Aşamaları

﴿وَمَنْ يَغْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نَقِيضٌ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ﴾

“Rahman olan Allah’ı anmayı görmezlikten gelene, yanından ayrılmayacak bir şeytanı arkadaş veririz. Şüphesiz onlar bunları yoldan alıkoyarlar, bunlar da doğru yola eriştiklerini sanırlar.”

Zuhruf, 36 – 37

1 – Şeytanın siyaseti adım adım yaklaşmaktır: “Şeytanın izinden yürümeyin...”¹

2 – Birinci merhale vesvese telkin etmektir: “Nihayet şeytan ona vesvese verip...”²

3 – İkinci merhale temas sağlamaktır: “...kendilerine şeytandan bir vesvese dokunduğu zaman”³

4 – Üçüncü merhale kalbe nüfuz edip işgal etmektir: “O ki insanların göğüslerine fısıldar”⁴

5 – Dördüncü merhalede ruhta kalıcı olmaktır: “...biz onun başına bir şeytan sararız. Artık o, onun ayrılmaz dostudur”⁵

6 – Beşinci merhalede insanı kendi hizbine nefer yapmaktadır: “Şeytan onları hâkimiyeti altına alıp...”⁶

7 – Altıncı merhalede insanın velisi olur: “...onlara emredeceğim...”⁷

8 – Yedinci merhalede insanın kendisi bir şeytana dönüşmektedir: “...insan ve cin şeytanlarını düşman yaptık”⁸

¹ Bakara, 168

² Taha, 120

³ A’raf, 201

⁴ Nas, 5

⁵ Zuhruf, 36

⁶ Mücadele, 19

⁷ Nisa, 119

⁸ Enam, 112

İmam Ali (a.s) Nehcu'l Belağ'a'da şöyle buyurur: "Şeytan gönüllerinde yuva yaptı, yumurtladı, civciv çıkardı, onları kendi eteğinde terbiye etti, büyüttü."⁹

Allah'ın Zikrinden Yüz Çevirmenin Neticeleri

Allah'ın zikrinden yüz çevirmenin neticeleri şu şekilde görülür:

1 – Hayır yolundan uzakta kalmak: "*Şüphesiz onlar bunları yoldan alıkoyarlar...*"¹⁰

2 – Fikrî olarak yanlış düşüncelere dalarak hidayet yolunda olduğunu sanmak: "*...bunlar da doğru yola eriştiklerini sanırlar.*"¹¹

3 – Nasihat kabul etmemek: "*Kendilerine öğüt verildiğinde öğüt almazlar.*"¹²

4 – Tövbe etmez çünkü kendisini yoldan çıkmış olarak görmez.

5 – Hayatını sıkıntı içerisinde idame ettirir: "*Kim de beni anmaktan yüz çevirirse şüphesiz onun sıkıntılı bir hayatı olacak...*"¹³

6 – Her kim dünyada gerçeği ve hakkı görmekten yana kör ise, ahirette de kör olarak haşredilecektir: "*Kim bu dünyada körlük ettiyse ahirette de ködür.*"¹⁴

⁹ Nehcu'l Belağ'a, 7. Hutbe

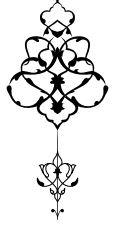
¹⁰ Zuhruf, 37

¹¹ Zuhruf, 37

¹² Saffat, 13

¹³ Taha, 124

¹⁴ İsra, 72

257.

Kur'an ve Hz. Peygamber'in (s.a.a) Bedeninin Uzuvarları

﴿فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

“Belki onlar hatırlayıp kendilerine gelirler diye biz onu (Kur'an'ı), senin dilinle kolaylaştırdık.”

Duhan, 58

Allah'ın Hz. Peygamber'e (s.a.a) olan yakınlığını ve sevgisini, Kitabı'nda Resulünün bazı beden uzuvlarını beyan etmesinde görmekteyiz:

1 – Çehre-yüz: “Biz senin çok defa yüzünü göğe doğru çevirip durduğunu (vahiy beklediğini) görüyoruz.”¹

2 – Göz: “Kâfirlerden bir kısmını faydalandırdığımız şeylerde sakın gözün kalmasın. Onlara karşı mahzun olma ve müminlere (şefkat) kandanı indir.”²

3 – Dil: “Onu senin dilin ile (indirip) kolaylaştırdık.”³

4 – Bel: “Belini büken yükünü üzerinden almadık mı?”⁴

5 – El: “Elini boynuna bağlama, büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır ve çaresiz kalırsın.”⁵

6 – Ömür: “Ömrüne and olsun ki...”⁶

7 – Boyun: “Elini boynuna bağlama, büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır ve çaresiz kalırsın.”⁷

8 – Kalp: “Biz onu böylece senin kalbine yerleştirmek için...”⁸

9 – Sine: “Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi?”⁹

¹ Bakara, 144

² Hicr, 88

³ Meryem, 97

⁴ İnşirah, 3 – 4

⁵ İsra, 29

⁶ Hicr, 72

⁷ İsra, 29

⁸ Furkan, 32

⁹ İnşirah, 1

﴿أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ وَأَصْلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ
وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾

“Nefsinin arzusunu ilâh edinen, Allah’ın; bildiği için saptırdığı ve kulağını ve kalbini mühürlediği, gözüne de perde çektiği kimseyi gördün mü? Şimdi onu Allah’tan başka kim doğru yola eristirebilir? Hâlâ düşünüp ibret almayacak mısınız?”

Casiye, 23

Heveslere uymak, insanın algılama yetisini elinden alır. Ne hakikati görebilecek gözü, ne hakkı duyacak kulağı ve ne de doğruyu idrak edecek kalbi vardır artık.

Heveslere tabi olmanın nedeni maddiyata yönelmektir. Kur’an’ın bir başka ayetinde şöyle buyrulur: “...*Fakat o, dünyaya meyletti ve hevesine uydu.*”¹

– Fitnenin ve isyanın esasını teşkil eder: “Hevesler, fitnelerin bineğidir.”² “Fitnenin kaynağı, heveslere tabi olmaktır.”³

– Adaletli olmaya engeldir: “...*Heveslerinize uyup adaletten sapmıyım...*”⁴

– Allah’ın yolundan çıkmaya sebeptir. “*Heva ve hevesine uyma, yoksa seni Allah’ın yolundan saptırır.*”⁵

– İnsanın helak olmasına nedendir. “*Kendi heva ve hevesine uyan kimse seni, ona iman etmekten alıkoymasın; sonra helak olursun.*”⁶

Ve bahsi geçen ayette heveslerin, kulağa ve kalbe mühür vurulmasına neden olduğunu okuyoruz: “...*Allah’ın; bildiği için saptırdığı ve kulağını ve kalbini mühürlediği...*”

¹ A’raf, 176

² Ğureru’l Hikem

³ Usul’u Kâfi, c.1, s.54

⁴ Nisa, 135

⁵ Sa’d, 26

⁶ Taha, 16

﴿فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا أَثْبَثْتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَتَأَقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدَ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَكِن لِّبَلَاغٍ لِّبَعْضِكُم بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ﴾

“Savaşta inkâr edenlerle karşılaştığınızda boyunlarını vurun; sonunda onlara üstün geldiğinizde onları esir alın; savaş sona erince onları ya karlıksız, ya da fidye ile salıverin; Allah dilemiş olsaydı, onlardan başka türlü öç alabilirdi, bunun böyle olması, kiminizi kiminizle denemek içindir. Allah, kendi yolunda öldürülenlerin işlerini boşa çıkarmaz.”

Muhammed, 4

İslam’da cihadın felsefesi birkaç noktada beyan edilmiştir:

1 - Kendimizi ve mazlumları savunmak için: “Kendilerine savaş açılan Müslümanlara, zulme uğramaları sebebiyle cihad için izin verildi.”¹ “... Müşrikler nasıl sizinle topyekûn savaşıyorlarsa siz de onlara karşı topyekûn savaşın ve bilin ki Allah sakınanlarla beraberdir.”²

2 - Fesat ve fitneyi bitirmek sonlandırmak için “Hiçbir zulüm ve baskı kalmayınca ve din yalnız Allah’ın oluncaya kadar onlarla savaşın.”³

3 - Tevhid merkezini korumak için: “Allah insanların bir kısmını diğeriyle savmasaydı, manastırlar, kiliseler, havralar ve içinde Allah’ın adı çok anılan camiler yıkılıp giderdi.”⁴

4 - Ahkâm ve ilahi hudutların muhafazası için: “Kitap verilenlerden, Allah’a, ahiret gününe inanmayan, Allah’ın ve Peygamberinin haram kıldığını haram saymayan, hak dinini din edinmeyenlerle, boyunlarını büküp kendi elleriyle cizye verene kadar savaşın.”⁵

¹ Hac, 39

² Tevbe, 36

³ Bakara, 193

⁴ Hac, 40

⁵ Tevbe, 29

Birkaç Şey, Birkaç Şeye Bağımlıdır

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾

“Ey inananlar! Siz Allah’ın dinine yardım ederseniz, O da size yardım eder, ayaklarımızı savaşta sabit kılar.”

Muhammed, 7

Allah birkaç şeyi, birkaç şeye bağımlı kılmıştır:

– Allah’ın inayeti ve himayesi, insanların O’nu zikrine bağlıdır: “Artık Beni anın, Ben de sizi anayım...”¹

– Yardım ve zaferi, insanların dine yardım etmesine bağlıdır: “Siz Allah’ın dinine yardım ederseniz, O da size yardım eder...”²

– Bereket ve fazlalaştırmayı, insanların şüküründe karar kılmıştır: “And olsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım.”³

– Ahdine vefasını, insanların O’nun ahdine vefalı olmasına bağlamıştır⁴: “Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimeti hatırlayın ve ahdimi yerine getirin ki; ben de ahdimi yerine getireyim; yoksa benden korkun.”⁵

¹ Bakara, 152

² Muhammed, 7

³ İbrahim, 7

⁴ Tefsir’u Keşfu’l Esrar

⁵ Bakara, 40

261.

Peygamberlerin İstiğfar Etmesi

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ﴾

“Bil ki Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur. Hem kendinin, hem de inanmış erkek ve kadınların günahlarının bağışlanmasını dile! Allah, gezip dolaştığınız yeri de, içinde kalacağınız yeri de bilir.”

Muhammed, 19

Mu’min suresinin 55. ayetinde de “...günahın için istiğfar dile” ifadesi geçmiştir. Bütün peygamberler masum ve gûnahtan uzak olduklarına göre bu bağışlanma talebi şu birkaç nedenden dolayıdır denilebilir;

1 - Her ne kadar günahkâr olunmasa da istiğfar ve bağışlanma dileme bir ibadettir.

2 - Günah olarak görülmeyen ancak peygamberlerin yapmasının uygun olmadığı ‘terk-i evla’, yani ‘yapılmaması daha iyi olmasına rağmen yapılan işler’ için istiğfar dilenmektedir.

3 - Günahlar için af dilenmesi, insanlar için bir sünnet ve yöntem kılınmasının istenmesidir.

4 - İstiğfar, peygamberlerin derecelerinin yükselmesine sebeptir.

5 - Peygamberler, kendilerine karşı insanların yaptıkları günahlar için de istiğfar dilenmektedir.

6 - İstiğfar her zaman yapılan kusurlar için olmaz. Kimi zaman insanın kendisini Rabbine karşı yetersiz görmesi nedeniyle de yapılabilir. Bir kul Allah’ın izzet ve azametinin karşısında kendisini zelil ve hakir gördüğünde istiğfar edip bağışlanma talep eder.¹

¹ Mecmau’l Beyan Tefsiri, Tefsir-u Kebir – Fahrurrazi, el-Mizan.

Terbiye Etmenin Aşamaları

﴿هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تُدْعَوْنَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ فَإِنَّمَا يَبْخُلْ عَنِ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ﴾

“İşte sizler, Allah yolunda harcamaya çağrılıyorsunuz. Ama içinizden cimrilik yapanlar var. Kim cimrilik yaparsa ancak kendi zararına cimrilik yapmış olur. Allah sınırsız zengindir, siz ise fakirsiniz. Eğer O’ndan yüz çevirecek olursanız, yerinize başka bir toplum getirir de onlar sizin gibi olmazlar.”

Muhammed, 38

Terbiye metodunda birkaç merhalenin aşılması gerekir:

- 1 - Muhataba uyarıda bulunmak: “İşte sizler...”
- 2 - Davet ve çağrıda bulunmak: “...çağrılıyorsunuz”
- 3 - Delil getirme ve yorumlama: “Kim cimrilik yaparsa ancak kendi zararına cimrilik yapmış olur...”
- 4 - Tekrar ve Kesinlik: “Allah zengindir, siz ise fakirsiniz.”
- 5 - Hücetin tamamlanması ve tehdit: “Eğer O’ndan yüz çevirecek olursanız, yerinize başka bir toplum getirir de onlar sizin gibi olmazlar.”

263.

Hidayetin Açık ve Görünür Olmasının Delilleri

﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا﴾

“Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik.”

Fetih, 1

Allah'ın hidayet düzeninde belirsizliğe ve karışıklığa yer yoktur. Her şey aşikâr ve aydınlatıcıdır. Örneğin;

– Gönderilen aydınlatıcıdır: “...gerçeği açıklayan bir resul gelmişti.”¹

– Kur'an açık ve aydınlatıcıdır: “Bunlar Kitabın ve apaçık bir Kur'an'ın ayetleridir.”²

– Apaçık ve aydınlık bir dille beyan edilmiştir: “Bu Kur'an ise gayet açık bir Arapçadır.”³

– Uyarılarında da müphemlik bulunmaz: “O ancak açıkça uyaran bir kimsedir.”⁴

– Savaşı ve barışı bile aşikârdır: “...apaçık bir fetih”

Öyleyse her kim bu şeffaflığa karşı muhalefet ederse, sapkınlığı da pek aşikâr olacaktır: “Kim Allah'a ve Resulüne karşı gelirse, şüphesiz ki o apaçık bir şekilde sapmıştır.”⁵

¹ Duhan, 13

² Hicr, 1

³ Nahl, 103

⁴ A'raf, 184

⁵ Ahzab, 36

Müminin Toplumsal ve Bireysel İlişkileri

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا
سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ
ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْبَهُ فَازْرَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ
فَاسْتَوَى عَلَى سُوْقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾

“Muhammed, Allah’ın Resulüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde hâlinde, Allah’tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir. İşte bu, onların Tevrat’ta ve İncil’de anlatılan durumlarıdır: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ziraatçıların hoşuna giden bir ekin gibidirler. Allah, kendileri sebebiyle inkârcıları öfkelendirmek için onları böyle sağlam ve dirençli kılar. Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükâfat vaat etmiştir.”

Fetih, 29

Bu ayet-i kerimede bir müminin diğerleriyle irtibat tarzı tasvir edilmektedir: Düşmanlarıyla ‘şiddetli’, kendisinden olan dostlarıyla ‘merhametli’, Allah ile irtibatı ‘rükû ve secde halinde’, kendisi ile de ‘isteyen’ konumundadır.

265.

HZ. PEYGAMBER'İN (S.A.A) HER YÖNDEN MASUMİYETİ

﴿إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَى مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ

الْكُبْرَى﴾

“O zaman Sidre’yi kaplayan kaplamıştı. Gözü oradan ne kaydı ve ne de onu aştı. And olsun, o, Rabbinin en büyük alametlerinden bir kısmını gördü.”

Necm, 16 – 18

HZ. PEYGAMBER (S.A.A) HER AÇIDAN MASUMDUR:

- Düşünce ve davranış: “Arkadaşınız sapmadı ve batıla inanmadı.”¹
- Konuşma ve söylem: “O, arzusuna göre de konuşmaz.”²
- İlim ve bilgi: “Onu, büyük güce sahip olan öğretmiştir.”³
- Kalp ve gönül: “Gözünün gördüğünü gönlü yalanlamadı.”⁴
- Göz ve bakış: “Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı.”⁵

¹ Necm, 2

² Necm, 3

³ Necm, 5

⁴ Necm, 11

⁵ Necm, 17

266. Büyük Günahlar

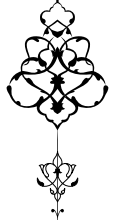
﴿الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ هُوَ
أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنَسَاكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجْنَةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُزَكُّوا
أَنفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى﴾

“Onlar, ufak tefek kusurları dışında, büyük günahlardan ve çirkin işlerden uzak duran kimselerdir. Şüphesiz Rabbin, bağışlaması çok geniş olandır. Sizi, topraktan yarattığında da ve analarınızın karnında ceninler iken de, en iyi bilendir. Bunun için kendinizi temize çıkarmayın. Çünkü O, Allah’a karşı gelmekten sakınanları en iyi bilendir.”

Necm, 32

İmam Rıza (a.s) büyük günahları şu şekilde saymıştır:

‘İnsan canına kıyma, zina, hırsızlık, içki içmek, ebeveynin rızasını kazanmayıp isyan etmek, savaş meydanından kaçmak, yetim malında haksızca tasarrufta bulunmak; leş, kan, domuz eti ve Allah adına kesilmemiş hayvanın etini yemek, faiz ve rüşvet almak, kumar, karaborsacılık, iffetli kadınlara iftira atmak, livata, yalancı şahitlik, Allah’ın rahmetinden ümit kesmek, kendisini Allah’ın azabından âmanda görmek, ilahi rahmete karşı yeis içerisinde olmak, zalimlere güvenmek ve onlara yardım etmek, yalan yere yemin etmek, hakkı olanın hakkını vermemek, yalan, kibir, israf, ihanet, hac amellerini hafife almak, Allah’ın velilerine karşı düşmanlık yapmak, boş işlere ve eğlencelere dalmak, gûnahta ısrarcı olmak.’

Söz Söyleme Adab ve Üslubu

﴿عَلَّمَهُ الْبَيَانَ﴾

“Ona beyanı öğretti.” Rahman, 4

Beyan ve konuşma kudreti Allah'ın insana bir hediyesidir ve Kur'an konuşma üslubuyla ilgili olarak bazı emirler vermiştir:

- 1 – Delilli ve sağlam olmalıdır: “...sağlam söz söyleyinler.”¹
 - 2 – Beğenilir ve ölçülü olmalıdır: “...meşru sözler dışında onlarla...”²
 - 3 – Söz tatlı ve şefkatlice söylenmelidir: “tatlı ve güzel söz söyle.”³
 - 4 – Akıcı, anlaşılır ve güzel olmalıdır: “...kendilerine tesirli sözler söyle.”⁴
 - 5 – Kerim olmalıdır: “...onlara kerim söz söyle...”⁵
 - 6 – Güzel ve iyi söz söylenmelidir: “herkese güzel sözler söyleyeceksiniz.”⁶
 - 7 – Sözü en güzeli seçilmelidir: “...en güzel sözü söyleyinler.”⁷
- Hatta eleştirirken ve bir tartışma içerisindeyken de en güzel ifadeler kullanılmalıdır: “Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et.”⁸

¹ Nisa, 9

² Bakara, 235

³ Taha, 44

⁴ Nisa, 63

⁵ İsra, 23

⁶ Bakara, 83

⁷ İsra, 53

⁸ Nahl, 125

Ticaretin Çeşitleri

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ تَأْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ يَغْفِرَ لَكُمْ دُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

“Ey iman edenler! Sizi acı bir azaptan kurtaracak ticareti size göstereyim mi? Allah’a ve peygamberine inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihat edersiniz. Eğer bilerseniz, bu sizin için çok hayırlıdır. Böyle yaparsanız, Allah günahlarınızı size bağışlar, sizi, içlerinden ırmaqlar akan cennetlere, Adn cennetlerinde güzel mekânlara koyar. Büyük kurtuluş budur.”

Saf, 10 – 12

Ticaret için birkaç ihtimal öngörülmüştür:

1 – Kötü ticaret: “...kendilerini ne kötü bir şey karşılığında sattılar.”¹

2 – Kâr elde edilmeyen ticaret: “Onlar, doğruluk yerine sapıklığı aldılar da alışverişleri kar getirmedi.”²

3 – Az kâr getiren ticaret: “Dünya geçimliği azdır.”³

4 – Zarar edilen ticaret: “De ki: ‘Şüphesiz hüsrana uğrayanlar, kıyamet gününde kendilerini ve ailelerini hüsrana sokanlardır’...”⁴

5 – Çok zarar edilen ticaret: “İnsan mutlaka ziyandadır.”⁵

¹ Bakara, 90

² Bakara, 16

³ Nisa, 77

⁴ Zümer, 15

⁵ Asr, 2

6 – Rezil eden ticaret: “O dünyayı da kaybetmiştir, ahireti de. İşte bu apaçık zıyanın ta kendisidir”⁶

7 – Durağan seyreden ticaret: “Babalarımız, oğullarımız, kardeşleriniz, eşleriniz, akrabamız, elde ettiğiniz mallar, durgun gitmesinden korktuğunuz ticaret, hoşunuza giden evler sizce Allah’tan, Peygamberinden ve Allah yolunda savaşmaktan daha sevgili ise...”⁷

8 – Devamlı ve istikrarlı olan ticaret: “Şüphesiz, Allah’ın kitabını okuyanlar, namazı kılanlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden, gizlice ve açıktan Allah yolunda harcayanlar, asla zarar etmeyecek bir ticaret umabilirler.”⁸

9 – Kurtarıcı ticaret: “Ey iman edenler! Sizi elem dolu bir azaptan kurtaracak bir ticaret göstereyim mi size?”⁹

10 – Kâr getiren ticaret: “Rableri onlara bu karlı alış verişini kolaylaştırmıştır.”¹⁰

⁶ Hac, 11

⁷ Tevbe, 24

⁸ Fatır, 29

⁹ Saf, 10

¹⁰ Nehcu’l Belâğa, 193. Hutbe

269. Amelsiz Âlim

﴿مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ
مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

“Tevrat’la yükümlü tutulup da onunla amel etmeyenlerin durumu, ciltlerle kitap taşıyan eşeğin durumu gibidir. Allah’ın ayetlerini inkâr eden topluluğun hâli ne kötüdür! Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.”

Cuma, 5

Bu ayette, bildikleriyle amel etmeyen din âlimlerini sertçe ikaz eden bir misal verilmiştir. Din önderleri de bu hususta birçok benzetmelerde bulunmuşlardır. Kısaca bazılarına işaret ediyoruz:

- › Amelsiz âlim, yanan bir mum gibidir. Işığundan başkaları istifade etse de kendisini yok etmektedir.¹
- › Amelsiz âlim, infak edilmeyen bir hazine gibidir.²
- › Kötü âlim, suyun önünü kapatmış bir taş gibidir. Ne sudan kendisi istifade eder, ne de başkalarının istifadesine izin verir.³
- › Amelsiz âlim, derinliğinde koku olan atık su gibidir.⁴
- › Amelsiz âlim; zahiri sağlam, ancak içinde çürümüş kemikler bulunan bir kabir gibidir.⁵

¹ Mizanu’l Hikme, c.9, s.54

² Mizanu’l Hikme, c.9, s.55

³ Mizanu’l Hikme, c.9, s.55

⁴ Mizanu’l Hikme, c.9, s.55

⁵ Mehaccetu’l Beyda, c.1, s.130

270.

Aile Türleri

﴿وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ

بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ عَلَيْهَا رَبِّهَا وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ﴾

“Mahrem yerini korumuş olan İmran kızı Meryem de bir misaldir. Ona ruhumuzdan üfle miştik; Rabbinin sözlerini ve kitaplarını tasdik etmişti; o, Bize gönülden itaat edenlerdendi.”

Tahrim, 12

1 – Bu türden ailelerde, kadın ve kocası, hem fikir hem de hayır işleri yapma açısından aynı adımları atarlar. (Tıpkı fikir ve amellerindeki birliktelikleri ‘İnsan’ suresinde de beyan edildiği üzere iftarlıklarını birbirleri ardına üç akşam miskin, yetim ve esire yediren Hz. Ali -a.s- ve Hz. Fatıma -selamullahi aleyha- gibi.) “Ve kendileri ihtiyaç duydukları halde yiyeceklerini, fakire, yetime ve esire ikram ederler ve (şöyle derler): ‘Biz sizi sırf Allah rızası için yediriyoruz. Sizden bir karşılık ve bir teşekkür beklemiyoruz. Çünkü biz, yüzleri asık duruma getiren çetin bir günde Rabbimizin azabından korkarız.’”¹

2 – İkinci tür ailelerde ise kadın ve koca, habis işlerde birlikte hareket ederler: (Ebu Leheb ve eşi olduğu gibi) “Ebu Leheb’in iki eli kurusun! Kurudu da. Malı ve kazandığı kendisine fayda vermedi. O, alevli bir ateşte yanacak. Karısı da, boynunda bir ip olduğu halde ona odun taşıyacaktır”² (Ebu Leheb, Hz. Peygamber’in (s.a.a) amcası olmasına rağmen tebliğine engel olmaktaydı. Eşi ise Hz. Peygamber’in (s.a.a) yolunun üzerine kül dökerek O’na eziyet ediyordu.)

3 – Bir ailede erkek iyi, kadın ise kötü olabilir: (Hz. Lut -a.s- ve Hz. Nuh -a.s- örneklerinde olduğu gibi) “Allah, inkâr edenlere, Nuh’un karısı ile Lût’un karısını örnek gösterdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kişinin

¹ İnsan, 8 – 10

² Tebbet, 1 – 5

nikâhları altında bulunuyorlardı. Derken onlara hainlik ettiler de kocaları, Allah'ın azabından hiçbir şeyi onlardan savamadı.”³

4 – Aksine erkek kötü ve kadın iyi de olabilir: (Firavun'un eşi Hz. Asiye'de olduğu gibi): “Allah, inanlara Firavun'un karısını misal gösterir: O: ‘Rabbim! Katından bana cennette bir ev yap; beni Firavun’dan ve onun işlediklerinden kurtar; beni zalim milletten kurtar’ demişti.”⁴

³ Tahrim, 10

⁴ Tahrim, 11

271.

Kem Göz (Nazar)

﴿وَأَنْ يَكَاذُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾

“O inkâr edenler Zikr’i (Kur’an’ı) işittikleri zaman, neredeyse seni gözle-riyle devirivereceklerdi. Hala da (kin ve hasetlerinden:) “Hiç şüphe yok o bir delidir” derler. Oysa Kuran, âlemler için bir öğütten başka bir şey değildir.”

Kalem, 51 – 52

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Nazar haktır. Şüphesiz bir deveyi ve bir ineği tandıra soka(bili)r.”¹

Nazar, illa ki insanın düşmanından kaynaklı olmak zorunda değildir. Kimi zaman insanın iyi bir arkadaşı da çok şaşırdığından dolayı dostuna nazar edebilir. Zira bir hadiste şöyle denmiştir: “Eğer dostunuzda sizi şaşırtacak bir şey görürseniz Allah’ı zikredin ki nazar belası defedilmiş olsun. Pek çok insan nazar yüzünden ölmüştür.”²

Kem göz ve nazarın hak olması, bize, kimi insanlara karşı suizan ederek onları böyle bir şey yapmakla itham etmemiz hakkını vermez. Ya da bazı işlerdeki eksikliklerimizi insanların nazarına geldiğimiz şekilde yorumlamamız doğru olmaz. Örneğin bir bebeğin sağlık sorunlarına dikkat etmez ve iyi beslemez isek nihayetinde hastalanacaktır. Bazıları bu durumda ‘Çocuğa nazar değdi’ diyerek kendi kusurlarını örtmeye çalışırlar.

Bazı rivayetlerden anladığımıza göre “Sadaka vermek, dua etmek, ‘nas’ ve ‘felak’ surelerini okumak gibi bazı ameller, nazarın etkisine engel olurlar.”

¹ Biharu’l Envar, c.63, s.17

² Biharu’l Envar, c.93, s.127

Allah'ın Hz. Peygamber'e (s.a.a) Olan İnayeti

﴿إِنَّا آعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ﴾

“Şüphesiz biz sana Kevser'i verdik.” Kevser, 1

Bu üç cümlelik surede Hz. Peygamber (s.a.a) muhatap alınarak kendisine beş kez hitap edilmiştir. Zira, ayette geçen ‘Atayneke’ **آعْطَيْنَاكَ** (sana bahsettik) kelimesindeki ‘kef’ harfiyle, ‘salli’ **صَلِّ** (namaz kıl) ve ‘lirabbike’deki **لِرَبِّكَ** (Rabbin için) hitapla iki kez, ‘enhar’ **انْحَرْ** (kurban kes) ve ‘şanieke’ **شَانِئَكَ** (sana buğzeden) kelimeleriyle de iki kez olmak üzere Hz. Peygamber’e (s.a.a) hitapta bulunulmuştur. (sana bahsettik, namaz kıl, Rabbin için, kurban kes, sana buğzedendir)

Kur’an’ın tamamında 240’dan fazla yerde Allah Teâlâ, Hz. Peygamber’e (s.a.a) ‘*Senin Rabbin*’ diye hitap etmektedir. Oysa Allah, tüm âlemlerin Rabbi –şu ayetteki gibi: “O her şeyin Rabbidir.”¹- ve tüm insanların ilahıdır –yine bir diğer ayette geçtiği gibi: “Tüm insanların Rabbine...”²-. Ancak Kur’anda, ‘Hz. Peygamber’e (s.a.a) hitaben kullanılan ‘Rabbike’ (*Senin Rabbin*) ifadesi, ‘Rab’ kelimesinden daha çok geçmiştir. Bu durum, Allah Teâlâ’nın Hz. Peygamber’e (s.a.a.) olan özel inayetini göstermektedir.

Allah’ın Hz. Peygamber’e (s.a.a) olan özel inayetini başka ayetlerde de görmekteyiz. Örneğin; Allah, Hz. Peygamber’in (s.a.a) beden uzuvlarını Kur’an’da konu etmiştir: Çehren: ‘vechek’ **وَجْهَكَ**³, dilin: ‘lisanek’ **لِسَانَكَ**⁴, gözün: ‘ayneyk’ **عَيْنَيْكَ**⁵, boynun: ‘unugik’ **عُنُقِكَ**⁶, ellerin: ‘yedik’ **يَدَكَ**⁷, sinen: ‘sadrek’ **صَدْرِكَ**⁸, belin: ‘zahrek’ **ظَهْرِكَ**⁹.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ¹⁰

¹ Enam, 164

² Nas, 1

³ Bakara, 144

⁴ Kiyamet, 16

⁵ Hicr, 88

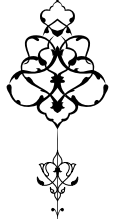
⁶ İsra, 29

⁷ İsra, 29

⁸ A’raf, 2

⁹ İnşirah, 3

¹⁰ “Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamdetmektir.”

Üstad Muhsin KIRAATÎ

KUR'AN'DAN ESİNTİLER

Kur'an, âlemlerin Rabbi namına bir ilahî hitaptır. Bütün kâinatın Sahibi, bütün mahlûkatın Hâlikı namına bir ezeli konuşmadır. Hakîm, Kerîm ve Rahîm bir Rabbin Kelâm-ı Ezelîsi olarak sonsuz hikmet, kerem ve rahmet yüklüdür. Furkan'dır ve Mu'cizu'l-Beyan'dır. Dolayısıyla onu okumak, okumaların en güzelidir. Onu dinlemek, dinlemelerin en güzelidir. Onunla düşünmek, tefekkürün en güzelidir. Ona göre yaşanan bir hayat, hayatların en güzelidir.

Kur'an'dan Esintiler kitabı, Kur'an'la irtibatsız olanlara irtibat kurabilmenin yollarını, Kur'an okumaları gerçekleştiren okuyucularının bu okumalarının verimli bir şekilde sağlayabilmesi ve hayatlarına tatbik edebilmelerini gösteriyor. Kimi zaman Peygamberimizin huzuruna bizleri götürerek ayetleri daha güzel anlamamızı sağlıyor ve kimi zaman da pak, tertemiz masum imamların Kur'an ahlakından inciler serip, ayet üzerinde derinlemesine tefekkürünü ve kulğunun terennümlerine ruhlarımıza estiriyor.

